ALMANAH femeia 1980

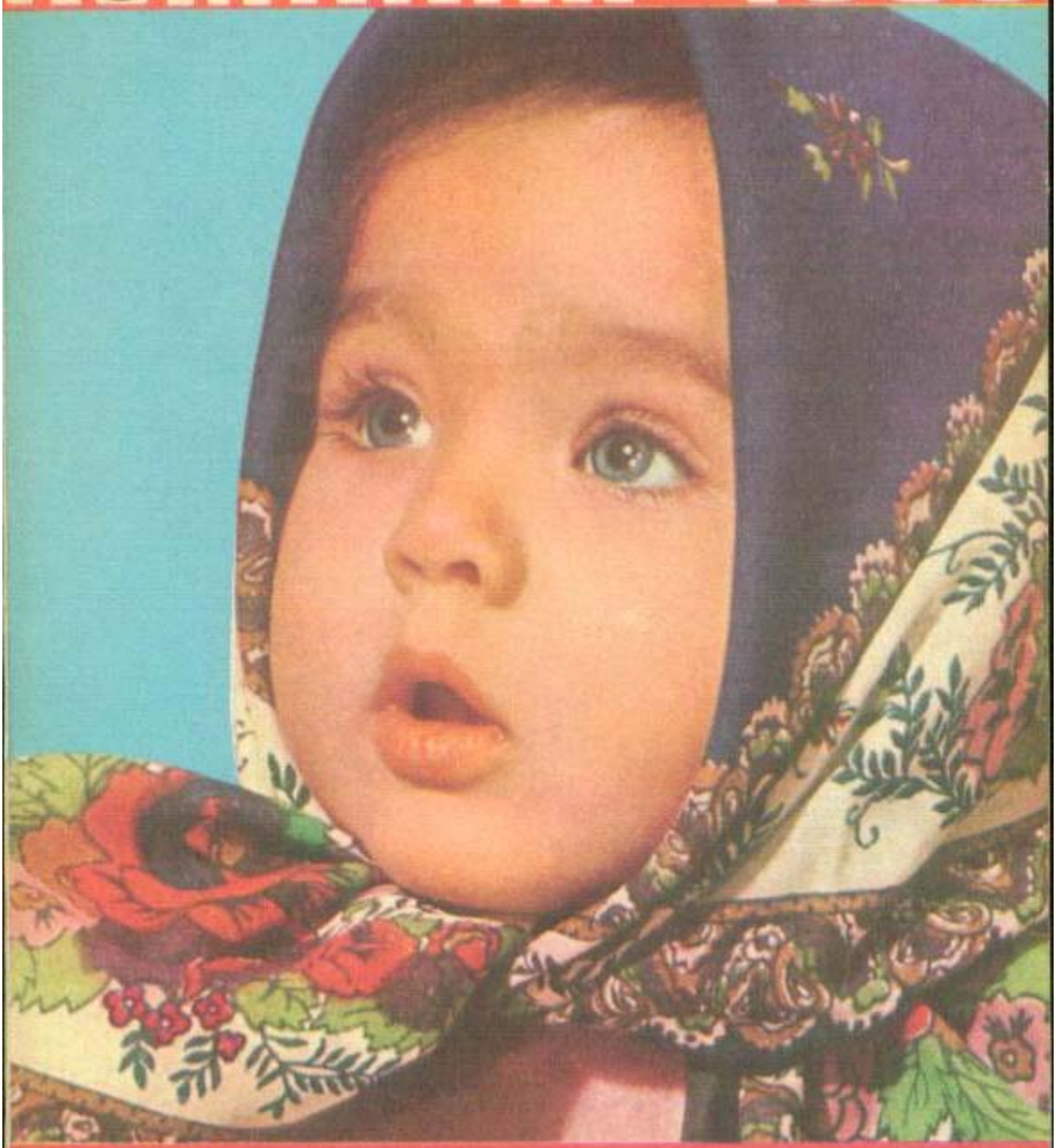

Minuni ale lumii — ochii copiilor!
Certitudinea vieții și-a zborului...
Cerului pașnic sortiți, bucuriilor,
Ochii noștri ei sînt — dăruiți viitorului.

PETRE GHELMEZ

« Să ne angajăm că vom îndeplini neabătut actualul plan cincinal, că vom întîmpina Congresul al XII-lea al partidului cu noi succese și vom asigura astfel ridicarea României socialiste pe noi trepte de progres și civilizație, creșterea continuă a bunăstării și fericirii întregului nostru popor! Să ne angajăm că vom face totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a Programului partidului, contribuind la afirmarea tot mai puternică a României socialiste în rîndul națiunilor lumii, la întărirea independenței, suveranității sale ».

NICOLAE CEAUȘESCU

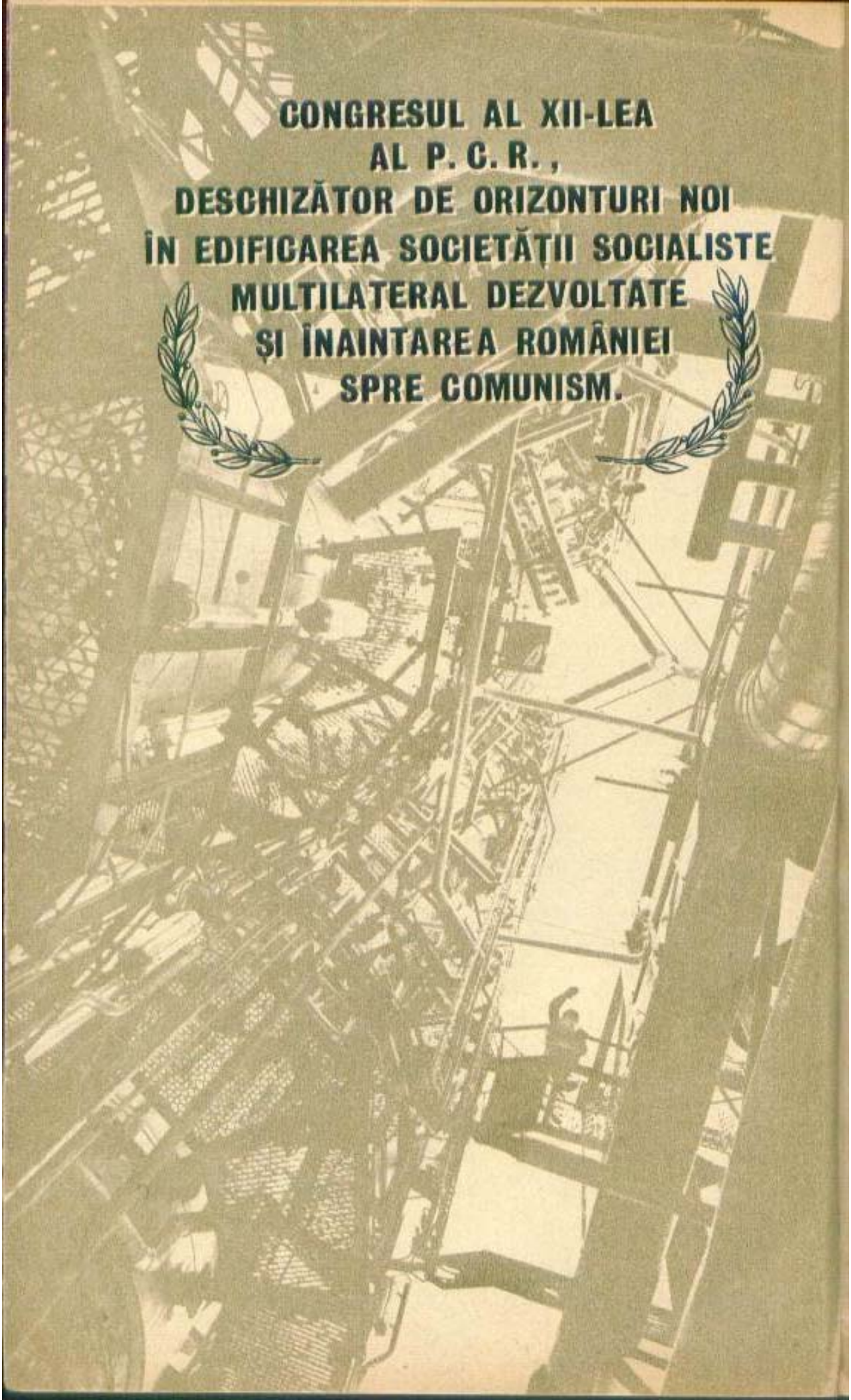

CONGRESUL AL XII-LEA AL P. C. R., DESCHIZĂTOR DE ORIZONTURI NOI ÎN EDIFICAREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINTAREA ROMÂNIEI SPRE COMUNISM.

VIITORUL, OPȚIUNE ȘI ÁNGAJARE COMUNISTĂ

Almanahul «Femeia» pornește către cititoarele sale în primele zile ale acestui noiembrie, din anul luminos ce va dăinui în cronica țării prin dimensiunile istorice ale marelui forum al comuniștilor, Congresul al XII-lea al partidului.

Apropierea acestui important eveniment politic, cu vaste implicații asupra dezvoltării viitoare a națiunii române, prin care devenim contemporanii ctitorilor arhitecturii de mîine a țării și, totodată, constructorii care vor înălța mărețele proiecte ce vor fi adoptate, ne îndeamnă să deschidem prima filă a almanahului, făcîndu-ne ecoul gîndurilor și sentimentelor exprimate de femeile din România și al urărilor lor de succes deplin adresate, din adîncul inimilor, Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.

Este firesc ca privirile și gîndurile, și inimile unui întreg popor, ale întregii suflări românești, să se îndrepte în aceste zile spre înaltul sfat al comuniștilor, cu dragoste și încredere nețărmurite, pentru că hotărîrile care vor fi adoptate privesc întreaga țară, ele ne vor deveni programe de muncă și viață pe o bună perioadă de timp de aici înainte, îndeplinirea lor va deveni scop și ideal al nostru, al tuturor, iar sentimentul responsabilității față de destinele țării este o trăsătură prezentă în conștiința fiecărui om al muncii, stăpîn deplin și beneficiar a tot ceea ce se creează pe acest pămînt. Ne realizăm ca oameni numai dăruindu-ne priceperea și hărnicia înfloririi patriei socialiste sau, cum spunea un mare om de cultură, «prin chipul pe care îl dăm epocii în care trăim, prin treapta pe care o tăiem în muntele timpului».

Iar chipul de mîine al țării, așa cum este el prefigurat de proiectele de documente ale Congresului al XII-lea, ne înfățișează o Românie înfloritoare, cu o economie puternic dezvoltată, mai bogată, cu un nivel de viață și de civilizație superior, o Românie care, grăbind timpul, va urca o nouă treaptă pe drumul apropierii de nivelul economic al țărilor dezvoltate. Așa ne-o înfățișează proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al partidului cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990, Programul-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985, Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000, Programul-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000, Programul-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții.

Adeziunea deplină a întregii țări față de aceste documente care în mod democratic au fost înfățișate poporului pentru a le cunoaște, spre a chibzui asupra lor și a le dezbate, venind cu noi propuneri și sugestii, exprimă nu numai bogăția și limpezimea proiectelor dezvoltării noastre viitoare, rigoarea științifică, concordanța cu Programul partidului, cu cerințele ce decurg din realitățile naționale și internaționale, dar și realismul, sentimentul certitudinii convertirii lor în trăinicia de granit a faptelor. Dar mai ales acest acord deplin, întărit de hotărîrea și angajarea unanimă în a

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu în mijlocul muncitoarelor de la Întreprinderea de tricotaje din Petroșani

Tovarășul Nicolae Ceaușescu vizitînd una din fermele specializate în cultura porumbului de la I.A.S. Amzacea-Constanța

le îndeplini exemplar, pornește din garanția sigură pe care o conferă acestor programe monumentale gîrul gîndirii cutezătoare și înțelepte, izvorîte din nețărmurită dragoste față de destinele României, a iubitului nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Aceste documente, de importanță istorică, elaborate și fundamentate cu contribuția hotărîtoare și sub îndrumarea directă a secretarului general al partidului, întruchipează gîndirea științifică profundă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, reflectă pregnant trăsăturile caracteristice personalității sale proeminente: fundamentare științifică, spirit lucid, înaltă capacitate de investigare și sintetizare a fenomenelor noi, forță de previziune, profund umanism, deplină identificare cu interesele vitale ale țării, cu năzuințele poporului.

Trăim plenitudinea unor sentimente unice, de înălțător patriotism, exprimate prin voința fierbinte a tuturor comuniștilor, a întregii națiuni — și a femeilor deopotrivă — de a susține într-un singur glas hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 4—5 iulie 1979, ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului român, personalitate proeminentă a vieții contemporane, să fie reales în înalta funcție de secretar general al partidului.. Această hotărîre, îmbrățișată cu nestăvilită bucurie și entuziasm de întregul popor, reprezintă chezășia îndeplinirii luminoaselor programe de dezvoltare economico-socială a patriei noastre, certitudinea mersului ascendent al României pe calea bunăstării și progresului.

De personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, care de un deceniu și jumătate se află în fruntea partidului și a țării, sînt legate prefacerile revoluționare înnoitoare, perioada cea mai fertilă din istoria milenară a patriei, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului; se îndeplinesc exemplar, într-un spirit creator, perfecționîndu-se necontenit în procesul aplicării în practică, hotărîrile Congresului al XI-lea, Programul partidului, care, prin orientările lor fundamentale, au trasat jaloa-

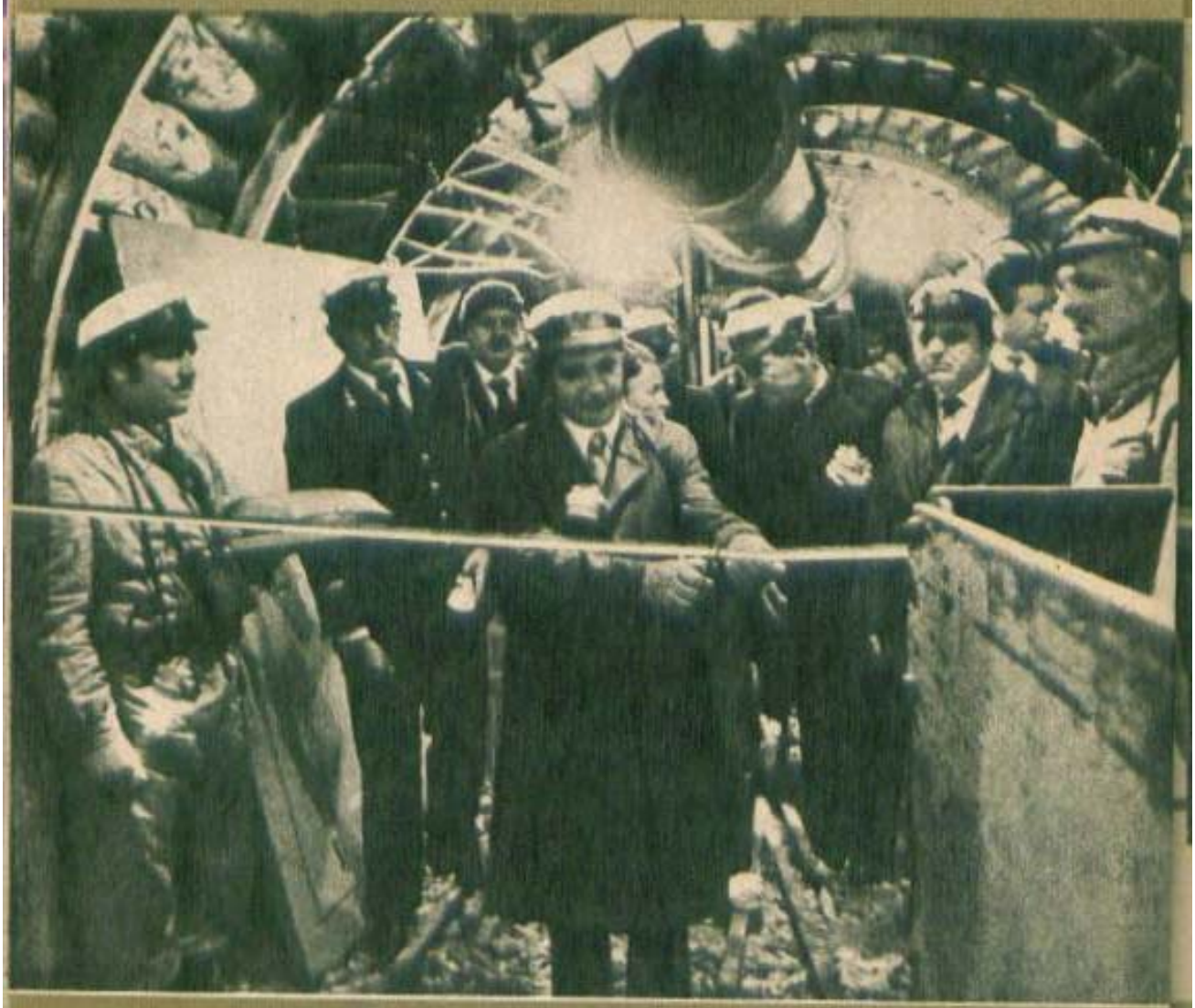

Moment inaugural: deschiderea unui nou orizont de exploatare a cărbunelui la mina din Paroşeni.

nele edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism.

În anul pe care-l vom încheia peste puţin timp, în care am aniversat 35 de ani de la revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, bilanţul rodnic cu care se prezintă ţara în pragul celui de-al XII-lea Congres ne întăreşte acel tonic sentiment al certitudinii, al încrederii în justeţea liniei politice a partidului de ridicare a patriei noastre pe noi trepte de dezvoltare. Faţă de anul 1938, industria românească produce în acest an de 47 de ori mai mult, iar venitul naţional este de 14 ori mai mare. Toate ramurile economiei naţionale au cunoscut o puternică dezvoltare, unele dintre ele, de-a dreptul spectaculoasă: industria constructoare de maşini produce de 180 de ori mai mult faţă de aceeaşi perioadă, chimia înregistrează o producţie de 300 de ori mai mare, iar producţia agricolă este de aproape 3 ori mai mare decît în 1938.

Prevederile actualului cincinal se realizează cu succes. Ritmul anual de creştere a producţiei industriale este de 11 la sută (aproape singular pe plan mondial), producţia agricolă a sporit cu 4,6—7 la sută faţă de media pe anii 1971—1975. S-au ridicat necontenit nivelul de trai, calitatea vieţii oamenilor muncii. Pînă în 1980 se va asigura o creştere a veniturilor reale cu peste 30 la sută, faţă de circa 20 la sută, cît se prevăzuse iniţial.

Iată ce punct solid de pornire, ce bază trainică au măreţele obiective ale Congresului al XII-lea. Sîntem martorii intrării României socialiste în perioada cincinalului următor, într-o fază nouă, superioară, a dezvoltării sale, în care vor avea loc afirmarea cu putere a revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane în toate domeniile, accelerarea trecerii, pe baza acumulărilor cantitative obţinute în cincinalele precedente, la o nouă calitate în întreaga activitate economico-socială, ridicarea pe o treaptă şi mai înaltă a gradului de bună-

La Midia-Năvodari, tăind panglica inaugurală a rafinăriei

stare și civilizație al întregului popor, întărirea independenței și suveranității patriei noastre socialiste. Pornind de la stadiul atins în dezvoltarea economiei românești, Directivele Congresului al XII-lea au în vedere fenomenele noi apărute în economia mondială, îndeosebi implicațiile prelungirii crizei economice, și mai ales ale adîncirii crizei energetice, precum și interdependența crescîndă dintre economiile naționale, rolul tot mai important ce revine în condițiile actuale extinderii cooperării economice și tehnico-științifice pe plan internațional.

Continuînd dezvoltarea în ritm înalt a ramurilor de vîrf și ridicarea gradului de tehnicitate al tuturor ramurilor industriale, în cincinalul următor se va intensifica procesul de restructurare a industriei, prin promovarea sectoarelor mici consumatoare de energie și materii prime. Agricultura va cunoaște un accentuat proces de dezvoltare intensivă și modernizare, creîndu-se toate condițiile de trecere, și în această ramură, de la acumulările cantitative din cincinalele anterioare la o nouă calitate. O orientare nouă, superioară, în ceea ce privește strategia dezvoltării o întîlnim în repartizarea armonioasă a forțelor de producție pe teritoriul țării, domeniu în care proiectul de Directive stabilește, ca principal indicator și criteriu, nivelul producției globale anuale de cel puțin 70 000 de lei pe locuitor. De asemenea, realizarea noilor capacități industriale în unități mai mici va înlesni amplasarea mai judicioasă a locurilor de muncă pe teritoriu.

Un obiectiv cutezător, dar pe deplin realizabil, este programul energetic, elaborat în strînsă legătură cu necesitățile economice, în contextul realităților naționale și internaționale, care își propune ca în viitorul deceniu România să devină independentă din punct de vedere al combustibilului și energiei.

Grandioase perspective se deschid țării noastre în următorul deceniu prin asigurarea unei dezvoltări intensive a întregii activități

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu participînd la un amplu dialog de lucru la Complexul Expozițional din Piața Scînteii

de cercetare științifică și tehnică, prin afirmarea puternică a spiritului novator, revoluționar în toate domeniile vieții economico-sociale. Avînd în față exemplul luminos al tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, reputat om de știință, de talie mondială, care conduce și îndrumă direct acest însemnat domeniu de activitate, femeile care lucrează în acest sector, reprezentînd 42 la sută din totalul personalului muncitor, sînt hotărîte să facă totul pentru ca deceniul următor să devină cu adevărat un deceniu al științei, tehnologiei, calității și eficienței.

Dar punctul cel mai luminos al acestui tablou armonios al zilelor însorite de mîine este omul, nivelul său tot mai ridicat de viață și civilizație, scop al tuturor eforturilor de perfecționare a societății. Opțiunea noastră pentru programele de dezvoltare a țării este, în același timp, opțiunea pentru omul de mîine, cu un nivel de instruire, de cultură, de aspirații superior, cu un grad ridicat de conștiință revoluționară. Dealtfel, acestui înalt scop, formarea omului nou, capabil să înfăptuiască grandioasele programe de dezvoltare a țării, noi, femeile, care sîntem prin menire educatoare, avem datoria să-i acordăm întreaga atenție, începînd cu noi înșine, învățînd, ridicîndu-ne gradul de calificare și competență. Cu atît mai mult cu cît, în deceniul următor, femeile vor reprezenta două treimi din noile resurse de forță de muncă. Adeziunea noastră totală la proiectele de documente ale Congresului al XII-lea este angajarea noastră totală, hotărîrea neclintită de participare competentă, eficientă la realizarea lor. Acesta este singurul mod prin care putem răspunde încrederii și grijii permanente ale partidului pentru politica sa consecventă de creștere continuă a rolului femeii în viața societății.

Trăim un moment fără precedent în istoria țării, de afirmare multilaterală a femeilor, de promovare a lor în funcții de conducere pe întreaga scară ierarhică a societății. Prevederile hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. ca femeile să reprezinte circa 30 la sută dintre delegații la Congresul al XII-lea, precum și 30 la sută din viitorul Comitet Central al partidului constituie o măsură de o excepțională însemnătate pentru atragerea mai activă a femeilor la viața politico-socială, în raport cu rolul tot mai important pe care-l dețin în toate domeniile de activitate. În modul strălucit în care au fost rezolvate principalele probleme ale creșterii rolului femeii în societate în ultimul deceniu și jumătate recunoaștem consecvența revoluționară care caracterizează gîndirea teoretică și activitatea practică ale secretarului general al partidului, care acordă puternicei forțe sociale pe care o reprezintă femeile un rol distinct în strategia generală a dezvoltării țării.

Alături de îndeplinirea îndatoririlor profesionale și cetățenești, ne vom face o datorie de onoare din a crește și educa, cu dragoste și responsabilitate, vlăstarele care ne vor purta mai departe realizările și năzuințele, viitorii cetățeni ai României comuniste. Opțiunea noastră pentru proiectele grandioase și mobilizatoare de azi este opțiunea pentru un viitor al păcii, înțelegerii și colaborării între popoare, știind că numai într-un climat de pace le vom putea înfăptui.

De aceea, într-o deplină unanimitate, milioanele de femei din patria noastră își exprimă adeziunea deplină la politica externă a partidului și statului nostru, al cărei promotor este tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat și internaționalist consecvent, personalitate marcantă a vieții internaționale. Încercăm sentimentul unei depline satisfacții față de prestigiul de care se bucură țara noastră pe toate meridianele, care reflectă vocația sa constructivă, dinamismul politicii sale exter-

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu pe aeroportul internațional Otopeni împreună cu președintele republicii Cipru, Spiros Kyprianou, și doamna Mimi Kyprianou

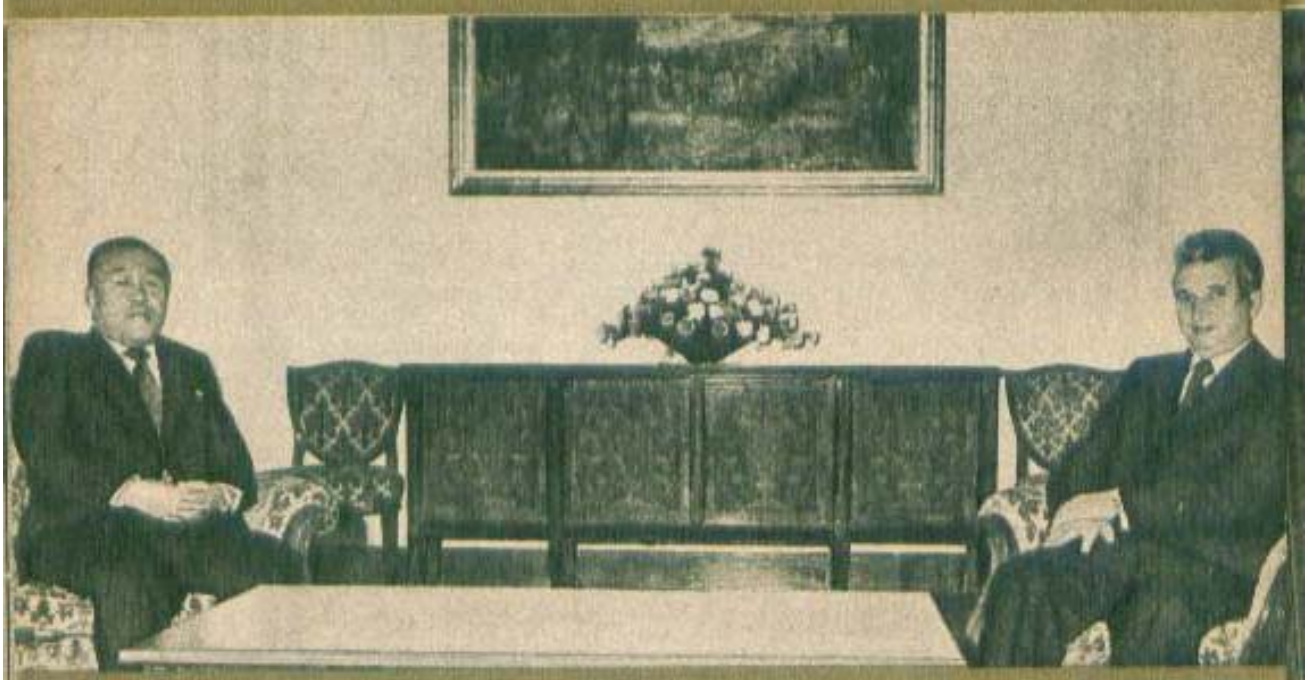

Președintele Nicolae Ceaușescu în timpul întrevederii avute cu tovarășul Li Giong Ok, premierul Consiliului Administrativ al R.P.D. Coreene

Tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu Sam Nujoma, președintele Organizației poporului din Africa de Sud (SWAPO)

Președintele Nicolae Ceaușescu conferind președintelui Valéry Giscard d'Estaing Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I

ne realiste, principiale, capabilă să răspundă cerințelor unei evoluții complexe, marcată prin mutații profunde. Interesul cu care sînt urmărite acțiunile internaționale ale României, sprijinul de care se bucură propunerile și inițiativele noastre confirmă o orientare pe care evenimentele au atestat-o ca fiind pe deplin valabilă. Conceptul românesc de politică internațională exprimă puternic necesitatea democratizării vieții mondiale, a participării active a tuturor statelor la reglementarea problemelor majore, a consacrării unor noi principii în raporturile internaționale. Este elementul esențial pe care-l pun în relief convorbirile și documentele comune semnate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu numeroși șefi de state de pe toate continentele, cu ocazia vizitelor pe care șeful statului român, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, le-a efectuat în numeroase țări.

În spiritul și pe baza principiilor și orientărilor politicii partidului, mișcarea de femei din România va acționa și pe viitor pentru dezvoltarea relațiilor de prietenie și solidaritate cu femeile din toate țările socialiste, din țările în curs de dezvoltare și nealiniate, din mișcările de eliberare națională, cu organizații democratice și progresiste ale femeilor din țările capitaliste dezvoltate, avînd la bază lupta continuă pentru înfăptuirea dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare, a soluționării pe cale pașnică a problemelor litigioase dintre state și a democratizării vieții politice mondiale, a instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale, pentru asigurarea dezvoltării libere și independente a fiecărei națiuni, fără nici un amestec din afară.

Încheiem un an rodnic, intrăm într-un nou an purtînd cu noi mesajul luminos al Congresului al XII-lea al partidului, înflorirea patriei socialiste, ridicarea României, prin dragostea și munca noastră, dăruită cu pasiune, pe culmi tot mai înalte de demnitate, civilizație și progres.

imagini înscrise ÎN INIMA ȘI CONȘTIINȚA NOASTRĂ

De cîteva decenii, în galeria marilor noastre personalități feminine a intrat o nouă și strălucitoare figură, care întruchipează cele mai de seamă trăsături ale poporului zămislit între Carpați și Dunăre: **Elena Ceaușescu**. Purtătoare a unui destin excepțional — soția președintelui nostru iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu —, om politic remarcabil și savant de renume internațional, tovarășa Elena Ceaușescu a intrat definitiv în conștiința neamului românesc, alături de toți aceia care au realizat ceva durabil pentru demnitatea și înălțarea națiunii în rîndurile semințiilor lumii.

Pentru noi, numele tovarășei Elena Ceaușescu are o multitudine de semnificații. În primul rînd el se leagă de tradițiile revoluționare atît de bogate ale clasei noastre muncitoare. Am văzut cu toții, firește, fotografiile daurite de vreme reprezentînd-o pe tînăra Elena Petrescu, pe atunci muncitoare la Fabrica «Jacqard», alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în primele rînduri ale luptei pentru o viață mai bună și mai dreaptă, pentru democratizarea și salvgardarea țării. Să ne gîndim însă că, dincolo de aceste fotografii cu valoare de document, a căror încărcătură emoțională poate fi sursa unor splendide poeme, se ascund mii de ore de luptă asiduă, de nesiguranță și nesomn, de primejdie iminentă în fața terorii polițienești din acele vremuri de restriște, de îndîrjire, sacrificii și încredere fără de margini în victoria forțelor binelui. La vîrsta la care alți tineri de-abia deschid ochii asupra universului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu știau că universul lor este țara aceasta și o lume a păcii.

Alături de secretarul general al partidului, tovarășa Elena Ceaușescu exemplifică, prin nobila sa muncă pusă în slujba poporului, un adevăr funciar al contemporaneității noastre: *identitatea dintre socialism și umanism*. Pentru că în ce alt chip putem interpreta activitatea sa, mai cu seamă aceea din ultimul deceniu și jumătate, prezența vie și pilduitoare alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului român, la conducerea treburilor obștii, munca sa de creație și îndrumare a vieții științifice a țării decît prin însemnele de purpură ale umanismului revoluționar? Participînd, împreună cu ceilalți tovarăși din conducerea partidului și statului, la trasarea principalelor direcții de edificare a unei noi civilizații a patriei, de înscriere a României pe orbita unei dezvoltări impetuoase, moderne, tovarășa Elena Ceaușescu aduce în acest omogen organism al muncii colective, pe care o practică partidul, particularitățile personalității și propriului său stil de muncă. Totul ne îndreptățește să vedem în comunista Elena Ceaușescu un adevărat om între oameni, născută din popor și pentru popor, pentru care nimic nu e mai scump decît înflorirea și prestigiul patriei. Pentru toate aceste calități, dealtfel, tovarășa Elena Ceaușescu a fost investită de partid în funcții de mare răspundere, în primul rînd aceea de membru în Biroul Permanent al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Perioadă deosebit de bogată pentru națiunea română, an al jubileului Eliberării patriei și al Congresului al XII-lea al partidului, anul 1979 va rămîne, cu siguranță, în memoria noastră afectivă și printr-o suită de remarcabile momente legate de numele tovarășei Elena Ceaușescu. Un prim moment al acestei cronologii politice, care poartă sigiliul inconfundabil al personalității sale, s-a produs la începutul anului, de ziua aniversară a tovarășei Elena Ceaușescu. Încă ne mai stăruie în minte înflăcărata manifestație de prețuire cu care întregul popor român a celebrat-o pe ilustra sa fiică, de pretutindeni sosind pe adresa sa și a Comitetului Central telegrame și scrisori pline de dragoste, de urări întru mulți ani, sănătate și fericire. Atît la rafinăriile de la Brazi, cît și într-o serie de alte unități ale industriei noastre chimice, unde am fost prezent, cu prilejul realizării unui film omagial dedicat marii sărbătorite, am întîlnit oameni de diferite profesiuni și vîrste care mi-au vorbit emoționați despre ceea ce înseamnă pentru ei și familiile lor, pentru țara însăși tovarășa de viață a președintelui nostru, despre contribuția remarcabilă a tovarășei Elena Ceaușescu la promovarea științei românești pe cele mai înalte

În calitatea sa de președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, tovarășa Elena Ceaușescu aduce o importantă contribuție la progresul tehnicii și științei în țara noastră

În timpul vizitei în Republica Populară Mozambic, împreună cu tovarășa Graça Machel

Solemnitatea înmînării Medaliei de aur a Institutului de relații internaționale din Roma tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu

culmi. Prin studiile sale fundamentale în chimia macromoleculară, care s-au concretizat în domeniul polimerizării izoprenilor și stabilizării cauciucului sintetic, prin aportul său la dezvoltarea celorlalte ramuri ale științei și proiectării tehnologice, la formarea cadrelor de specialiști, la instrucția și educarea tinerei generații, la promovarea valorilor autentice, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a infuzat în știința românească, cea atît de bogată în tradiții, un suflu înnoitor, revoluționar, ale cărui roade se vor simți, sîntem convinși, încă multă vreme de acum înainte. Aceste adevăruri și-au găsit o nouă recunoaștere publică, în cursul acestui an, prin desemnarea tovarășei Elena Ceaușescu în funcția de președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, funcție în care se străduiește să facă totul pentru valorificarea superioară a geniului creator românesc, pentru o participare tot mai eficientă a științei și tehnicii la îmbogățirea tezaurului nostru național cu noi și strălucitoare valori. Am avut cu toții, în această vară, bucuria de a afla despre conferirea, de către Institutul de relații internaționale din Roma, a Medaliei de aur pentru înalta sa contribuție științifică și tehnică la progresul românesc și mondial și a Medaliei jubiliare consacrată glorioasei aniversări de la 23 August. La ceremonia care a avut loc cu acest prilej, reputatul om politic și publicist italian Giancarlo Elia Valori s-a adresat tovarășei Elena Ceaușescu cu următoarele cuvinte: «Aportul cunoștințelor și experiențelor dumneavoastră în domeniul cercetării științifice s-a dovedit prețios pentru dezvoltarea nu numai a nobilei națiuni române, dar și pentru restul Europei și reprezintă o cucerire trainică pentru dezvoltare în general».

Nu am putea celebra personalitatea tovarășei Elena Ceaușescu acum, la sfîrșitul acestui an deosebit de rodnic pentru noi, fără a consemna, în cuvinte de laudă, paleta amplă a evenimentelor politice interne și internaționale la care, alături de președintele României, a luat parte. Aceste manifestări proiectează o lumină extrem de grăitoare asupra calităților sale de conducător, de om politic și militant activ pentru pace, încrederii depline cu care au învestit-o partidul și poporul. Alături de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a vieții contemporane, tovarășa Elena Ceaușescu este prezentă în cele mai de seamă repere cronologice ale vieții politice a țării. Dacă ar fi să derulăm filmul activității sale politice din acest an, am regăsi-o participînd la inaugurarea Tîrgului internațional de primăvară și a Salonului internațional al chimiei, la vizitele de lucru întreprinse în județele Arad, Constanța, Gorj, Mehedinți, Hunedoara, Dolj, Timiș, Bihor și Maramureș, la vizita de lucru în institute de cercetări științifice și tehnologice, la inaugurarea Expoziției realizărilor economiei naționale și Expoziției tehnice internaționale din București și a altor obiective, la diferite con-

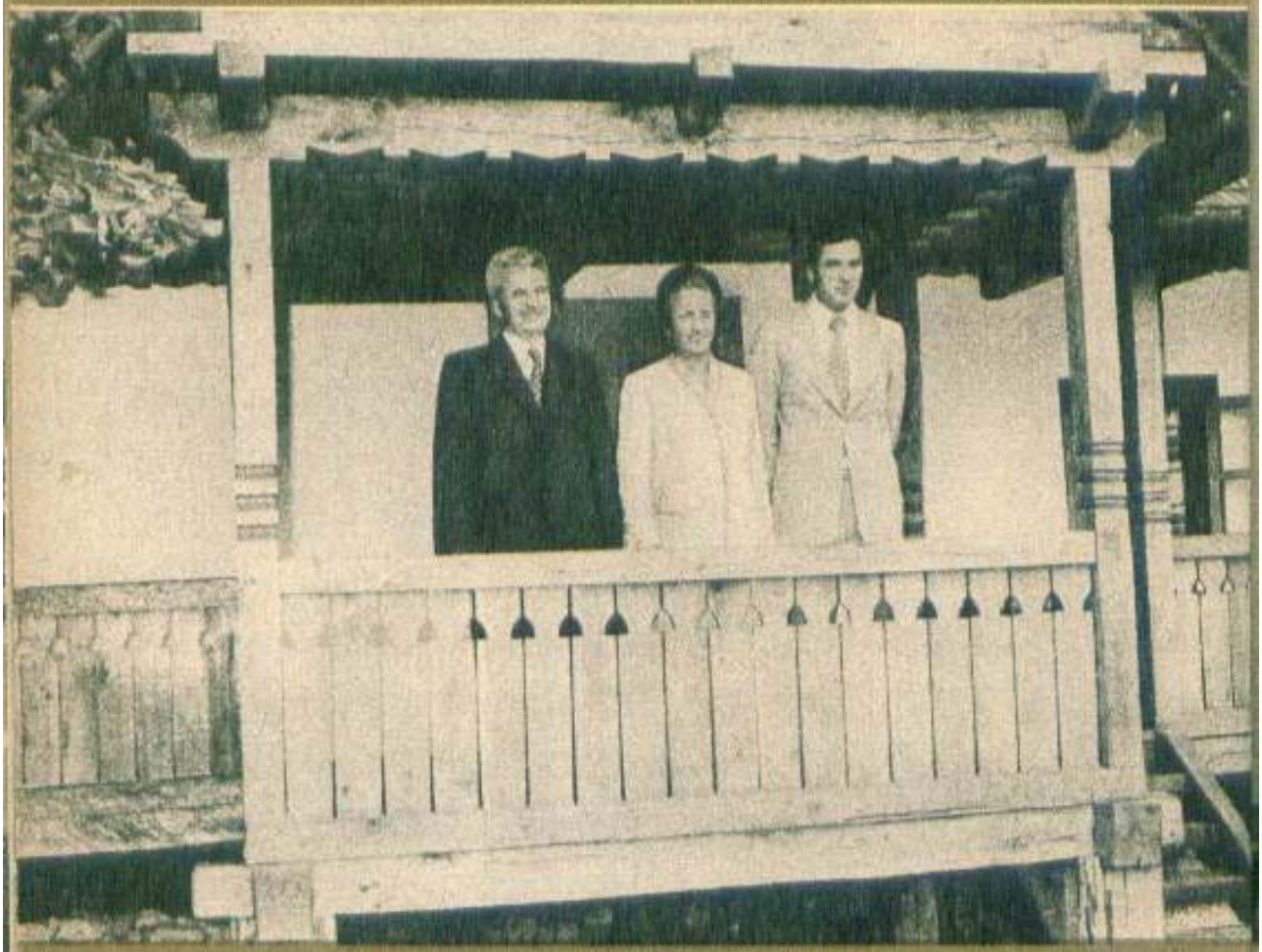

Scornicești: pe prispa casei părintești a tovarășului Nicolae Ceaușescu

sfătuiri de lucru cu oamenii muncii și cadrele de răspundere din sectoarele vitale ale vieții interne. Aducînd o contribuție proprie, de mare valoare, la promovarea politicii externe românești de pace și colaborare internațională, o vom regăsi, în cursul anului, alături de președintele Nicolae Ceaușescu, participînd la vizitele întreprinse în mai multe state ale Africii, în R.P. Bulgaria și Regatul Spaniei (prilej cu care i-a fost conferit ordinul «Meritul Civil cu eșarfă»), la vizita oficială în Siria și Turcia, precum și la întîlnirile de la București cu o serie de personalități ale vieții internaționale care au efectuat vizite în țara noastră.

În fața unei asemenea vieți bogate, a înțelepciunii, omeniei și muncii laborioase a tovarășei Elena Ceaușescu, noi, toți fiii patriei, ne înălțăm inimile întru mîndrie și laudă. Și, așa cum tovarășul Nicolae Ceaușescu este prototipul omului nou al României, tovarășa sa de viață și ideal ilustrează virtuțile tradiționale ale femeii române, care dăruiește pe altarul fără de moarte al patriei tot ce are mai bun, lăsînd pretutindeni pe unde trece o undă de frumusețe, omenie și nădejde de mai bine, luptînd, muncind și trăind în chip comunist. În fața unei asemenea pilde de tărie morală și zbor înalt către piscurile limpezi ale zilei de mîine — prefigurate cu atîta clarviziune de conținutul documentelor Congresului al XII-lea al partidului — „cuvintele noastre se fac lujeri de crin, înălțîndu-se în văzduhul de o limpezime albastră al țării sub chipul unui poem de închinare: *«Femeie înțeleaptă, slavă ție! Și fie-ți omenia căpătîi În cronicile țării pe veci! Tu ai intrat cu cinste, și rămîi! Iar marelui bărbat al țării, care! Înalță neamu-n demnitatea sa! Fii-i sfetnic bun, spre comunista zare! Dînd științei noastre străluciri de stea! La cumpănă de ani și zări măiastre! Noi, fii țării, demni și suverani! Îți dăm ofranda inimilor noastre! Și îți urăm, din suflet: «La mulți ani!»*

CORNELIU VADIM TUDOR

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au plantat la intrarea în Parcul copilului, din București, un stejar, simbol etern al trăiniciei

CRITERIILE CANTITATIVE ȘI ASPIRAȚIA CĂTRE CALITATE

«Scopul întregii noastre activități economico-sociale, țelul suprem al politicii partidului nostru, esența misiunii sale istorice de transformare revoluționară a societății și de făurire a noii orînduiri este ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, în concordanță cu necesitățile fiziologice științific determinate și cu cerințele spirituale generate de progresul neîntrerupt al cunoașterii umane».

NICOLAE CEAUȘESCU

hiar și la cea mai sumară analiză, economia noastră națională ni se dezvăluie în toată complexitatea sa: un uriaș mecanism, în care factorii economici, tehnici și științifici se articulează cu factorii sociali și cu criteriile de ordin ecologic. În centrul acestui sistem, în continuă evoluție spre progres, partidul și statul situează **omul** — în fapt, întregul nostru popor, de peste 22 milioane de suflete —, grija statornică pentru satisfacerea, într-un grad din ce în ce mai înalt, a cerințelor sale de viață. Pentru creșterea continuă a bunăstării generale a locuitorilor României socialiste sînt puse în mișcare toate energiile și resursele națiunii noastre.

O fericită coincidență a făcut ca în a doua jumătate a acestui an să avem pe masa de lucru și date de bilanț, și proiectele de viitor. Am putut arunca o privire peste arcul de timp al celor trei decenii și jumătate de muncă eroică a clasei muncitoare, a țărănimii, a tuturor cetățenilor acestei țări harnice, am revăzut izbînzile noastre în construcția noii societăți. Ne-am bucurat și ne-am exprimat mîndria în metafore de aleasă și profundă semnificație, iar de pe această aripă a zidirii noastre comuniste ne este dat să putem privi și spre orizontul anilor ce vin, pînă către sfîrșitul mileniului — așa cum sînt conturați în istoricele documente ale Congresului al XII-lea al partidului. Ca un corolar a tot ceea ce am realizat și a ceea ce vom înfăptui, ideea creșterii continue a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, a nivelului său de civilizație — țel suprem al politicii partidului — se demonstrează cu strălucire, ei fiindu-i subordonate toate măsurile ce dirijează creșterea economică, perfecționarea structurilor și relațiilor economice și sociale, dezvoltarea științei și tehnologiei, a relațiilor economice externe și, mai cu seamă, trecerea prin salt revoluționar de la acumulările cantitative la o nouă calitate în toate domeniile de activitate.

Or, în perspectiva istoriei, atingerea unui stadiu superior de civilizație înseamnă recuperarea decalajului determinat de urmările trecutului, în primul rînd pe plan economic. În următorii 5-6 ani, vom atinge stadiul de țară cu nivel mediu de dezvoltare economică. De la Eliberare vor trece, deci, patru decenii. Știm cum și cît am muncit. Foarte mult. Cu dîrzenie, tenacitate și răbdare. Acum, privind retrospectiv, ne dăm seama de la ce nivel economic scăzut am pornit. În general, în Europa ocupam locuri situate între ultimul și antepenultimul, cu excepția petrolului și lemnului.

În lume există mii de specialiști, fiecare considerat ca fiind un «autorizat în materie», care stabilesc «indicatori de civilizație» și ai nivelului de trai. Prin anii '50, un astfel de indicator citat la cursul de «alimentări cu apă» de la Institutul de construcții era consumul de apă potabilă furnizată de rețeaua de distribuție: 80 de litri pe zi în medie pe locuitor. În acea vreme, mai precis în 1950, în România acest «indicator» nu era acoperit nici măcar pe sfert. În 1955 se apropiase de o treime. Și, iată, în anul 1967 baremul era atins.

PASAJ BUCUR OBOR

ca după încă zece ani să fie depășit de peste 2,5 ori! Alți specialiști raportează gradul de civilizație la consumul de săpun și detergenți pe locuitor; și aici stăm bine. Alții, la durata medie a vieții; în România se apropie de 70 de ani — femeile depășesc această cifră —, vîrstă comparabilă cu aceea din țările avansate. Alții, la energia electrică produsă, stabilind chiar și un barem minim de 1 500 kWh pe locuitor; acum zece ani depășeam și acest nivel, iar în anul trecut aproape l-am dublat. O serie de specialiști fac trimitere la numărul de calorii consumate în medie, zilnic, pe locuitor; noi, cu o medie de 3 240 de calorii, sîntem azi la nivelul considerat optimal pe plan mondial și ne aflăm, din acest punct de vedere, printre primele 10 țări din lume!

Sigur, și fiecare recunoaște, ne este ușor să afirmăm acum, la sfîrșitul lui 1979, că «asta am făcut-o», că «și aici stăm bine sau foarte bine» sau că «dincoace mai avem puțin pînă la nivelul țărilor avansate». Să nu uităm însă ce loc ocupam acum patru decenii, cînd în România, considerată «un grînar al Europei», mulți, foarte mulți oameni sufereau de foame; că atunci cînd energia electrică furnizată în rețea însuma la noi doar 22 (douăzeci și doi) kilowați-oră pe locuitor într-un an, în Austria aceeași cantitate era de peste 10 ori mai mare, în Italia de 11 ori, în Olanda de 13 ori, în Franța de 16 ori, în Belgia de 21 de ori, în Suedia și S.U.A. de 34 de ori, în Elveția de 39 de ori, în Canada de 60 de ori. Să nu uităm că speranța de viață la naștere era înainte de război de numai 42 de ani; că în anii '30, aproape 35 la sută din populația în vîrstă de peste 7 ani era analfabetă; că erau județe — Maramureș, Vlașca și altele din sudul țării — în care doar 19—25 la sută din populația feminină știa să scrie și să citească, față de 65—72 la sută partea bărbătească; că în anul 1939, după cum recunoștea o înaltă oficialitate a timpului, din cele 175 orașe, cîte existau atunci, 114 nu aveau lucrări de canalizare, 108 nu aveau alimentare cu apă potabilă, iar un sfert nu beneficiau nici măcar de lumină electrică. Să nu uităm distrugerile pricinuite de război; nici secetele consecutive, dezastruoase, din anii 1945 și 1946; nici inflația; nici faptul că în anul naționalizării industria nu realiza decît 85 la sută din producția anului 1938 și nici că producția globală agricolă a atins nivelul antebelic abia în anul 1953...

Cert este un lucru: nivelul de trai al unui popor, nivelul său de civilizație nu pot fi judecate după cîteva date luate la întîmplare, disparate sau speculate în funcție de circumstanțe. Or, tocmai aici se relifează concepția superioară a partidului nostru privind ideea de bunăstare materială și spirituală. Potrivit acestei concepții, sînt avuți în vedere toți factorii determinanți care exprimă în ansamblu, cantitativ, și mai ales calitativ, creșterea bunăstării generale: gradul de ocupare a forței de muncă, veniturile, cheltuielile și consumul populației, condițiile de muncă, de locuit și de odihnă, nivelul cultural și starea de sănătate a populației.

Legătura dintre muncă, principala sursă de creștere a venitului național, implicit a veniturilor populației, calitatea muncii prestate și creșterea mijloacelor materiale și bănești necesare înfăptuirii programului de creștere a nivelului de trai este evidentă. De aici derivă direct atît sporirea cantitativă și calitativ-sortimentală a bunurilor și serviciilor puse la dispoziția populației, cît și creșterea resurselor financiare ale statului și organizațiilor cooperatiste destinate asigurării bunurilor materiale și finanțării serviciilor de care populația beneficiază fără plată, a ajutoarelor bănești, după cum derivă direct mijloacele de sporire și înnoire a fondului de locuințe și dotărilor edilitar-gospodărești ale localităților, a așezămintelor de învățămînt și cultură, a unităților de ocrotire a sănătății.

Un indicator care reflectă aproximativ exact o latură a creșterii nivelului de trai este consumul principalelor produse pe locuitor. Spunem «aproximativ», pentru că, fiind determinat pe baza evidenței bunurilor a căror producție și desfacere este înregistrată, este

în fapt ceva mai mic decît cel real. În țara noastră, milioane de gospodine au posibilitatea de a crește pe lîngă casă păsări și animale mici, cultivă în gospodăria proprie fel de fel de legume, au pomi fructiferi, care le asigură o bună parte din consumul propriu în special în perioada aprilie-octombrie. Este o realitate; nimeni nu vine să numere cîți pui s-au fript într-o vară în cutare gospodărie, cîte ouă i-au dat găinile, cît lapte a muls de la vacă sau cîte roșii, ardei, vinete, caise, mere sau pere a cules în folosul familiei. Totuși tabloul consumului pe locuitor, chiar incomplet, este revelator atît din punct de vedere cantitativ, cît și prin mutațiile structurale (de pildă, este evidentă descreșterea consumului de cereale, în special făinoase, care, față de 1965, era în 1970 de 94 la sută, în 1978 de 86 la sută, iar în 1985 va reprezenta 84,6—87,3 la sută față de 1980). Iată cum se prezintă consumul mediu anual pe locuitor la unele produse principale. (Sursa: Programul-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții):

	U.M.	1950	1965	1975	1980 (plan)	1985 (program-directivă)
Carne și produse din carne	kg	16,7	26,6	45,7	62,4	68—72
Lapte și produse din lapte (exclusiv unt)	litri	107,6	105,0	132,6	220,0	230—240
Zahăr și produse din zahăr	kg	6,9	15	20,3	30,0	33—35
Ouă	buc.	59	115	214	270	275—280
Legume și produse din legume	kg	65,6	75,3	112,6	143,6	150—160
Țesături (inclusiv confecții)	mp	13,19	16,26	24,19	29,10	35,9
Încălțăminte	perechi	0,62	1,97	3,06	4,10	4,1

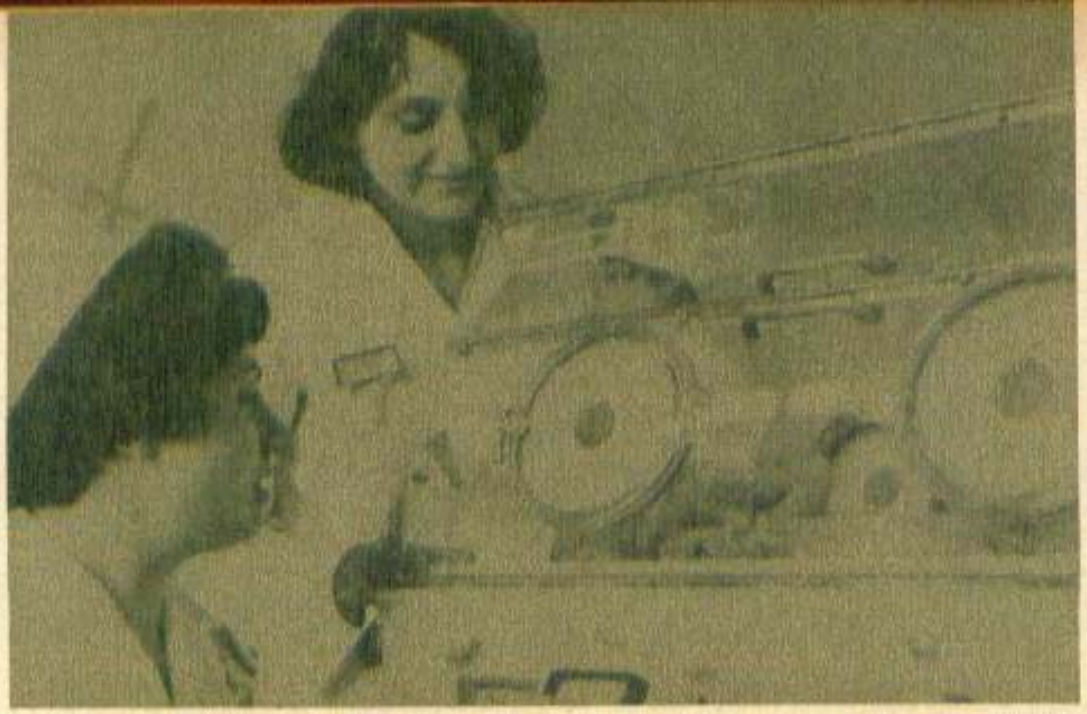

Ca urmare a sporirii puterii de cumpărare a populației și corespunzător cu aceasta au crescut atît fondul de marfă, cît și volumul desfacerilor. În perioada 1950—1977, volumul desfacerilor prin comerțul socialist a crescut de la 754 de lei în medie pe locuitor la 7 871 de lei. Semnificativă este deplasarea interesului cumpărătorilor către bunurile de folosință îndelungată, date edificatoare fiind înregistrate în această privință mai ales după anul 1965 și în perspectiva cincinalului viitor (bucăți la 1 000 de locuitori):

	U.M.	1955	1965	1978	1980 (plan)	1985 (program-directivă)
Aparate de radio	buc.	37,4	123,9	227,1	247	300
Televizoare	buc.	—	28,8	190,8	203	245
Frigidere	buc.	0,4	21,3	135,9	157	220
Mașini de spălat rufe	buc.	0,5	22,9	88,5	100	153
Autoturisme	buc.	0,2	1,2	22,2	28	57

După cum se știe, retribuția medie nominală a crescut continuu, de la 386 de lei (brut) în 1950 la 1 964 de lei (brut) în 1976, ca să ajungă la un nivel net mediu de 2 011 lei în 1978, an în care s-a încheiat, cu trei luni mai devreme, prima etapă a creșterilor aprobate de Conferința Națională a partidului din decembrie 1977. În primii trei ani ai actualului cincinal, sporul retribuției medii nete a fost de 416 lei, sumă care depășește nivelul retribuției medii din anul 1953. (Dealtminteri, majorarea retribuției nominale la nivelurile prevăzute în programul de creștere a nivelului de trai a determinat îndeplinirea, în numai trei ani, a sarcinii prevăzută pe întregul cincinal privind creșterea cu 21,4 la sută a retribuției reale). Creșterea veniturilor personalului muncitor — ca dealtfel și ale țărănimii — a condus la mutații semnificative în structura cheltuielilor de consum. Astfel, dacă în anul 1953

consumului alimentar îi erau destinate 64 procente din cheltuielile unei familii, iar 25,6 la sută reprezentau cumpărări de mărfuri (restul servicii), în anul 1978 repartiția era următoarea: 45,1 la sută pentru consum alimentar, 39,8 la sută pentru mărfuri, 15,1 la sută pentru servicii. De la 1 august 1979 s-a trecut la aplicarea celei de-a doua etape de majorare a retribuțiilor tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Conform prevederilor Programului directivă, în anul 1980 retribuția medie nominală va fi de 2 261 de lei, iar în 1985 se va ridica la 2 830 de lei.

În viața socială a țării noastre, fenomenele sînt mult mai profunde și ele nu pot fi limitate, după cum arătam, numai la bugetele familiale provenite din muncă. O expresie a grijii permanente a partidului și statului nostru pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale poporului este creșterea continuă a fondurilor sociale de consum care asigură funcționarea sistemului de servicii fără plată: învățămîntul, asistența medicală, sistemul de pensii și ajutoare pentru vîrstă sau boală, ajutoarele de stat pentru familiile cu mai mulți copii etc. Fondurile sociale de consum au crescut de la 3,5 miliarde de lei în 1950 la 22,9 miliarde în 1965 și la 68,8 miliarde de lei în 1978, ceea ce a determinat o creștere a mediei pe familie de la 772 de lei la 10 069 de lei în intervalul 1950—1978 și vor ajunge la circa 14 200 de lei în anul 1985. În prezent, peste 5,7 milioane de elevi, studenți și copii preșcolari sînt cuprinși în învățămîntul de toate gradele. Pentru ocrotirea sănătății reveneau în anul trecut 1 809 lei pe o familie, față de de 142 de lei în 1950, iar în aceeași perioadă ajutoarele pentru copii au crescut de la 12 lei, în medie pe o familie, la 1 261 de lei. Pensia medie de asigurări sociale era în 1978 de 6,8 ori mai mare decît în 1950. Directivele Congresului al XII-lea al partidului prevăd și în continuare creșteri — care, per total, vor fi în cincinalul viitor cu 129 miliarde de lei mai mari decît în perioada 1976—1980 — însemnate ale fondurilor sociale de consum. Fiecare dintre activitățile menționate se află sub protecția legilor statului nostru socialist și nu putem trece peste această idee fără a face o comparație cu ceea ce se petrece în fapt în țări care, după nivelul venitului național pe locuitor, ne sînt superioare. Stimatele cititoare își amintesc, desigur, de cîteva filme occidentale în care, ca o sfidare la adresa demnității umane, femei tinere erau nevoite ca la angajare să declare patronului că nu vor avea copii. Alternativa era concedierea. Dramele erau evidente, peliculele deveneau forme de protest. Or, la noi, femeia încadrată în muncă, chiar cu o vechime de numai cîteva săptămîni, beneficiază de toate drepturile prevăzute în legislația pentru ocrotirea mamei și copilului.

Să mai adăugăm că mai mult de jumătate din populația țării locuiește în case și apartamente construite după anul 1950. Să mai amintim că unui medic îi reveneau în medie 603 pacienți în anul 1977, față de 1895 în 1938; că în învățămîntul postliceal mai mult de jumătate din cursanți sînt de sex feminin; că în tabere pentru elevi și în colonii pentru preșcolari au fost trimiși de peste 5 ori mai mulți copii decît în 1950. Că numărul oamenilor muncii și pensionarilor plecați la odihnă și tratament în acest an a fost de 10 ori mai mare decît acum 29 de ani. Să adăugăm că în toamna aceasta s-a trecut la majorarea alocațiilor pentru copii și a pensiilor; că la 1 martie, din inițiativa secretarului general al partidului, suma care s-a adăugat la alocațiile pentru fiecare copil a fost acoperită din reducerea cheltuielilor militare — ceea ce a determinat pe dr. Estefania Aldaba-Lim, reprezentant special al O.N.U. pentru Anul Internațional al Copilului, să declare, la 6 iulie a.c., că România este inițiatoarea acțiunii de reducere a bugetelor militare în folosul copiilor, «asigurînd circa 62 milioane de dolari în vederea majorării alocațiilor pentru copii»...

Iată tabloul, incomplet, desigur, al unui vast proces de creștere a bunăstării oamenilor României socialiste. Totul pleacă de la actul primordial al dezvoltării: munca. «Drepturile omului încep cu dreptul la muncă», declara tovarășul Nicolae Ceaușescu. Oamenii au căpătat de lucru, au învățat, au făurit oțel, pline și școli, pentru a se bucura de frumusețea vieții. Iar pasul pînă la «generațiile bacalaureaților», care vor debuta cu copiii aflați azi în clasa a II-a sau a III-a, ni se pare tot atît de firesc cum ni se par toate adevărurile prezentate în acest articol.

Ing. **ARTUR IOAN**

ANUAR FEMININ 1979

În fruntea județului Bacău

Filatoare la Industria bumbacului din București, în 1952 devenea activistă a organizației de tineret, promovînd treptat pînă la funcția de prim-secretar al fostului Comitet raional Nicolae Bălcescu al U.T.C. De acolo a trecut în activitatea de partid, îndeplinind-o cu pasiune, pricepere, dăruire, cu conștiința necesității de a studia permanent, de a ține pasul cu noul, de a-și lărgi aria cunoașterii. Este absolventă a Facultății de istorie a Universității București și a cursului postuniversitar de sociologie al Academiei «Ștefan Gheorghiu». Munca, învățătura s-au împletit cu preocupările de soție și mamă. În esență, destinul **ALEXANDRINEI GĂINUȘE** *se aseamănă cu al multor cadre crescute de partid din rîndurile clasei muncitoare.*

— Ce sentimente v-a trezit numirea ca prim-secretar al Comitetului județean de partid Bacău?

— Încrederea acordată de Comitetul Politic Executiv, de mult stimatul nostru secretar general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mă determină să-mi concentrez întreaga mea energie și capacitate pentru îndeplinirea — aș dori exemplară! — a tuturor îndatoririlor ce îmi revin. Iar acestea sînt multe, complexe, aș zice că uneori chiar complicate. Am venit într-un județ cu peste 680 000 de locuitori, care în 1985 va ajunge, probabil, la peste 775 000 de cetățeni, ocupînd locul doi pe țară la numărul populației, un județ unde sînt prezente toate ramurile industriei (ocupă locul 11 în ierarhia industrială pe țară) și are de realizat în 1980 o producție globală industrială de peste 30 miliarde de lei.

Acum, în preajma Congresului al XII-lea al partidului, volumul de muncă este foarte mare, deci cu atît mai mult solicită un stil de muncă operativ, creșterea răspunderii tuturor comuniștilor, inițiativă, funcționarea deplină a democrației socialiste, acțiune și gîndire colectivă. M-a ajutat să intru, destul de repede, în probleme experiența dobîndită în cadrul aparatului Comitetului Central. Am avut avantajul de a lucra în preajma conducătorilor partidului, de a învăța de la ei modul de abordare complexă și de pe poziții revoluționare a vieții economico-sociale.

Pe scurt, prima mea grijă a fost să-mi cunosc tovarășii cu care voi munci cot la cot, să creez o atmosferă de încredere tovărășească între noi, care nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune critica și autocritica.

Pornind de la prevederile proiectelor documentelor Congresului al XII-lea, comitetul județean de partid a analizat resursele materiale și umane ale meleagurilor băcăuane pentru a fi puse cît mai eficient în circuit, în vederea dezvoltării accelerate a forțelor de producție. În 1985, valoarea producției totale realizate în județ va ajunge la 60 miliarde de lei anual (practic se va dubla), o dezvoltare prioritară asigurîndu-se industriilor chimică și construcțiilor de mașini, industriei extractive și energeticii. Producția medie pe locuitor va fi de peste 80 000 de lei. Construirea a peste 70 de obiective importante în industrie, ne va da posibilitatea să atragem întreaga forță de muncă disponibilă în județ. La cele 7 orașe existente, se vor mai adăuga încă două — Sascut și Podul Turcului.

— Promovarea unor femei ca dumneavoastră pînă la treapta de prim-secretar al unui comitet județean de partid stă mărturie a consecvenței cu care conducerea partidului, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, transformă principiul egalității juridice într-o egalitate de fapt. Ce preocupări există însă la nivelul județului pentru promovarea femeilor?

— La indicația conducerii partidului, la toate comitetele municipale și orășenești avem cîte două secretare. Va crește numărul femeilor primari. În locul președinților de C.A.P. ce vor candida pentru primari va trebui să propunem alte femei, încît să ajungem la 28 de președinte de C.A.P. Vrem să promovăm femei cu prestigiu în ochii cetățenilor, valori reale, să avem convingerea că vor reuși, printr-un stil de muncă partinic, printr-o legătură permanentă cu viața, cu oamenii, să rezolve toate problemele cu care se vor confrunta.

La timpuri noi se cer oameni noi

Jerbe de scîntei țîșnesc de sub ***mîinile înmănușate*** *ale sudorilor care țes corpul vasu-*

lui. Pe cala unei gabăre de transportat utilaje o găsim pe comunista **CONSTANȚA GÎRBEA**, *una dintre veteranele șantierului naval Drobeta-Turnu Severin. În cei 29 de ani de muncă, cîți are la activ, a sudat atîtea șalande, șlepuri, remorchere, platforme plutitoare, nave de pasageri că nu le mai ține minte numărul. La două din ele le-a fost «nașă»: «Turda» pentru flota românească și «Niufa» dintr-un lot de 12 nave pentru export în Uniunea Sovietică. Lansarea e întotdeauna un spectacol, nașa avînd cinstea să spargă sticla de șampanie de corpul vaporului și să ureze echipajului cale bună pe «șoselele» albastre ale fluviilor sau mărilor.*

Constanța Gîrbea, sudor de înaltă clasă, este stimată de oamenii șantierului și pentru calitățile sale de activistă cu o solidă pregătire politico-ideologică, cu convingeri ferme, cu atitudine combativă.

— Pe dumneavoastră, comunistă cu un stagiu de peste două decenii în partid, ce v-a impresionat cînd ați studiat documentele ce vor fi supuse aprobării Congresului al XII-lea?

— M-am bucurat că într-un timp așa de scurt societatea noastră a înfăptuit atîtea lucruri minunate! Am trăit transformările de la locul de muncă, din orașul nostru, din viața familiei mele (noi, ca și alții, am venit de la țară), însă nu cunoșteam dimensiunile la scară națională. Documentele ne dau imaginea ansamblului. Din ele se desprinde că am acumulat forță să putem trece la o fază superioară de dezvoltare, la o nouă calitate în toate domeniile de activitate. Bineînțeles, ca muncitoare într-un șantier naval, m-au interesat în mod deosebit prevederile referitoare la transportul pe apă și construcția de nave. Extinderea și modernizarea șantierului Drobeta-Turnu Severin s-a înfăptuit sub ochii mei. Cînd am venit aici se lucra cu nituri. Vă dați seama cît timp consuma îmbinarea unui vapor din bucățele de tablă prinse în nituri, ce productivitate era? Acum cel mai mare vas îl îmbinăm sudînd 4-5 seturi. Condițiile de muncă? Păi, ce, suferă comparație cu trecutul? Tinerele mele colege nici nu știu ce înseamnă să ridici și să cari un tub: oxigenul vine la conductă, acetilena la fel.

Văd că proiectul de Directive acordă prioritate căilor pe Dunăre, dotării flotei fluviale cu împingătoare de mare putere și cu vase specializate pentru transportul mărfurilor. Cred că este un lucru gîndit gospodărește; se va ieftini transportul lor. Am citit, de asemenea, că în viitorul cincinal se va da în exploatare canalul Dunărea-Marea Neagră. Cu toate că de la noi pînă acolo este distanță lungă, curge multă apă, mă simt participantă la această operă, căci am muncit și eu la o platformă plutitoare destinată lucrărilor de la canal. Sentimentul că aduci o contribuție la aplicarea politicii partidului îți dă mulțumire sufletească, încredere, optimism. Ne frămîntăm, desigur, cum să muncim mai bine, mai cu spor, cu mai puțină cheltuială, cum să fim noi înșine mai buni, fiindcă la timpuri noi se cer oameni noi.

Un nucleu de cultură de înaltă clasă

Drumul de la catedra de învățătoare dintr-un sat bănățean — unde a predat timp de 15 ani — la cabinetul de director al Casei bucureștene de cultură «Friedrich Schiller» — unde se află instalată de 5 ani —, prof. **ELISABETH PFEIFER** *l-a parcurs cu acea tenacitate gravă, cu acel simț profund al responsabilității și dăruirii care-i caracterizează fiecare gest, fiecare acțiune.*

— Un asemenea nucleu de cultură precum Casa «Schiller», adresată naționalității conlocuitoare germane și constituind prin însăși existența sa argumentul solid al justeței și generozității politicii naționale a partidului și statului nostru, se justifică și prin calitatea de primă mînă a manifestărilor sale. Populația de naționalitate germană — din București, dar și din țară, pe unde ajungem cu formațiile noastre — este bilingvă și are deci de ales între o multitudine de spectacole excelente, la a căror sănătoasă concurență trebuie să facem față. Nu ne putem îngădui doar simple «puncte» bifate în plan. Așa că am reușit, anul acesta, să participăm la Festivalul «Cîntării României» cu spectacolul «Năpasta» de Caragiale, montat în limba germană de echipa noastră, «Kellerstheater», și cu fanfara «Carpathen-show», care a luat premiul I pe țară la prima ediție a marelui festival național.

— Afișele casei «Schiller» sînt, într-adevăr, extrem de atrăgătoare: trecătorul obișnuit al străzii Batiștei este chemat în permanență de tot felul de acțiuni interesante...

— ...care pledează pentru formarea și informarea omului nou: cursurile Universității noastre cultural-științifice — «România se prezintă lumii», «Pe meridianele patriei și ale lumii» sau cele de folclor — sînt frecventate în permanență, ele necunoscînd «goluri» de participanți sau pauze de activitate. Important — și foarte reprezentativ pentru liniile de forță ale

muncii noastre culturale — este cenaclul. Conducătorul său este Werner Söllner, tînăr poet care a luat anul acesta — o ştiţi, desigur — Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul său de lirică, şi tot aici s-au lansat poetul Rolf Bossert şi dramaturgul Iohann Lippet, ale cărui piese le-aţi văzut, poate, jucate de teatrul timişorean de limbă germană.

— Am văzut adesea anunţate în presă, pe afişele dv. acţiuni şi nume care vorbesc despre colaborarea intensă între oamenii de cultură români şi germani.

— Este foarte exact: casa noastră şi-a făcut un scop programatic din această colaborare, aţi văzut, poate, expoziţiile noastre, unde şi-au prezentat lucrări şi artişti plastici români şi maghiari, aţi urmărit temele ciclurilor Universităţii noastre şi vorbitorii noştri. Acest sistem al interferenţei între zone de egal interes cultural, fie ele în limba română sau germană, este, de fapt, o ilustrare în mic a marii colaborări existente pe toate planurile între cei ce muncesc şi creează în ţara noastră, spre binele patriei noastre socialiste.

Start continuu

VIOLETA MUREŞAN, *inginer agronom şi director al S.M.A. Halmeu, este vicepreşedintă a Consiliului unic agroindustrial de stat şi cooperatist Halmeu din judeţul Satu Mare. Totodată este membră în Consiliul Naţional al Agriculturii şi în Biroul Executiv al U.N.C.A.P.*

— De obicei se vorbeşte că în agricultură sînt campanii, ne spune Violeta Mureşan. Perioade cînd zilele şi nopţile ni se par prea scurte pentru cît ne cer ogoarele. Pentru reuşita fiecărei etape de muncă, o importanţă deosebită are startul cu care porneşti, start care la rîndul lui trebuie deosebit de bine pregătit. Anul 1979 este anul în care agricultura a pornit spre o nouă organizare. Gîndit şi fundamentat ştiinţific, ansamblul de măsuri cu privire la îmbunătăţirea organizării, conducerii şi planificării unitare a agriculturii va duce, firesc, la ridicarea acestei importante ramuri a economiei la cote cît mai înalte ale dezvoltării. Dar pentru aceasta trebuie muncă şi disciplină, trebuie competenţă, factori fără de care, aşa cum am înţeles cu toţii, nu putem îndeplini sarcinile mari ale viitorului cincinal. Se specifică în documentele celui de-al XII-lea Congres al partidului că rolul hotărîtor în organizarea şi desfăşurarea unitară a întregii activităţi din agricultură revine consiliilor unice agroindustriale de stat şi cooperatiste. De asemenea, în procesul de modernizare a agriculturii un rol important va reveni şi S.M.A.-urilor. Cotele la care va trebui ridicată agricultura, ramură prioritară a planului cincinal, de care depinde însăşi dezvoltarea industriei şi ridicarea bunăstării întregului popor, ne implică pe toţi, dar mai ales pe noi, cei ce ne ocupăm de mecanizare, cei ce purtăm răspunderea producţiilor realizate.

— De mai bine de 20 de ani lucraţi ca inginer agronom într-o zonă a ţării cu condiţii mai specifice pentru agricultură, de doi ani sînteţi director al uneia dintre cele mai mari staţiuni de mecanizare a agriculturii din ţară, singura femeie în această funcţie. Cum îşi spune acum cuvîntul experienţa pe care aţi acumulat-o de-a lungul anilor?

— Ca să conduci, ca să organizezi munca într-un sector cu peste 11 000 de hectare, într-un sector în care în acest an trebuie să obţinem o producţie globală de mai bine de 60 de milioane de lei, nu este uşor nici pentru un bărbat, dar pentru o femeie, care are şi îndatoriri de soţie şi mamă. Experienţa are, firesc, un cuvînt greu de spus. Dar nu este suficientă. Eu am absolvit în acest an cursurile postuniversitare pentru perfecţionarea şi pregătirea cadrelor de conducere organizate în cadrul Academiei «Ştefan Gheorghiu». Am primit noi cunoştinţe de organizare şi conducere, politice şi economice, care acum îmi dau posibilitatea să răspund cu mai mare competenţă marilor sarcini pe care le avem, atît în ultimul an al cincinalului, cît şi celor ce ne bat deja la uşă. Apoi şi experienţa acumulată mi-a permis să realizez lucrarea de diplomă cu tema «Optimizarea structurii culturilor şi repartizarea teritorială», a cărei eficienţă, în zona Halmeu, nu va întîrzia să se arate, concretizată în producţii mari, în mai buna gospodărire şi folosire a pămîntului, în concluzie, în realizarea acelor indici spre care tinde agricultura românească.

Participarea activă şi afectivă la conducere

ILEANA BĂRŢAN *a fost promovată anul acesta în funcţia de director al Direcţiei pentru probleme de muncă şi ocrotiri sociale a judeţului Hunedoara. Noi o cunoaştem de multă vreme în calitatea ei de preşedintă a comitetului judeţean al femeilor, de activistă cu personalitate, combativă, care ştie să iniţieze şi să organizeze acţiuni eficiente. Însufleţită de dorinţa de a imprima muncii un caracter creator.*

— Pregătirea forţei de

muncă a intrat în preocupările dv. din acest an. V-am ruga, așadar, să ne împărtășiți opiniile ce vi s-au cristalizat cu privire la atragerea, calificarea și perfecționarea profesională a femeilor, deoarece, așa cum subliniază proiectele documentelor Congresului al XII-lea al partidului, supuse dezbaterii întregului popor, factorul om este decisiv în înfăptuirea tuturor programelor de dezvoltare economico-socială.

— Socotesc că este timpul să vorbim despre o încadrare calitativă și optimă a femeilor în activitatea productivă. Fiindcă numeric, chiar și în județul nostru, cu tot specificul imprimat de minerit, siderurgie, economie forestieră, construcții, situația se prezintă, am zice, bine. Mulți conducători și-au însușit punctul de vedere că asigurarea locurilor de muncă pentru femei constituie un factor de stabilitate al muncitorilor în general. La rezolvarea acestei probleme a contribuit, desigur, și ridicarea în zonă a unor unități noi ale industriei ușoare, mai ales în Valea Jiului, unde au fost amplasate, la indicația expresă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia femeile îi poartă recunoștință.

Mai avem probleme cu încadrarea femeilor la Hunedoara și Brad, dar și acestea sper că vor fi rezolvate în următorul cincinal. Prin afirmația de la început privind necesitatea integrării calitative înțeleg ca meseria să răspundă unei opțiuni întemeiate pe aptitudini, existența și încurajarea unui ideal profesional în stare să determine dorința de perfecționare continuă și de afirmare. Rezultatele muncii femeilor vor fi infinit mai bune prin inversarea raportului între cele calificate la locul de muncă (circa 70 la sută) și cele cu școală profesională sau licee de specialitate. Este necesar să combatem opticile înguste, care limitează femeile la exercitarea unor operații simple, să demonstrăm că formarea femeilor în concordanță cu cerințele progresului tehnic le va asigura capacitatea să exercite bine meseriile complexe, să-și supravegheze, regleze și chiar întrețină mașinile, așa cum se prevede în proiectul de Directive.

Personal, sînt convinsă, și-mi însușesc întru totul cerința exprimată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, că toți avem nevoie să învățăm, să fim la zi cu ce este nou într-un domeniu sau altul, că nu se poate trăi, și mai ales conduce, numai pe temeiul experienței practice, că reciclarea este obligatorie, după cum obligatoriu devine, cred eu, ca după fiecare însumare de noțiuni noi să lupți pentru a le găsi aplicabilitate, să nu te împaci cu formalismul, cu lucrul de mîntuială, cu soluțiile bazate pe improvizație, lipsite de fundamentare științifică.

Palmaresul unei cercetătoare

Delicată, plăpîndă chiar, inginera **VIORICA STAN**, *de 17 ani căutătoare de noi tipuri de fibre poliesterice, are o perseverență a cărei substanță poate merită ea însăși să fie studiată, cum glumea admirativ o colegă.*

Perseverență și curiozitate, și nerăbdare, și calmul de a cerceta și aștepta rezultatul unor îndelungate cercetări care nu exclud eșecul! Are în cariera sa de cercetătoare un palmares impresionant: 10 invenții brevetate — și încă două în curs de brevetare —, și dintre acestea 7 se aplică în fază industrială la Combinatul de fibre și fire sintetice din Iași. Șefă a sectorului «sinteze-polimeri» din laboratorul de cercetare, ing. Viorica Stan este preocupată de a obține noi tipuri de fibre, de catalizatori și stabilizatori termici pentru sinteza poliesterului, pentru a obține noi tipuri de folii, dar mai ales de recuperare superioară a materiilor prime secundare prin glicoliză.

— Vorbiți-ne despre ultima dv. invenție, Viorica Stan.

— A.P.2, de fapt un polimer nou.

— De ce nu A.P.1?

— Pentru că A.P.1 a fost o nereușită. Eșecul face parte din cercetare, ca și din viață, puterea constă în a te învinge în acele momente și a porni mai departe. De fapt și A.P.2 este la a cincea sa variantă. Fibra despre care vă vorbesc fiind de tip bumbac poate fi folosită în țesături de catifea, diftină, finet etc.

— Enumerați-ne calitățile acestei fibre, căci ea v-a adus o distincție prestigioasă, premiul III pe țară la Festivalul național «Cîntarea României», ediția I.

— Este o fibră la nivel mondial, care se vopsește mai ușor — la temperatura de fierbere —, deci economisește energie, cu un procent de încărcare de electricitate mai mic și *hidrofilă*, adică asemenea fibrelor naturale, absoarbe apa. Faza de laborator însă este un început. A.P.2-ul a trecut prin faza de sinteză a polimerului, apoi am elaborat tehnologia transformării lui în fibre, fiind necesară, de asemenea, găsirea domeniilor de utilizare. Tipul-bumbac este doar una din posibilele utilizări ale fibrei și în același timp un exemplu excelent de colaborare cu industria ușoară, de receptivitate din partea acesteia la realizările unor noi cercetări.

ANUAR FEMININ 1979

În linia I-a pe frontul economiei

VIRGINIA GEMESCU *este directorul economic al Centralei industriale de mașini și aparate electrice Craiova, coordonator al activității economico-productive a peste zece întreprinderi constructoare de mașini din țară. La «Electroputere» este cunoscută ca un economist cu un ascuțit spirit de disciplină financiară, dovedit de-a lungul a peste 20 de ani de muncă pe diferite trepte ale acestei profesiuni: economist, șef de birou, șeful serviciului plan și, de aproape șapte ani, director economic al Centralei industriale. Cu alte cuvinte, înțelegem că un astfel de director poartă răspunderi deosebite în dezvoltarea unei economii moderne, de înaltă tehnicitate și eficiență; și în acest sens să ascultăm cele relatate de Virginia Gemescu:* «În concepția partidului nostru, ritmul creșterii economice îndeplinește funcții complexe. Așa cum este prevăzut în proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al partidului, cincinalul 1981—1985 va pune un accent sporit pe creșterea eficienței economice în toate ramurile economiei naționale, pe perfecționarea funcționării noului mecanism economico-financiar, pe aprofundarea laturilor calitative ale întregii activități, utilizarea cu maximum de randament a tuturor resurselor societății».

Despre această femeie, care ne vorbește despre problemele întreprinderii cu un orgoliu autobiografic demn de remarcat, mai aflăm că este cunoscută aici, la Craiova, ca și la Timișoara, Botoșani, Turda, Filiași, Vîlcea, Toplița etc. și în toate unitățile ce țin de această centrală industrială, ca un conducător economic cu autoritate profesională și de prestigiu. Pentru că este în primul rînd stăpînă pe propria-i pregătire profesională, pentru că a făcut mereu efortul unei gîndiri ordonate și, mai ales, acel efort, cel mai frumos poate, de a urmări și a înțelege fenomenele în mers, atît cele economice, cît și cele umane din unitățile respective.

Un an al examenelor

În urmă cu un an de zile, **LETIȚIA BRINDESCU** *a fost aleasă ca președintă a Comitetului județean al femeilor Timiș. Absolventă a facultății de economie din cadrul Academiei «Ștefan Gheorghiu», promoția 1975, ea face parte din activul Comitetului județean al P.C.R.-Timiș. De asemenea, este membră în Biroul Executiv al Consiliului Național al Femeilor.*

— De un an de zile conduceți mișcarea de femei din acest județ. Cum apreciați, după scurta dv. experiență, activitatea în acest domeniu?

— În primul rînd doresc să subliniez că am simțit din capul locului, cu emoție și teamă, o imensă responsabilitate față de complexitatea sarcinii ce mi se încredința. Înțelegeam, deopotrivă, că era absolut necesar să devin un bun organizator, să cunosc, să mobilizez și să-mi apropii femeile județului. Ceea ce, recunosc, n-a fost deloc ușor.

Anul acesta mi-am susținut candidatura la examenul de doctorat în economie. Și pentru că această disciplină îmi stă la suflet ca pasiune, ea se răsfrînge și asupra muncii pe care am depus-o cu întreg comitetul județean al femeilor, de atragere a timișencelor la realizarea, în primul rînd, a tuturor sarcinilor economice. A trebuit să învăț de la activistele cu experiență mai îndelungată să-mi perfecționez stilul de muncă, să mă consult permanent cu membrele biroului în toate problemele specifice activității noastre: atragerea femeilor în producție, sprijinirea calificării și perfecționării pregătirii acestora, îmbunătățirea condițiilor lor de muncă; de asemenea, nu o dată, femeile mi-au cerut sfatul în chestiuni de familie sau, împreună cu alte activiste, am rezolvat probleme cu caracter social — asigurarea de locuințe, funcționarea creșelor, a grădinițelor, a căminelor de nefamiliști și a cantinelor. A fost un an în care m-am considerat stagiar într-o activitate ale cărei rezultate trebuie să constituie pentru mine și pentru cei ce m-au învestit cu încredere un real examen, adevărata mea atestare în funcția pe care mă voi strădui și pe viitor s-o onorez cu randament maxim.

Menirea dascălului

— VERA DRUȚĂ, sînteți profesoară și, de aproape un cincinal, cum spuneți chiar dv., directoarea Liceului pedagogic din Tg. Jiu. Ce preocupări vi se par prioritare, ținînd seama că pregătiți viitori educatori?

— Mă gîndesc la elevii mei, viitori învățători și educatori, la dascălii care *construiesc structura de rezistență a socialismului, omul*, cel puțin

într-o primă fază, atunci cînd se pun bazele a tot ce-i de valoare în omul matur de mîine. Ţinînd seama de nivelul tot mai ridicat al învăţămîntului şi de caracterul permanent al educaţiei, de saltul calitativ săvîrşit în statutul tuturor profesiilor, se poate afirma că absolventul liceului pedagogic, DASCĂLUL, trebuie să fie o exemplară conştiinţă, care să cunoască, să înţeleagă, să judece, să se implice, să trăiască pe măsura şi la ora timpului său, ba chiar să fie cu un pas mai înainte. Spun toate acestea gîndindu-mă la menirea ce-i revine astăzi dascălului, dar şi la aceia pe care liceul nostru i-a dat de-a lungul anilor, pentru care munca era de apostolat! Ei mergeau în sate, şi clasele în care predau nu erau departe de cele descrise de Creangă. Dar dascălul era acela care aducea lumina în ignoranţă, el era o figură luminoasă a satului. Şi vorbesc despre aceşti absolvenţi pentru că liceul nostru a împlinit 60 de ani de la înfiinţare. Eu însămi sînt absolventă de şcoală normală, eu însămi port în memorie figuri ale unor asemenea învăţători, tactul lor pedagogic şi înalta lor ţinută morală.

— Cum asiguraţi această înaltă pregătire astăzi elevilor dv., şi mă gîndesc atît la pregătirea morală, dar şi la cea practică?

— Asigurînd nu numai o înaltă pregătire teoretică, ci şi pe cea psihopedagogică prin practica fiecărui elev în şcoli şi grădiniţe, pentru cunoaşterea viitoarei profesii, pentru instruirea lor, pentru integrarea învăţămîntului cu practica. În aceşti ani fiecare elev conduce activităţi sub îndrumarea educatorului, profesorului sau metodistului. Acesta este aspectul cel mai nou al activităţii elevilor noştri.

Arta mare a unui teatru pentru cei mici

Cel care încearcă să schiţeze portretul **MARGARETEI NICULESCU** *nu se poate refuza tentaţiei de a-i identifica, de a-i suprapune destinul cu cel al teatrului pe care îl conduce, celebrul «Ţăndărică». Cel mai stabil — ca să ocolesc formula «cel mai vechi» — director bucureştean de teatru (anul acesta, şi trupa, şi directoarea sa împlinesc 30 de ani de activitate), a parcurs împreună cu echipa un drum doar aparent paradoxal: teatrul cu nume diminutival pînă la exces, «Ţăndărică», şi adresat celor mai mici spectatori, a izbutit să parcurgă suişul cel mai spectaculos în arta pentru copii a lumii. La ceasul acesta, al bilanţului celor 3 decenii, s-au adunat 117 premiere, 5 milioane de spectatori, repetate şi strălucite turnee în întreaga Europă, numeroase premii naţionale şi internaţionale, culminînd cu acel «Erasmus» — considerat al doilea ca valoare după Premiul Nobel. Ca să nu mai vorbim de faptul că păpuşarii şi marionetiştii de la «Ţăndărică» au colaborat la înfiinţarea unor teatre similare la Oslo şi Cairo şi că au predat, în ţară, cursuri unor artişti veniţi aici la specializare din Argentina şi Franţa, Elveţia, Egipt, Anglia, Norvegia.*

— Au fost găsite noi modalităţi de existenţă şi exprimare a acestei specii artistice, reîntinerind-o, creîndu-i o estetică modernă, ţinînd seama de sensibilitatea spectatorului modern, de evoluţia celorlalte arte pe care le-a supus. Ne amintim încă bine de acel basm al lui Creangă «Povestea porcului», cu care a început teatralizarea teatrului de păpuşi, şi care a declarat manifest noua convenţie scenică pe care teatrul o susţinea în relaţia cu micii spectatori. După cum nu poate fi uitată nici acea «Mînă cu cinci degete» cu care s-au lansat spectacolele pline de spirit, de satiră şi chiar o uşoară autoironie, pentru adulţi. Au fost, ca şi «Umorul pe stori» şi «Cele trei neveste ale lui Don Cristobald», ca şi «Eu şi materia moartă» sau «Cartea lui Apolodor» spectacole-eveniment, care au marcat personalitatea teatrului «Ţăndărică», dar, aş spune, şi a întregii mişcări păpuşăreşti din ţara noastră...

— Şi care este loial să scrieţi că au fost realizate în colaborare cu preţioşi parteneri-scenografi şi creatori de păpuşi precum Ioana Constantinescu, Ştefan Hablinski, Ella Conovici, Mioara Buescu şi cu o echipă de mare valoare. Ni s-a spus, nu o dată, la reuniunile internaţionale la care am participat, şi am putut constata, desăvîrşi, şi pe viu lucrul acesta, că teatrul românesc de păpuşi, că «Ţăndărică» al nostru a contribuit la crearea noii estetici a acestei arte, că a influenţat considerabil teatrul din întreaga Europă, şi n-aş putea spune, cu toată modestia cuvenită, că aceasta nu ne-a dat satisfacţie. Mai ales că este vorba de un public cu totul special — cel care ni se dă pe mînă —, publicul-mezin, şi deprinderea copiilor cu o artă elevată, de gust ales, ca şi exerciţiul de educare formativă pe care îl întreprindem prin spectacolele noastre, sînt de o importanţă de nimeni contestată.

Grupaj realizat de:
E. MORARU, S. FAUR, A. POPESCU, I. STRĂUT, C. CARANFIL şi A. INOAN

Energia nu este inepuizabilă!

De fapt, criza energetică a început cu aproape un deceniu în urmă, la începutul anilor '70, şi nu în acest an cînd ea a pătruns brusc în conştiinţa consumatorilor prin creşterea vertiginoasă a preţurilor la produsele petrolifere şi energia electrică. Mai exact, se putea prevedea încă de atunci, cînd ţările occidentale dezvoltate, aşa-zisele societăţi de consum, au început să afişeze o politică economică şi comercială a risipei. Simptomele apăruseră, aşadar, mai de mult. Ceea ce s-a produs însă în 1979 a fost şocul trecerii bruşte de la un consum fără cumpătare la o alarmantă lipsă a energiei şi a surselor ei. Creşterea rapidă a costurilor a grăbit nu atît criza, deja declanşată, cît înţelegerea unei realităţi dure pentru toate ţările lumii: rezervele de petrol, gaze naturale, cărbune ale Terrei, materiile prime neregenerabile ale energiei nu sînt inepuizabile. Grav e că această criză a afectat nu doar acele state care au abuzat, ci întreaga economie mondială; nu doar ţările puternic dezvoltate, dar şi pe cele care, rămase în urmă, voiau, şi aveau dreptul, să se dezvolte; nu doar ţările mari, dar şi pe cele mici; nu doar statele capitaliste, dar şi pe cele socialiste.

Cu clarviziunea care-i caracterizează, partidul nostru a prevăzut şi promovat încă de acum cîţiva ani o politică de folosire chibzuită, raţională a potenţialului naţional energetic, politică încununată, în acest an, de elaborarea Programului-directivă de cercetare şi dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981-1990 şi orientările principale pînă în anul 2000. Pornind de la cerinţele actuale şi de perspectivă ale dezvoltării economiei naţionale, ca şi de la implicaţiile generate de criza mondială, programul stabileşte o adevărată strategie energetică — începînd cu sarcinile privind cercetarea geologică, descoperirea şi valorificarea

În cadrul programului naţional de cercetare a noi surse de energie la INCREST s-au realizat şi sînt în curs de omologare cîteva tipuri de turbine care folosesc energia vîntului.

de noi resurse energetice, extinderea și perfecționarea organizării sistemului electro-energetic național și terminînd cu gospodărirea cu maximă eficiență a întregii zestre energetice de care dispune țara noastră, cu raționalizarea și reducerea continuă a consumurilor de energie în toate domeniile de activitate. Și toate acestea cu scopul declarat ca: *în viitorul deceniu România să devină independentă din punct de vedere al combustibilului și energiei.*

CARE VA FI NOUA ENERGIE A ANULUI 2000?

Vasăzică era energiei ieftine și aparent inepuizabile s-a sfîrșit. Civilizația petrolului și a celorlalți combustibili clasici, convenționali — gaze naturale, cărbune — trebuie înlocuită. Cu atît mai mult cu cît ritmurile tot mai înalte ale consumului mondial de energie din ultimele decenii au făcut ca rezervele pămîntului să se apropie rapid de epuizare. În 1920, consumul anual de combustibil, la scară planetară, era de 1 400 milioane de tone echivalent cărbune (T.E.C.), în 1950 de 2 500 de milioane, iar în primii ani ai actualului deceniu a ajuns la 7 800 de milioane T.E.C. Dacă se va menține același ritm, la sfîrșitul acestui mileniu se va atinge enorma cantitate de 30 000 de milioane T.E.C. Consumul de combustibil pe locuitor a crescut în lume de la 900 kg, echivalent cărbune în 1925, la 1 100 kg în 1950, și la aproape 2 300 kg la începutul actualului deceniu. Cu precizarea că cifrele menționate sînt cele medii și nu oglindesc diferențele discrepante între nivelurile de consum ale diverselor state. Luînd ca unitate de măsură kilogramul de cărbune, în S.U.A. se consumă 10 999 kg pe locuitor, în timp ce în țările din lumea a treia consumul mediu anual este 715 kg.

Așadar, întreaga planetă s-a văzut în 1979, an deprimant din punct de vedere al perspectivelor energetice, confruntată cu grava întrebare: CU CE VOM ÎNLOCUI aceste rezerve neregenerabile și epuizabile care constituiau pînă acum baza ENERGIEI, componentă vitală a civilizației și existenței moderne, fără de care dezvoltarea ulterioară, economică-socială, a umanității în ansamblu și a fiecărei țări în parte, cu deosebire a celor în curs de dezvoltare — printre care se numără și România — nu este de conceput?

Regretînd (să sperăm că nu tardiv) risipa nu numai de petrol, dar și de timp irosit, timp în care s-ar fi putut și ar fi trebuit să se caute (și să se găsească) soluții de diversificare a surselor energetice pentru o folosire alternativă a acestora, omenirea încearcă acum să-i recupereze. Bineînțeles, actualul nivel atins în diviziunea internațională a muncii, ca și interdependențele lumii contemporane presupun o conjugare a acțiunilor întreprinse, o amplă colaborare și cooperare internațională în descoperirea de noi soluții, ca și în accesul tuturor statelor la cele mai noi și mai eficace dintre ele. În același timp se cere însă și o intensificare a eforturilor naționale în vederea depășirii momentului de criză energetică. Pe lîngă măsurile imediate, printre care primele pe listă se numără, peste tot în lume, cele vizînd diminuarea consumurilor (prin legiferarea unor noi normative legale privind consumul de combustibil și energie electrică, limitarea vitezelor autovehiculelor, interzicerea circulației rutiere în anumite zile, micșorarea iluminării stradale și comerciale, descurajarea risipei prin tarife ridicate etc.), în toate țările sînt acum încurajate cercetările și experimentele privind construcția unor noi tipuri de motoare, acționate altfel decît cu hidrocarburi; sînt modificate balanțele energetice naționale prin creșterea ponderii cărbunelui și a apelor în producerea energiei electrice (s-a calculat că în «depozitele» pămîntului petrolul și gazele naturale ar reprezenta actualmente cam 25 la sută, iar cărbunele 70 la sută); sînt eliminate treptat tehnologii, mai mult, industrii întregi energo-intensive; sînt recuperate și valorificate resursele energetice secundare în alte sectoare de activitate etc. Ziarele au și început să publice primele rezultate: un nou

La Cîmpina, INCERC a creat o platformă-laborator cu case solare.

Apele geotermale sînt utilizate cu succes în tratamente terapeutice la Băile Felix.

procedeu de gazeificare a cărbunelui, care va permite înlocuirea petrolului, a fost pus la punct de o firmă japoneză; alți specialiști, tot japonezi, au obținut petrol printr-o tehnologie de oxigenare a reziduurilor de la furnale; oamenii de știință sovietici au propus instalarea unor centrale termoelectrice în zonele bogate în emanații vulcanice, pentru a utiliza căldura din interiorul planetei; un institut de cercetări din Austria a experimentat cu succes un amestec carburant din 50 la sută ulei de soia sau rapiță și 50 la sută motorină, utilizabil la motoarele diesel; un institut francez a decernat un premiu în domeniul energiei unui inventator care a realizat, printr-un procedeu original, din deșeuri forestiere, agricole și organice, un produs compact, sub formă de brichete, care poate servi foarte bine drept combustibil (s-a calculat că dacă ar fi prelucrate deșeurile urbane din întreaga Franță s-ar putea produce 5 milioane tone echivalent petrol); o uzină americană a realizat o nouă lampă cu vapori de sodiu, care are capacitatea de a da de cîteva ori mai multă lumină decît lămpile de același tip, la un consum mai redus de energie electrică.

Dincolo însă de toate aceste cercetări, publicate, uneori, sub marca curiozității și a faptului divers, este cert că oamenii de știință, cercetătorii, specialiștii sînt deja angajați în cercetări de mare perspectivă și amploare pentru folosirea unor noi surse de energie. Printre energiile viitorului se numără, în primul rînd, cea nucleară. De exemplu, programul construirii de centrale nucleare electrice din țara noastră prevede realizarea unei puteri instalate de 660 MWe în 1985, de 3 960 MWe în 1990 și de circa 10 000 MWe în anul 2000. Totodată, Programul-directivă înscrie la loc central ca preocupări ale cercetării de perspectivă valorificarea noilor tehnologii energetice, de exploatare a surselor de apă geotermală, de captare și folosire a energiei soarelui, vîntului și valurilor, ca și de transformare, pe cale biologică, a bioxidului de carbon și a biomasei în combustibil.

Dar, cum se știe, și pe plan mondial toate aceste cercetări sînt încă abia în stadiul promisiunilor, proiectelor, experimentelor și pentru a deveni certitudini e nevoie de timp. Depășirea crizei este deci legată acum, în acest moment, de economisirea și folosirea cît mai rațională, cît mai chibzuită, mergînd pînă la austeritate, a resurselor de energie existente. Numai astfel se va reuși prelungirea exploatării lor într-o perioadă de timp cît mai lungă, timp necesar pentru asimilarea noilor surse și tehnologii ce vor fi incluse în viitoarele balanțe energetice.

«REVOLUȚIA» ÎN MENTALITATE

În plus, așa cum remarca o agenție internațională de presă, opțiunea unei națiuni pentru dezvoltarea uneia sau alteia din noile surse de energie neconvențională depinde nu numai de probleme tehnologice, dar în mare măsură și de considerente de ordin politic, filozofic, economic și militar. Părerea unanimă este că actuala criză energetică pentru a fi depășită impune, înainte de toate, o «revoluționare» a atitudinii: pe de o parte față de resursele care, după cum am aflat, sînt epuizabile, iar pe de altă parte față de modul de soluționare a problemei energetice în viitor. Un articol apărut în revista franceză «L'Express» scria că a gîndi la raționalizare în conjunctura actuală nu înseamnă nici fatalitate, nici psihoză. Sîntem chemați, deocamdată, să renunțăm la inutil pentru a nu fi constrînși, într-o bună zi, să ne lipsim de necesar.

Se pune azi un mare accent pe educarea unei noi mentalități. Personal, șefi de state și guverne vorbesc despre schimbarea acelei concepții a risipei și înlocuirea ei cu o alta, a conservării energiei (și nu numai a ei). Programul nostru național în domeniul energiei, elaborat din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele României, arată clar rolul și răspunderea organizațiilor de partid, ale celorlalte organizații de masă și obștești (printre care se numără comitetele și comisiile femeilor) în buna gospodărire a bazei energetice din țara noastră și a dezvoltării sale în viitor. Studiind împreună cu colectivele de specialiști, de muncitori și tehnicieni posibilitățile concrete care există în fiecare județ și localitate a țării, în fiecare întreprindere și gospodărie individuală, toți cetățenii, bărbați și femei, sînt chemați să-și aducă fiecare contribuția la gospodărirea cu maximă răspundere și eficiență a fiecărui gram de combustibil, a fiecărui kilowatt oră de energie.

NICOLETA DAN

CU FRUNTEA SUS ALĂTURI DE CELELALTE NEAMURI

Respectul față de înaintași, față de tot ce au durat statornic pe pămîntul lăsat nouă moștenire este o trăsătură morală de înaltă noblețe spirituală a unui popor conștient de rădăcinile sale, mîndru de a fi creat, încă din timpuri străvechi, o civilizație originală, de sublimă frumusețe, ce poate sta alături de vechile civilizații ale antichității.

Anul 1980 va fi marcat de împlinirea a 2 050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent, moment de vîrf în trecerea societății geto-dace la o formă superioară de organizare, cea statală. Mărturiile arheologice, literare, numismatice atestă că în vremea lui Burebista, unificatorul, se atinsese un progres remarcabil în toate domeniile vieții materiale și spirituale, asemenea societăților dezvoltate ale acelei vremi, elină și romană. Structura socială era a unei societăți apropiate de cea de tip sclavagist. Dar, spre deosebire de civilizația greacă și romană, țăranii, numiți comati, nu fuseseră transformați decît în mică parte în sclavi, ei trăiau în marea lor majoritate în obști sătești, în condiții de libertate, cu anumite obligații de tribut față de aristocrație, respectiv față de rege, tarabostes și pileati.

Gîndirea istorică contemporană subliniază tot mai mult, bizuindu-se pe temeinice cercetări, legăturile existente între civilizația tracă, în speță geto-dacă, pe teritoriul de la nordul Dunării, și celelalte civilizații antice, schimbul reciproc de valori, pe calea comerțului mai ales, influențele preluate și topite într-o cultură despre care cercetătorul Paul Mackendrik scrie că «numai cei cu vederi înguste ar putea-o califica drept barbară».

Din simbioza daco-romană, începută prin legături pașnice și grăbită prin cucerirea unei mari părți a Daciei de către imperiul roman, se va naște o nouă etnie, poporul român. Procesul, se pare, a mers în ambele sensuri, așa cum îl intuia cronicarul Naum Rîmniceanu, citat într-un articol al acad. prof. Ștefan Pascu: «Dacii s-au romanizat, iar romanii s-au dacizat». Simbioza a avut loc și pe plan familial, prin căsătorii mixte între femeile dace și veteranii romani.

«Continuitatea obștilor pe teritoriul țării noastre, de la geto-daci pînă la formarea statelor feudale — subliniia istoricul P.P. Panaitescu — înseamnă continuitatea poporului român în Dacia, ca popor așezat, teritorializat, permanent legat de pămînt». Chiar dacă organizarea societății feudale a creat între români granițe de stat, po-

porul n-a uitat fondul său etnic comun, unitatea de limbă, de cultură, de interese, aspirînd să trăiască într-un stat unitar, vis înfăptuit în vremurile mai noi ale istoriei sale, printr-o luptă eroică, care i-a adus întreaga cinstire.

Pămîntul României este împodobit de admirabile cetăți, centre de viață politică, militară, economică, religioasă ale dacilor. Vestigiile civilizației geto-dacice (ba chiar a celor mai vechi pe care s-a altoit), ca și cele ale simbiozei daco-romane se pot întîlni în muzeele noastre, conservate cu grijă.

LA SARMIZEGETUSA REGIA, SUS ÎN MUNȚI

Există pagini numeroase despre cetățile dacice din Munții Orăștiei, formidabil sistem de fortificații, durat în epoca lui Burebista și consolidat de urmașii săi pînă la mîndrul Decebal, despre «munții întăriți cu ziduri» în toate punctele cardinale ce duceau spre Sarmizegetusa Regia, despre cea ce învățații numesc «construcții de dimensiuni ciclopice», comparabile ca efort de muncă cu piramidele și templele egiptene.

Vizitatorul din zilele noastre are posibilitatea să ajungă cu mașina, pe o șosea asfaltată, pînă la Costești. Acolo, pe dealul Cetățuia, se află cetatea-castel unde, așa cum povestește Dio Cassius, conducătorul de oști Maximus o prinsese pe sora lui Decebal, tîrînd-o în captivitate. Mai departe, spre Grădiștea Muncelului, duce un drum forestier, început cu cîțiva ani în urmă pe firul apei Grădiștea. La Sarmizegetusa Regia nu se poate ajunge însă decît pe jos, oprind mașina în Valea Albă și urcînd pînă la cota 1 200 un povîrniș abrupt, pe o potecuță în care abia încape un om. Învățătoarea Doina Olariu din satul Grădiștea Muncelului, călăuza noastră, ne asigură însă că ascensiunea asta e un fleac, mai ales că s-au săpat și niște scări întărite cu uluci, să mai îndulcească panta. «Gîndiți-vă, zice, la strămoșii noștri daci, cum au urcat ei împovărați cu piatră ciopîtă adusă de la mari depărtări». Este dealtfel prima întrebare ce o punem arheologului Adriana Rusu în clipa cînd o întîlnim pe platoul unde vestigiile dacilor își dezvăluie grandoarea și frumusețea.

— Cum au cărat pietrele?

— Și noi ne întrebăm același lucru. Analiza petrografică a dovedit că incinta sacră, lucrată din piatră de calcar, aparține epocii lui Burebista. Calcarul a fost transportat tocmai de la Măgura Călanului, din satul Sîntă Măria de Piatră. Construcțiile din andezit, contemporane lui Decebal, sînt din piatră extrasă de la cariera Uroi, lîngă Simeria.

Dezvelirea ruinelor Sarmizegetusei dacice, începută

cu un secol în urmă de arheologul D.M. Teodorescu, continuată sistematic sub conducerea acad. Constantin Daicoviciu și Alexandru Ferenczi, este departe de a fi încheiată și de a-și fi trădat în întregime tainele.

— De ce tocmai pe Dealul Grădiștei găsim altarul de jertfe, sanctuarul cu discuri de calcar, calendarul solar?

— Se presupune că aici era acel munte sfînt, Kogaionul getic, de care amintește Strabon, care simboliza unirea întregului neam al getodacilor. Între istoricii noștri există o dispută cu privire la situarea capitalei statului întemeiat de Burebista, dar că la Sarmizegetusa era centrul religios nu mai încape nici o îndoială. Întregul complex de fortificații de la Costești, Blidaru, Piatra Roșie, Fețele Albe, Băniță, creație originală și unică în sud-estul Europei, era menit să apere Muntele Sfînt și, la nevoie, să ofere un ultim loc de refugiu lui Burebista, rege peste o vastă întindere. Săpăturile scot la iveală o înfloritoare viață materială. S-au descoperit numeroase ateliere metalurgice și de olărit. Constructorii șoselei din Valea Albă ne aduc cu sacii fragmente de ceramică și piese din fier — cuie, crampoane, balamale — găsite pe terasele unde este amplasat drumul.

— Ce dovadă mai bună de continuitate ar putea fi decît existența noastră! intervine în discuție învățătoarea Doina Olariu. La noi se spune din bătrîni că dacii erau oameni voinici, blonzi, cu ochii albaștri, că aveau lobul urechii prins, așa cum îl am și eu. Portul oamenilor de prin partea locului: opincile din piele, brîul, cusătura cu cioc cănel pe ie, fota, știm că le moștenim din străbuni. Și-apoi legendele, orațiile de nuntă, obiceiurile de înmormîntare de la cine le avem?

— Romanii au lăsat și dînșii urme, zice Adriana Rusu. În incinta cetății s-au descoperit construcții de lemn, iar pe Dealul Grădiștei o baie romană, ridicate după cucerire de soldații legiunii a IV-a Flavia Felix.

— Cum explicați gropile de lîngă zidurile de incintă?

— Sînt opera căutătorilor de comori. Monedele de aur, așa-zișii «Kosoni», au fost în număr mare în regiunea Munților Orăștiei. Existența lor era cunoscută încă din veacul al XVI-lea. Se pare că ar fi făcut parte din tezaurul lui Burebista, lăsat moștenire urmașilor săi.

ILEANA MĂGURĂ

ÎNAINTAȘE

CONSTANȚA DUNCA-SCHIAU, INIȚIATOARE A ORGANIZĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PENTRU FETE

Iteva conferințe publice tipărite și o revistă, «Amicul familiei» (1863–1868), ne ajută azi să reconstituim, în linii mari, personalitatea aceleia care a fost Constanța Dunca-Schiau, prima româncă cu studii superioare, absolventă a Sorbonei, prima femeie care a obținut certificatul de studii înalte la Collège de France și prima feministă din țara noastră.

S-a născut în 1843, la Botoșani, în familia avocatului Ștefan Dunca, spătar, care la alegerile pentru Divanul ad-hoc al Moldovei s-a manifestat în favoarea unirii. Fratele mai mare, Nicolae, a făcut parte din unitățile lui Giuseppe Garibaldi, participînd la lupta pentru realizarea unității naționale italiene, iar mai tîrziu pentru abolirea sclaviei în S.U.A., unde a și fost ucis. Celălalt frate, Titus, a luptat și el în trupele lui Garibaldi, apoi în armata română, la 1877, pentru independența de stat a României.

Epoca în care a trăit Constanța Dunca este aceea a făuririi instituțiilor României moderne. Chiar de la apariție, «Amicul familiei, foaie pedagogică, literar-artistică», editată și scrisă de această femeie cultă, cu un larg orizont spiritual, a dus o campanie susținută pentru modernizarea școlii românești. La 7 februarie 1863, Constanța Dunca prezenta Camerei Legiuitoare un proiect pentru organizarea învățămîntului fetelor, cerînd obligativitatea și gratuitatea învățămîntului elementar, înființarea de școli primare suficiente, crearea de școli normale pentru formarea de învățătoare și profesoare, întemeierea unor școli profesionale pentru fete. Propunerile sale aveau să constituie o bună bază pentru ceea ce a fost «legea instrucțiunii publice primare» din 1864, cînd «femeia română a intrat oficial și legalmente în arena muncii intelectuale».

Gîndind la rostul femeii în societate, Constanța Dunca afirma un feminism care, odată cu recunoașterea egalității ambelor sexe, cerea și luarea în considerare a deosebirilor dintre ele. Conferința «Femeia și familia» ținută în 1871 este o splendidă pledoarie pentru dreptul femeii la muncă, ideile enunțate depășind pe cele ale veacului său. «Maternitatea nu durează cît viața femeii și nici toate femeile n-au fericirea de a fi mume. Ce să facă acestea cu facultățile lor (mintale)? Cum să-și întrebuințeze nobila activitate? Și de ce să se condamne femeia mamă la anihilarea unei jumătăți din existența sa? La 40–50 de ani, cînd copiii o părăsesc, ce să facă ea singură și tocmai atunci cînd creerii săi pot produce mai mult? Este o inechitate de a refuza femeii dreptul la lucru, la orice lucru de care e capabilă... Și, în fine, de ce să se răpească femeii mijloacele de a-și crea o existență sigură, de a lua o carieră după aptitudinile sale? Chiar soție fiind, mamă fiind, de ce n-ar lucra femeia?... De ce ar fi acea muncă utilă mai umilitoare decît o trîndăvie ce de multe ori duce la imoralitate? Femeia ce va dobîndi conștiința utilității sale, din respect pentru demnitatea sa, nu se va mai cheltui pe frivolități. Ea se va conserva numai pentru înaltele-i datorii, nobilelor fapte de care se simte capabilă. De aceea insist și insist mult asupra schimbării sistemei în educația fetelor».

Prin pana sa și prin cuvîntul rostit public, Constanța Dunca a cerut forurilor guvernamentale din vremea ei să la în dezbatere statutul femeii. «Sîntem eterne minore cînd e vorba de drepturi și veșnice majore responsabile înaintea datoriilor... Cînd în codul civil vor fi înscrise aceste drepturi în locul paragrafelor nelogice și neechitabile... atunci, protejat de lege, feminismul în România își va putea împlini datoria de a crește fiii țării în acel respect pentru femeie, ce singur a făcut și va face bunele moravuri la orice popor».

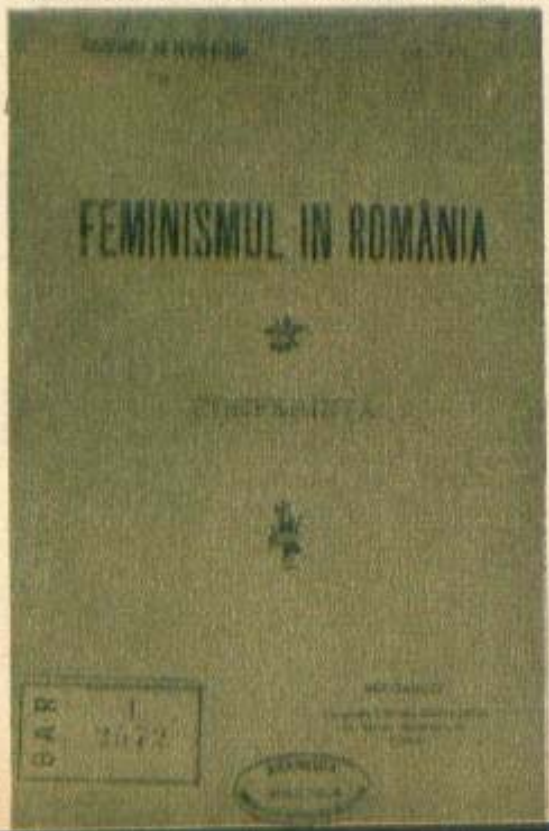

OLGA TURBURE-SECARĂ, PRIMA NOASTRĂ STUDENTĂ

ntemeiată în 1855, «Școala națională de medicină», organizată pe baze militare, nu permitea admiterea femeilor la studii. Istoria medicinei românești consemnează însă că în 1880 se înscrie la Facultatea de medicină din București o tînără moldoveancă

[illegible] cependant, c'est à peine en 1880 qu'apparaît, à la Faculté de Médecine de Bucarest la première étudiante roumaine, en la personne de Madame Olga Secara (née Olga Turbure). Étant souffrante, elle a dû interrompre ses études, pour ne les reprendre que beaucoup plus tard, (on la retrouve diplômée en 1892).

En 1882, deux autres roumaines se font inscrire à la Faculté de Médecine de Bucarest, ce sont les Demoiselles Cléopâtre et Pauline Tanasesco, mais aucune d'elles ne purent terminer ses études médicales. La seconde, Pauline, abandonne dès le début ses études, quant à Cléopâtre, elle suit les „lettre", devient professeur, et se nomma, après mariage Madame Oarda.

La première roumaine ayant obtenu le titre de „Doctoresse en Médecine" a été Mlle Maria Cutzarida. Elle a suivi

pe nume Olga Turbure-Secară. La această dată, studenta, în vîrstă de 24 de ani, era văduvă. Se măritase aproape copilă, însă căsnicia ei avusese o soartă tragică. Rămasă singură, s-a hotărît să-și cheltuie toate puterile pentru dobîndirea unei profesiuni. Studiile liceale le-a urmat la Iași și, imediat după bacalaureat, a dat examen la medicină. Remarcîndu-se ca o studentă eminentă, obține un ajutor lunar de 200 de lei pentru a se putea întreține. Necazurile însă n-o părăsesc. Se îmbolnăvește și-i nevoită să-și întrerupă studiile. Prima studentă nu va fi deci prima absolventă la universitățile noastre, căci termină facultatea abia în 1893, după ce, cu trei ani mai înainte, în 1890, altă femeie — Hermina Walch Kaminski — obținuse titlul de doctor în medicină.

Olga Secară a lucrat ca medic la Institutul surorilor de caritate din București și la Spitalul de copii din Techirghiol. În cariera ei s-a izbit uneori de mentalitățile înguste ale contemporanilor, colegi de breaslă, și de legile ce puneau stavile afirmării femeilor pe întreaga scară a ierarhiei profesionale. Revista feminină «Dochia» consemna, de pildă, că Olga Secară n-a fost primită la concursul pentru postul de profesoară la clinica infantilă de la Universitatea București pe motiv că dacă va cîștiga concursul nu are dreptul — ca femeie — să participe la votul pentru alegerea senatului universitar.

În a doua parte a vieții, Olga Secară a lucrat în Franța, apoi în Statele Unite, la Los Angeles. În ciuda depărtării, a rămas întotdeauna profund atașată de pămîntul natal. Potrivit dorinței exprimate înainte de moarte (a decedat în mai, 1927), cenușa trupului ei a fost împrăștiată dintr-un avion deasupra Bucureștiului.

NORA LEMENY, DEPUTATĂ ÎN MARELE SFAT NAȚIONAL DE LA ALBA IULIA

Sfîrșit de toamnă. Sîmbătă, 30 noiembrie 1918, în ajunul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Sala Casinei militare din Cetate găzduia în acea zi o ședință preliminară a Consiliului Național Român. Participau, în afara celor 12 membri ai consiliului, numeroși experți și invitați speciali. În grupul socialiștilor își face apariția o femeie tînără, blondă, cu trăsături frumoase. Toate capetele se întorc spre dînsa. Este dr. Eleonora Lemeny-Rozvan, profesoară din Sibiu, nepoata lui Ioan Bran Pop de Lemeny, secretarul adunării de la Blaj din 1848 și soția fruntașului socialist Eugen Rozvan. S-a apropiat de mișcarea socialistă încă din anii studenției, deoarece programul acesteia cu privire la emanciparea femeii corespundea cel mai bine cu

vederile ei. Eleonora, sau Nora, cum i se spunea familiar, activa paralel în Asociația «Astra», precum și în conducerea «Reuniunii femeilor române». Avusese un mare rol în organizarea participării femeilor la Marea Adunare de la Alba Iulia și, recunoscîndu-i-se acest merit, fusese înscrisă pe lista de candidaturi pentru Marele Sfat Național, care avea să fie supusă votului delegaților.

Duminică, 1 decembrie 1918. Cei 1 228 de delegați cu mandat de a vota Unirea nu încăpeau toți în sala Casinei. Practic, s-a mai ținut afară o adunare. Aici a vorbit și Nora Lemeny. Din păcate, textul discursului nu s-a păstrat cum s-au păstrat celelalte. Ne putem însă închipui că osatura lui a fost punctul 3 din Rezoluția votată în unanimitate de Marea Adunare Națională, punct care cuprindea «Înfăptuirea desăvîrșită a unui regim curat democratic pe toate terenurile vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în

vîrstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament». Ca un început, în Marele Sfat Național ales de Adunarea Națională de la Alba Iulia, care număra 150 de deputați, Eleonora Lemeny Rozvan se număra între cei 20 de deputați reprezentanți ai muncitorimii.

Un an mai tîrziu, în vara lui 1919, Ion Fluieraș și Iosif Jumanca demisionau din Consiliul Dirigent pentru că Partidul Social-Democrat din Ardeal și Banat «N-a putut îngădui ca dreptul de vot al femeilor să fie nesocotit și cu atît mai mult nu s-a putut învoi ca alegerile pentru constituantă... să decurgă în așa mod ca din ele să nu iasă adevărata voință a țării» (Din comunicatul Comitetului Executiv al P.S.D. din Ardeal și Banat). Relatînd lucrările de atunci ale Consiliului Dirigent, care încăpuse pe mîinile reprezentanților burgheziei, publicistul Ion Dragu scria în «Cuvîntul Liber» din 24 august 1919: «Prezența la primele ședințe a unui deputat femeie a dat o notă interesantă sălii. Apariția blondă și ușor severă a D-nei Nora Rozvan Lemeny a fost ca o tușă vie într-un tablou uniform. Prezența D-sale a dat publicului feminin satisfăcut iluzia realizării sufragiului femeiesc. Iluzia aceasta a fost scurtă. D-na Lemeny a părăsit adunarea odată cu tovarășii săi socialiști, nu fără a fi lăsat impresia unui remarcabil temperament oratoric și combativ. Argumentînd puternic... a arătat că dînsa cel puțin ar putea aduce o contribuție utilă în efortul politic național. Apostolă a egalității civile și politice între bărbați și femei..., D-na Lemeny a știut să fie o interesantă și unică parlamentară, cu convingeri și perseverență în vorbă și atitudine».

ISABELA SADOVEANU, PRINTRE ÎNTÎILE SOCIALISTE

Ca s-o înțelegem pe Isabela Andrei Sadoveanu, trebuie să-i citim însemnările intitulate «Din sufletul altor generații», mărturisiri de credință pline de sensibilitate asupra idealurilor din tinerețe, cînd era militantă a mișcării socialiste din România. «Pentru noi socialismul era adevărul pur, izbînda împotriva destinului, a violenței și a trecutului, adică viața și libertatea. El însemna unirea înțelepciunii cu necesitatea, dar și posibilitatea de a preschimba și înnoi universul prin această fericită conciliere». Isabela și-a început ucenicia în mișcarea socialistă în casa familiei Nădejde din Iași. Elevă fiind, venea duminică, ca și alți tineri, să ajute la expedierea ziarului «Muncitorul».

După absolvirea Institutului pedagogic devine profesoară la Școala secundară de fete din Focșani. Cu prilejul unei întruniri a profesorilor în sala «Pastia», un inspector școlar a poftit-o pe Isabela să părăsească adunarea din cauza convingerilor sale socialiste. Indignat, căpitanul Botez, vărul Isabelei, îl provoacă pe inspector la duel. Unul din martorii trimiși era căpitanul Alexandru Sadoveanu, fratele scriitorului. Această întîmplare a făcut să-l cunoască pe Alexandru și s-a terminat prin căsătoria lor în 1891. Un an mai tîrziu o găsim profesoară la un liceu din Brăila, ocupîndu-se în același timp de organizarea mișcării socialiste în porturile dunărene. Tot în 1892 se înscrie la Facultatea de litere și filozofie din București (licența și-a luat-o în 1915 la Universitatea din Geneva). Îl cunoaște pe Dobrogeanu Gherea, participă la activitatea cercului de studii sociale, iar în 1894 la cuvîntul la Congresul al II-lea al P.S.D.M.R.

Isabela Sadoveanu s-a remarcat ca o talentată publicistă, colaboratoare a revistelor «Viața românească», «Adevărul literar și artistic», ocupîndu-se mai ales de critica literară și pedagogie. Este autoarea volumelor «Însemnări literare», «Educația nouă», «Îndrumări pentru părinți și educatori». A fost directoarea Școlii normale «Elena Doamna» (pînă în 1926), a creat, împreună cu Pia Alimănișteanu, școala de educatoare de puericultură, a înființat primul cămin de zi pentru copii, iar în 1929 a ținut la Brașov cursuri pentru pregătirea educatoarelor de grădiniță. Era convinsă că «cerințele și datoriile muncii profesionale se pot împăca cu cerințele și datoriile maternității», combătînd cu vehemență afirmația că drepturi complete pentru femei cer doar fetele bătrîne și femeile fără copii. Urmărindu-i firul vieții, observăm că niciodată nu s-a dezis de idealurile din tinerețe. O spune și dînsa în articolul «În memoria lui Gherea», publicat în 1930: «Am avut norocul să întîlnim în cale un suflet ca acesta luminos și cald... Că ne-a despărțit viața, că ne-au bătut furtunile, ne-au destrămat îndoielile, ne-au înfrînt luptele năpraznice și ne-a înghițit pămîntul, nu are a face. Am trăit clipe unice, pe care generațiile care nu știu nici să creadă, nici să admire, trebuie să ni le invidieze cu scrîșniri de dinți. Am avut oameni care au știut să ni le inspire.»

ELISABETA MORARU

FEMEIA ȘI DEZVOLTAREA

Nu întîmplător — aflați în mijlocul Deceniului internațional al femeii —, pretutindeni în lume, atunci cînd se pun probleme referitoare la dezvoltare, se fac referințe directe și imediate la aportul pe care pot să-l aducă femeile. Adevărul este că momentul «Anul Internațional al Femeii»-1975 a consacrat o acumulare a potențialului deținut de femei, ca factor de construcție și progres, declanșînd, aproape pretutindeni în lume, în grade și la niveluri diferite, un amplu proces de integrare și sprijinire — uneori mai lent, alteori mai direct, mai fluctuant — a cutezanțelor feminine, care, după cum se cunoaște, reprezintă mai mult de jumătate din populația Terrei.

După cum a arătat în repetate rînduri președintele Nicolae Ceaușescu, contribuția activă a femeilor la viața societății, la lupta țărilor lor pentru independență economică și politică se integrează în contextul amplu al marilor procese și transformări care au loc în lumea contemporană și care antrenează toate popoarele, inclusiv masele largi ale femeilor, la efortul general de dezvoltare, de a trăi într-o lume mai bună și mai dreaptă. În acest cadru, are loc un puternic proces de conștientizare a femeilor, de integrare a lor în viața popoarelor, manifestîndu-se ca unul din factorii de bază ai accelerării progresului material și spiritual al națiunilor.

În paginile noastre, redacția și-a propus să înfățișeze cîteva experiențe feminine din ecuația dezvoltare — participare feminină, **redate prin intermediul unor conducătoare de organizații feminine naționale.**

CONDIȚIA FEMEII DEPINDE DE NATURA SOCIETĂȚII

YVONNE DUMONT,
responsabila Comisiei pentru munca în rîndurile femeilor a P.C. Francez

Voi remarca mai întîi că există o strînsă relație între *condiția femeii și natura societății*, bazîndu-mă, evident, pe experiența țării mele. Pentru ca femeia să poată participa plenar la dezvoltare, ea trebuie să se bucure de libertăți și de drepturi asigurate, care, la rîndul lor, depind de caracterul societății în care ele trăiesc. Acest lucru este recunoscut, dealtfel, și în Declarația generală a Conferinței cu prilejul Anului internațional al femeii de la Mexico la paragraful 7.

Noi, comunistele din Franța, considerăm că exploatarea capitalistă, structurile economice, politice și sociale ale acestei societăți, ideologiile și mentalitățile reacționare create mențin și agravează, într-o formă sau alta, inegalitatea, ale cărei victime femeile sînt de secole. Continuăm să mai vorbim de discriminări, între care voi aminti cîteva *În problema șomajului:* cea mai mare parte a femeilor franceze muncesc în industriile bunurilor de consum, care sînt cele mai atinse de șomaj și de scăderea necontenită a puterii de cumpărare a numeroase familii. Se cunoaște că marele patronat din aceste industrii investește imense capitaluri în diverse țări unde mîna de lucru este ieftină și nu există pericolul împotrivirii organizate și nici cel al naționalizării. Dealtfel, 62 la sută dintre șomerii de astăzi de la noi sînt din rîndurile femeilor. *În problema salariilor:* ocupînd adesea munciile cele mai puțin calificate, datorită unei formații profesionale mai slabe, femeile sînt cei mai prost plătite. Cifre oficiale indică faptul că salariul feminin este astăzi, în Franța, în medie cu 34 la sută mai mic pentru salariate decît cel al colegilor lor bărbați. Ca să nu mai vorbim de greutatea cu care ele sînt promovate în funcții economice sau administrative, pornind tocmai de la această stare de calificare profesională. *Problema condițiilor de lucru:* cele mai multe dintre muncitoare, datorită faptului că munca puțin calificată pe care o practică le pune în situația de a repeta cu rapiditate aceleași gesturi, sînt extenuate. Printre muncitoare se află cel mai înalt procent de uzuri nervoase premature. Mai trebuie amintite dilemele salariatelor datorită insuficienței instituțiilor sociale care ar trebui să ajute cuplurile, femeia muncitoare, mamele tinere, care cu toate ar trebui să se acomodeze la o viață profesională, familială și socială echilibrată.

Ne propunem să dovedim neîncetat că doar prin schimbarea structurii sociale se poate îmbunătăți în mod radical situația femeilor franceze.

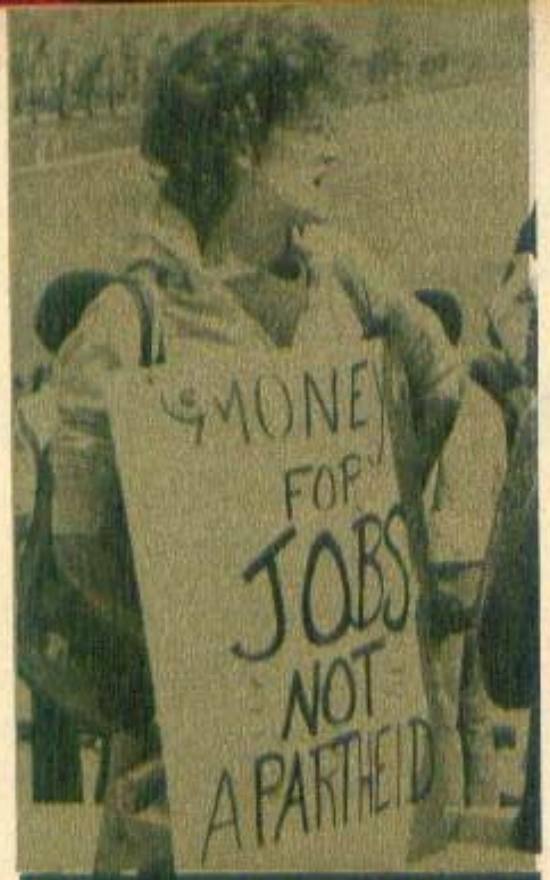

«Fonduri pentru noi locuri de muncă, nu apartheid». Cu această lozincă au demonstrat femeile din New York împotriva şomajului şi a discriminării rasiale

O CONSTIINŢĂ NOUĂ, O PRACTICĂ SOCIALĂ NOUĂ

VICTORINE MADZOU,
secretară a Uniunii Revoluţionare a Femeilor din Congo

Exigenţele unei conştiinţe noi asupra problemelor femeii trebuie să fie dublate de dobîndirea unei practici sociale noi, de o *activitate puternică în vederea evoluţiei schimbării şi dezvoltării*. Eu cred că aceasta este problema cea mai importantă atunci cînd ne referim la dezvoltare, într-o ţară care cunoaşte profunde prefaceri, cum este R.P. Congo.

Femeile noastre ştiu că ele trebuie să se manifeste prin toate acţiunile care contribuie la progres: pe plan juridic, cultural, politic, ideologic. Cu toate acestea, pe prim plan prevalează *dezvoltarea economică accelerată, condiţie a dezvoltării societăţii noastre*. Această dezvoltare are loc în condiţiile în care bărbaţi şi femei, cot la cot, îşi făuresc o viaţă nouă. Se cunoaşte doar că nu numai investiţiile materiale pot să determine dezvoltarea. Trebuie, şi noi o subliniem în adunările noastre, adesea, să realizăm în societate schimbări de calitate în raporturile de producţie şi să determinăm o conştiinţă a noilor valori. Antrenarea întregului popor înseamnă participarea tuturor păturilor muncitoare ale societăţii, în cadrul cărora un loc decisiv îl au femeile. Odată cu dezvoltarea ţării, cu dobîndirea calificării şi a antrenării unui număr sporit de femei în fluxul economic, femeile capătă, în mod real, egalitate în drepturi economice, sociale şi politice. Noi, femeile din Congo, avem o lozincă a noastră: «*Doar lupta ne aduce eliberarea*». Noile condiţii în care trăim şi ne desfăşurăm viaţa ne prilejuiesc afirmarea în domeniul economic, cultural, sanitar şi, de aici, mari posibilităţi de intensificare a educaţiei şi a formării profesionale a tuturor categoriilor de femei.

Înaintăm odată cu întreaga societate, odată cu creşterea aportului nostru la dezvoltare. Constituţia acordă femeilor egalitate în drepturi, un număr tot mai mare dintre noi participăm cu mari responsabilităţi la viaţa publică, în sectorul economic de stat şi în sectorul privat. La calificare egală, salariul bărbatului este egal cu cel al femeii. În domeniul social, dreptul la educaţie, la perfecţionare este recunoscut; se depun mari eforturi pentru a fi tot mai asigurat atît tinerilor cît şi tinerelor.

Un fapt apare evident: bunăstarea şi afirmarea personalităţii feminine se află într-o strînsă legătură cu aportul şi participarea femeilor la dezvoltarea ţării.

A ŞTI ASUMA RĂSPUNDERI SPORITE

MARIA RUTH NETO,
membră a secretariatului Organizaţiei Femeilor Angoleze

În cursul anilor de luptă a poporului angolez pentru libertate naţională, împotriva colonialismului, femeile şi-au adus contribuţia lor importantă. Organizaţia femeilor angoleze a desfăşurat o amplă activitate de formare a conştiinţei naţionale în vederea participării din plin la revoluţie, cu perspectiva de a realiza, într-o societate independentă, toate drepturile lor.

Pe măsură ce s-a constituit statul nostru angolez, femeile au început să-şi asume diferite sarcini în industrie, în transporturi şi comunicaţii, în campania de alfabetizare şi de educaţie, în ocrotirea sanitară. Faza de reconstrucţie naţională prin care trece ţara ne-a solicitat, înainte de toate, o amplă participare la campania de alfabetizare, care constituie o parte integrantă a independenţei complete a ţării noastre şi face parte din străduinţile de a se instaura o nouă ordine economică internaţională. Nu se poate concepe dezvoltarea odată cu existenţa a sute de mii de analfabeţi şi analfabete. Aşa se explică de ce Organizaţia Femeilor Angoleze şi-a concentrat eforturile asupra integrării femeii în procesul de reconstrucţie naţională, punînd un accent special pe lupta împotriva analfabetismului. Noi împărtăşim în întregime concepţia M.P.L.A.

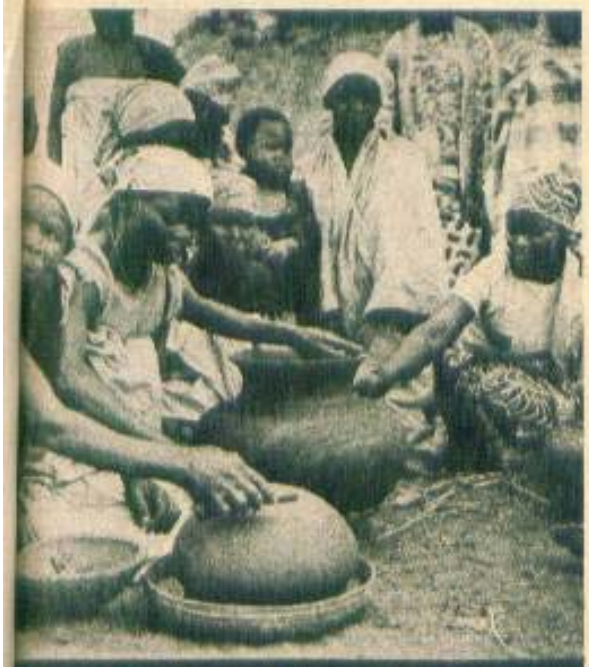

Femei din tribul Makonde din R.P. Mozambic făcînd vase din pămînt pentru apă

potrivit căreia eliminarea analfabetismului, care este un obstacol principal în dezvoltarea socială și a progresului, are urmări directe asupra transformării sistemului economic, politic și social, ca și asupra eliminării tuturor formelor de discriminare.

Revoluția poporului angolez a generat o nouă conștiință, determinată de noi realități. Participarea noastră la dezvoltarea țării înseamnă implicit contribuția noastră la noul destin al poporului angolez, la o viață nouă și mai bună pentru femei, pentru copiii lor.

NU VREM FAVORURI, NE REVENDICĂM DREPTURILE

KATARINA PRODANOVIL,
din conducerea Federației femeilor de carieră juridică din Venezuela

Surorile noastre înaintașe au jucat un rol însemnat în dobîndirea independenței în vremea marelui Simon Bolivar, eroul nostru național. Este cunoscută, în întreaga Americă Latină, pilda în luptă a unor femei, printre care Joaquina Sanchez de España, Luisa Caceres de Arusmendi, Fulalie Buroz, Ana Maria Campos. Anii au trecut, condițiile vieții naționale s-au modificat, tot mai multe femei doresc să participe la activitatea economică și socială din țară. Aceasta nu înseamnă că femeile doresc favoruri, ci *își revendică drepturile lor umane*. Edificator este faptul că majoritatea muncitoarelor de la noi provin din rîndul celor ce au o vîrstă între 15 și 26 de ani. Se pot trage concluzii evidente în legătură cu calificarea și cu posibilitățile pe care le au tinerele. Legea n-a rezolvat problemele nivelului de salarizare, iar femeia continuă să fie adesea obiect de discriminare, fără ca să mai vorbim de instituțiile pentru copii, practic inexistente, sau de servicii sociale pentru mame și copii cel mai adesea lipsite de eficacitate. Acest cadru nu ușurează cîtuși de puțin sarcina femeilor salariate din industrie, ele fiind primele victime ale șomajului. Dealtfel, în ultimii ani a avut loc o eliminare treptată a femeilor din ramurile moderne ale industriei, din transporturi, servicii publice, ele fiind absorbite în mare majoritate în industria textilelor, în cea a confecțiilor și a cosmeticii. Dintre absolventele noastre din facultăți doar 10,5 la sută au diplome tehnice...

La Düsseldorf — R.F. Germania — continuă acțiuni împotriva intensificării activităților naziste

Aspect de la Congresul mondial al mamelor de la Tokio care a exprimat dorința celor 13 000 de participante ca societatea să asigure toate condițiile pentru ca mlădițele vieții să crească într-un climat de pace

Viața de fiecare zi antrenează noi contingente de femei în viața economică și în procesul de dezvoltare al țării. Legislația însă este discriminatorie mai ales în privința dreptului familial. Din nefericire, trebuie să constatăm că în codul civil, ca și în codul penal, femeia este nedreptățită, în ciuda realităților sociale. Din această cauză, Federația femeilor de carieră juridică din țara noastră insistă pe lîngă puterile legislative și executive ca această legislație să fie modificată și desfășoară o amplă campanie în presă, la radio și televiziune. Acțiunile noastre au cunoscut o deosebită intensificare mai cu seamă în timpul ultimilor doi ani, în cadrul Deceniului internațional al femeii.

SĂ LICHIDĂM TARELE SUBDEZVOLTĂRII

SURJEET KAUR,
membră în conducerea Federației Naționale a Femeilor din India

Problema antrenării femeilor în procesul de dezvoltare a țărilor nu poate fi concepută *în afara lichidării subdezvoltării*, care reprezintă cu adevărat problema fundamentală a epocii contemporane. Știm că două treimi din omenire se află în această stare de subdezvoltare. În majoritate foste colonii, care au pășit în ultimele decenii pe calea dezvoltării independente, țările în curs de dezvoltare au dobîndit pînă acum unele succese notabile în dezvoltarea lor socială și economică, printr-o mobilizare exemplară a forțelor întregii națiuni, bărbați și femei deopotrivă.

În această sferă înscriu eu problema locului pe care-l are femeia în dezvoltarea progresistă a țărilor. Cît privește situația de la noi, din India, în general vorbind, ea este în multe privințe asemănătoare celei din majoritatea țărilor în curs de dezvoltare. Există totuși unele diferențe. Cea mai mare parte a acestor țări și-au cucerit relativ recent independența, pe cînd noi am atins acest deziderat național în urmă cu cîteva decenii. În acești ani, Federația Națională a Femeilor Indiene a dobîndit experiență în sprijinirea eforturilor femeilor de a fi integrate în circuitul economic și social. Noi am desfășurat acțiuni cu participarea a milioane de femei, în dorința de a contribui la calificarea și încadrarea lor în producție în condiții de egalitate cu bărbații, de a le garanta un minimum necesar de trai. Constituția noastră stipulează în mod clar lipsa discriminării pe criterii de sex. Și totuși, noi trebuie să purtăm numeroase campanii referitoare la integrarea femeilor, la calificarea lor, la obținerea de salarii egale și drepturi sociale. Împreună, organizații de sindicat și de femei au desfășurat mitinguri și manifestații pentru ca revendicările acceptate ale femeilor să fie transpuse în practică.

Noi am înțeles un lucru: pentru a putea avea demnitate, femeile trebuie să participe cu întreaga lor capacitate la străduințile întregii națiuni pentru a înfrînge inamicul nostru comun, subdezvoltarea.

O ÎNSEMNATĂ FORȚĂ A SOCIETĂȚII

ZOFIA BAZANOWSKA-WAROCH,
secretara Comisiei femeilor din producție a Consiliului Central al Sindicatelor din Polonia

În Polonia, în momentul actual, muncesc peste cinci milioane de femei, ceea ce reprezintă aproximativ 43 la sută din totalul oamenilor muncii. În problema pregătirii lor, a calificării, a perfecționării profesionale, tot mai necesare, datorită progresului tehnic rapid, voi da cîteva date edifica-

Demonstrație la Lisabona împotriva speculanților și a inflației

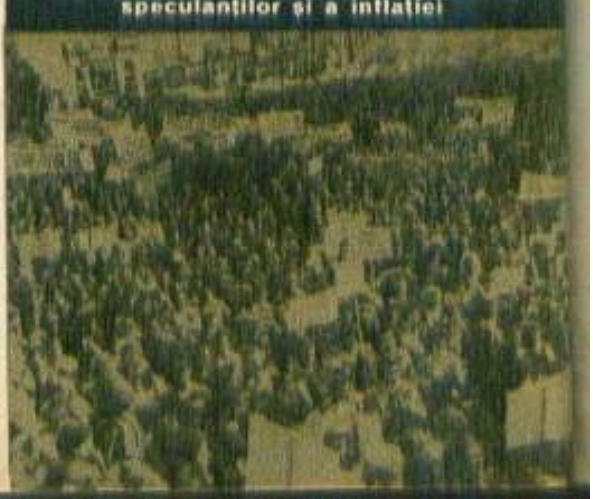

toare: mai mult de jumătate dintre femeile angajate au la bază învățămîntul general, iar 15,5 la sută au o pregătire prin școlile profesionale de meserii; 49 la sută însă sînt la cursuri de calificare superioară, prin diferite forme de învățămînt profesional (cursuri serale, de după-amiază, unele uzine organizează astfel de cursuri în orele de muncă, cursuri speciale de simbătă). Toate femeile sînt interesate în frecventarea acestor forme de calificare, care le permite apoi accesul la acele locuri de muncă de un grad mai înalt de mecanizare, de mai mare rentabilitate, cu o creștere corespunzătoare a retribuției. În toate întreprinderile industriale există comisii ale femeilor care se ocupă direct de informarea și influențarea muncitoarelor în vederea creșterii calificării lor. Prin consiliile sindicatelor de uzină, ele sînt stimulate să urmeze asemenea cursuri, adesea, venindu-se în ajutorul mamelor, al familiilor cu mulți copii, al femeilor cap de familie.

Desigur, calificarea și pregătirea în pas cu progresul tehnic înseamnă și posibilități multiple în promovarea femeilor ca maiștri, brigadieri, șefi de secție sau pe alte posturi de conducere, de la adjuncți și directori de unități pînă la ministru. Preocupările susținute de calificare a femeilor în toate domeniile de producție se reflectă azi și în faptul că în țara noastră fiecare al patrulea inginer este o femeie, iar antrenarea tuturor în activitatea politică, socială și administrativă a țării le-a pregătit și le pregătește pentru orice formă de conducere, în unități productive, în instituții, în comune și localități, în voievodate și în conducerea țării.

Se vădește astfel că prin condițiile de învățămînt profesional și accesul larg în însușirea și practicarea celor mai diverse meserii și profesiuni femeile sînt și devin tot mai capabile și competente în organizarea și conducerea economiei țării.

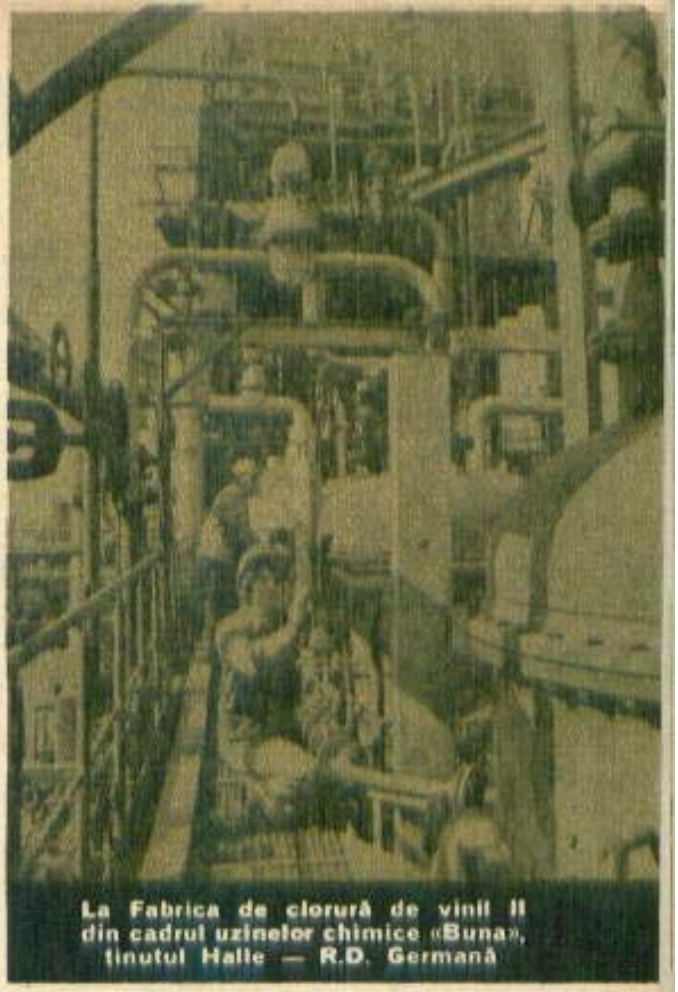

La Fabrica de clorură de vinil II din cadrul uzinelor chimice «Buna», ținutul Halle — R.D. Germană

O MAI ACTIVĂ PARTICIPARE LA VIAȚA POLITICĂ

MERZAGORA NOSOTTI,
membră a secretariatului Consiliului Național al Femeilor Italiene

Condițiile actuale ale vieții sociale din Italia — ținînd seama de dezvoltarea economică a țării — au făcut necesară participarea masivă a femeilor în diferite ramuri ale economiei. Fără prezența lor nu poate fi conceput astăzi cadrul economiei țării. Cu toate acestea, ele au de întîmpinat greutăți și opreliști peste care nu se poate trece decît în urma unei intensificări a participării muncitoarelor și țărancelor la viața publică. În acest sens, Consiliul Național al Femeilor italiene organizează de mai mulți ani o seamă de acțiuni desfășurate sub însemnul *«Pentru participarea femeii la viața publică»*. Practic, ne pronunțăm pentru o antrenare mai mare a femeilor în activitatea desfășurată la toate nivelurile vieții administrative și politice: în comune, în provincii, în regiuni, unde forța de muncă feminină este determinantă, și acest lucru trebuie să-și pună pecetea asupra tuturor laturilor vieții publice. În mod deosebit, opinia publică feminină sprijină eforturile de democratizare reală, deoarece *orice avans al democrației, al socialismului aduce cu sine noi drepturi și posibilități de manifestare a femeilor în împlinirea personalității lor.*

Pentru noi este concludentă experiența din regiunea Piemont, unde, începînd din martie 1976, au fost inițiate numeroase acțiuni cu caracter politic pentru diferite categorii de femei. Au fost abordate chestiuni referitoare la șomaj, care se face simțit cu precădere printre femei, la remunerațiile inechitabile, la lipsa de ocrotire pentru mamă și copil. În cadrul unei dezbateri organizată la Torino, un număr de 300 de reprezentante au stabilit un program revendicativ care să fie prezentat în fața tuturor forurilor administrative publice din comune și provincii. Cu acel prilej au fost inițiate «grupuri de acțiune» ale femeilor care, reprezentînd diferite categorii de femei, au prezentat autorităților aceste probleme care frămîntă îndeosebi femeile din regiune. La scurgerea a unui an și jumătate, în urma influențării vieții publice, au avut loc în anumite cazuri ameliorări de situații sau îmbunătățiri parțiale. În același timp, femeile au înțeles că doar prin acțiune, prin prezența activă la viața publică ele pot aduce o îmbunătățire a condiției participării lor la viața economică și, în general, la dezvoltarea țării.

O investigație internațională de CAROL ROMAN

UNIVERSUL FAMILIEI
ALMANAH femeia 1980

PREGĂTIREA PENTRU VIAȚA DE FAMILIE ESTE O PARTE DIN „ARTA DE A TRĂI"

Pregătirea pentru viața de familie este o parte importantă a pregătirii pentru viață. Ca și în cazul pregătirii pentru o profesiune, la realizarea ei trebuie să-și aducă contribuția familia, școala, organizațiile de copii și tineret, ca și tînărul însuși. Proporția în care intervin acești factori este variabilă; ceea ce recunoaștem însă deschis e faptul că, deocamdată, în nici o țară din lume pregătirea nu este suficientă, iar contribuțiile despre care vorbeam nu sînt concertate. Mai mult: dacă în ceea ce privește pregătirea profesională, nivelul ei este controlat pe parcurs prin examene, întemeierea unei familii se face pe baza convingerii implicite că fiecare ins ajuns la majorat posedă cunoștințe minime necesare și o capacitate adecvată de a învăța «pe parcurs». Nimeni nu ar da pe mîna cuiva un automobil fără să se asigure că are aptitudini și pricepere de șofer. La încheierea unei căsătorii, însă, situația celor care se căsătoresc pentru prima oară (și aceștia sînt, firește, cei mai mulți) este comparabilă cu cea a muncitorilor necalificați, apți de a se califica «la locul de muncă». Cu deosebirea, esențială, că această calificare se face — de obicei — fără îndrumare și fără control. Desigur, conducerea unui automobil înseamnă riscuri nu numai pentru șofer și pentru cei aflați în vehicul, ci și pentru cei care circulă pe drumurile publice; reușita în căsnicie este privită, prin contrast, ca o chestiune particulară, fără consecințe serioase asupra altora. Optica este greșită: se accentuează prea puțin asupra implicațiilor *sociale* ale funcționării unei familii, implicații care nu afectează numai progenitura. Se mai crede că, de vreme ce tinerii (cu rare excepții) s-au format în mijlocul unei familii, problematica ei este îndeajuns de cunoscută prin trăire empirică, prin participare la viața unei «celule sociale», iar părinții pot constitui exemple de comportare, pozitive sau — în cazuri nefericite — negative, apreciate cum se cuvine de către tînărul conștient dotat cu simț de discernămînt și cu responsabilitate. Ideea este numai parțial valabilă. Într-o societate în mare dinamism economic, demografic, cultural etc., familia de azi nu mai este familia de ieri, după cum nici viața de azi nu mai seamănă cu viața de altădată. Viața de ieri, cu numeroase elemente statornice, se desfășura după modele socioculturale tradiționale, adică valabile din tată în fiu. Cultura era, în mare măsură, cu un termen tehnic, *postfigurativă*. Dar astăzi (în afară de puține «programe de comportament» rămase nemodificate și de cîteva principii de conduită fundamentale, pe care părinții le transmit copiilor), cultura este *co-figurativă:* părinții «învață» alături de copii. În unele domenii cultura este *prefigurativă:* părinții învață de la copii! Pentru a ilustra deosebirile dintre familia de ieri și familia de azi, ajunge să privim fenomenul urbanizării și al industrializării. El înseamnă deplasări de popu-

ției spre centrele orășenești, părăsirea — de către mulți tineri — a locurilor natale și a ocupațiilor agricole. Familia «patriarhală», de tip rural, în care coexistau mai multe generații în aceeași gospodărie, cu mulți copii, îngrijiți de părinți, ca și de bunici, copii care creșteau sub ochii tuturor și se încadrau de timpuriu în munca ogoarelor, este înlocuită cu o familie «neolocală», întemeiată într-un oraș în care nu s-au născut soții, care familie este și «nucleară», alcătuită numai din soți și din copii. Încadrarea părinților în cîmpul muncii influențează și «comportamentul demografic», în primul rînd vîrsta la care se concepe primul copil, ca și numărul copiilor. Influențează și modul de îngrijire a copilului — de la alăptare pînă dincolo de desfășurarea «celor șapte ani de acasă». Școlarizarea timpurie și îndelungată, impusă de progresele sociale și condiție a lor, creează, de asemenea, probleme deosebite de cele ale generațiilor precedente — inclusiv probleme în structura și natura relațiilor dintre părinți și copii.

•

Se vorbește, pe bună dreptate, despre *arta de a trăi*. Nu se insistă însă suficient asupra ideii că, astăzi, această «artă» presupune, mai mult decît altădată, cunoștințe (pentru că și viața a devenit mult mai complexă) și că știința de astăzi este în măsură să ofere un sprijin, mult mai substanțial decît altădată, tuturor artelor — inclusiv «artei de a trăi». Pe de altă parte, se face prea puțin pentru a risipi prejudecata unei anumite «opoziții» între artă și știință, prima fiind legată de intuiție, inspirație și talent, iar a doua de erudiție și de metodologie. În realitate — la o examinare mai atentă a problemei —, nu ne putem imagina un compozitor lipsit de cunoștințe temeinice în domeniile armoniei, contrapunctului, orchestrației și de o bună cunoaștere a istoriei muzicii: creatorul îl implică pe muzicolog. În cazul cel mai bun, se acreditează ideea după care cunoștințele necesare în «arta de a trăi» sînt luate exclusiv din domeniile așa-zișelor științe comportamentale: psihologie, sociologie, etică.

Pregătirea pentru viața de familie este o parte din însușirea «artei de a trăi» și ea presupune un mare bagaj de cunoștințe, în care să se integreze armonios elementele de cultură generală și principiile morale. Dar aceste cunoștințe nu se referă numai la relațiile psihologice și sociale dintre oameni, ci și la *familie* ca unitate a modului de viață și la multe aspecte, nu numai psihologice, sociale și culturale, ale fenomenului «om». De pildă, sînt absolut necesare cunoștințe de biologie, de medicină, de igienă. Ceea ce subliniem este o idee de bun simț — e nevoie de *cunoștințe* «antropologice» (în sensul larg al acestui cuvînt), orientate, desigur, spre problematica specifică și de o caracterizare — pe cît se poate științifică — a partenerului conjugal, adică de *cunoașterea* lui. Nu vrem să spunem că acele cunoștințe de biologie, de medicină sau de igienă trebuie să aibă ponderea hotărîtoare în cultura pregătitoare pentru viața de familie, dar ele constituie premisa asigurării sănătății în familie — la rîndul ei, condiție a oricărei activități ce se vrea optimalizată. Asemenea cunoștințe permit, în același timp, o bună «reglare» a funcționalității familiei sub multiple aspecte, care se întind de la aspectele sexuale la cele alimentare, de exemplu. În sfîrșit, ele alcătuiesc baza răspunsurilor la întrebări pe care ar trebui să și le pună oricare persoană conștientă: ce înseamnă să fii bărbat? ce înseamnă să fii femeie? Situarea cunoștințelor de biologie într-un context larg de antropologie socială și culturală permite nuanțarea răspunsurilor: bărbatul nu este numai un «mascul», femeia nu este numai o «femelă».

Familia este, mai întîi, o asociere a doi indivizi de sexe diferite. Una dintre funcțiile sale (neobligatorie, dar prezentă în majoritatea cazurilor — și prezentă cu necesitate în cazurile care nu sînt cazuri de excepție) este cea de procreere și de culturalizare și socializare bazală a progeniturii. Este deci cu totul natural ca problemele sexualității să joace un rol important în cadrul vieții de familie și, ca un corolar, în cadrul pregătirii vieții de familie. Numai că sexualitatea nu se reduce la «genitalitate» ea cuprinde și *sexualizarea* organismelor (ceea ce ne deosebește corporal de reprezentanții altui sex), ca și relațiile specifice interpersonale (cum ar fi dragostea) și un anumit statut social-cultural. O educație sexuală completă va avea în vedere, corespunzător, și «educația sentimentală», ca și «arta» de a-ți îngriji corpul, de a-l îmbrăca și «cultiva» în mod potrivit. «Educația sentimentală» apare, azi, ca un coprodus al culturii literare și al vizionării spectacolelor cinematografice; dar nu este, oare, prea puțin și prea «la voia întîmplării»? Există numeroase posibilități ca, în cadrul învățămîntului de cultură generală, să se facă informare și educare sexuală (în înțelesul larg al acestui cuvînt): de la lecțiile privind înmulțirea plantelor cu flori, la cele despre Eminescu. Actualele programe analitice de învățămînt nu acordă, încă, destul timp și spațiu pentru ele, însă inițiativa educatorilor poate suplini aceste goluri, de exemplu îndrumînd lecturi și organizînd colocvii prietenești cu elevii.

Familia începe prin a fi un *cuplu conjugal* — de cele mai multe ori devine un *cuplu parental*. În ambele aceste situații, factorul biologic din om are o însemnătate hotărîtoare pentru destinul unei căsnicii. Legiuitorul a recunoscut faptul, obligînd pe cei ce doresc să se căsătorească la un examen medical; pe gravidă la un control medical periodic și la internare pentru naștere. Ambii pot beneficia de un sfat genetic (care urmărește evitarea procreării sau nașterii unui tarat ereditar), de tratamentul medical al sterilității, eventual (în cazuri bine precizate), de o asistență de contraconcepție. În felul acesta înțelege țara noastră conceptul de *planificare a familiei:* încurajarea procreației, dar în condiții optime pentru mamă ca și pentru făt și care să asigure nașterea unor copii sănătoși. Anchetele de teren au dovedit că sîntem deficitari în privința cunoștințelor celor în cauză în domeniul de care ne ocupăm. Ceea ce este îngrijorător este faptul că membrii cuplului nu au în suficientă măsură un anumit *simț al responsabilității*, care să-i determine să-și completeze informațiile și să ceară lămuriri și sprijin de la specialiștii competenți.

Familia este o unitate funcțională a societății. Ea este un sistem coerent, în care se disting relații interne și

relații externe. După structura acestora se pot deosebi *tipuri* de familie, după cum alte tipuri pot fi deosebite pornind de la *motivația* întemeierii unei căsnicii. Să ne gîndim un moment la ceea ce ne-a determinat, pe noi și pe prietenii noștri apropiați, să ne căsătorim cu o anumită persoană, într-un anumit moment, și vom înțelege complexitatea problemei. Examinarea în continuare a unei familii ne confruntă cu *obiectivele strategice* ale sale (care se pot schimba pe parcurs): care este «idealul» urmărit de membrii fondatori ai ei? Găsim, cu această ocazie, o ierarhie de valori, identificăm un «bloc decizional», care poate fi unul dintre soți etc. Nu trebuie să uităm că familia este un cîmp de forțe și de tensiuni: cei doi soți (scria un gînditor) sînt ca «focarele unei elipse», o anumită tensiune (firește, nu o stare conflictuală) fiind indispensabilă dinamicii familiale. Pentru individ, familia reprezintă o insulă protectoare ce suportă presiunea societății; totodată, însă, familia instituie (prin obligațiile asumate de soți și prin prevederi legale) un control al societății asupra individului.

Prin însuși faptul trecerii vremii — care este și o înaintare în vîrstă —, biologicul își face simțită influența asupra cîmpului familial. (Trecerea vremii are și consecințe psihologice: obișnuința, o mai bună cunoaștere reciprocă, acomodarea reciprocă a caracterelor etc.). Apariția copiilor schimbă radical configurația forțelor. La primul copil, orientarea lor bipolară se transformă într-o triadă. «Triunghiul» tată-mamă-copil marchează o interesantă metamorfoză psihosocială a părinților. Totodată adaugă un alt factor biologic: prin creșterea și dezvoltarea sa — procese vitale, care-și au legile lor — copilul «subminează» zi de zi echilibrul forțelor, impune neîncetate (sau periodice) restructurări. Obligă, de asemenea, la îndeplinirea unor acte specifice în favoarea copiilor. Din punct de vedere psihologic, copilul educă spiritul de prevedere și de sacrificiu, consolidează legătura între soți, adaugă existenței noi sensuri (nu numai noi probleme și noi griji), împrospătează climatul familial. Această metamorfoză se concretizează elocvent în «cotitura» operei lui Tudor Arghezi după ce a devenit tată: de la *«Flori de mucegai»* la *«Cartea cu jucării»* și la *«Cîntec de adormit Mitzura»*.

Viața omenească este o întrepătrundere de influențe și evenimente biologice și sociale. Familia este un cîmp de alianță sau de înfruntare a lor, în care supravegherea primelor este deosebit de importantă. Pedagogia este mai aproape de pediatrie decît «adultologia» de medicina generală, iar consecințele unei infirmități se resimt cel mai puternic în cadrul familiei, ducînd la disfuncție și la suferință. Familia este, prin excelență, un «obiect» care pretinde o abordare multidisciplinară și interdisciplinară. Iar pregătirea pentru viața de familie trebuie să devină, în viitor (și cît mai curînd), un obiectiv explicit al pregătirii multilaterale a tînărului, alături de pregătirea pentru muncă.

Prof. dr. doc.
VICTOR SĂHLEANU,
șeful laboratorului de antropologie, Institutul «V. Babeș»-București

IDEI ȘI ACȚIUNI PENTRU O EDUCAȚIE ȘTIINȚIFICĂ A FAMILIEI

În urma amplelor dezbateri din cadrul colocviilor de demografie ținute în ultimii ani pe zone geografice s-au formulat valoroase propuneri care să susțină ideea de a influența cuplurile căsătorite, populația în ansamblul ei, în toate fazele ciclului de viață familială, începînd cu faza premaritală, pentru un comportament demografic favorabil dimensionării optime a familiei. În pragul căsătoriei, un cuplu trebuie să fie maturizat somatic, profesional și integrat plenar în viața socială. Problemele complexe ce privesc reproducerea umană se finalizează în cadrul unor procese și legități proprii, cu manifestări bio-psiho-sociale individuale și de grup aparte. În acest sens, poporul nostru are o concepție sănătoasă și frumoase tradiții de viață conjugală și nu avem voie, nu ne este permis să le neglijăm sau să favorizăm degradarea lor. Concomitent, influența măsurilor de ordin politic, economic, social, medical, legislativ sau cultural-educativ a fost și este în continuare analizată printr-o serie de investigații științifice, făcute de colective coordonate de consiliile județene sau Comisia Națională de Demografie. Este de subliniat de la început că în țara noastră există și acționează cu eficiență un complex de măsuri de politică demografică, organic integrat în planurile de dezvoltare economico-sociale anuale, cincinale sau de perspectivă. Asemenea măsuri însă, fie ele de ordin medical, economic, social, educativ, nu au o influență imediată, ci pe parcursul unei generații. De exemplu, unele acțiuni economico-sociale (concediul de maternitate, alocațiile pentru copii, indemnizațiile de naștere, construcțiile de creșe, grădinițe și locuințe), întreprinse în deceniile anterioare au avut și au efect evident în acești ultimi 5—6 ani, cînd natalitatea cunoaște o evoluție constantă, în jur de 19 născuți vii la o mie de locuitori. Avîndu-se însă în vedere complexul de factori ce influențează evoluția natalității, tendința de scădere a acesteia, se impun noi și mai perfecționate mijloace de acțiune și educație care, alături de măsurile economice, sociale, juridice, medicale să ducă la creșterea populației potrivit prognozelor pentru anii 1990—2000.

Unul din aceste mijloace, de largă accepțiune în practica socio-medicală, îl constituie **«Sfatul familiei»**.

Avînd în vedere legitatea condiționării reciproce și complexe dintre fenomenele demografice și factorii economico-sociali de dezvoltare a societății, menținerea unui nivel normal al natalității și, respectiv, a sporului natural al populației trebuie să constituie o preocupare majoră

pentru toți factorii de răspundere din toate domeniile economice și sociale.

Organizarea «sfatului familiei» este chemată să favorizeze încheierea unor căsătorii între parteneri sănătoși, bazate pe afecțiune și respect reciproc, să aibă ca rezultat o îmbunătățire a calității reproducerii umane. Se impune astfel ca încheierea familiei să fie realizată la vîrste relativ tinere, ținînd seama de faptul că perioada cea mai favorabilă procreării este între 20 și 27 de ani. Este vorba nu de a modifica legislația cu privire la vîrsta legală de căsătorie, ci de a influența vîrsta medie la căsătorie, care are în ultimii ani o tendință de ușoară creștere. Cu toate acestea trebuie subliniat că majoritatea căsătoriilor se realizează la vîrste tinere, ceea ce exprimă tradiția familiei românești, a familiei tinere, în care copiii se nasc devreme. Față de această tradiție, care asigură condiția de bază a tinereții și vigorii noilor generații, se ridică problema dimensiunii familiei, a numărului de copii, care la nivelul familiei și al națiunii să asigure un spor natural al populației, necesar asigurării forței de muncă în perspectiva dezvoltării noastre economice și sociale.

Rolul educației în politica demografică, alături de măsurile economice, capătă în acest sens aceeași putere de acțiune spre optimizarea dimensiunii familiei. Este bine cunoscut că progenitorii unei familii au un sens adevărat și deplin în angrenajul socioeconomic al țării numai în condițiile cînd au urmași care să-i înlocuiască, să ducă mai departe împlinirile părinților, să le perfecționeze la cote mereu mai ridicate. Numărul de doi-trei copii într-o familie nu este un deziderat sec al unei oarecare politici demografice. Este, așa după cum se impune ca legitate obiectivă, o cerință a existenței biologice și sociale, a rațiunii de a fi a familiei.

Dialogul specialistului cu cuplul premarital și marital are în cadrul «sfatului familiei» tocmai acest scop, de a găsi împreună moduri și mijloace de acțiune spre sudarea armoniei de interese dintre individ și societate, dintre impulsul natural biologic al existenței vieții umane, al perpetuării ei și cerința obiectivă a societății de a se dezvolta sub raport cantitativ și calitativ.

Sub aspect organizatoric, «sfatul familiei», această formă complexă de educație și acțiune în domeniul formării și consolidării familiei, poate fi înființat la nivelul unor colectivități de 6 000—10 000 persoane, respectiv în comune, uzine, fabrici, orașe mai mari, eventual și pe cartiere. Caracterul activității acestui organism ar trebui să fie predominant obștesc și pluridisciplinar, cadrele de specialiști (medici, sociologi, psihologi, psihiatri, pedagogi, economiști, juriști, esteticieni, arhitecți etc.) lucrînd cu pasiune pentru răspîndirea în mase a bagajului bogat de cunoștințe primite în facultăți sau în formele specifice de reciclare și perfecționare în domeniul demografiei. Locul de activitate poate să fie circumscripția sanitară, dispensarul medical, comitetul executiv al consiliului popular de la nivelul comunei, serviciul de asistență socială din cadrul direcției de muncă și ocrotiri sociale sau sediul organizațiilor obștești din institute de învățămînt sau din întreprinderi. Modul de lucru trebuie să se bazeze pe metoda de dialog individual dintre specialist și solicitant, dintre specialist și cuplu sau specialist și familie. Dar «sfatul familiei» va trebui să constituie și un for microsocial de cercetare științifică, de investigare în vederea centralizării și concluzionării informațiilor. Concomitent, discipline ca sociologia, economia, legislația etc. (respectiv consultația prenuptială, sociologică, juridică, economică, estetică, gospodărească etc.) vor completa caracterul investigației cu implicații în formele de comportament de la individ la individ ale diferitelor categorii sociale față de familie.

Dr. I. M. COPIL,
membru al Comisiei Naționale de Demografie

CĂSĂTORIA, *legea și perfecționarea ei*

Important prin majorele sale semnificații de ordin social, actul căsătoriei presupune o înaltă responsabilitate a celor ce se prezintă în fața ofițerului de stare civilă.

Familia este celula de bază a societății și întemeierea, ca și, ulterior, consolidarea ei pun în cauză discernămîntul, seriozitatea, moralitatea și educația celor ce urmează să-i devină membri.

Potrivit documentelor de partid, un nou cod al familiei este în curs de elaborare în țara noastră. Acest cod va reprezenta un act normativ care, ținînd seama de experiența celor douăzeci și cinci de ani de cînd este în vigoare actuala legislație a familiei, va aduce, desigur, elemente noi și însemnate și în reglementarea modului și a condițiilor de încheiere a căsătoriei.

Preocuparea majoră a noului cod în această direcție va trebui să fie aceea de a crea instrumente noi, perfecționate de stimulare a coeziunii familiale, de întărire a familiei, care va rămîne și în viitor celula de bază a societății. El va trebui să găsească soluții potrivite pentru evitarea căsătoriilor grăbite, irresponsabile, sporind responsabilitățile ce revin părinților în formarea familiei copiilor lor, astfel încît consimțămîntul pe care și-l dau aceștia să fie expresia unei gîndiri cît mai mature și responsabile.

Principiul de la care pornește actualul Cod al familiei este cel al libertății consimțămîntului la căsătorie. Această libertate este garantată de condițiile social-economice din societatea noastră, care permit viitorilor soți să încheie căsătoria potrivit înclinațiilor reciproce, în afara oricăror ingerințe sau considerații de ordin material, atît de frecvente în alte orînduiri sociale. Ea este garantată, de asemenea, de faptul că orice condiționare de încheierea căsătoriei religioase — cunoscută încă de legislația altor țări — este exclusă, singură încheierea în fața ofițerului stării civile producînd efecte juridice.

Libertatea consimțămîntului înseamnă lipsa oricăror vicii de consimțămînt. Acordul dat de cel ce dorește să se căsătorească nu trebuie să fie afectat de eroare sau de violență. De obicei, con-

simțământul se exprimă prin răspunsul afirmativ — acel «da» categoric — dat la întrebările ofițerului de stare civilă adresate fiecăruia dintre viitorii soți. În situații speciale — cum ar fi necunoașterea limbii române, surdomutismul etc. —, legea prevede posibilitatea folosirii unui interpret.

Există în codul familiei o limitare care reprezintă nu un obstacol creat artificial, ci o condiție matur chibzuită și științific fundamentată: stabilirea unei vîrste minime la căsătorie. Această măsură, bazată pe considerații atît de ordin moral cît și fiziologic, urmărește nu numai interesele celor ce doresc să se căsătorească, care trebuie să fie în măsură, din toate punctele de vedere, să întemeieze o familie, ci și pe cele ale copiilor ce ar rezulta din această căsătorie. Astfel, cum prevede Codul familiei, vîrsta minimă este de 18 ani împliniți pentru bărbați și 16 ani împliniți pentru femei.

În cazul existenței unor motive temeinice, comitetul executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București pot încuviința căsătoria femeii care a împlinit 15 ani, în temeiul unui aviz dat de un medic oficial.

Prin încheierea căsătoriei înainte de vîrsta de 18 ani, femeia devine majoră, ea dobîndind deplină capacitate de exercițiu și putînd încheia deci singură, fără asistența părinților sau tutorelui, orice act juridic.

Iată de ce, încheierea căsătoriei — acțiune ce înseamnă un moment de răscruce în viață — este înconjurată de societatea noastră socialistă cu o grijă deosebită. Grijă a cărei expresie este și reglementarea dată prin lege actului încheierii sale.

Dr. VICTOR DAN ZLĂTESCU

COPIII DE AZI — CETĂȚENI AI ANULUI 2000

Ideea, în sine, nu are, poate, nimic senzațional, dar privind la prichindeii care deprind, azi, primele slove sau primele lămuriri ale naturii și universului și uvăzindu-le în ipostaza lor matură și responsabilă, de peste două decenii, la acel prag spre mileniul trei, tărîmul discuției devine, dintr-o dată, fascinant. Pentru că el cuprinde toate visurile, toate planurile noastre — liniile directoare ale urcușului spre comunism fiind înmănunchiate în proiectele principalelor documente ce se vor adopta la Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român — tot ce dorim noi să construim, ca civilizație socialistă, în om și pentru om.

Spre a se putea construi pe sine, o țară trebuie să-și formeze oameni capabili de efectuarea acestei zidiri. Și nu capabili oricum, ci la nivelul și la exigențele unei dezvoltări și ale unor mutații ce se vor săvîrși de-a lungul a două decenii. Deci, prichindei de azi... ia, cum trebuie ei formați și instruiți spre a fi oameni de nădejde ai patriei de mîine, spre a duce aspirația de progres și fericire a neamului nostru spre ștachete tot mai înalte?

(Textul în paginile 50-54)

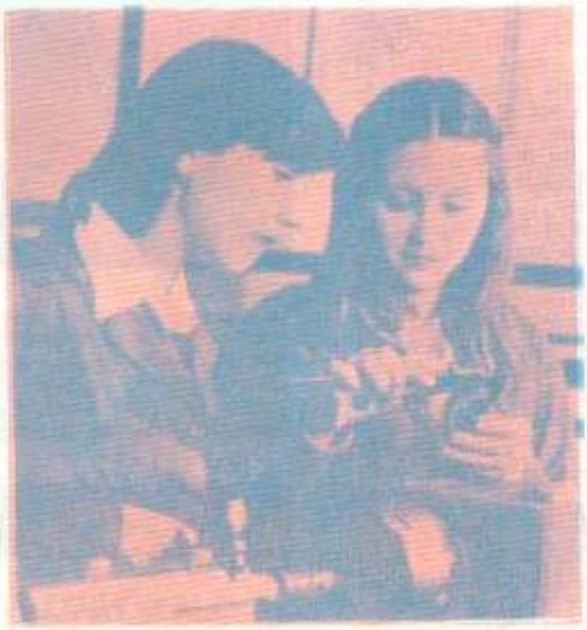

Grupaj realizat de CONSTANTINA CARANFIL

COPIII DE AZI — CETĂȚENI AI ANULUI 2000

A FORMA OAMENI PENTRU MÎINE:

Convorbire cu prof. dr. docent RADU VOINEA, rectorul Institutului politehnic București

— Dumneavoastră, tovarășe rector, contribuiți de ani buni, în cadrul institutului pe care-l conduceți, la pregătirea pentru muncă și viață — o pregătire de nivel superior — a generații după generații de fete și băieți. Ei sînt acum ingineri și, la locul lor de muncă, aduc o contribuție de mare importanță la dezvoltarea economică și socială, la progresul țării. Dar nu despre aceștia vă propun să discutăm, ci vă invit la o călătorie pe coordonatele atributelor și răspunderilor noastre de viitor, vă propun să medităm asupra modului în care trebuie pregătit cetățeanul anului 2000, deci omul de mîine al patriei. Poate că ar trebui pornit chiar de la o vîrstă foarte mică.

— N-am nimic împotrivă. Căci perioada formativă a omului începe, în epoca noastră modernă, de la naștere și durează întreaga viață. Pivotul său principal îl constituie, cum se știe, învățămîntul, școala. De toate gradele.

— Ați pătruns deci, din capul locului, în subiectul preferat.

— Este vorba, de fapt, de onestitate. Eu consider că fiecare este dator să vorbească, mai întîi, altora din domeniul pe care-l cunoaște el cel mai bine și unde se manifestă nu numai profesional, ci și ca un creator. Ca un căutător de drumuri noi, în stare să ducă la perfecționări, la progres.

— Ce idee vă preocupă, în consens cu această nobilă cerință, în momentul de față?

— În proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea sînt cuprinse, după părerea mea, magistral, principalele direcții privitoare la dezvoltarea și perfecționarea în continuare a învățămîntului din România, un loc prioritar ocupîndu-i integrarea procesului instructiv-educativ cu cercetarea științifică și producția. Este un concept modern, definitoriu pentru școala noastră, așezată pe baze noi, trainice, revoluționare, cale sigură și eficientă pentru stimularea și punerea în valoare a întregului potențial de gîndire și cutezanță de care dispun instituțiile de învățămînt, pentru participarea activă a tineretului studios și a personalului didactic la realizarea obiectivelor dezvoltării economice și sociale a țării.

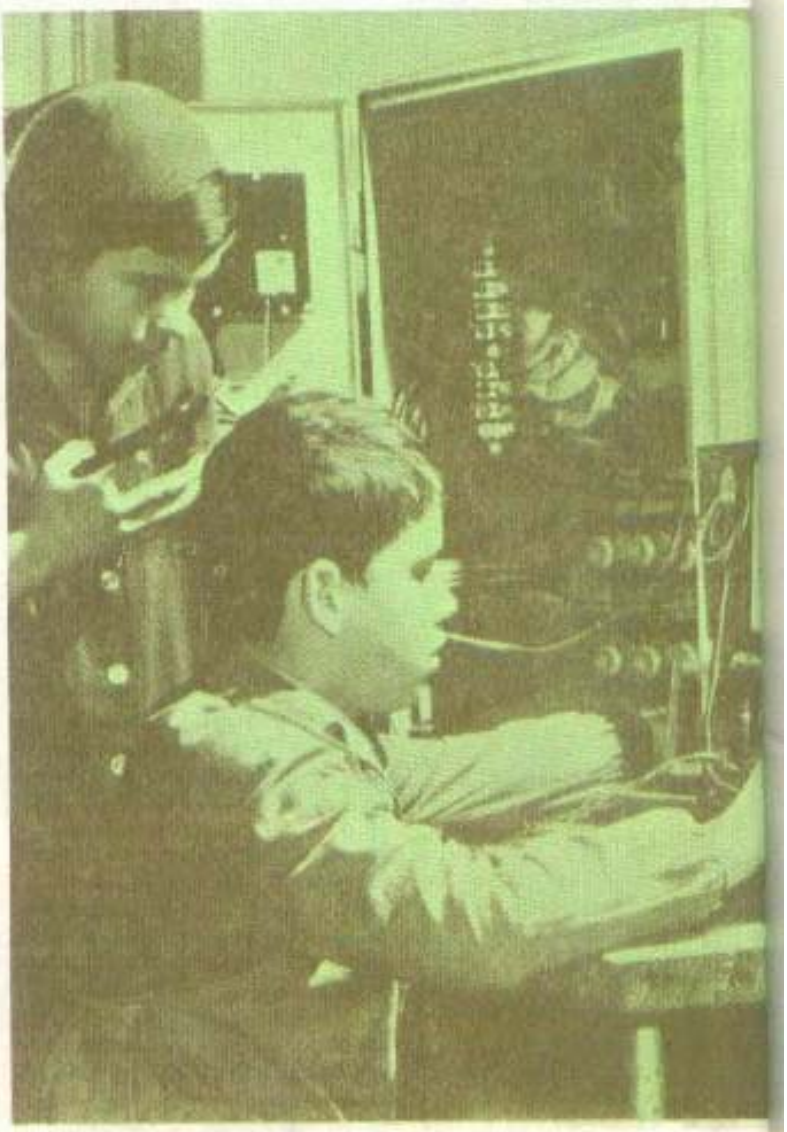

Informația, în sine, nu este cultură

— Cu ce ar trebui început acum, la capătul unei noi etape a dezvoltării învățămîntului românesc modern?

— Eu consider că trebuie făcută o cotitură în învățămîntul nostru — spre a se efectua acel salt calitativ ce-

rut de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu —, în sensul **trecerii de la un învățămînt cu un puternic caracter informativ, așa cum este el în momentul de față, la un învățămînt cu caracter formativ.** Ce vreau să spun: dacă ne uităm prin manualele din învățămîntul general și liceal, constatăm că, din dorința de a fi la curent cu ce a mai apărut nou în domeniu, de a preda cît mai modern, aceste manuale — majoritatea lor — au devenit, nu știu, poate cuvîntul este prea exagerat, niște enciclopedii. Care, avînd în vedere țelurile și volumul limitat al unor asemenea manuale, și cantitatea mare de cunoștințe care se dorește a se îngloba în ele, încep să prezinte totul cît mai eliptic și deci cît mai puțin clar. Și atunci, în mod fatal, copiii noștri sînt siliți, chiar din primii ani, să memoreze foarte mult fără a înțelege tot. Or, ce se întîmplă, după părerea mea, **o adaptare la ritmul acesta foarte accelerat de dezvoltare a științei și a tehnicii nu se realizează nu mai stocînd o cantitate mare de cunoștințe.** Adică rolul autorului de manual, al învățătorului și al părintelui care-și supraveghează, de la distanță, să zicem, copilul, este de a-l face să înțeleagă aceste lucruri. Gîndirea — aceasta trebuie formată în primul rînd. Sigur că o gîndire nu se formează fără cunoștințe, dar cunoștințele, fără a fi înțelese, sînt ca niște cărămizi fără ciment. Manualele au început să numere cu sutele de pagini și duc, inevitabil, la un proces de memorare, de însușire în bloc a cunoștințelor. Dar a memora și a reda, știți, nu înseamnă a învăța.

— Este un paradox sau un rezultat al avalanșei de informații?

— Nu este nici una nici alta. Este o neștiință de adaptare, crescută pe o mentalitate veche: dă-i să învețe mult ca să rămînă cu ceva. Pe noi nu trebuie să ne mai intereseze «cunoștințele» fără legătură logică. Cînd vrem să aducem ceva nou în școală, trebuie să începem prin a scoate ceea ce este demodat. Pedagogia este o știință căreia trebuie să i se dea o mare importanță în acest moment. Din noianul acesta de informații care abundă lumea, profesorul trebuie să aleagă — deci să distingă — ce este într-adevăr nou, autentic, și ce este numai la «modă». Noi trebuie să-i formăm elevului o cultură generală temeinică, aceasta este baza. Dacă el n-o are, toate informațiile pe care le va primi, indiferent de domeniu, nu vor avea, ulterior, în viață, pe ce să se ancoreze. **Informația, în sine, nu este cultură.** Noi primim zilnic o serie întreagă de informații, citim, aflăm, vedem la televizor, dar acestea nu pot forma o cultură decît dacă au rezonanță cu ceva în interiorul nostru. Or, acest *ceva* este comoara care trebuie adunată și formată. Al doilea lucru: vedeți, noi am reușit să generalizăm învățămîntul acesta de 10 ani. În perspectivă, pînă spre anul 2000, se va realiza generalizarea învățămîntului de 12 ani. E bine acest lucru sau nu? Fără îndoială că da. De ce este bine? Exemplul altor țări, ca și experiența din țara noastră, demonstrează că în acea țară unde învățămîntul este mai bine organizat, mai eficient, roadele sale se vădesc în ridicarea calității producției — deci învățămîntul nu mai poate fi considerat un lux. Dacă vrei să ai o calitate superioară a producției, trebuie să asiguri pregătirii întregului popor un nivel cît mai înalt.

Absolventul oricărei forme de învățămînt — util societății

— În aceste condiții, cînd durata învățămîntului crește, a ține un tînăr pînă la 18 ani în școală nu va părea un lux?

— Nu va părea, ci va fi un lux, de aceea școala noastră generală nu trebuie să mai fie o școală de cultură generală, ci o școală de pregătire profesională generală. **Pentru că în condițiile moderne, la terminarea fiecărei forme de învățămînt absolventul trebuie să poată fi util societății.**

— Oferă școala generală condiții pentru realizarea acestei pregătiri?

— După părerea mea da, dacă se organizează cum trebuie atelierele școlare și dacă școala se «lipește» cît mai bine de cîte o întreprindere. Se pot obiecta, sigur, multe lucruri, deficiențe — majoritatea de organizare —, care compromit ideea de profesionalizare, de aceea lucrurile trebuie făcute cu foarte multă grijă și răspundere.

— Cum trebuie gîndită și efectuată, în această perspectivă, orientarea școlară și profesională?

— Spre a se ajunge la un punct de confluență ideal, ar trebui armonizate interesele societății cu cele ale individului, căci este vorba de alegerea unor profesii, a unor drumuri în viață, care se vor desfășura în viitor. Pînă în anul 2000, problema accelerării economiei noastre naționale se va pune mereu. Vom avea nevoie de cadre calificate pentru sectoare cît mai diverse, meseriile înseși suferă schimbări importante, se va modifica chiar noțiunea de profesie, care va cuprinde, de fapt, un șir de meserii, se va introduce, pe scară largă, ceea ce numim policalificare. Orientarea trebuie să țină seama de toate acestea. O societate cît mai perfectă trebuie să țină seama de interesele individului, dar intervine replica paradox: acest lucru este valabil în măsura în care și individul ține seama de cerințele societății. Mai poate fi, atunci, vorba de cerințe individuale, dacă sînt atît de profund condiționate? Sigur că da. Interesul, opțiunea, preferințele nu se nasc în vid, ci vizavi de ceea ce domeniile vieții le oferă. Acum există o atracție prioritară a tineretului spre domeniile tehnice, dar și aici, spre anumite sectoare ale lor: electronică, automatizare, calculatoare. Este bine, căci răspund unei evoluții tehnice și științifice reale, dar mai sînt și alte sectoare care, în condițiile revoluției tehnico-științifice, vor suferi schimbări calitative esențiale: mă gîndesc la construcții — al căror grad de industrializare crește vertiginos, la metalurgie — care nu mai este cea de odinioară, cu fum, cu cenușă, cu zgură... Metalurgia de azi și cea a viitorului înseamnă automatizare într-o serie întreagă de procese de bază, deci și alte preocupări în ceea ce privește materialele noi, structurile lor. Vom ridica între-

prinderi care vor fabrica avioane, se vor realiza construcții submarine, platforme petroliere marine etc., toate acestea cu materiale speciale, care trebuie studiate. Cercetarea științifică are încă mult de lucru ca să rezolve toate problemele ce se pun în fața expansiunii industriei. De asemenea, tehnica aceasta aerospațială, despre care se vorbește în proiectul de Directive, necesită studiul unor materiale speciale. Sînt o serie întreagă de domenii care se schimbă structural și care oferă un cîmp de interes dintre cele mai ispititoare. Trebuie realizată însă o bună prezentare a lor, trebuie să li se facă o publicitate în cunoștință de cauză și corectă. Sau domeniul agricol, care pune probleme extrem de interesante; gîndiți-vă ce varietate imensă o pot avea, de exemplu, mașinile de recoltat. Nu numai cele de recoltat grîul și porumbul; se poate recolta cu mașini aproape totul — trebuie ca imaginația tehnică să fie pusă în valoare. Faptul, de asemenea, că știința agricolă se găsește la granița dintre tehnică și biologie îi creează mari perspective de dezvoltare în viitor. În institutul nostru s-a introdus de curînd un curs de biotehnologie, deocamdată facultativ, dar care a atras foarte mulți studenți. Ideea de a studia organismele vii și de a face modele tehnice, după sistemele vii, sau de a modela procesele vieții după modele matematice, iată un domeniu ce pare de domeniul fantasticului, dar pe el pășesc deja mințile cutezătoare. Sau, cîte nu apar, prin «topirea» granițelor dintre tehnica medicală și medicină. Aproape că nu se mai pot face aparate moderne în medicină fără să ai și cunoștințe de bază în acest domeniu. Și invers.

Între testele de aptitudini și cunoștințele teoretice

— Iarăși un paradox? A existat o vreme cînd tendința de specializare și superspecializare mărunțise, autarhizase chiar, pînă la nonsens, anumite domenii ale științei și tehnicii.

— De fapt a fost vorba despre o aberație, care apare la capătul oricărei exagerări. Cunoașterea adevărată, deși se sprijină pe cunoștințe de specialitate profunde, temeinice, este în structura sa de bază interdisciplinară și acest drum firesc îl urmează procesul dezvoltării științifice și tehnice din țara noastră. Delimitînd, la nesfîrșit, un domeniu, se ajunge la creații superbe din punct de vedere tehnic, dar fără obiect, fără aplicabilitate. Adică absurde. Deci, ținînd seama de toate acestea, plus schimbările de conținut pe care le vor suferi meseriile, noi nu vom mai putea orienta tinerii spre meserii, ci spre îndeletniciri cu un domeniu de expresie profesională mai larg. Și în care ei vor trebui să lucreze cu plăcere. Aceasta este, din punctul nou de vedere, condiția necesară a unei bune orientări profesionale în viitor.

— Ce trebuie făcut spre a demitiza profesiile devenite fetiș?

— Spunînd adevărul despre fiecare profesie. Și, să nu vi se pară curios: creînd alte profesii-fetiș. Adică să amplificăm tendința de atracție spre meseriile de care societatea are, în primul rînd, nevoie. Acum toate se dezvoltă, fiecare în parte conține elemente de mare ispită tehnică. Numai că trebuie efectuată o delimitare. În momentul de față nu se face atît o popularizare a caracteristicilor meseriilor văzute în exercitare, ci în pregătire.

— Nu înțeleg.

— Adică sînt văzute prin prisma modului în care se pregătesc elevii sau studenții în laboratoare, nu prin ceea ce atribuțiilor efective, prin ceea ce are de îndeplinit muncitorul sau inginerul acolo, la locul său de muncă. Pentru că, dincolo de dorințe, trebuie detectat în destinul fiecăruia verbul «a putea». Are aptitudini? Și dacă le are, caracteristicile firii sale îi dau posibilitatea să le poată folosi și cultiva? Par simplu lucrurile astea, dar tocmai ele se cam uită. Unii vor să devină medici, poate că și au cunoștințe necesare spre a bate la porțile acestei profesii, dar cînd văd sîngele... Sau alții vor să devină magistrați — sună superb —, dar n-au capacitate de analiză, de discernere a faptelor, n-au putința și talentul de a scoate la iveală adevărul. Numele de electronică sună grozav, dar trebuie să-i arătăm tînărului ce face efectiv un tehnician sau un inginer electronist. Sigur, este o meserie frumoasă, dar există și aptitudinile pentru ea, putința de a o exercita efectiv? **Simțul acesta trebuie educat, al cunoașterii putințelor reale, care este și el tot rezultatul unor opțiuni și te ajută să alegi meseria pe care o poți face.**

— La intrarea în institut, candidaților li se dau și teste de aptitudini sau... se cer numai cunoștințe teoretice?

— Din păcate, nu se dă nici un fel de test — a fost o propunere, mai veche, dar ea nu s-a realizat — și, de fapt, primim în institut oameni care nu știm dacă vor putea efectua, practic, meseria. Sigur, pe parcurs, lucrurile se mai clarifică, dar la intrarea în institut nu știm, din acest punct de vedere, pe cine primim. Trebuie schimbată, se înțelege, optica și nu doar

la acest nivel, ci cu mult timp înainte. Repet, încă din școala generală. Noi toți trebuie să facem o coliziune în acest sens.

— *Cînd ziceți «noi», vă referiți numai la școală?*

— Nu, și la părinți. Și la colectivele de muncă ce patronează pregătirea pentru profesie a elevilor. Mă gîndesc la toți cei care pregătim viitoarele generații pentru muncă și viață.

Dinamica schimbărilor. Dinamica adaptării

— *Pregătirea pentru profesie va suferi schimbări esențiale?*

— Le suferă deja. Pentru că, **în condițiile revoluției științifice și tehnice, pe porțile muncii se intră, tot mai mult, nu ca un om complet format, ci ca un om cît mai bine pregătit spre a fi în stare să se formeze continuu.** Nimeni nu va mai putea afirma: «Sînt as în meserie; gata, nu mai am ce învăța!» O serie de meserii încetează de a mai avea caracterul lor clasic, descoperirile și tehnica vor evolua așa de rapid încît e greu de crezut că niște cunoștințe, oricît de profunde ar fi ele la un moment dat, îi vor mai ajuta pe om să-și exercite profesia, în condițiile exigenței crescînde, întreaga viață. Dimpotrivă, tot întreaga viață va trebui să învețe. Apoi, să nu uităm că există și limitele de moment: un student care intră acum în anul I la facultate va ieși la pensie prin anul 2020—2030, e greu de presupus că se pot da astăzi atîtea cunoștințe cît să-i ajungă pînă la acea perioadă. Se vor schimba foarte multe în știință și tehnică, în tehnica meseriilor, de aceea eu militez, astăzi, să se pună accentul în școală pe pregătirea fundamentală, adică a materiilor — matematică, fizică, biologie, chimie — din domeniul științelor care au, cum se zice, o uzură morală cît mai lentă. Pentru că numai pe această bază se poate efectua însușirea a ceea ce apare cu adevărat nou în profesie, iar dinamica schimbărilor este urmată, firesc, de dinamica adaptării. Și, tot spre a se putea adapta schimbărilor, trebuie să cultivăm la tineri obișnuința de a gîndi fenomenele în mișcarea lor. Să nu se stea în fața naturii ca în fața unei table cu formule. Este vorba, în fond, despre orientarea structurii învățămîntului, care, practic, nu este rezolvată pe plan mondial în ceea ce privește pregătirea de specialitate. Aici părerile sînt împărțite: unii zic că trebuie efectuată de școală, alții de producție. Eu cred că noi, românii, am găsit calea cea mai bună, dovadă interesul cu care străinii urmăresc și se interesează de experiența noastră: școala și întreprinderea, amîndouă, într-o colaborare strînsă, sînt chemate să asigure profesionalizarea tinerelor generații. În elaborarea concepției românești de integrare a învățămîntului cu practica s-a pornit tocmai de la un adevăr simplu al vieții: nici școala singură și nici întreprinderea singură nu pot asigura pregătirea de specialitate. Laboratoarele din școală și facultate permit experiențe, punerea viitorului specialist în tot felul de situații care pot interveni în uzină, întreprinderea îl învață cu răspunderea și obligațiile concrete de producție, îi face o educație muncitorească. Și îl pune în situația să acționeze. Tînăra sau tînărul care vor intra în muncă în chip de specialiști — indiferent la ce nivel, căci atunci vor fi numai specialiști în meserie —, la granița dintre cele două milenii, vor trebui să fie niște specialiști-creatori, capabili oricînd să stăpînească fenomenele naturii, cele care se săvîrșesc în știință și tehnică, să le dirijeze și, mai ales, să le dirijeze pe un drum evolutiv, care să însemne urcuș și în civilizația omenirii, în elevarea condiției umane. Tineri care să-și iubească pînă la sacrificiu patria, să-i dăruiască tot ce au ei mai valoros și mai sfînt. Oamenii aceia vor fi, sigur că da, chiar prichindeii de azi, care abia deschid ochii spre viață. Noi îi vom pregăti să fie pe măsura înălțimii țării și capabili s-o ridice, în toate domeniile dezvoltării ei, și mai sus.

VASILE TINCU

Ei au certitudinea viitorului

Lumea în care cresc și lumea pentru care îi instruim și îi educăm pe cei mai tineri fii ai patriei sînt în conștiința și sensibilitatea noastră un tot unitar, o afirmare de sens și atitudine, al cărei temei este fapta acestei națiuni, fapta societății de azi, care își crește și care își prefigurează cu vibrantă emoție și responsabilitate viitorul. Ne apropiem de tineri, ne apropiem de copii cu o profundă dragoste, cu acel respect pe care îl avem față de tot ce are mai bun patria. Respectăm în acești copii, în acești tineri pe înfăptuitorii ce vor trece pragul mileniului viitor avînd în simțire și cuget valorile umane ale contemporaneității noastre ardente.

Largul atelier în care școala, familia, societatea, acționînd împreună, instruiesc și educă — în acești copii — pe oamenii maturi de mîine este luminat de pedagogia nobilă a iubirii de țară, a dragostei de muncă, a aspirației cutezătoare spre viitorul comunist.

Trăind marile evenimente pe care le celebrează națiunea noastră, luînd cunoștință cu mîndrie despre noi și noi izbînzi socialiste din toate ținuturile țării, copiii deschid ochii limpezi și însetați către ceea ce constituie pentru ei o impresionantă ștafetă a faptelor de seamă.

Iar între ora de clasă sau de atelier, între cartea plină de miez și floarea așezată cu mîini gingașe la piedestalul monumentelor marilor eroi, copiii și tinerii de lîngă noi, fii și fiicele noastre gîndesc viitorul.

Copiii noștri, copii de români, de maghiari, de germani, de sîrbi, înfrățiți în viață, înfrățiți în ideal, trăind cu inimi tinere, împreună cu toți fiii patriei, momentele diurne ale ascensiunii în istorie a poporului român, au cu toții antenele sufletului îndreptate spre ceea ce ei înșiși vor împlini mîine spre propășirea și gloria României.

Lansată în pragul Anului Internațional al Copilului, acțiunea «Atelier 2000» a reușit antrenarea unui mare număr de pionieri în realizarea de machete funcționale și lucrări de artă plastică dedicate prospectării viitorului. Expozițiile în care se prezintă rodul acestei acțiuni a copiilor nu au trecut, desigur, neobservate de dumneavoastră, părinții sau frații mai mari.

«Atelier 2000» — iată emblema sintetică a unei acțiuni modelatoare a școlii, a Organizației pionierilor înscrisă în Festivalul național «Cîntarea României», care contribuie la stimularea imaginației, inventivității și fanteziei creatoare în rîndul copiilor și la sprijinirea procesului de formare a viitorilor muncitori, tehnicieni și ingineri cu o înaltă calificare, a viitorilor artiști și savanți ai acestei țări.

Preocuparea aceasta de prefigurare a viitorului pe aripile fanteziei și ale ingeniozității artistice și tehnice reprezintă o realitate ce a prins viață în activitatea școlilor, cercurilor tehnice sau de arte plastice, sub conducerea unor inimoși profesori în mai toate colțurile țării. Buzău, Mediaș, municipiul Gh. Gheorghiu-Dej, Oltenița — iată întîia constelație a cîștigătorilor ediției inaugurale a acestui dialog al copiilor — prin creație tehnică și desen — cu viitorul patriei.

Stimulînd la pionieri și școlari creativitatea, înclinațiile artistice și tehnico-aplicative, îi vom integra optim atît în etapele actuale, cît și etapele viitoare ale dezvoltării societății noastre.

Este interesul societății, al fiecărei familii ca personalitatea copiilor să se dezvolte într-un spirit revoluționar novator, prin însușirea treptată a științei și tehnologiei avansate, prin receptivitatea față de nevoile și cerințele societății, față de orice factor de progres apt să servească înfloririi patriei.

Realizînd în lucrări de artă sau lucrări tehnice prefigurarea unor realități viitoare, copiii își formează o gîndire creativă, spiritul de discernămînt și gustul estetic. Își vor însuși astfel treptat bazele concepției științifice despre viață, vor dobîndi încredere în posibilitățile omului de a domina legile naturii și a le canaliza spre folosul său.

*

Orice privire a noastră, a celor maturi, în ochii copiilor ne transmite atîta căldură, atîta încredere, atîta însetare de creație, atîta prospețime și atîta sete de viitor.

Eforturile pe care le săvîrșim se petrec luminate de chipul lor, de gîndul la ei, de hotărîrea de a le crea un viitor cît se poate mai bun și mai însorit. La rîndul lor, copiii înșiși simt această dragoste, simt că fapta părinților le este lor închinată.

Și, ceea ce este foarte important, copiii noștri nu așteaptă pasivi a li se oferi de-a gata o lume de miracole și feerie. Lumea viitorului este cu atît mai frumoasă, mai fascinantă cu cît se întemeiază pe certitudini ale prezentului, pe Programul clar al partidului comunist, al națiunii întregi.

Este într-adevăr o lume certă și rigurcasă, întrucît valorile ei umane prind viață încă de pe acum în preajma noastră, în copiii noștri. Lucrînd singuri sau constituiți în echipe, întotdeauna ajutați de sfatul profesorilor, al părinților și al fraților mai mari, copiii de lîngă noi au și realizat, la scara fanteziei și abilităților lor, machete de construcții, arhitectură și sistematizare, materializînd idei și soluții proprii, cu lucrări de anticipație, precum și desene, picturi, sculpturi, mozaicuri, tapiserii, obiecte de metaloplastie, ceramică și sticlărie în care privirea și mîinile lor caută să prindă ceva din făptura inefabilă a viitorului.

Cînd reușesc să-și materializeze intențiile, acești copii ne farmecă și ne entuziasmează. Pentru că machetele și desenele lor sînt adevărate oglinzi, în adîncimea cărora noi înșine ne aflăm, în orele unei comunicări relevante, față în față cu statura mileniului al treilea românesc.

MIHAI NEGULESCU

COPIII DE AZI — CETĂȚENI AI ANULUI 2000

DESPRE EMANCIPAREA BĂRBATULUI

UN „DA" SPUS DIN AMBELE PĂRȚI

Se vorbește mult, foarte mult, la ora actuală despre emanciparea femeii. Problemă de «pagina întîi» a istoriei; împinsă în prim planul arenei sociale, emanciparea femeii devine un mare gest al secolului nostru. Care nu poate fi însă privit — și înfăptuit — dintr-o singură direcție: nu poți să eliberezi, să emancipezi, să promovezi spre egalitate o jumătate din populația lumii fără a obține înțelegerea, acceptarea și colaborarea celeilalte jumătăți. Nu se poate realiza emanciparea femeii fără emanciparea bărbatului. Emancipare din ce? De sub ce? Prejudecăți? Inerții de gîndire și acțiune? Iată ce întreabă — și-și întreabă interlocutorii — ancheta de față. De fapt, ce înseamnă această emancipare — pentru bărbat, pentru femeie, pentru întreaga societate? Întrebările acestea, lansate spre interlocutorii noștri — oameni de spirit, nu numai de muncă, știință și cultură — și-au dorit și au provocat răspunsuri cît mai sincere. Vi le oferim în paginile ce urmează.

Acad. prof. dr. ȘTEFAN MILCU

„SUPERIORITATEA BĂRBATULUI, UN MIT PE CALE DE DISPARIȚIE"

Sîntem obișnuiți să discutăm și să fim pentru, dar uneori și împotriva emancipării femeii, în complexitatea ei. Este surprinzător că nu se discută și «emanciparea» bărbatului, deși problema, cu o înfățișare diferită, este tot atît de actuală.

Se aduce astfel în discuție inegalitatea celor doi reprezentanți ai speciei umane, atît de banalizată și denaturată printr-o abordare necorespunzătoare a realității obiective.

Inegalitatea biologică a celor doi parteneri rezultă din structura diferită genetică, somatică și neuropsihică. Este în același timp o rezultantă a unei îndelungate evoluții a formelor de viață ce au precedat apariția omului.

Transferul diferențelor dintre bărbat și femeie, de la nivelul biologic la cel general uman și social, a dat o

justificare aparent științifică a inegalității lor sociale, în avantajul masculinității.

Este în primul rînd o greșeală de logică să se confunde doi parametri care înseamnă fiecare altceva.

Evoluția viețuitoarelor arată că diferențele sînt cu atît mai pronunțate cu cît organismele sînt mai evoluate. Ce a intervenit totuși și a alterat acest fond, făcîndu-ne să discutăm despre emancipare, a unuia sau celuilalt dintre sexe? Fără nici o îndoială, e vorba de educație, mentalitate, concepția despre viață și raporturile dintre oameni, după care femeia a fost considerată secole și milenii drept roabă casnică și generatoare de viață. Cutumele erau atît de puternic înrădăcinate încît bărbații nu vedeau nimic nefiresc în poziția inferioară a femeii și dramatic era faptul că femeia însăși și-a acceptat cu o resemnare milenară condiția.

Societatea contemporană impune cu motivări multiple emanciparea femeii. Acest proces este în plină desfășurare. Ne putem întreba de ce totuși nu s-a impus și «emanciparea» bărbatului de superstiția superiorității lui biologice și sociale, situație ce poate fi explicată prin educație, concepțiile de viață și comportament, ce-i sînt transmise din copilărie, sub cele mai variate și insidioase forme, de către familie și școală.

Nu este ușor să ne eliberăm de prejudecăți, chiar într-un context social favorabil, și să ne recunoaștem greșelile fără un efort personal sincer și liber acceptat. Acest efort necesită, în acest proces de emancipare a bărbatului și femeii, un grad mai elevat de cultură și de conștiință morală, capabile să impună respectarea partenerului ca o existență unică umană și socială.

Una din consecințele directe ale acestui respect, ca o condiție a emancipării, are înfățișări multiple. Nu se poate reduce astfel numai la egalitatea în drepturi și accesibilitatea la responsabilități sociale fără a cuprinde și reducerea responsabilităților exclusive ale femeii în munca casnică. O caracteristică a mentalității bărbaților, «emancipați de superstiția superiorității lor», o constituie participarea la operațiile complexe ale gospodăriei și vieții de familie.

Fără îndoială că această participare trebuie totuși începută și determinată de componentele majore ce definesc emanciparea femeii, cu înțelegerea corespunzătoare a ce înseamnă afirmarea și promovarea ei în roluri sociale deținute de bărbați de secole și milenii.

Emanciparea femeii implică deci și emanciparea bărbatului, printr-un efort convergent, care face parte din evoluția societății contemporane spre forme superioare de interrelații umane.

Pentru realizarea acestor obiective, declarațiile nu sînt suficiente; este nevoie de realizarea lor în concret. Această operație nu este ușoară, pentru că trecerea de la cuvînt la acțiune este mai dificilă decît enunțarea verbală.

RADU COSAȘU

„SÎNT EMANCIPAT!"

Ca să fiu sincer, nu mă prea simt chemat să discut problemele emancipării bărbatului. În afara fireștii suspiciuni față de problemele infinitului mic — cum e și aceasta —, eu mă simt deja, ca bărbat, emancipat, ceea ce mă pune într-o situație asemănătoare cu o discuție, în 1979, asupra necesității de a trece la mașina cu aburi. Nu mă voi lăuda nici cu emanciparea mea virilă. Ca și filozotul francez Albert Camus, socotesc că în aceste domenii orice bărbat trebuie să aibă bucuria modestă. Îmi voi descrie, pe scurt, emanciparea — și se va înțelege totul: emanciparea mea bărbătească pleacă de la ideea de foc a emancipării femeii. Accept, susțin și mă bat pentru emanciparea ei... Îmi repugnă, deci, s-o socotesc sclava și inferioara mea. Emanciparea mea masculină are la bază supunerea mea devotată la ideea egalității mele în drepturi cu femeia. Fără a fi egal cu femeia, un bărbat nu se poate emancipa, nu are de ce. Ar fi un nonsens. Ca stare, deplin emancipat, fac tot ce-mi cere femeia iubită. Căci emanciparea virilă cere nu numai egalitatea în drepturi (și datorii) cu sexul delor slab, ci și iubire. Fără iubire, ne pierdem în abstracții și nu-i frumos.

Emancipat, sînt obsedat să n-o supăr, să fiu vesel, să-i răspund cu drag la toate furiile ei emancipate, să nu-i tredonez muzică simfonică, că nu-i place, să nu cînt melodii de muzică ușoară, că nu suportă, să-mi împart voios și voluntar tot timpul liber cu ea, să nu-mi fie greu să-i dedic un roman, să o informez amplu despre situația internațională, să-i dau tot ce am mai bun la fiecare cheltuială, să-i explic ideile evoluate ale secolului, să mă interesez — alături de ea și în egală măsură cu ea — de fiecare obiect de la «Casa modei» aflată lîngă Ateneu, să nu oftez și să-i fac viața mai ușoară, să nu-i trîntesc telefonul cînd mă scoate din sărite, să accept că fără ceartă nu există emancipare a celor două sexe, să nu mă încurc în discuții inutile și să-mi înghit limba la un cuvînt de-al ei neinspirat; emancipat, îi dau dreptul la neinspirație în dialogurile noastre, convins că nu sîntem la teatru, ci în viață. N-aș vrea să se creadă că această e-

mancipare mi-ar fi, o clipă, stingheritoare și neplăcută. Trag multe foloase de pe urma ei. Înțeleg mai bine lumea interioară a emancipatei de lîngă mine. Îi pricep mai bine farmecul dorințelor, care — de la Caragiale citire, sît emancipat — sînt pentru mine porunci. Mă simt astfel mai inteligent. Mai lucid. Mai lent în replici, dar mai violent în sentimente. Și din ce în ce mai neliniștit: sînt oare de-ajuns de emancipat? Am făcut-o de-ajuns de fericită? Nu e prea puțin?

Orice emancipare a bărbatului trebuie să aibă ca sens profund fericirea egală a femeii sale. Altfel de ce ne-am mai emancipa?

IOAN ORAȚIE,
muncitor la Întreprinderea APEMIN — Sf. Gheorghe

„CU PLĂCERE, DAR ȘI CU O CONDIȚIE..."

— Eu cred că problema aceasta pe care dv. vreți să o discutați nu prea cade bine unora dintre noi, bărbații: nu-i totdeauna ușor să accepți egalitatea femeii — în vorbă ține, la o adică e însă mai greu —, darmite să-ți sufleci mînecile și să pornești și tu, bărbat, la treaba asta cu emanciparea. Care — de ce să nu recunosc — îți cam scoate tresele de «superior» de pe umăr și pintenii de «cocoș în casă» de la picior. Sigur, eu glumesc acum, dar mi-ați cerut răspunsuri sincere și eu așa voi fi cu dv. Azi, nu mai are nimeni curaj să ridice glasul și să zică, sus și tare, chiar dacă i-ar conveni și chiar dacă mai și gîndește: «Tu, femeie, stai la locul tău și vezi-ți de cratiță. Eu judec, eu hotărăsc. Eu îs domnul și stăpînul tău». N-o mai poate zice, că nu mai e; femeia aduce un ban bun în casă, ca și el, bărbatul. Femeia a dovedit că are minte bună, ca și el, bărbatul, și ține la învățătură, ține la meserie, ține și la politică chiar, tot ca el, bărbatul. Vorbește cîte o tovarășă femeie în ședință că deschizi ochii mari și te-ntrebi cum a putut vreodată crede bărbatul că poate stăpîni o minte de femeie așa de ascuțită. Cu palma mai reușea el altădată, dar ca să ridici azi mîna trebuie să ai creierul mărginit, retrograd — cum ar veni — și cărui bărbat îi place să-i zii de om învechit? Eu zic că emanciparea bărbatului — pentru care văd că luptați acum, de vreme ce ați terminat cu cea a femeii! — înseamnă întîi și-ntîi asta: s-a instaurat democrația și în casa omului, iar bărbatul a devenit tovarăș bun cu femeia lui. Nu-i nici unul mai tare ca ălălalt, sau, mai bine zis, e tare cel care e, nu cel care au hotărît rînduielile dinainte că ar fi. Noi vorbim azi mult de egalitate, dar credeți dv. că nu există și înainte, la oamenii cuviincioși și de suflet, respect pentru cuvîntul femeii? Păi eu îmi amintesc cum era ascultată mama în casa noastră de țărani transilvăneni, eram cinci copii — patru băieți și o fată — și nu-i ieseam nici unul din vorbă. Tata zicea: «Să faceți cum o spune mama voastră, că știe ea ce spune». Și o respecta și el, cu vorba și fapta, și eu zic că tata era de pe atunci emancipat, chiar dacă în vecini mai era și cîte un bărbat tare neemancipat, care voia să-și arate bărbăția cu pumnul. Păi există atîtea căi să dovedești asta în familie, nu?, ce să folosești forța musculară pentru asta?

Pe urmă, aș mai zice ceva despre emanciparea bărbatului, cea adevărată, nu cea din vorbe. Vezi cîte unul că se răzbună parcă pe femeie că s-a vrut egală cu el în muncă și acasă și e mai aspru cu ea decît chiar cu un bărbat: «Voi v-ați vrut egale», zice, și-o lasă în autobuz să stea în picioare, cu amîndouă mîinile încărcate de sacoșe, și-o lasă la serviciu să facă treburi grele, care poate nu-s de femeie, și zice că nici nu mai trebuie să fie atent la ce cuvinte folosește cînd sînt și femei de față, «că dacă-s egale, n-au ce să se rușineze». Acasă, însă, uită că și el e egal cu ea, femeia, la datorii, la greul casei; și-atunci el privește buletinul meteorologic la televizor și-o lasă pe ea să

pună masa, să ridice masa, să-i calce cămașa, să facă lecțiile cu al mic. Asta-i bărbatul fals, ipocrit, care una spune la ședința sindicală și alta zice acasă, și-i prost educat în familie și societate. Aici, la educație, ar mai fi de amintit ceva: ca emanciparea să-nceapă la timpul ei, cînd e copilul mic. Să nu spuneți acum că las iar greul pe umerii femeii, dar mamele prea îl cocoloșesc pe «băiatul mamei» și nu-l învață de mic problema cu egalitatea, și la urmă te trezești că tot ele, femeile, cresc bărbații care se socot mîine mai grozavi, cu mai multe drepturi și mai puține datorii decît nevestele. Cu voia dv., aș spune acuma, la sfîrșitul vorbirii mele, «trăiască emanciparea bărbatului», dacă nu mi-ar fi teamă că, după ce-or citi soția și fetele mele interviul acesta, or striga după mine: «Tată, azi ești de serviciu la spălatul vaselor, treci la chiuvetă». Că orice să mă puneți să fac, emancipat cum sînt, fac, dar nu vasele, zău așa, nu vasele..

Prof. dr. PAUL POPESCU-NEVEANU

„EMANCIPAREA DIN COMPLEXELE DE... SUPERIORITATE"

— O să acceptați, cred, că o discuție ca cea pe care mi-ați propus-o, despre emanciparea oricăruia dintre cei doi termeni ai ecuației ar fi vorba, dar mai ales despre emanciparea bărbatului, trebuie să pornească de la ideea că azi, la noi, un curent feminist, cu platformă de revendicări specifice, nu-și mai are rostul: sub raport social, civic și profesional, egalitatea în drepturi dintre sexe a fost rezolvată...

— Cititorii revistei noastre au găsit, în acest sens, vă asigur, argumente de neclintit, extrase dintr-o realitate extrem de convingătoare. Pînă aici, avem deci... platformă comună.

— Și o să fim în continuare de acord, sper, că, în ordinea construcției umaniste, în ce privește mentalitatea, echilibrul și relațiile interspecifice, mai sînt, totuși, încă multe de făcut pentru realizarea unui echilibru între reprezentanții celor două sexe; persistă încă multe exagerări, s-o recunoaștem. Nu numai ca reminiscențe ale vechilor prejudecăți și, în fapt, statute inechitabile pentru femei, mai ales în cadrul familial, dar și escaladări în gol ale unor personaje feminine care își reneagă orice fel de îndatoriri «pe stil vechi».

— Vă reamintesc, cu întreg respectul (pe stil vechi și nou!) pe care îl datorăm sexului puternic, că am delimitat subiectul acestei anchete la...

— ...la emanciparea bărbatului, știu și recunosc existența inconsecvenței bărbaților (a unora!) care acceptă teoretic tot programul de afirmare a femeii, dar în fapt preferă vechile relații și distribuții de roluri, socotite tacit a fi mai înțelepte. Dar, aveți dreptate, degeaba străduința sinceră a femeii de a se emancipa dacă nu intervine și nu vine în întîmpinarea ei o sui-generis emancipare a bărbatului. Din ce? De sub ce? Evident, din complexele sale de superioritate, căptușite cu tot felul de frămîntări conflictuale. Se întîmplă frecvent că bărbații (unii!) se socot mai puțin responsabili pentru unitatea familială și se complac în situația unor perpetui și conspirativi «răufăcători», cu drepturi tacite de a ocoli sau încălca unele norme.

— Emanciparea bărbatului ar presupune, deci, renunțarea la unele disponibilități (ori libertăți) așa-zis nevinovate, inocente? Nu prezentați coechipierilor dv. un tablou prea încurajator al realităților, după realizarea tuturor emancipărilor necesare?

— Eu socot că privilegiile,

nevinovatele — cum bine le spuneți — privilegii hedoniste, pe care și le rezervă soții (unii!) nu vor fi lăsate să dispară așa ușor și asta din cauza larghețel de spirit și a toleranței soților; dar oricum, treptat, într-un mediu cultural tot mai elevat, va fi posibilă, sînt convins, o mai bună echilibrare a relațiilor în cuplu. Chiar dacă emanciparea bărbatului ar începe cu unele renunțări, ele ar fi făcute pentru a dobîndi ceva mai mult: condiții de armonie, interioară și familială, de satisfacții luminoase, scutite de apăsarea «conspirației» sau — ca să vorbim mai direct — de micile, clasicile minciuni ale bărbaților, iar aceste resorturi culturale, care produc echilibrul dorit și necesar, pornesc de la rolurile sociale și de la viața profesională a partenerilor. Atîta timp cît aici, în acest sector esențial al existenței umane, valorile se echilibrează în așa fel încît nu se mai discută apartenența la un sex sau altul, nu poate să dăinuie condiția feudală a seniorului și a vasalei. Acasă, seniorul începe să fie din ce în ce mai ridicol... Ce-ar fi însă — mă întreb, totuși, — dacă în muncă relațiile s-ar inversa?

— Înțeleg oare bine? Vă neliniștește posibilitatea existenței unui raport «vasal-senioră», ca să zic așa? Pericolul acesta nu ne pîndește prea degrabă, nu vă temeți...

— Nu e chiar un pericol, aveți dreptate. Acolo unde primează valorile profesionale, e clar că nu interesează ce sex au purtătorii lor. Și totuși, partenerii de viață nu pot fi asimilați total cu niște colegi de muncă. Într-o anumită măsură — și încă destul de însemnată —, este necesar să se producă o disociere între rolurile profesionale și cele familiale. Dragostea își are condițiile ei și ea presupune nu echivalență și standardizare, ci complementaritate. Din păcate, vechii «șefi de familie» au cam speculat această distribuție specifică de roluri în avantajul lor, lăsînd greul pe seama soțiilor și a mamelor, vestalele căminului. Mulți soți își permit un confort care pînă la urmă este dăunător și reduce din bogăția spirituală a existenței familiale, confort sprijinit și revendicat nu numai în numele unor tradiții de comportament (să le zicem pe față: prejudecăți!), ci și a unui anumit specific psihologic masculin. S-au făcut nenumărate cercetări, la scară de masă, dar sub raportul atitudinilor cognitive nu s-au putut găsi deosebiri calitative între specificul psihic feminin și cel masculin. Doar unele particularități relative, de felul analizelor mai subtile efectuate de femei și a sintezelor mai cuprinzătoare efectuate de bărbați. În schimb, studiul afectivității și în genere al valorilor morale și estetice vădește o categorică superioritate a femeilor: ele sînt, în cele din urmă, responsabile pentru omenie și frumusețe, ele pot înnobila viața bărbaților. De aceea, afirm cu convingere că emanciparea bărbaților trebuie să sprijine și să însoțească îndeaproape procesul de afirmare a femeii. Realitatea este incontestabilă: fiind saturată cu un conținut socio-cultural, existența familială este rezolvată prin complementaritatea contribuțiilor specifice și nu prin separația și rivalitatea partenerilor.

Anchetă realizată de
SANDA FAUR

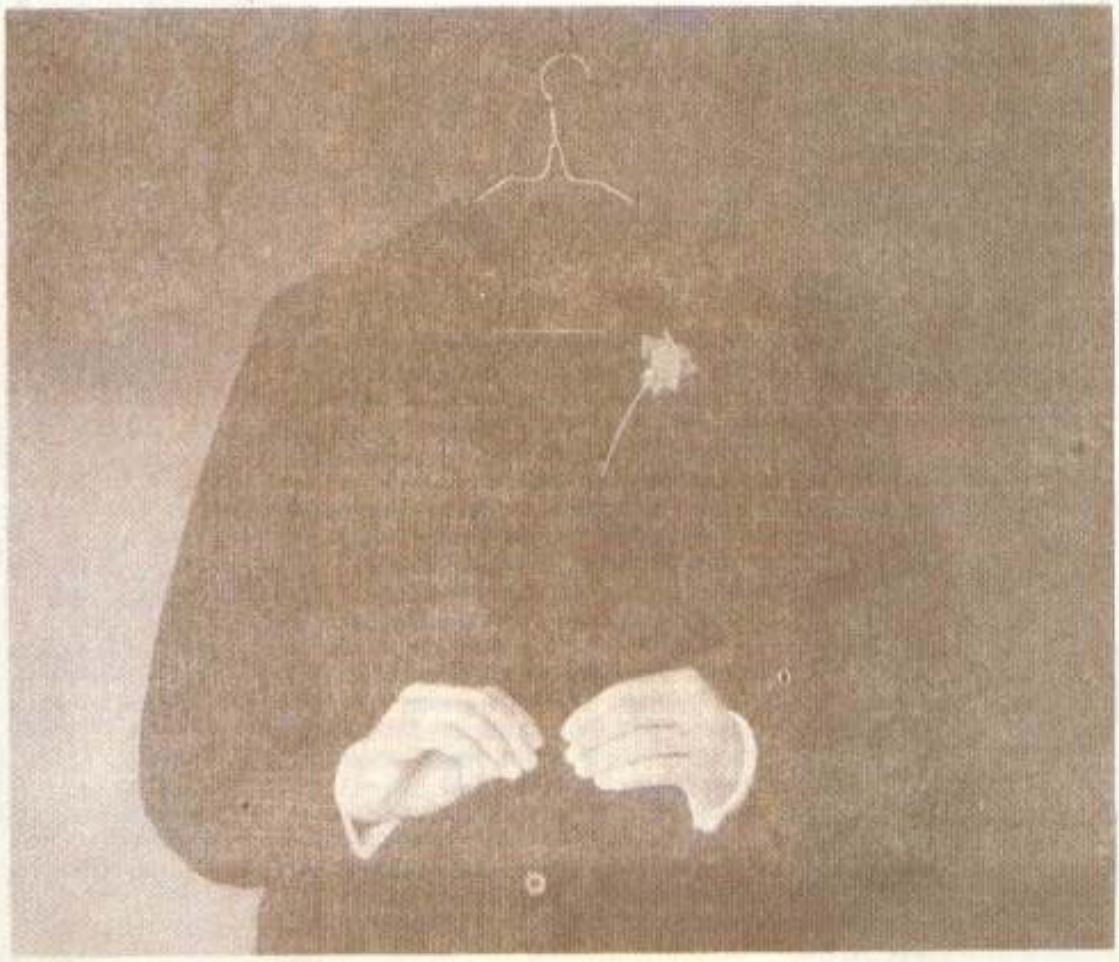

JURISTUL LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ

În condițiile complexe ale transformărilor profunde ce au loc în prezent în societatea noastră sînt necesare o mai bună organizare a cunoașterii și înțelegerii legilor statului, îmbogățirea substanțială a bagajului de cunoștințe juridice ale oamenilor muncii, ale tuturor cetățenilor. Perfecționările aduse sistematic de conducerea de partid și de stat cadrului organizatoric și juridic din diverse domenii de activitate asigură forme și mijloace corespunzătoare însușirii de către întreaga populație a conținutului legilor, ca o condiție a realizării unui climat de înaltă disciplină socială.

În spațiul rezervat rubricii de față ne propunem să răspundem la unele întrebări, adresate prin scrisori redacției de către numeroase cititoare, cu privire la ocrotirea intereselor și sprijinul material acordat de statul nostru mamei și copilului, precum și la unele aspecte în legătură cu jurisdicția muncii.

REGLEMENTĂRI PRIVIND OCROTIREA INTERESELOR FEMEII ȘI SPRIJINUL MATERIAL ACORDAT FAMILIILOR CU COPII

În societatea noastră, femeile au asigurate largi posibilități de afirmare în condiții de deplină egalitate socială cu bărbatul și beneficiază, la o muncă egală cu acesta, de o retribuție egală, de măsuri speciale de ocrotire. Femeile au garantat dreptul de a ocupa orice funcție sau loc de muncă, în raport cu pregătirea profesională, se bucură de condiții corespunzătoare pentru creșterea și educarea copiilor. În Codul muncii este consacrat un capitol întreg — capitolul VII (art. 151—163) — măsurilor speciale de ocrotire a muncii și sănătății femeilor și tinerilor. În cadrul reglementărilor în vigoare, de o protecție deosebită se bucură femeia-mamă. Astfel, femeile gravide și cele care alăptează nu vor putea fi obligate să lucreze în locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase, ori contraindicate medical. De asemenea, femeile gravide, începînd din luna a șasea, și cele care alăptează nu vor fi repartizate la munca de noapte.

I. Ajutoare materiale în caz de maternitate

Femeile încadrate în muncă au drept la ajutoare de maternitate pentru: 1) Sarcină și lehuzie. 2) Îngrijirea copilului bolnav.

1. Concediul de maternitate plătit la care au dreptul femeile are o durată de 112 zile și se acordă astfel: 52 de zile înainte de naștere și 60 de zile după naștere, cele două perioade putîndu-se compensa între ele.

Cuantumul ajutorului pentru sarcină și lehuzie se calculează, în conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 880/1965 (cu modificările ulterioare), în funcție de vechimea neîntreruptă în muncă. Astfel, femeile cu o vechime neîntreruptă în muncă de peste 12 luni vor primi 85 la sută din retribuția tarifară lunară; cele cu o vechime de la 6 la 12 luni — 65 la sută din retribuția tarifară lunară, iar cele cu o vechime neîntreruptă de pînă la 6 luni — 50 la sută din retribuția tarifară lunară. Precizăm că, în cazul femeilor care nasc al treilea copil și următorii, cuantumul ajutorului pentru sarcină și lehuzie este de 94 la sută din retribuția tarifară lunară, indiferent de vechimea neîntreruptă în muncă.

2. Femeile încadrate în cîmpul muncii care au copii mai mici de 3 ani, în caz de îmbolnăvire a acestora vor primi, cu avizul medicului, concedii plătite pentru îngrijirea lor, ce nu se includ în concediul de odihnă. Cuantumul ajutorului pentru îngrijirea copilului se determină în raport de vechimea neîntreruptă, după cum urmează: pînă la 2 ani vechime — 50 la sută din retribuția tarifară; de la 2 la

5 ani vechime — 65 la sută; de la 5 la 8 ani vechime — 75 la sută; peste 8 ani vechime — 85 la sută din retribuția tarifară.

Menționăm că femeile încadrate cu contracte de muncă pe durată determinată beneficiază de ajutorul pentru îngrijirea copilului bolnav numai dacă au o vechime în muncă de cel puțin 4 luni în ultimele 12 luni premergătoare concediului medical sau de 10 luni în ultimii doi ani premergători concediului medical.

Precizare: Ajutoarele pentru maternitate se acordă din prima zi în cuantumul integral legal cuvenit.

II. Ajutoare ce se acordă mamelor cu mai mulți copii și soțiilor de militari în termen, precum și indemnizația de naștere

Acest sistem de ajutoare, instituit prin *Decretul Consiliului de Stat nr. 197/1977*, reflectă grija deosebită pe care partidul și statul nostru o manifestă pentru creșterea și educarea copiilor, sprijinirea familiilor cu copii, stimularea natalității. Ajutoarele pentru mamele cu mai mulți copii și cele pentru soțiile de militari în termen se acordă pe baza propunerilor comisiilor de pensii și asigurări sociale din unitățile socialiste sau din comune, după caz. Stabilirea și plata ajutorului pentru mamele cu mulți copii și a indemnizației de naștere se fac de către comitetul executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București, în raza cărula își are domiciliul persoana îndreptățită, iar pentru soțiile de militari în termen de către centrele militare.

1. Cuantumul ajutoarelor lunare ce se acordă mamelor care au în îngrijire 5 sau mai mulți copii în vîrstă de pînă la 18 ani se stabilește în felul următor: 200 de lei pentru mamele cu 5 sau 6 copii, 350 de lei pentru cele cu 7,8 sau 9 copii, 500 de lei pentru cele cu 10 sau mai mulți copii.

2. Soțiile de militari în termen care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 6 din decretul sus-menționat au dreptul la ajutoare lunare în sumă de 350 de lei cele cu domiciliul în mediul urban și de 200 de lei cele care au domiciliul în mediul rural.

3. Cuantumul indemnizației de naștere ce se acordă mamelor care au născut mai mult de doi copii este de 1 000 de lei pentru fiecare copil născut ulterior, viu sau mort.

Precizare: Plata ajutoarelor menționate mai sus începe în luna următoare celei în care sînt îndeplinite condițiile de acordare și încetează în luna următoare celei în care aceste condiții nu mai sînt îndeplinite.

III. Alocația de stat pentru copii

În contextul preocupărilor partidului și statului pentru a asigura tuturor copiilor condiții optime de creștere și educare, de dezvoltare fizică și intelectuală corespunzătoare, un loc important îl ocupă adoptarea prevederilor legale, prin care s-a îmbunătățit sistemul de acordare a alocațiilor de stat pentru copii, precum și măsurile ulterioare de majorare a acestora. Dintre acestea menționăm majorarea alocației cu începere de la 1 martie 1979 cu 10 lei pentru fiecare copil, din fondurile obținute prin diminuarea cheltuielilor militare, precum și majorarea ce se aplică de la 1 octombrie 1979, stabilită prin hotărîrea Plenarei Consiliului Național al Oamenilor Muncii privind înfăptuirea programului de creștere a nivelului de trai în perioada 1976—1980. În acest fel, alocațiile de stat pentru copii vor fi în medie cu 30 la sută mai mari decît cele acordate în 1975.

În conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, cuprinse în *Decretul Consiliului de Stat nr. 246/1977*, alocația de stat se acordă lunar pentru copii în vîrstă de pînă la 16 ani, aflați în îngrijirea familiei, în cuantumuri diferențiate, în raport cu numărul copiilor aflați în întreținere, cu veniturile titularului alocației și cu mediul, urban sau rural, în care acesta își are domiciliul.

Titularul alocației de stat pentru copii este, de regulă, soțul. Dacă numai soția se încadrează în categoriile de persoane îndreptățite, în condițiile legii, la alocație — categorii prevăzute în art. 5, alin. 1 din Decretul nr. 246/1977 —, alocația se acordă acesteia

În situația părinților divorțați, precum și a copiilor din afara căsătoriei, care au fost recunoscuți sau a căror filiație s-a stabilit prin hotărîre judecătorească, alocația se acordă părintelui în a cărui îngrijire se află copilul. Dacă acesta nu se încadrează în categoriile de persoane care beneficiază de alocație, titularul alocației va fi celălalt părinte care întrunește condițiile cerute de lege. În astfel de cazuri, alocația se plătește de către unitate părintelui în a cărui îngrijire se află copilul.

Legea prevede că sînt îndreptățiți la alocație de stat, în aceleași condiții cu copiii născuți din căsătoria părinților: copiii din căsătoria anterioară a unuia dintre soți, aflați în îngrijirea lui; copiii din afara căsătoriei, dacă au fost recunoscuți sau dacă li s-a stabilit filiația prin hotărîre judecătorească; copiii înfiați; copiii primiți spre creștere, pe baza încredințării lor de organele competente, potrivit dispozițiilor legale.

Precizări: a) În perioada delegării, alocația de stat pentru copii se va plăti în continuare, în condițiile legii, în același cuantum de către unitatea de care aparține persoana delegată; b) Pe perioada detașării, persoana detașată va primi în continuare alocația de stat pentru copii de la unitatea la care lucrează, care, dealtfel, îi plătește și retribuția. (În acest sens sînt prevederile art. 14, alin. 3, lit. a din Decretul nr. 246/1977); c) În cazul transferului în interesul serviciului, alocația se acordă fără întrerupere și se achită de unitatea care plătește și retribuția. Persoana transferată în cursul unei luni va primi alocația de la începutul lunii respective, de la unitatea la care a fost transferată, dacă unitatea de la care a plecat confirmă că de la începutul anului calendaristic nu a avut mai mult de 12 zile concediu fără plată, învoiri sau absențe nemotivate.

CONTRIBUȚIA PERSOANELOR FĂRĂ COPII

1. Odată cu desființarea impozitului pe retribuțiile individuale și introducerea noului sistem de impozitare pe fondul total de retribuire, prin *Legea nr. 1/1977 privind impozitul pe fondul total de retribuire al unităților socialiste de stat* s-a prevăzut că persoanele fără copii, căsătorite sau necăsătorite, în vîrstă de peste 25 de ani, care muncesc în unitățile socialiste de stat, vor plăti o contribuție lunară, diferențiată în funcție de retribuția tarifară de încadrare. La o retribuție tarifară de pînă la 1 440 de lei contribuția este de 20 de lei, între 1 441 și 1 500 de 25 de lei ș.a.m.d., astfel cum se prevede în art. 22 din lege.

Prin excepție, nu au obligația să plătească această contribuție persoanele care au avut unul sau mai mulți copii născuți vii, decedați ulterior, cele care au invaliditate de gradul I sau II și soții acestora, pe perioada cît durează invaliditatea, persoanele fără copii căsătorite cu persoane care au copii, pe timpul cît durează căsătoria, dacă la data acesteia copiii erau în întreținerea efectivă a unuia dintre soți sau unul dintre aceștia plătea pensie de întreținere.

2. Adoptarea *Legii nr. 2/1977 privind impozitul agricol* a creat cadrul juridic corespunzător aplicării măsurilor de îmbunătățire a sistemului de impunere și simplificare a modului de calcul al impozitului agricol. Această lege reglementează și contribuția ce trebuie să o plătească persoanele fără copii care realizează venituri din agricultură. Astfel, membrii cooperativelor agricole de producție, precum și celelalte persoane retribuite din aceste unități, în vîrstă de peste 25 de ani, căsătorite sau necăsătorite, care nu au copii, vor plăti o contribuție anuală, diferențiată după venitul anual: pînă la 5 000 de lei venit — 40 de lei, între 5001 și 10 000 de lei vor plăti 100 de lei ș.a.m.d., așa cum prevede art. 16 din Legea nr. 2/1977.

De asemenea, producătorii cu gospodării agricole individuale, pe numele cărora se stabilește impunerea, în vîrstă de peste 25 de ani, căsătoriți sau necăsătoriți, care nu au copii, vor plăti o contribuție anuală, diferențiată, în funcție de mărimea suprafeței agricole. Astfel, la o suprafață de pînă la 1 ha, contribuția este de 25 de lei; de la 1,01 la 2 ha — 50 de lei; peste 2 ha — 80 de lei.

Și Legea nr. 2/1977 prevede aceleași excepții de la obligația de plată a contribuției ca și Legea nr. 1/1977, menționată mai sus. La acestea se adaugă încă o situație: absolvirea de plata contribu-

ției a persoanelor care au împlinit vîrsta de 65 ani bărbații și 60 ani femeile.

Precizări: În sensul Legilor nr. 1/1977 și nr. 2/1977, se consideră persoane cu copii și cele cu copii înfiați sau încredințați spre creștere și educare.

Persoanele fără copii datorează contribuția reglementată de aceste legi începînd cu luna în care ele împlinesc vîrsta de 25 ani, iar încetarea plății are loc începînd cu luna următoare aceleia în care persoanele în cauză au devenit părinți sau îndeplinesc una din condițiile de exceptare arătate mai sus, pe bază de cerere și acte doveditoare.

JURISDICȚIA MUNCII

Litigiile în legătură cu încheierea, executarea și încetarea contractului de muncă dintre persoanele încadrate în muncă și unități se soluționează de organele de jurisdicție a muncii: comisiile de judecată, instanțele judecătorești sau alte organe prevăzute de lege (organul administrativ ierarhic superior sau organul de conducere colectivă).

I. Organele de jurisdicție a muncii

Comisiile de judecată din unitățile socialiste soluționează litigiile de muncă al căror obiect nu depășește valoarea de 5 000 de lei sau este neevaluabil în bani, referitoare la: încheierea și executarea contractului de muncă; drepturi în legătură cu desfacerea contractului de muncă sau reintegrare, cînd nu se contestă temeinicia și legalitatea acestor măsuri, orice alte litigii ce nu sînt date expres de lege în competența instanțelor judecătorești sau a altor organe.

De competența *instanțelor judecătorești* sînt: litigiile legate de încheierea și executarea contractului de muncă al căror obiect depășește valoarea de 5 000 de lei; contestațiile împotriva desfacerii contractului de muncă și litigiile privind reintegrarea în muncă. De la această din urmă situație sînt exceptate contestațiile făcute de persoanele cu funcții de conducere numite de organele ierarhic superioare, precum și de directorii, directorii generali și asimilații acestora din organele centrale, care sînt de competența *organului administrativ ierarhic superior* sau a *organului de conducere colectivă*. În competența acestor organe intră, de asemenea, contestațiile împotriva sancțiunilor disciplinare care nu au fost date prin lege în competența judecătoriei sau altor organe; contestațiile împotriva redistribuirii de personal cu prilejul reducerii personalului; contestațiile în legătură cu acordarea de trepte și gradații, împotriva diminuării retribuției pentru neîndeplinirea integrală a sarcinilor de serviciu, precum și cu privire la acordarea premiilor.

Termenul de sesizare a organelor de soluționare a litigiilor de muncă este de 30 de zile de la data comunicării, în cazul în care legea prevede necesitatea unei comunicări, iar în celelalte cazuri, de la data cînd cel interesat a luat cunoștință de măsura sau împrejurarea care a determinat litigiul.

II. Răspunderea materială a persoanelor încadrate în muncă

Potrivit legii, persoanele încadrate în muncă răspund pentru pagubele aduse avutului obștesc din vina și în legătură cu munca lor. Orice fel de pagubă se recuperează prin decizie de imputare emisă de conducătorul unității. Persoana care a cauzat un prejudiciu poate însă să-și ia un angajament de plată, în scris, situație în care nu mai este nevoie să se emită o decizie de imputare, angajamentul constituind titlu executoriu. Paguba trebuie constatată în termen de 3 ani de la data producerii ei, iar în cazul restituirii sumelor sau a contravalorii bunurilor ori a serviciilor nedatorate, în cel mult un an de la data de cînd persoana în cauză a beneficiat de acestea. Decizia de imputare poate fi emisă în cel mult 60 de zile de la data de cînd organul competent a luat cunoștință de producerea ei. Codul muncii prevede că decizia de imputare se comunică în termen de 15 zile de la emitere persoanei obligate la plată, aceasta constituind titlu executoriu numai de la data comunicării.

Persoana pe numele căreia s-a emis decizia de imputare, în cazul în care se consideră neîndreptățită, va putea introduce la organele de jurisdicție a muncii, amintite anterior, o contestație în termen de 30 de zile de la data comunicării. Menționăm că și angajamentul de plată poate fi contestat, în același termen, cînd cel care l-a semnat constată că în realitate nu datorează, parțial sau total, suma pretinsă de unitate.

GHEORGHE PÎRVAN

PALMARESUL FETELOR

O FRUMOASĂ TRAMBULINĂ OLIMPICĂ

Mai e foarte puțin pînă la Olimpiada de la Moscova. Parcă ieri petreceam frumoasele noastre nopți albe luminate de nimbul Nadiei Comăneci, și iată că cei patru ani au și fugit...

Acum, cînd calculatoarele tuturor ziarelor de sport din lume încearcă să contureze profilul viitorului campion olimpic, rubrica de sport a almanahului nostru vă propune o temă care ar putea să pară provocatoare la adresa sexului (așa-zis) puternic, dar care nu e decît sugestia logică a unui bilanț.

Așa stînd lucrurile, să enunțăm tema și să pornim la drum:

Ce s-ar fi făcut sportul nostru fără contribuția decisivă a fetelor?

Acum 23 de ani, la Melbourne, împotriva tuturor previziunilor, o fată din Cluj-Napoca, Olga Orban (ulterior Szabo, prin căsătorie) cucerea medalia de argint la scrimă, la numai 19 ani. Era un simplu foc de paie? Anii aveau să confirme această mare performanță. În 1962, la Buenos Aires, după ce a coborît din avion, într-o rochie de vară — uitînd că în Argentina e iarnă în... iulie —, Olga devenea campioană mondială, după o finală rămasă celebră, în care pe tabelul «celor opte» să aflau patru mari campioane sovietice.

În 1960, la Roma, Iolanda Balaș cîștigă o medalie de aur la săritura în înălțime, care readuce zîmbetul în cadrul lotului olimpic român, iar Lia Manoliu (disc) apare pentru prima oară pe un podium olimpic, după ce urcase cîteva trepte la Helsinki (1952) și Melbourne (1956).

Olimpiada următoare, Tokio 1964, a fost salvată, am putea spune, de partea feminină a lotului nostru. Iolanda Balaș și eleva Mihaela Penes (la sulița) dau densitate participării noastre olimpice, cîștigînd două medalii de aur. În sfîrșit, Lia Manoliu, medaliată cu bronz la Roma, își ratifică performanța, obținînd o nouă medalie de bronz.

Anul olimpiadei de la Ciudad de Mexico, 1968, este, poate, cel mai productiv din istoria sportului nostru feminin. Acolo, pe platourile înalte, sportivele române au luat pe cont propriu, am putea spune, toate planurile reprezentării noastre olimpice, corectînd printr-un frumos efort momentul de ezitală al bărbaților. Să ne amintim...

Lia Manoliu devine campioană olimpică la a cincea sa participare. Ileana Silai cucerește medalia de argint la 28 de ani... Mihaela Penes demonstrează lumii întregi că nu e doar un «meteorit», iar Viorica Viscopoleanu realizează performanța maximă, cucerind medalia de aur cu un nou record mondial la lungime (6,84 m). În cadrul aceleeași Olimpiade, în proba de lungime bărbați, americanul de culoare Bob Beamon a cîștigat medalia de aur cu un record mondial fabulos (8,90 m), iar presa sportivă a vremii a considerat atunci cuplul Viscopoleanu-Beamon drept cel mai reușit «mariaj» sportiv al anului.

După alți patru ani, la München, cu toate că bărbații reușesc să cucerească trei medalii de aur (prin Petzaikin, Martinescu și Berceanu), fetele izbutesc să dea iarăși culoare bilanțului olimpic românesc prin cele două medalii de argint cucerite în «sportul sporturilor», atletismul: Valeria Bufanu (garduri) și Argentina Menis (aruncarea discului).

Această scurtă retrospectivă ar fi fost suficientă pentru a demonstra că sportul nostru datorează mult, în planul performanței, fetelor. Iată însă că la Montreal, prin Nadia Comăneci, performanța olimpică românească dobîndește o strălucire deosebită prin cele trei medalii de aur ale «fetiței din Onești», la care se adaugă și contribuția Teodorei Ungureanu.

Sportul românesc mizează, în continuare, pe elanul și, mai ales, pe tenacitatea fetelor, care au impresionat întotdeauna prin hărnicie și consecvență în efort.

Care dintre sportivele de astăzi va prelua ștafeta purtată cu atîta însuflețire de Iolanda Balaș, Lia Manoliu sau Viorica Viscopoleanu? Deocamdată, speranțele se îndreaptă spre Natalia Mărășescu, spre floretista Marcela Moldovan, spre caiaciste și canotoare... Dar, ca întotdeauna, sîntem siguri că Nadia Comăneci și Emilia Eberle vor fi însoțite de nume noi, care nu au apărut încă la rampă. Nume pe care nici un calculator, oricît de expert, n-ar putea să le rostească, așa cum n-a rostit nici numele Melitei Ruhn la Campionatele europene de gimnastică 1979, de la Copenhaga...

Șansele fetelor noastre

Ce ne rezervă, în perspectiva Jocurilor Olimpice de la Moscova, fetele din lotul nostru? Calculele sînt dificile, deoarece mai e destul timp. La un sondaj în rîndul cronicarilor, șansele feminine la medaliile olimpice ar fi următoarele:

1. Nadia Comăneci — 100% pentru cel puțin 3-4 medalii.
2. Emilia Eberle — 100% pentru cel puțin 2-3 medalii.
3. Echipa de gimnastică a României — 100% pentru medalia de argint și 70% pentru

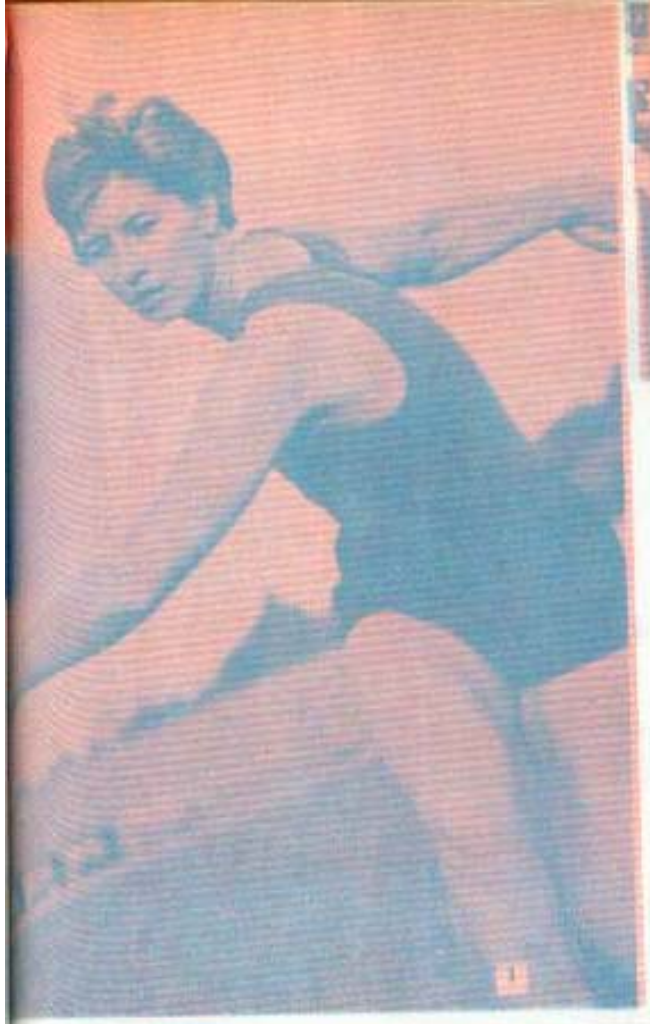

1. Lia Manoliu, de șase ori participantă la Jocurile olimpice — record absolut în materie —, are în palmaresul său două medalii de bronz și una de aur. Un mare exemplu pentru orice sportiv sau sportivă care pornește pe drumul performanței.

În fotografia noastră, Ion Mihăică ne oferă această frumoasă replică la Discobolul lui Miron...

2. Un cuplu de glorie al sportului românesc. În dreapta, Olga Orban-Szabo, vicecampioană olimpică la Melbourne și campioană mondială de floretă în anul 1962, la Buenos Aires. La stînga ei, binecunoscuta campioană Ileana Jenei. Fotografia reprezintă un moment de relaxare în tumultuosul sat olimpic de la München 1972...

3. Acum 15 ani, Iolanda Balaș era «invicibilă». Foarte mulți se gîndeau că acel 1,91 al Iolandei va dăinui în cursul acestui mileniu. Iată, însă, că Timpul atletismului a început să se grăbească, astfel încît Iolanda Balaș rămîne astăzi doar cu amintirea unei supremații neegalate și cu mulțumirea de a fi deciansat marea cursă a perfecționării în cea mai elegantă dintre probele atletismului...

cea de aur.

4. Sanda Toma, 90%, pentru medalia de aur în proba de canotaj simplu, după frumoasa serie 1979, încheiată cu titlul mondial.

5. Natalia Mărășescu — 70%, pentru o medalie. În cazul acestei atlete, calculul pentru medalia de aur este condiționat doar de efortul ei pentru perfecționarea sprintului final și, în general, a tacticii de alergare.

6. Emilia-Zörgö Raduly — 50%, pentru o medalie de aur la aruncarea suliței. Acest procentaj poate crește dacă atleta va reuși să fie constantă în jurul lui 63 de metri.

7. Maricica Puică — 40%, pentru o medalie în proba de 3 000 m, în perspectiva unei firești ameliorări a recordului.

8. Caiacul dublu, în formulă necristalizată — 40%.

9. Schifurile de 4 și 2 f.c., de asemenea, într-o formulă care se conturează în aceste zile.

10. Carmen Bunaciu, dacă va găsi resursele necesare pentru a sprinta cu și mai multă tărie după o îndelungată acumulare.

Toate aceste calcule trebuie recitite în august 1980. Vă recomandăm să păstrați almanahul nostru.

IOAN CHIRILĂ

G
D

4. Cine ar fi crezut că această fată firavă, Viorica Viscopoleanu, va ajunge campioană olimpică și, concomitent, recordmană mondială în cel mai dificil concurs din istoria atletismului, «Olimpiada datoriei de oxigen» de la Ciudad de Mexico?

5. La Tokio, în 1964, avea doar 17 ani. În cadrul unui concurs de pariuri, nimeni n-ar fi riscat o monedă pe șansa acestei necunoscute în lumea mare a atletismului mondial. Și, cu toate acestea, Mihaela Peneș devenea campioană olimpică la aruncarea suliței. La câteva zile după marea ei performanță, în curtea Liceului «I.L. Caragiale» din București, colegele și colegii o sărbătoreau pe Mihaela... După alți patru ani, iarăși împotriva tuturor calculelor, Mihaela Peneș revenea cu argint de la Ciudad de Mexico.

6. Valeria Bufanu, forță + suplețe + viteză = argint la München.

7. Ileana Silai nu mai e o atletă. E un simbol. Simbolul tinereții continue. Medaliată cu argint la Ciudad de Mexico, acum 11 ani, Ileana Silai continuă să atace recordurile și, ceea ce este mai important, să le doboare. Quo vadis, Ileana? — aceasta este întrebarea. Răspunsul nu poate întârzia prea mult. Deși, în cazul Ilenei, e bine să fim mai prudenți, pentru că răspunsul se va transforma în... răspunsuri...

8. Argentina Menis, fostă recordmană mondială, vicecampioană olimpică la München (aruncarea discului), a fost multă vreme rivala nr. 1 a Fainei Melnik, o campioană greu egalabilă. Argentina are marele merit de a se fi ilustrat într-o probă tipic bărbătească, pe care, din păcate, flăcăii noștri n-au reușit să o servească...

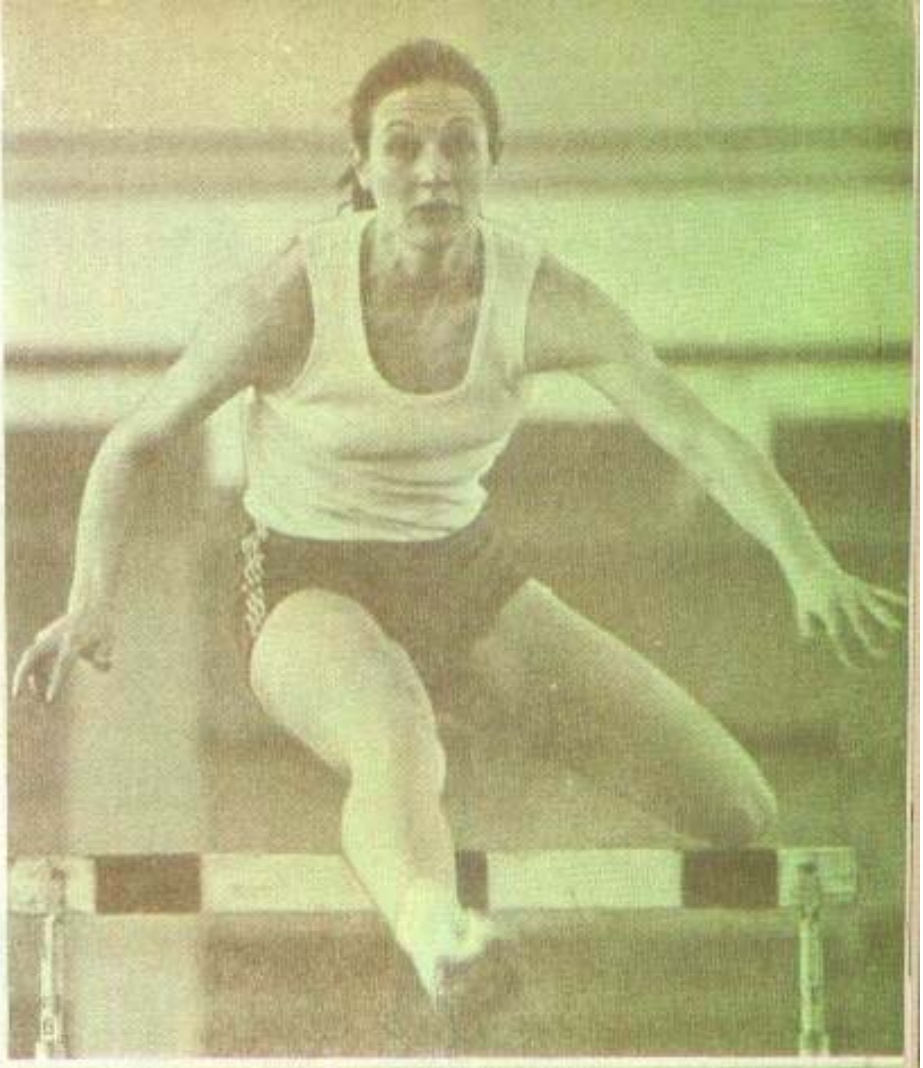

9. Natalia Mărăşescu continuă să alerge, într-o autentică ştafetă a sportului nostru feminin...

10. În sfîrşit, un bărbat în aceste pagini de amintiri şi perspective olimpice. Bărbatul «intruss» este Bela Karolyi, antrenorul fetelor gimnasticii, al Nadiei, al Emiliei şi al tuturor celorlalte...

Vă rog să ne scuzaţi pentru absenţa din fotografie a «jumătăţii» lui Karolyi, Martha, care, în momentul realizării fotografiei, le ajuta să coboare din avion pe celelalte fetiţe, printre care şi Melita Ruhn, cea mai nouă steluţă a sportului nostru...

DOSAR ALMANAH femeia 1980 ȘTIINȚIFIC

ETAPE ÎN SUPERSTIȚIE

Chiar dacă nu se poate confunda cu credințele religioase, superstiția se învecinează uneori cu acestea, mai ales în aria fricii de necunoscut a omului neajutorat de informație, experiență culturală și deprinderea utilizării rațiunii, adică în acea arie unde supranaturalul anonim (adică fenomenele nedescifrate măcar în liniile lor generale) pare să amenințe liniștea omenească.

Omul superstițios este în orice împrejurare un om paradoxal; de pildă, în vremea noastră, superstițiosului nu-i este frică de viteza unui automobil și, din bravadă, el poate sări în calea vehiculului, dar un vis care i s-a părut premonitoriu poate să-l împiedice să umble și pe trotuar.

Dincolo de aceste detalii derizorii, superstiția s-a dezvoltat, paralel cu credințele religioase, din epoca cea mai timpurie a formării omului, de atunci adică de cînd primitivului i se părea că în orice tufă care foșnește este un duh, că orice vis cu apariții de forme omenești dezlănțuite este vizita unui strămoș răposat sau a unui zeu. Forma de tabu, care în societățile primitive a avut și un important rol juridic și sanitar, conține deopotrivă elemente de religie și elemente de superstiție.

Așa, bunăoară, pe linia de tangență dintre religie și superstiție se află noțiunea de «țap ispășitor». În Biblie este vorba într-adevăr de țap (un țap se consacră, ca jertfă, lui Yahweh, altul era alungat în pustie, pentru demonul deșertului Azazel), în Mesopotamia, acest rol sacrificial îl îndeplinea o oaie neagră. În Himalaia occidentală se foloseau cîini, în vechiul Egipt se consacra un taur, dar în unele zone geografice forma de ispășire se realiza și cu ajutorul unui om (Roma arhaică, Tibet, Nigeria); și nu totdeauna victatea care lua asupra ei păcatele mulțimii trebuia neapărat ucisă. Confundarea celor două noțiuni, de credință religioasă primitivă și de superstiție, se poate observa într-o practică străveche din Hellada, cînd, în condiții de secetă, era bătut și izgonit un sclav, după care se striga în cor: «Pleacă, foamete, vezi voi, sănătate și belșug!»

Același fenomen de interferență îl regăsim ori de cîte ori examinăm istoria sacrificiilor religioase. Instituție fundamentală în religiile arhaice și antice, păstrată sub formă involută și în religiile de azi, actul sacrificial înseamnă consacrarea unei ofrande oferite de un grup de credincioși (sau de un singur credincios), prin intermediul șamanului ori al preotului, unei divinități; motivele erau felurite: manifestarea venerației, pomenirea morților, ispășirea păcatelor, regenerarea naturii în genere sau a cîmpului agricol în special, și oricare sacrificiu avea un caracter propițiator, adică de lingușire a divinității, cu scopul de a-i influența deciziile printr-o acțiune adresată direct orgoliului divin. În paradoxul evident produs de orice credincios care, pe de o parte, își considera divinitatea adorată mai presus de lumea cotidiană, mai presus de morală și imoralitate, iar pe de altă parte o mituia prin sacrificii (azi, înlocuite cu lumînări, obiecte de ornament sau bani), interferența între sentimentul religios și credința superstițioasă se vădește de la sine.

Trebuie adăugat că și rugăciunile se pot considera în aceeași arie a problemei, întrucît și ele au o dublă semnificație, adică două sensuri contradictorii, ca și sacrificiile, vrînd să influențeze o divinitate socotită incoruptibilă, adică, așa cum nota psihologul american William James, să opereze un comerț cu divinitatea. Dar, în acest comerț, jumătate este credința mistică în bunătatea zeului, altă jumătate — superstiție pură.

Am făcut această paralelă pentru a demonstra că, în realitate, un om ateu, un om care nu admite, rațional, supranaturalul, deci omul nereligios, este tocmai cel al cărui teren mental e inapt pentru cultivarea superstiției. Orice superstițios, pe de altă parte, chiar dacă nu e încadrat formal într-un cult religios sau nu-l practică, are totuși structura afectivă a unui om religios. Iar în acest plan al discuției, să nu uităm că magia a însoțit acest tip

de om de-a lungul întregii istorii, ea fiind — după unele opinii — chiar matricea din care s-au desprins inițial credințele religioase primitive, dar totodată fiind, sub forma unor practici rituale, nedespărțită de nici un cult religios. Superstițiile, chiar privite din cu totul alt unghi, sînt practici magice nesistematice, marginale, fără un caracter cultual: a bate în lemn, înseamnă a proceda în chip magic la alungarea răului, adică la un soi de exorcism strict particular.

Lărgind problema, vom observa că orice formă de ocultism are numeroase contingențe nu numai cu religia și cu magia, ci și cu superstiția cea mai banală. Firește, nu ne vom referi la unele așanumite științe oculte (în antichitate și în evul mediu, astrologia sau alchimia), din care un anume spirit pasionat pentru cercetarea empirică a dus la crearea științelor moderne — astronomia, astrofizica, chimia, biochimia etc. Aci ne interesează derivatele ocultismului clasic, care au lunecat în superstiție, fie și într-o superstiție sistematizată, cu un substrat de mistică religioasă, cum sînt mai cu seamă teozofia și spiritismul (la masa «mișcătoare» a unei ședințe de spiritism e invocat «spiritul» unui mare scriitor, care se exprimă însă — prin mijlocirea unui «medium» — în chip agramat!).

Dacă am avea ambiția să recompunem o listă a superstițiilor din toată istoria omenirii, ar fi o întreprindere imposibilă: superstițiile se diferențiază enorm după zone geografice, epoci istorice, după mici grupuri umane și chiar după indivizi, ele fiind în raport invers proporțional cu exercițiul cunoașterii inteligente a lumii.

VICTOR KERNBACH

V-AȚI ÎNTREBAT DE CE COPILUL DV. E SUPERSTIȚIOS?

Și este, dacă dumneavoastră, stimată cititoare, sînteți! Pentru că și în materie de superstiții, adulții sînt «cel mai bun exemplu». Căci de unde află el, copilul, la urma urmei, că trifoiul cu patru foi aduce noroc, că al 13-lea la masă sau o pisică neagră dimpotrivă, că trebuie să bați în lemn ca să nu te deochi, că dacă spargi un pahar dumnezeu mai știe ce e?

Dar fiți atenți. Consecințele pot fi uneori mai grave decît credeți. La copii, toate aceste ticuri și gesturi mașinale pe care noi, cei mai mulți, le socotim prostești, naive, pot deveni pentru ei un ritual rigid, un tabu terorizant. Cunosc copii care nu mănîncă dacă nu numără pînă la trei, care nu se culcă dacă nu înconjură patul de trei ori etc. Joc de copii sau sisteme de apărare psihopatologică?

Ce este și cît e de gravă aparent inofensiva superstiție?

Societățile primitive și cele mai puțin evoluate par să-și fi pus fiecare la punct sisteme de superstiție, de divinație și de descîntece, pentru a veni de hac angoasei, temerii de a trăi; sau altfel spus, pentru a atenua, într-un fel, incertitudinea oferită de o lume ale cărei legi oamenii nu le cunoșteau. Este unul din motivele raționale pentru care omul superstițios se includea (se include și azi) cu un sentiment de ușurare în acest sistem de convenții. E mai ușor să trăiești atunci cînd «nenorocirea» îți este «anunțată» (fie chiar și printr-un simplu strigăt de cucuvea). Or, ele, superstițiile, îți oferă pe tavă tocmai modul de «a afla» dinainte ceea ce se va petrece în viitor, «un semnal» pentru a ne da înapoi din fața «sorții nefavorabile» în acel moment (ocolind scara sau pisica neagră!!).

Nu avem pretenția că spunîndu-vă toate astea am dat o explicație definitivă mecanismului superstiției — și probabil că ar trebui urcat pînă foarte departe, în inconștientul colectiv al societăților umane, pentru a regăsi cauzele și originile superstițiilor, chiar ale celor care mai ființează și azi (deși unele au la origine o explicație cît se poate de laică, ca, de exemplu, aceea că nu e bine să îți pliinea întoarsă, care este, de fapt, supraviețuirea unui obicei din evul mediu, cînd călăul, persoană socială importantă, însă repudiată, își găsea pîinea în brutărie întotdeauna întoarsă și pusă separat de a celorlalți). Dar nu-i așa că încercînd să înțelegem explicația rațională a superstiției, detașată de haloul

convenției magice, ne vine să rîdem de naivitatea și hazardul afirmației ei?

Bineînțeles că pentru marea majoritate, superstițiile sînt un simplu gest mașinal, un simbol tradițional. Oferind cuiva un trifoi cu patru foi, deși gestul trimite, adevărat, la patrimoniul de simboluri colective liniștitoare, acel cineva se gîndește, ca și noi, mai mult la semnificația lui afectivă decît fatidică.

Ce se întîmplă însă cu copiii?

Fără maturitatea și experiența noastră de viață, care ne permit să facem trecerea de la semnificația magică la cea pur simbolică, ei sînt gata să creadă în convenția superstiției la fel cum cred în orice povestioară. Mai mult, se știe că fantezia lor nelnfrînată de prea multe certitudini ale experiențelor de viață e gata să adere ușor la datele «magice», cu atît mai mult cu cît ele au și un farmec al repetiției, care, se știe, place foarte mult copiilor. Au chiar nevoie de un univers de personaje și gesturi, așezat în aceeași ordine de întîmplări. Superstițiile pentru ei intră în același sistem de întîmplări, în același sistem de promisiuni ca și acel «dacă nu ești cuminte, va veni bau-bau», a cărui logică deși neexplicată și nici explicabilă este totuși acceptată.

De ce prind atît de ușor superstițiile la copii?

Pentru că, în general, viața le apare la început ca un cortegiu de ritualuri (e voie, nu e voie, e bine, nu e bine) cărora nu le cunosc și nu le caută încă logica; ritualul spălatului, culcatului, mîncatului. Poate de aceea, le adaugă la acestea pe ale lor proprii (nu se culcă decît cu păpușa preferată, nu mănîncă decît cu lingurița preferată, din farfuria preferată etc.).

Dacă stăm și ne gîndim, și în micile ceremonii ale copilăriei de început se regăsește aceeași nevoie de securitate, ca și aceea care, probabil, l-a prezidat pe omul preistoric. Așa cum acesta se temea de soare pentru că nu-l înțelegea ca fenomen, copilul mic, zbătîndu-se încă cu inconștientul universal și din teama un pic cosmică care-i apasă (de exemplu în momentul cînd adoarme) își va construi propriul lui sistem de apărare. Cum? Prin joc.

Totul e bine și normal, și firesc. Cu condiția să rămînă un simplu joc, pe care să-l poată întrerupe în orice moment. Și ca acest joc să nu-l ia prea în serios, să nu-l impresioneze, astfel încît, în loc să-i atenueze angoasa, să-i adauge una suplimentară. Această eventualitate, uneori cu consecințe grave pentru psihicul copilului, trebuie să fie permanent în grija părinților. În primul rînd prin exemplul unei comportări debarasate de false tabuuri. Și, bineînțeles, printr-o supraveghere mai mare față de micile lor manii sau ticuri. Să fie atenți unde începe și unde sfîrșește partea de joc și unde apare superstiția. Semnalul de alarmă poate fi chiar persistența repetare a acestora o perioadă mai îndelungată. Orice manie care se instalează rigid în obiceiurile cotidiene, detașîndu-se însă de preocupările lui normale, fac necesară consultarea unui psiholog.

OMUL, FIINȚĂ COSMICĂ

Constatăm că memoria ne este mai bună la începutul zilei, că depunem o activitate mai intensă și mai eficientă dimineața decît seara, iar somnul ne este mai profund și odihnitor noaptea. Statisticile medicale indică o frecvență mai mare a accidentelor cardiovasculare în cursul după-amiezii, a nașterilor și stărilor hemoragice la gravide în timpul nopții, a deceselor mai ales prin insuficiență cardiacă acută în primele ore după ivirea zorilor. Se cunosc somnolența hepaticilor și durerile viscerale care apar cu intensitate la unii bolnavi în timpul prînzului, durerile reumatice sau de dinți care se intensifică noaptea. Ni se recomandă a lua medicamente numai în anumite perioade ale zilei. De ce oare toate acestea?

Sînt ele opere ale hazardului, arbitrariului, ale unor forțe necunoscute, or constituie legi de care omul trebuie să țină seama?

Toți specialiștii sînt de acord în a considera că oscilațiile pe care fiecare om le are în legătură cu sănătatea sa sînt osză nu total, cel puțin în bună parte condiționate de un factor major, acela al unității noastre cu natura. Sîntem ființe cosmice, o particică din mediul natural care ne înconjoară. Din această cauză, elementele dinamicii cosmice influențează în mod direct activitatea noastră biologică și în general viața noastră. Suportăm zilnic influența luminii, căldurii, umezelii, frigului, chiar și a rotației planetei în jurul Soarelui, a Lunii în jurul Terrei. Sîntem bombardați de tot felul de radiații, de particule invizibile — fotoni, neutrino, gravitoni, fermioni, bozoni. Sîntem înconjurați de cîmpuri ciudate — electrice și geomagnetice. Trăim, într-un cuvînt, într-un spațiu care ne condiționează și pe care trebuie să-l respectăm mai întîi, să nu-l deteriorăm și să-l utilizăm chibzuit în folosul nostru. Fenomenele naturale de pe Terra se repetă cu ciclicitate matematică. Și aceasta este în avantajul vieții, care se adaptează la condițiile oferite de planetă. Dacă nu reușește, orice specie, indiferent că este animală sau vegetală, piere inevitabil.

Acest ciclu, de natură cosmică, pe care profesorul Heinz von Mayersbach îl denumește «ceasornicul biologic», este cercetat în ultimul timp de către un număr impresionant de specialiști din străinătate și din țara noastră. Profesorul N.N. Gheorghiu numește acest «ceasornic» ritm circadian.

Care este mecanismul acestui ceasornic natural pe care îl purtăm fiecare dintre noi, de la naștere pînă la moarte? Cercetătorii români au demonstrat că hiperexcitabilitatea corticală a scoarței cerebrale, care respectă și ea un ritm circadian în momentele de maximă funcționare, poate excita sau inhiba etajele inferioare. În acest context al cunoașterii științifice, școala românească de medicină a arătat că durerile cauzate de boli diferite sînt suportate ziua cu mai multă ușurință, datorită faptului că scoarța cerebrală domină etajele ei inferioare. Noaptea, durerile se accentuează prin faptul că funcția cerebrală este redusă, predominînd activitatea etajelor inferioare. În același timp, nașterile sînt mai frecvente noaptea, prin faptul că ziua centrii talamici, hipotalamici și hipofizari sînt frînați. Cercetătorul sovietic Egulasvili a demonstrat pe maimuțe acest fenomen. La maternitatea bucureșteană «Dr. I. Cantacuzino» s-a reușit a se prelungi sarcini prin menținerea unui ritm circadian artificial. Din aceste observații, medicina modernă, la care și-au adus o importantă contribuție și specialiștii din țara noastră, a tras o serie de importante concluzii. În primul rînd cele referitoare la administrarea medicamentelor, a căror acțiune se bazează, după cum adesea a fost demonstrat, pe ritmul circadian. Referindu-se la aceasta, profesorul N.N. Gheorghiu remarca: „Din păcate, pînă nu demult, medicina clasică de tip occidental nu a luat în considerație multimilenarele observații umane, practica medicinei tradiționale extrem orientale, ale medicinei populare românești, care ar putea spune că se află într-o legătură organică cu legile ritmului circadian. Milioane și milioane de oameni au fost sfătuiți — de-a lungul secolelor — să înghită droguri după schema calapod «de trei ori pe zi», foarte adesea acest mod mecanic de administrare fiind nu numai nefiresc, dar și nefast în anumite boli".

Profesorul Julius Axelrod, laureat al Premiului Nobel, a ajuns la concluzia că ora de administrare a unui medicament este hotărîtoare pentru eficiența tratamentului. Practicienii români au constatat și ei că unele stimulente corticoviscerale trebuie luate la sfîrșitul dimineții (stricnină, fosfor, magneziu etc.), iar cele de sedare (antispastice, neuroplegice) înainte de culcare. De asemenea, prafurile alcaline se administrează eficient la 3-5 ore după mese, stimularea funcției biliare se face dimineața, iar medicația psihotropă își are aplicație bicotidiană.

Sigur, aceasta este numai o latură a noii orientări pe care o are acum știința cu privire la relația om-cosmos. O latură, să spunem, foarte perceptibilă a corespondenței respective. Dar există fenomene care se petrec în natură ce influențează direct organismul uman, fără ca acesta să se sesizeze. De pildă, influența cîmpului geomagnetic. Ce se știe despre aceasta? Firme reputate lansează pe piață tot felul de obiecte magnetice — brățări, colliere etc. — a căror purtare ar asigura vindecarea aproape a tuturor bolilor cunoscute în prezent, de la dureri de cap la cancer. Să fie aceasta o modă, un panaceu miraculos, iluzie sau realitate științifică? Doctorul Pantelimon Nedelescu, care a studiat vreme îndelungată influența cîmpurilor electromagnetice asupra corpului uman, arăta încă în urmă cu cîțiva ani că a observat (și a experimentat) că în stările patologice ale cordului (bloc, stop etc.), ca și în stările de epuizare, cîmpurile magnetice readuc organismul la starea normală acolo unde posibilitățile farmacodinamice încetează. De asemenea, diverse cîmpuri electromagnetice pot inhiba sau intîrzia procesele de oboseală, creste forța musculară, provoca toleranță antitoxică, determina modificări biotrofice pozitive în spondiloză, hemiplegie, parkinson, tetanie intensă și, în sfîrșit, pot activa glandele cu secreție internă. În contextul acelorași experimente s-a demonstrat că în creier există centri nervoși deosebit de sensibili la variații foarte mici ale cîmpului magnetic. În legătură directă cu acest aspect, profesorul P. Groza emite interesanta ipoteză că hipotalamusul ar fi organul receptor al cîmpurilor electromagnetice. Reputatul om de știință arată că hipotalamusul, o porțiune de la baza creierului, este născut din același material embrionar ca și retina. El este dotat, de exemplu, cu sensibilitate termică, fiind un fel de «ochi termic» care veghează la menținerea unei temperaturi constante a creierului. O serie de experimente făcute la Institutul de fiziologie normală și patologică din București duc la ideea că în această zonă de la baza creierului există și un «ochi magnetic», sensibil la excitațiile de această natură, variabile în jurul celei pe care o prezintă cîmpul magnetic al Terrei.

Experiențe și studii privind influența cîmpului magnetic asupra comportamentului u-

NOI SURSE DE ENERGIE

Sîntem oare martorii ai unei noi ere energetice? Cert este că întreaga planetă se află astăzi confruntată cu una din cele mai grave probleme de la al doilea război mondial încoace. După ce și-au întemeiat prosperitatea pe bază energetică pe o energie mai mult decît abundentă și foarte ieftină, majoritatea statelor (și nu doar cele foarte dezvoltate) află acum că rezervele de petrol ale pămîntului... se epuizează rapid.

Un studiu al Comisiei economice a O.N.U. pentru Europa arată că dacă consumul resurselor de energie continuă să crească în ritmurile înregistrate în ultimii ani, zăcămintele mondiale de petrol, cunoscute în prezent, vor fi epuizate în 10 ani, cele de gaze naturale în 20 de ani, iar cele de cărbune în 100 de ani. O realitate dură, care impune tuturor statelor schimbări fundamentale în politica energetică, la scara națională, dar și mondială. Guvernele fac apel la populație cu sloganul devenit general, «cea mai ieftină sursă de energie este economisirea». Întocmesc programe energetice pentru o mai bună gospodărire a resurselor interne și pentru o diminuare a importului de «aur negru». Paralel cu adoptarea noii atitudini față de modul de folosire a surselor energetice existente, omenirea panicată, dar fără a se lăsa descurajată, caută soluții, noi surse de energie, neconvenționale (solară, nucleară, eoliană, a apelor termale etc.). În dorința declarată de a-și pregăti un viitor energetic mai echilibrat

man se întreprind acum în întreaga lume. Aceste cercetări, studii și experimente, rezultatele și recomandările prezentate în cadrul unor comunicări și referate de specialitate conturează o nouă disciplină științifică, ce ar putea fi denumită «Biogeofizica». În numeroase lucrări științifice apărute în cursul ultimilor doi ani se arată că ritmurile biomagnetice de bază ale creierului, de pildă, reflectă procesele psihice ale individului. Cu alte cuvinte, măsurînd undele magnetice, putem afla ce se petrece în mintea omului. În prezent se cunoaște că undele magnetice sînt propagate nu numai de pămînt, dar și de asa-zisele sisteme meteorologice frontale. În condițiile unui cîmp magnetic cu valori deosebite față de cel terestru obișnuit, s-a putut constata că reacțiile unui om perfect sănătos se diminuează, ajungînd a fi complet dereglate la persoanele afectate de obsesii, boli ale aparatului nervos, auditiv, vizual și locomotor, ca și la cele care au consumat calmante sau, dimpotrivă, băuturi pe bază de cola ori cofeină. Mai mult, într-un raport privind catastrofele aeriene puse pe seama condițiilor atmosferice, se arată că toți piloții au declarat, independent unii de alții, că în momentul accidentului au simțit o puternică stare de dezorientare sau de somnolență. Cercetătorul Wolfgang Ludwig din R.F.G., care a încercat să facă lumină în această enigmă, a descoperit, zburînd cu avionul, perturbații magnetice la o altitudine de 4 000 de metri. Specialiștii au ajuns, de asemenea, la concluzia că însumarea undelor magnetice de natură terestră cu cele meteo pot avea influențe deosebite, în special asupra șoferilor, aviatorilor și celor care prestează activități ce presupun o atenție încordată. Pentru combaterea acestor fenomene, de pe acum există dispozitive de reglare automată a frecvenței undelor magnetice de orice natură.

În sfîrșit, o serie de oameni de știință întreprind un amplu studiu de natură statistico-medicală și geologică, urmărind a face lumină într-un domeniu încă puțin cercetat, acela al corelației între frecvența unor anumite boli, printre care și cancerul, și zonele geografice. Există de multă vreme știut faptul că în zone diferite de pe planetă, populații mai mult sau mai puțin numeroase suferă de afecțiuni ale unor glande, de bolj de piele etc. puse pe seama compoziției apei de băut consumată de oameni și animale, a alimentației și chiar a amestecului de gaze din atmosferă. Cercetările actuale sînt menite nu numai să stabilească ce anume este nociv în mediul natural geologic în diferite regiuni terestre, ci și mijloacele de combatere a acestor factori.

Trebuie, de asemenea, adăugate aici și cercetările mai vechi sau mai noi care fac o legătură între fenomenele meteorologice și chiar între activitatea solară și sănătatea oamenilor în general.

Toate acestea vin să ne convingă asupra faptului că noi sîntem legați organic de cosmos, ca elemente materiale ale acestuia. De asemenea, că stă în putința noastră fie a ne supune, fie nu, legilor majore ale naturii. Dar în acest ultim caz trebuie să ne așteptăm la consecințele acestui gest, care întotdeauna vor fi îndreptate asupra sănătății noastre. Iată de ce îndemnurile medicinei moderne, apelul acesteia nu la abuzul de medicamente de sinteză chimică, ci la viața rațională și călirea trupului își au nu numai valoare practice, dar și temeinice justificări teoretice.

GH. PĂUNESCU

UN ADEVĂRAT ORAȘ SOLAR PE LITORALUL ROMÂNESC

Faimoasa Cetate a soarelui visată de Tomaso Campanella tinde să devină realitate într-un sens foarte concret. Proiectul unui adevărat oraș solar, în care toate utilitățile energetice să fie acoperite, preponderent, cu energie solară se și află pe planșetele proiectanților. Acest proiect este rodul gîndirii creatoare a savanților și cercetătorilor români. Se știe, deocamdată, că el va fi construit undeva în Delta Dunării, dar amplasamentul exact nu a fost încă hotărît. (Un sistem energetic solar de mare capacitate există, însă, în stațiunea Saturn de pe litoralul mării și asigură apa caldă pentru 1 200 de locuri de cazare). Sistemul se înscrie printre cele mai mari din lume. Se apreciază că potențialul solar tehnic-amenajabil al României se cifrează la 10 milioane tone de combustibil convențional.

BIOMASA – O NOUĂ MATERIE PRIMĂ

Conform unor studii recente, în lume se produc anual 146 miliarde tone de biomasă în mod spontan. O tonă de asemenea materie uscată poate fi transformată în 280 mc gaz metan sau 1,25 barili de țiței. Circa 7,3 miliarde tone de biomasă, 5 procente din total, ar fi suficiente pentru acoperirea întregului necesar de energie al planetei. Dintre plantele cultivate de om, cele mai productive în biomasă ar fi: iarba de Sudan, sorgul, trestia de zahăr, floarea-soarelui, a căror producție de biomasă poate ajunge la 50–57 și chiar 150 tone la hectar. Nevoile energetice ale S.U.A. ar putea fi acoperite de pe 5,6 la sută din totalul suprafeței celor 50 de state ale S.U.A., asta în cazul în care gazeificarea ar atinge un randament de 35 la sută.

GENERATORI SINERGETICI

Dispozitivul realizat de cercetătorul Eric d'Hoker promite să devină, așa cum ne sugerează mai multe numere ale revistei «Science et vie», începutul celei mai mari revoluții tehnice a secolului: independența energetică. Cercetătorul menționat a realizat un dispozitiv care, folosind reacțiile nucleare bazate pe radioactivitate, deschide drumul generatorilor sinergetici, adevărate baterii inepuizabile de putere înaltă. Este vorba de o baterie ce încarcă un condensator care se descarcă apoi, prin grafit, închis ermetic în sticlă între doi electrozi de fier. Dacă se mărește curentul bobinajului cu reostat, se observă că, după un anumit prag, curentul colectat de galvanometru este de 4 ori mai puternic decît cel introdus. Fenomenul are o explicație mai complicată: este vorba de captarea energiei din spațiul difuz, conform teoriei sinergetice, știință foarte nouă și de mari perspective.

APA DULCE, CEA SĂRATĂ ȘI ENERGIA

S-a ajuns la concluzia că la vărsarea fluviilor în mare se risipește o cantitate enormă de energie ce s-ar putea recupera prin osmoză. Între apa dulce și apa de mare cu salinitate normală, presiunea osmotică este de circa 25 ori mai mare decît cea atmosferică. Asta ar însemna că între două recipiente, unul cu apă dulce, iar celălalt cu apă sărată, separate printr-o membrană care permite trecerea apei, dar nu și cea a sărurilor (lucru realizabil), echilibrul presiunilor s-ar realiza la o diferență de nivel de circa 240 m. O adevărată pompă naturală, cu o putere cu totul remarcabilă, de vreme ce poate ridica apa dintr-un recipient (sau baraj) la 240 m înălțime, fără nici un consum de energie. În continuare, sistemul ar funcționa ca și în cazul barajelor hidrotehnice. Dificultatea constă în înălțimea foarte mare a barajului și mai ales în modificările de ordin ecologic pe care le implică. Există și proiecte care elimină necesitatea barajului, prin așa-numitul procedeu al osmozei întîrziate, dar reduce considerabil și posibilitățile de valorificare a energiei osmotice. Se apreciază, de pildă, că la vărsarea Iordanului în Marea Moartă s-ar putea obține 1 800 megawați (Marea Moartă avînd o salinitate de 8 ori mai mare decît cea a oceanului).

APA ÎNCĂLZITĂ DE SOARE LA SLĂNIC-PRAHOVA

Conform datelor furnizate de Institutul de meteorologie și hidrologie, potențialul energetic pe care țara noastră îl primește de la soare este de circa 1,1–1,3 Gcal/m² și an, echivalent cu 160–180 kg combustibil convențional pe m² și an. Dat fiind contextul acut al crizei energetice actuale, în programele energetice ale țării noastre se ține tot mai mult seamă de valorificarea energiei solare prin mijloace din ce în ce mai perfecționate de captare și conversie a acesteia. Se știe că în condițiile tehnologice actuale există posibilitatea captării unei energii solare de circa 0,5 Gcal/m² și an, echivalentă cu 70 kg combustibil convențional pe m² și an, ceea ce practic se traduce prin eventualitatea utilizării a 10 milioane m² de colectoare în scopul captării echivalentului a 1 milion tcc/an.

Cercetările întreprinse pînă acum au stabilit că aproximativ 60 la sută din energia cheltuită pentru încălzirea apei de consum poate fi asigurată prin utilizarea energiei solare, restul de 40 la sută rămînînd să fie furnizat de o sursă termică auxiliară.

Încă din 1972 au fost create în țara noastră stații-pilot de preparare a apei calde, realizări ale INCERC-București. Un exemplu recent îl constituie stația experimentală de preparare a apei calde după sistemul «fără acumulare» (instantanee) din stațiunea Slănic-Prahova, compusă din două grupuri cu 25 de baterii solare, destinate

încălzirii apei pentru dușurile de la Baia Baciului. Pentru necunoscători în materie, stația oferă imaginea neobișnuită încă, dar de cert viitor, a unor ciudate ferestre negre întoarse spre soare. Fără a fi, așa cum am spus, chiar o avanpremieră, această instalație se alătură altor încercări de valoare ce, în curînd, vor fi date în folosință: o stație-pilot pentru producerea aerului cald la Stațiunea pomicolă Băneasa, instalații pentru prepararea apei calde de consum la blocurile de locuințe din Vălenii de Munte și Cîmpina, case solare tip P+1 în București și Găești, instalații-pilot pentru producerea apei calde și încălzirea serelor la I.C.L.F.-Vidra, echipamente individuale pentru prepararea apei calde la domiciliu, produse de «Electrometal»-Timișoara.

Colectivul catedrei de fizică a Politehnicii din Timișoara, condusă de prof. dr. ing. Coleta da Sabata, a abordat în cercetare utilizarea energiei solare în industrie, marcînd astfel o premieră națională.

SPERANȚE PENTRU MÎINE: INGINERIA GENETICĂ

Probabil că nici una dintre științele cunoscute acum nu va avea consecințe teoretice și practice mai importante decît ingineria genetică, această «fabuloasă» performanță a geniului uman, această realizare care aparține, chiar la începutul acestui deceniu, literaturii științifico-fantastice. Dar ce înseamnă ingineria genetică? Răspunsul este simplu — transformarea universului genetic al unui individ sau, la alt nivel, al unei specii, fie prin introducerea de gene noi din aceeași specie sau din altă specie, chiar dintr-o specie îndepărtată în plan genetic, fie prin reorganizarea structurilor genetice individuale. Iată și metoda, evident, mult simplificată. Se sintetizează artificial o genă, o primă etapă încă «înspăimîntătoare» de complicată. În același timp, se extrag din bacterii structuri particulare, construite din ADN, care au capacitatea de-a se replia (plasmide). Plasmidele sînt secționate cu ajutorul unor «cuțite biologice», între extremitățile libere se inserează gena artificială, plasmida este reintrodusă în bacterie și bacteria produce o proteină, un hormon de pildă, pe care nu a «visat» să-l sintetizeze niciodată. Se operează numai pe bacterii manipulate genetic în prealabil, incapabile să supraviețuiască în afara condițiilor de laborator. Și se experimentează în condiții de maximă securitate. Este o măsură necesară, deoarece bacteriile transformate genetic «evadate» din laborator ar putea crea pericole de dimensiuni cu totul neobișnuite. Și, probabil, cel puțin în viitorul apropiat, nu se vor modifica organisme superioare, bacteriile vor rămîne sursa marilor noastre speranțe. Primele rezultate au revoluționat domenii întregi din biologie. În laboratoare au apărut bacterii cu gene de viruși, bacterii cu gene de batracieni, bacterii cu gene de mamifere. Bacteriile sintetizează hormonii unor specii mult mai evoluate. Sintetizează, de pildă, insulină, iar celulele de rinichi de maimuță produc hemoglobina de... iepure (este o excepție, care nu implică însă nici un pericol). Descoperirile vin în torente. În toată lumea s-au conturat programe de inginerie genetică, programe care aduc valuri de... speranțe. Mă voi opri asupra celor care ne privesc direct pe noi. Repet, nu s-au făcut nici un fel de experiențe pe om și este puțin probabil că se vor face prea curînd. Dar se vor face, după ce toți geneticienii lumii noastre vor cădea de acord asupra limitelor ingineriei genetice, vor stabili codul juridic și implicațiile morale, sociale și politice ale ingineriei genetice. Probabil, în prima etapă, genetica va încerca să corecteze defectele ereditare. În prima jumătate a secolului viitor, sperăm, vor fi monitorizate toate sarcinile, se vor studia structurile genetice ale embrionilor și vor fi descoperiți embrionii anormali. Institutele de patologie prenatală vor încerca apoi să corecteze defectele genetice. Nu se știe cum se vor înlocui genele anormale — dar se vor înlocui — și este greu de anticipat ce se va întîmpla cu embrionii cu modificări cromozomiale (oricum, soluțiile vor fi mult mai complexe... dacă vor fi găsite).

Acum trei decenii, genetica își căuta drumurile. Știa

mult și totuși foarte puțin despre geneza individualității — mai bine spus despre relația dintre ereditate și mediu în geneza individualității. În doar cîțiva zeci de ani, genetica a «explodat», aducînd o nouă și spectaculoasă explicație a unicității noastre biologice — mai este oare nevoie să spun că fiecare dintre noi este un eveniment evolutiv inegalabil? Și o reușită ca specie? Am înțeles astfel că marile momente din viața fiziologică a femeii implică un coeficient evolutiv major, și apariția pubertății, și cea a climaxului sînt caracteristici de specie. În ultimele decenii, pubertatea survine din ce în ce mai timpuriu, 12—13 ani, iar menopauza mereu mai tîrziu. După ce se va atinge o limită — limită de specie —, procesul se va opri. Perioada reproductivă a femeii s-a lungit astfel considerabil. Firește, această modificare nu ar fi fost posibilă fără ameliorarea permanentă a condițiilor social-economice. În acest timp s-a conturat mereu mai clar concluzia că femeia este «sexul tare» al speciei noastre. Capacitatea ei de rezistență fizică și media ei de viață sînt superioare bărbatului. În multe colțuri ale lumii, media de viață a femeilor este 75 de ani, în timp ce cea a bărbaților depășește cu puțin 70 de ani. Explicația fenomenului este mai puțin clară. Se presupune că ei s-ar datora prezenței celui de-al doilea X. X care asigură femeii un număr suplimentar de gene active (Y-ul bărbatului nu are decît genele necesare masculinizării — mai exact diferențierii sexuale a embrionului).

Tot genetica a demonstrat că o parte, cel puțin, dintre accidentele de reproducție sînt consecința unei erori ereditare sau întîmplătoare. Diferențierea celor două cauze are profunde implicații practice. Este suficient să reamintesc una dintre cele mai semnificative achiziții ale geneticii — explicația avorturilor spontane, la toate speciile de animale superioare, inclusiv specia Homo o parte deloc neglijabilă. Dintre produșii de concepție care sînt eliminați la începutul vieții intrauterine, cei mai mulți dintre ei au o anomalie cromozomială oarecare. Prin eliminarea lor, selecția naturală păstrează la un nivel minim frecvența malformațiilor congenitale. Dar marea majoritate a anomaliilor cromozomiale sînt «simple accidente» nerepetabile. Puține sînt ereditare. Descoperirea lor are însă o imensă valoare practică. Pe aceeași linie de idei, genetica a făcut posibilă descoperirea intrauterină a bolilor ereditare (a multora dintre ele). Și implicit a făcut posibilă adoptarea unei atitudini medicale adecvate. Este, cert, una dintre cele mai valoroase performanțe ale științei din cea de-a doua jumătate a secolului XX. Foarte curînd, peste doar două sau trei decenii, genetica va permite fiecărei mame să știe, din primele luni de sarcină, dacă va naște un băiat sau o fată (poate să știe și acum, dar metodele de cercetare nu sînt foarte simple) și mai ales să știe dacă va avea un copil normal. Va fi enorm! La urma urmei, nu trebuie să uităm că aceste ultime decenii ale sfîrșitului de secol vor fi ale geneticii.

Se presupune că în secolul următor va începe și «asaltul» geneticii împotriva bătrîneții. După toate probabilitățile, îmbătrînirea este rezultatul acumulării progresive de mutații. Fiecare dintre ele perturbă o funcție metabolică dată. Cînd numărul acestor accidente depășește o limită, survine moartea. Poate cîndva se va introduce un control genetic periodic, firește, automatizat, și genele epuizate vor fi corectate. Cu acest scenariu am intrat în plină literatură de anticipație, dar fiecare din performanțele geneticii au aparținut acum un deceniu sau două aceleiași literaturi. În ipostaza în care această presupunere va deveni realitate, media de viață a speciei noastre se va apropia sau va depăși media de viață stabilită genetic (120 de ani).

Am putea imagina nenumărate alte scenarii, mai mult sau mai puțin probabile. Ar fi hazardat. Ceea ce rămîne sigur este că lumea de mîine va datora enorm geneticii, dacă va ști unde să se oprească. Oricum luăm locul evoluției, încercăm să eliminăm întîmplarea — ca fenomen genetic —, vrem să dăm un nou sens propriului nostru «destin biologic».

C. MAXIMILIAN

MASS-MEDIA ȘI DILEMELE EDUCAȚIEI

Sub influența electronicii și mai ales a mijloacelor de comunicare în masă (mass-media), viața oamenilor s-a schimbat, în ultimii 25 de ani, mai mult decît în mileniile scurse de la faraoni încoace.

S-a calculat că americanul mediu este supus cam 90 de zile pe an bombardamentelor fonice și luminoase ale radioului, picupului, magnetofonului, televiziunii. Celor 90 de zile devorate de mijloacele electronice li se adaugă încă 10 consacrate lecturii (mai ales a jurnalelor). Deci, anual, aproape o treime din viață, omul și-o petrece în compania mass-mediei. E bine, e rău?

E un destin la care nimeni nu-l constrînge. Natura îi cere un minimum de ore de somn. Societatea îi solicită un număr de ore de muncă. În aceste două cazuri, fiind vorba de supraviețuire, este vorba de activități obligatorii. Dar nimeni, absolut nimeni nu-l obligă să petrecă 25 de ani de viață privind emisiunile t.v., ascultînd radiouri, citind jurnalele. Să renunțe? Rezultatele unei experiențe mîncheneze (care au cerut la aproape 200 de telespectatori să renunțe timp de un an să privească la televizor) au arătat că nu e posibilă o reîntoarcere. Deși fiecare zi era plătită, nici un «cobai» nu a rezistat mai mult de 5 luni. Motivele: au crescut tensiunile în familie, disputele și certurile între frați. Și ce-i mai trist, și-au dat seama că nu mai știau să întrețină o conversație! Simptomele au dispărut odată cu reîntoarcerea la lungile seri de hipnoză colectivă, în care nu se mai vorbește decît pentru necesități funcționale: «Dă-mi zahărul», «Trebuie plătit telefonul», «Nu acum». Și totuși...

Supuse bombardamentelor fonice și luminoase un timp mai îndelungat, animale de laborator au fost aduse în pragul nebuniei. Telemanul contemporan nu a ajuns încă aici. Dar sub tirul constant (și încrucișat) de mesaje electronice imprimate sau afișate el încearcă o stare de copleșire.

Toate aceste mesaje vor să-i transmită mai multe lucruri decît are el capacitatea să absoarbă. Și, bineînțeles, să le înțeleagă. 80 la sută dintre telespectatorii francezi întrebați, cu prilejul unei anchete, au fost incapabili să formuleze o judecată asupra emisiunii privite; 50 la sută dintr-un grup de americani nu-și aminteau un singur titlu dintr-un jurnal citit cu 2 ore mai devreme. Capacitatea și apetitul de a reflecta se estompează.

Principala grijă a celor care se interesează de consecințele sociale ale televiziunii privește, firește, copiii. Înainte de a intra la grădiniță, copilul american a absorbit deja 3 000—4 000 ore de televizor. Cînd părăsește universitatea, el și-a petrecut mai multe ore în fața micului ecran decît în clasă. O femeie psiholog arăta că «televiziunea îi face pasivi, le dă gustul facilității, le tocește sensibilitatea, îi face agresivi sau dimpotrivă, îi înspăimîntă, îi privează de somn, le dă o cunoaștere fragmentară; pe porții, îi face prea repede adulți».

Dacă ne luăm după aceste însușiri «negre», s-ar părea că televiziunea reprezintă de-a dreptul o amenințare mai mare decît un holocaust nuclear. Ceea ce ar fi profund greșit. Și-apoi, cei care conferă televiziunii puteri benefice nu sînt nici ei puțini. După ei, și nu numai după ei, ci după propria noastră părere și experiență, ea instruiește, informează, deschide spiritul nu numai al copiilor, dar și al adulților, îi face mai veseli, mai sociabili, îi adună «acasă». Deci nu sînt numai neajunsuri, sînt și binefaceri. Din păcate, nici unele, nici altele nu au fost dovedite ca absolute. După un sfert de secol de la pătrunderea audio-vizualului în viața noastră zilnică, de acasă, nu se pot număra prea multe studii sistematice despre consecințele sociale asupra educației făcută prin mass-media. Deși, atunci cînd se aproximează foloasele pe care le-ar putea aduce educației, speranțele reînvie. Și optimiștii se gîndesc că încă în nici o parte din lume numărul televizoarelor instalate în clase, calitatea programelor de televiziune școlară, punerea la punct a unui mod de expresie mai adecvat acesteia nu au permis să se împlinească acea revoluție educativă pe care o așteptăm cu toții și pe care o poate aduce, cert, televiziunea. Se speră ca într-o zi, grație videocasetelor, predarea la un înalt nivel de competență și accesibilitate a complicatelor matematici moderne să poată fi difuzată în tot atîtea țări ca și serialele «Încoruptibilii» sau «Mannix». Cu o asemenea «piață de desfacere», cu o asemenea «calitate a învățămîntului», cu asemenea mijloace de atracție și demonstrație s-ar putea vorbi poate într-un viitor nu prea îndepărtat și de «productivitatea» educației. De ce oare studenților din diferite țări cunoștințele despre una și aceeași materie să le fie transmise unora (celor privilegiați că s-au născut în țări dezvoltate) de către universitari de renume mondial, laureați ai Premiului Nobel, iar altora de către un asistent cu numai 2 ani de practică? Se speră ca lecțiile celor mai buni profesori și oameni de știință din fiecare specialitate să fie înregistrate și puse la dispoziția fiecărui institut de învățămînt național.

Ar fi numai cîteva sugestii de folosire a unor sume eliberate prin reducerea cheltuielilor mondiale de înarmare. Care ar însemna, dincolo de declarații, un mod practic de a lupta contra inegalității șanselor pe care ai putea-o evita, în viitor, un sistem de instrucție care se vrea din ce în ce mai egal la scară planetară, pentru ca fiecare națiune să poată beneficia în mod egal de cuceririle revoluției științifice și tehnice.

rezultatele unui experiment muncheneze (care au cerut la aproape 200 de telespectatori să renunțe timp de un an să privească la televizor) au arătat că nu e posibilă o reîntoarcere. Deși fiecare zi era plătită, nici un «cobai» nu a rezistat mai mult de 5 luni. Motivele: au crescut tensiunile în familie, disputele și certurile între frați. Și ce-i mai trist, și-au dat seama că nu mai știau să întrețină o conversație! Simptomele au dispărut odată cu reîntoarcerea la lungile seri de hipnoză colectivă, în care nu se mai vorbește decît pentru necesități funcționale: «Dă-mi zahărul», «Trebuie plătit telefonul», «Nu acum». Și totuși...

Supuse bombardamente-

mai multe ore în fața micului ecran decît în clasă. O femeie psiholog arăta că «televiziunea îi face pasivi, le dă gustul facilității, le face sensibilitatea, îi face agresivi sau dimpotrivă, îi înspăimîntă, îi privează de somn, le dă o cunoaștere fragmentară, pe porții, îi face prea repede adulți».

Dacă ne luăm după aceste însușiri «negre», s-ar părea că televiziunea reprezintă de-a dreptul o amenințare mai mare decît un holocaust nuclear. Ceea ce ar fi profund greșit. Și-apoi, cei care conferă televiziunii puteri benefice nu sînt nici ei puțini. După ei, și nu numai după ei, ci după propria noastră părere și experiență, ea instruiește, informează, deschide spiritul nu numai al copiilor, dar și al adulților, îi

DOSAR ȘTIINȚIFIC

MAMA COASE, TATA CITEȘTE ZIARUL

Uniunea femeilor franceze și-a înscris în acțiunile sale împotriva discriminărilor sociale și de sex o anchetă interesantă, ale cărei concluzii, depuse la Ministerul Educației, au reținut imediat atenția presei scrise, radioului etc. Subiectul era: cum reflectă manualele școlare (mai ales cele care se adresează preșcolarilor și școlarilor mici) egalitatea dintre bărbați și femei.

Răsfoind cîteva manuale — indiferent că erau de citire, gramatică, aritmetică, istorie —, rezultatul a fost surprinzător de anacronic față de realitate. Cine sînt toate aceste femei, fete și fetițe care «populează» manualele incriminate? În enunțurile de probleme, în textele de citire, stereotipele sînt cele tradiționale. «Plecînd la piață, mama a luat x franci», sau «mama broda o frumoasă față de masă», sau «mama curăța cartofi», sau, cea mai clasică, «în timp ce mama coase, tata citește ziarul».

Deci prima constatare: femeia este prezentată exclusiv ca mamă de familie, casnică, gospodină. Iar copilul primește, drept «adevăr incontestabil», ceea ce este scris în manual sau a predat învățătoarea care se ghidează după ei. Or, în Franța — afirmă reporterea revistei «Heures Claires», Claudine Thomas —, 38,7 la sută dintre femei exercită la ora actuală o activitate profesională.

În schimb: «tata este la lucru» sau «un tată de familie cîștigă x franci pe lună», sau «tata pleacă în călătorie», sau «copilul avea datoria să cumpere zilnic jurnalul pentru tatăl său». Așadar, în timp ce femeia asigură tihna vieții de acasă, tata reprezintă legătura între lumea exterioară și familie. Mai mult, el este cel care află, descoperă, informează: «Ați văzut vreo femeie (în manualele școlare), întreabă C.T., citind ziarul, ascultînd buletinul de știri politice, discutînd despre un subiect mai serios?» Tata este cel care deține primatul cunoștințelor, învestit cu autoritate și o evidentă superioritate intelectuală.

Reporterea identifică apoi, într-o colecție pentru copii, două povestiri edificatoare. Prima este istoria unui băiețel de 6 ani, care obține autorizația de a străbate cu bicicleta 3 km, pentru a ajunge la mătușa sa, unde sosește cu bine și este felicitat pentru curajul său. Și alta, în care e vorba de o fetiță pe care mama o trimite în sat să cumpere ceva, dar ea se plimbă, se rătăcește și în cele din urmă tatăl o găsește plîngînd neputincioasă la rădăcina unui copac. Morala acestei povestioare ar fi că în timp ce băiatul merită încredere, fetița trebuie să fie protejată.

Chiar dacă concluzia e forțat feministă, ideile acreditate sînt reale. Manualele prezintă femeia și bărbatul ca două universuri total distincte, determinate de sex. Or, altfel spus, o familie trăind după stereotipe tradiționale (un tată exersînd o profesie valorizantă, o mamă devotată, dar exercitînd treburi fără valoare socială), nu mai concordă cu realitatea celui de-al optulea deceniu al secolului XX.

Dosarul științific a fost realizat de N. GEORGESCU

GONG FINAL ÎN EDIȚIA A DOUA A FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

În paginile următoare, consemnări de SANDA FAUR

În acordurile prelungi, solemne, și clocotitoare de vitalitate totodată, ale galei laureaților, se încheia — în augustul nostru sărbătoresc —, cea de-a doua ediție a marelui festival național al muncii și creației libere «Cîntarea României», care a urcat pe scenele sale peste 3 milioane de artiști, reuniți în peste 140 000 de formații și cercuri. Se poate deci vorbi, de pe acum, de la această a doua ediție, de existența unei tradiții, a unei experiențe cîștigate din succese, dar și din unele neîmpliniri, se pot face bilanțuri în cifre — cum ați văzut — de-a dreptul impresionante; dar prima constatare care se impune este că în această nouă «Cîntare»... s-a imprimat un caracter și mai militant întregii activități cultural-educative, orientînd-o în direcția ridicării conștiinței noi a maselor printr-o mai puternică legătură cu viața, cu procesul de producție, cu activitatea tehnico-științifică și de creație, determinîndu-se realizarea unor opere noi, durabile, cu un bogat conținut de idei.

S-au încheiat doi ani de nobilă și ambițioasă competiție artistică doi ani în care s-a căutat, s-a investigat, s-a forat pentru descoperirea de noi talente, dar s-a și luptat pentru consolidarea celor deja afirmate, doi ani în care dialogul între creatori și spectatori s-a desfășurat continuu pe marea scenă a țării, unde au cîntat 145 000 de coruri, 3 500 de orchestre și tarafuri populare, s-au produs 18 800 de brigăzi artistice și 9 342 de formații de montaje literare.

În limbajul expresiv și emoționant al poeziei, muzicii și dansului, creatorii — profesioniști și amatori — au făcut să vibreze mesajul unei arte străbătute de fiorul dragostei pentru țară și partid, pentru conducătorul țării, inițiator al acestei grandioase manifestări a muncii și creației libere, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mesajul unor valori culturale înscrise pe linia unei firești continuități a tradițiilor spiritualității noastre, îmbogățite în anii socialismului. Medaliile de aur, argint și bronz ale premiilor strălucesc la ora aceasta pe piepturile multor creatori, amintind că fiecare dintre laureați, ca și fiecare participant la «Cîntarea României», și-a dat picătura sa de suflet pentru înnobilarea și înfrumusețarea vieții semenilor, a spiritualității patriei noastre. Despre cîțiva dintre aceștia va fi vorba în rîndurile de mai jos.

IAȘI — „SALONUL DE INVENTICĂ" 1979: CUGETÎND LA CEEA CE RĂMÎNE

Iași — «Salonul de inventicâ» 1979. Prestigioasă manifestare tehnico-științifică, menită, alături de alte mijloace, să popularizeze unele dintre realizările gîndirii creatoare ieșene, să evalueze rezultatele căutărilor novatoare, să traseze linii de perspectivă în lumina Programului-directivă de cercetare științifică în perioada 1981—1990 și a direcțiilor principale pînă în anul 2000.

Parcurgem împreună cu zecile de vizitatori, una dintre cele mai vaste încăperi ale Palatului Culturii, unde organizatorii au încercat să cuprindă cele mai reprezentative rezultate de căutare necontenită a ceea ce este mai durabil, mai eficient, mai ieftin, de mai bună calitate. Încercare temerară, dacă avem în vedere că, numai în unitățile economice ieșene, în primii patru ani ai cincinalului, existau 912 invenții și cereri de invenții, dintre care peste 670 au fost brevetate, 394 se aplicau deja, 149 de invenții erau în experimentare, iar 85 în studiu. Cifre, grafice, pliante, fotografii. Citim: eficiența economică postcalculată a celor 394 de invenții aplicate este de peste 517 milioane de lei anual, cea mai bogată titulară de invenții, inovații și mărci se menține *Întreprinderea de antibiotice Iași*, cu 168 de brevete, din care 132 se aplică, 12 dintre acestea fiind cunoscute și în străinătate, sub marca întreprinderii, iar 10 — valorificate pentru export, cu o eficiență economică anuală de peste 16 milioane de lei valută. Prestigioasa «Penicilină», nume sub care cunosc ieșenii (și nu numai ei) I.A.I.-ul, numără nu mai puțin de 203 inventatori, fapt pentru care, la capitolul «Creație tehnico-științifică», colectivul de aici a obținut locul al III-lea pe țară în cadrul Festivalului național «Cîntarea României». La «Antibiotice», majoritatea oamenilor muncii sînt femei. Iată numai cîteva exemple: biologul Ecaterina Grumeza, chimiste Veronica Grigorov și dr. Elena Haraga sînt coautori la invenția numită «Procedeu de obținere a tiznei concentrat furajeră», care a contribuit la realizarea unor economii de peste 7,5 milioane de lei numai în trei ani de la aplicare, ducînd și la diminuarea unor consumuri specifice de materii prime, la eliminarea noxelor dintr-o secție de fabricație.

În dreptul panoului ocupat de Combinatul de fibre sintetice, una dintre cele mai prestigioase unități ale industriei chimice ieșene, ne oprim în fața unor brevete de invenții. Numele inginerilor Viorica Stan, Margareta Vlad, Silvia Uiciuc, Aneta Radovici revin în cinci din opt brevete, alături de altele. Inginerii Corneliu Stan, directorul tehnic al C.F.S., Nicolae Vlad, Romeo Radovici. Asemănarea de nume nu e întîmplătoare. În combinat sînt și alte familii de specialiști care caută să găsească soluții și tehnologii noi, eficiente. Din strădaniile și căutările unor asemenea oameni au apărut ideile privind obținerea polietilentereftalatului, precum și alte soluții valoroase, aducînd combinatului o eficiență economică de 33,6 milioane de lei anual.

Lăsînd către sfîrșitul vizitei noastre la «Salonul de inventicâ» standul principalelor realizări în domeniul creației tehnico-științifice al *Institutului de chimie macromoleculară «Petru Poni»*, nu facem decît să încercăm o detașare a cercetării pe care o numim de obicei fundamentală, potrivită unui institut cu acest nume. Și aici însă, ca dealtminteri și la alte standuri rezervate Institutului politehnic ieșean, Institutului de tehnologie chimică etc., urmărim modul cum se aplică în practică indicațiile partidului și statului nostru privind integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția. Din partea Institutului «Petru Poni», cercetătorul

Ing. Ecaterina Stan și chimista Aneta Radovici de la Combinatul de fibre sintetice experimentînd pe o instalație de laborator o nouă tehnologie de fabricație.

Cîteva coautori ai unei metode de obținere a tiznei furajere — la Întreprinderea de antibiotice Iași.

științific Mihaela Macoveanu interpretează pentru noi ce înseamnă o emulsie sau un ulei de silicon. «Înseamnă niște produse pe care noi le importam, foarte necesare în multe domenii ale economiei naționale. Realizîndu-le, am renunțat la export!» Ni s-a explicat, de asemenea, ce succes reprezintă pentru institut, pentru țară obținerea de poliuretani pentru fabricarea pielii sintetice, a lacurilor, a unor elastomeri poliuretanici. 20 milioane de lei valută economisiți anual prin reducerea importului înseamnă mult. Dar aceste succese reprezintă, să nu uităm, efortul de gîndire și creație științifică al unor oameni pe care-i aflăm mereu în căutarea unei noi soluții, a unei noi probleme de cercetare. Sînt oameni de talia cercetătorilor Viorica Rusan, Adelaida Liga, Violeta Nuță ori Aglaia Ciobanu, Diana Giurgiu, Viorica Hamciuc sau Georgeta Caraculacu, Alla Barbălată, Laura Geanău, Valentina Țăranu... Iertat să ne fie dacă rangurile sau titlurile acestor femei, doar cîteva din cele care au expus, și mai ales din zecile, miile de femei ieșene care au adus o contribuție substanțială la activitatea de creație științifică și tehnică a județului și a țării, au rămas undeva, într-un carnet de note. Ceea ce este esențial pentru oameni ca ele este ceea ce rămîne în urmă. Concret, palpabil, viu. Sperăm, chiar ca puncte de referință pentru cercetarea și știința românească, și de ce nu, pentru cea mondială. Dincolo de titluri și funcții rămîn satisfacția utilității sociale, sentimentul trăiniciei lucrului făcut bine. Cu dragoste, cu pasiune, cu perseverență. Cu încăpățînare chiar. Căci și această ultimă trăsătură enunțată este tot specific feminină.

MARIA CIOBOTARU

BRIGADA ARTISTICĂ: CU HAR ȘI CUTEZANȚĂ

...Ca să-i putem înțelege prezentul (și desluși valoarea reală a medaliilor de aur prinse pe pieptul fiecărui membru al brigăzii artistice a Întreprinderii «23 August» din București), ar trebui să-i evocăm, pentru o clipă, trecutul. Să facem deci un salt, în timp, un salt peste un sfert de veac, ca să ajungem la acea toamnă a lui 1953, cînd, sub cerul liber, în fața secției mecanice a uzinei, pe platforma unuia dintre primele autocamioane românești, s-a urcat și a prezentat *primul său program prima brigadă artistică* din țară. Vocația aceasta a priorității pe planul cutezanțelor industriale s-a transferat și pe cel al spiritului și iată că, recent, în marele festival al «Cîntării României», cei cinci băieți și cele cinci fete ale brigăzii demonstrau că genul acesta artistic, creație specifică a anilor noștri, poate căpăta o forță de impact și de mobilizare neobișnuită. Cu o condiție, mai bine zis cu două: prima ar fi ca textul să pornească de la cunoașterea profundă a vieții întreprinderii și să atace curajos, fără timidități de circumstanță, «zonele de umbră» și defecțiunile existente, cele esențiale nu cele mărunțele, de suprafață și de periferie, spunînd răspicat pe nume celor răspunzători de păcatele în cauză. A doua condiție ar fi cea a valorii artistice de interpretare, brigăzile multumindu-se nu o dată — cum bine știm — să-și înșire și să-și dorească, precum burduful unui acordeon, oamenii în scenă, lăsînd cale liberă gesturilor stereotipe și stîngace, ca să nu mai vorbim de unele imitații cam groase ale stilului revuistic și unele glume de un gust îndoielnic. Cine a văzut în întregime programul brigăzii artistice de la «23 August», cel care a parcurs și a luat în toate fazele festivalului Premiul I a putut pe deplin aprecia un spectacol care a avut secvențe de reală valoare profesională. Aici este momentul să ne oprim o clipă și să spunem: în cei 26 de ani ai existenței sale, brigada a avut perioadele sale de strălucire, dar și altele, de oboseală, a luat unele distincții, dar s-a și întîmplat — ca la prima ediție a «Cîntării României» — să nu se remarce decît prin mediocritate. În toți acești ani, interpreții au venit și au plecat din brigadă, membrii i s-au împrospătat — cum era și firesc — mereu, dar stîlp al brigăzii, stîlp de neclintit și corepetitor credincios, i-a rămas doar Paul Baldovin, de meserie controlor tehnic la prese-compresoare. Ambiția a pornit de aici, de la dumnealui și de la Gheorghe Corcan, responsabilul cu formațiile artistice ale întreprinderii: au căutat stăruitor și au găsit talente noi, și au adus în brigadă, pe lîngă «veteranul» și plinul de spirit lăcătuș Petre Stan, și pe sudorița Camelia Coravu, pe rectificatoarea Victorița Filibiu, pe desenatoarele Nina Iordache și Mirela Caciuc... Dar mai ales l-au solicitat pe unul dintre cei mai buni instructori artistici din țară, A. Cherbis, cel care a dus în actuala ediție două brigăzi spre Premiul I, cea a I.T.B.-ului și cea despre care e vorba în rîndurile de față. Textul a fost scris cu mînă de maestru, realizările întreprinderii, ale oamenilor săi au fost lansate spre public cu aceeași forță de convingere cu care au fost criticate risipa de energie sau nepotismul, sau lipsa de asistență tehnică în schimbul lll, ori lenevia și nepăsarea față de bunul obștesc.

Succesul a fost cel scontat și dorit: printre cele cinci formații ale întreprinderii «23 August» laureate în această a doua ediție a «Cîntării României», brigada artistică lua Premiul I. Justificîndu-și astfel nu numai eforturile, harul și bunăvoința, dar chiar și titiul programuiui său, intitulat «Avangardă la tot ce face țara».

Echipa de dansuri tematice a Întreprinderii «23 August».

MEREU TINERELE FETE DE LA CĂPÎLNA

...Și iată că șirul fetelor de la Căpîlna, vîrstat cu albul și negrul nobilelor costume de pe Tîrnava Mică și aureolat de nimbul pălăriilor din fir de pai, șirul acesta binecunoscut, și unic în felul său, a serpuit din nou, în dans, pe scena finalei «Cîntării României», scandîndu-și hazliile strigături și oprindu-se apoi în mod neașteptat, ca pentru a-și gusta surpriza ce ne-o oferă de fiecare dată apariția sa. De astă dată, fiecare din cele 30 de fete din șir purta pe piept o picătură de soare — Medalia de aur a festivalului, consfințind Premiul I pe care-l luaseră, demonstrînd astfel că, la ele, la Căpîlna, nu numai dansul Drîmbolicului și al Purtatei au devenit tradiționale, ci și locurile întîi obținute în marele competiții naționale. M-am apropiat, în culise, de fetele acestea care, parcă, mai întineriseră între timp cu un an-doi, și încercam să văd dacă mai recunosc pe careva dintre dansatoarele pe care le intervievasem cu doi ani în urmă. Și-am întrebat: «*Maria Spinean, strungăriță, e care cumva pe-aici? Sau rectificatoarea Maria Muntean? Ori Maria Sălcudean, desenatoarea?*» «*Nu-i nici una, mi s-a răspuns... Nu mai dansează. S-au măritat*». Și mi-am amintit că da, așa e, fetele din Căpîlna sînt mereu altele și mereu mai tinere, pentru că în dans nu pot intra decît cele nemăritate; cum trec pe la ofițerul stării civile cum ies din echipă, dar nu-i nimic, vin fiicele lor, și fiicele fiicelor lor, iar obicelul, și dansul, și dansatoarele rămîn mereu tinere. «*Și cu cine s-au măritat cele trei Mării?* întreb. *Au mai rămas cumva în sat?*» Aflu, deci, că și atunci cînd devin muncitoare la oraș și se căsătoresc, fetele din Căpîlna rămîn tot în comună, și Căpîlna trece astfel la condiția urbană mai întîi prin oamenii ei, împletire de citadini și țărani, care nu-și pot rupe sufletul de vatra satului, dar se învață cu tehnica industriei moderne. «*Cu cine să se mărite? Cu băieți buni, de pe la noi. Cica lui Barbu — așa-i spunem noi Mariei Spinean — a luat un operator chimist, Cicuța lui Raț, un tehnician, Măria lui Muntean, un croitor*».

Răspunsurile mi le dă fata cea mai năltuță din șir, Doinița Ignat, cea care deschide jocul, ea și e și cea mai dezghețată și printre cele mai «vîrstnice», are 17 ani, și cînd o venit la București, mama i le-a dat în grijă și pe celelalte două surori ale ei, pe Cicuța și pe Anișoara, care au și ele rol important în dans: prima desparte, «rupe» șirul, a doua îl încheie.

Dacă stai bine să te gîndești, multe dintre fetele de la Căpîlna se înrudesc între ele, mai de departe sau mai de-aproape, că uite, sînt în șir și alte două surori Ignat, Maria și Istina, verișoare bune cu primele, și-ncă o Pușa Ignat, tricotează la Tîrnăveni, și așa se face că din cele 30 de căpîlnence vreo 12 sînt Mării, și Măriile acestea se-nșiră de ani, de zeci de ani, în dansul lor ondulat și liniștit, și străbat așa spațiile românești și vremurile, fără a îmbătrîni vreodată, ca o metaforă vîrstată în alb și negru și aureolată de nimbul pălăriilor din pai — metaforă a permanenței pe aceste pămînturi a sufletului și a cîntecului, și a dansului românesc...

FORȚA VITALĂ A ARTEI ANGAJATE

Orice întîlnire cu arta Ligiei Macovei, pe simezele unei expoziții sau în paginile unei cărți pe care nu o ilustrează, ci o *recreează plastic*, oferă același șoc al unei vitalități artistice copleșitoare.

țișnită în egală măsură din ceea ce a fost numit «foamea de real» a artistei, dar și dintr-un temperament artistic tumultuos, capabil să trăiască cu intensitate și suavitatea visului (vezi ilustrațiile la Eminescu), și zîmbetul sarcastic, mînia protestului (extrase din substanța versului arghezian). Nouăsprezece expoziții personale, participări la zeci și zeci de expoziții din țară și de peste hotare nu au făcut decît să afirme mereu, să rotunjească, să completeze cu o mereu nouă tușă de penel o personalitate artistică de o rezonanță cu totul specială, care «*clamînd pasiunea sa pentru viață, nu acceptă totul* — cum spunea, într-un remarcabil studiu, Eugen Schileru — *căci figurativismul artistei este profund angajat etic și, ca atare, social*». Consecventă cu sine însăși, Ligia Macovei aduce și în expoziția de grafică a finalei «Cîntării României» acest *da* și *nu* al artei dumisale, șoptit liric, în linia fluidă și de o grație rar egalată a tușului «Toamnei», dar spus, la fel

de răspicat tematic, cu aceeași izbucnire pătimașă și lucidă totodată a artistului angajat, în desenul nervos, mînios al «invaziei». Medalia de aur și Premiul I al marelui festival l-a luat «Toamna»: vîntul pare aici cel care însuflețește totul, cu aceeași forță vitală care dă suflu oricărei suprafețe pe care se așterne linia Ligiei Macovei, vîntul care face să vibreze aerul în jurul siluetei feminine dominante, să tremure frunzele pomului, să trăiască pasul celor trei copii care însoțesc femeia. Toamna, de obicei prezență crepusculară, grea de rod, dar și de tristețea presentimentului sfîrșitului, este plină și ea plină de nerv și dramatism în viziunea artistei. Care încheie astfel un fel de ciclu tematic — celelalte noi lucrări expuse fiind «Primăvara» și «Arșița», anotimpurile căpătînd de fiecare dată chip, și siluetă, și expresie feminină.

— Desenul dv. e atît de spontan, curge cu atîta firesc și prospețime pe fața hîrtiei că pare făcut dintr-o linie, dintr-o răsuflare. Și totuși, îmi mărturisești, de pildă, că la ilustrarea poeziei eminesciene ați gîndit și ați lucrat 25 de ani. Că Arghezi v-a obsedat și el ani de-a rîndul...

— Pentru că de cei doi mari poeți ai noștri nu te puteai apropia decît cu sfială și reculegre; a-i ilustra, a le transpune gîndirea sensibilă în altă artă, a le traduce versul, fără a-i trăda, înseamnă, în primul rînd, o problemă de conștiință artistică și patriotică. Și, totodată, de mare răspundere internațională. Eminescu, de pildă, a apărut cu ilustrațiile mele în Grecia și Olanda. Dar asta nu înseamnă că aceste ultime lucrări premiate ale mele ar fi făcute într-un ceas de inspirație: nimic mai muncit, mai căutat cu grijă artistică decît această spontaneitate fluidă. Mai ales cînd e vorba de copacii, de oamenii, de cerul și copiii țării noastre...

SUS, CĂLUȘUL, PÎN'CE POȚI...

Îi știm, îi vedem de ani și ani. Dar de fiecare dată, fiecare nou dans al călușarilor, pe care îl revedem, aduce pe retina privitorului și în sufletul lui aceeași încîntare, aceeași contaminantă poftă de viață, jocul acesta purtîndu-și peste timp simbolul comunicării omului cu natura și cu metamorfozele ei. De astă dată, la actuala ediție a «Cîntării României», Călușul cel dintîi, călușarii care s-au întors acasă cu laurii Premiului I (și competiția între călușari n-a fost deloc ușoară, fiți siguri) au fost cei din comunele — unite prin dans — Conțești și Bragadiru, județul Teleorman. Cei 72 de călușari între 6 și 65 de ani, adunînd laolaltă cîteva generații — tați, și feciori, și bunici, și nepoți —, au irumpt pe scenele tuturor etapelor concursului ca o expresie însăși a vitalității și a tinereții fără bătrînețe a artei noastre populare, a poporului însuși. Specialiștii au găsit nuanțe noi în jocul teleormănenilor, pași mai altfel, pe linia clasică a Călușului, dar realizînd noi performanțe coregrafice; iar inițiatorul și interpretul cel mai avîntat a fost tot Ion Răboj, țăran cooperator și vătaful formației, om de peste 60 de ani și de vreo 20 de ani în echipă. «*Lumea îl știe însă de Pistol, așa îl spune tot satul* — mă lămurește prof. Ion Mustăcioară, instructorul formației. *De ce? Cînd juca, sălta de parcă țîșnea din pușcă. Și-așa a rămas numele întregii familii, îi se spune neamul Pistol, și de cînd există Călușul teleormănean, avem într-una cîțiva «Pistoli» în formație. Acum, Ion Răboj a venit cu nepotul său, ca cei mai mulți dintre dansatori, dealtfel, adunați ca la hora din sat, neamuri întregi la joc.*»

Cînd se joacă Călușul, nevestele și fetele tinere se trag deoparte și-și privesc cu mîndrie bărbații întrecîndu-se la sărituri și la bătutul mărunt al podelei. «*Dar cînd vezi teleormănencele jucînd, zici că-i dans de zînă*». «*Luați cu ele Premiul I la următorul festival?*» «*Ne-om strădui, că ăsta-i și dorul nostru*»...

SIMFONIA LALELELOR

Este în Eforie un colț de pămînt care dacă ar putea vorbi ar spune tuturor bucuria pe care o încearcă în fiecare primăvară, de cîtiva ani încoace. Este vorba de flori, în zeci, în sute de culori și nuanțe, purtînd cele mai fanteziste nume: «Papagalul negru», «Gloria Olandei», «Frumusețea orientului», «Lebăda albă», «Văduva veselă». Sînt lalele. Aceste elegante și gingașe flori, care ne toarnă în suflet bucuria strop cu strop. Sînt flori crescute aici, cu pasiune și dăruire, de un colectiv de cercetătoare, condus de ingineră **Elena Bîtlan.** Alături de lalele, pe această fîșiuță de pămînt de numai 15 hectare, pe care o deține Laboratorul de cercetare și producție floricolă, se răsfață crăițe, petunii și cerceluși, margarete, stînjenei și anemone.

— Pasiunea și iubirea noastră, ne mărturisește Elena Bîtlan, au fost și rămîn lalelele. Eu aș spune că lalelele pe care am reușit să le cultivăm noi pe acest colț de pămînt pot acum rivaliza cu surorile lor din țara de baștină, Olanda, veche și statornică cultivatoare de lalele. Celebra laiea neagră am ocrotit-o ca pe un copil drag, sub ochii noștri i-a crescut primul mugur, i-a dat primul boboc. Laleaua denumită «Zveita», cu floarea albă bordată cu mov, sfidător de frumoasă, sau «Papagalul negru», de o eleganță exotică, cu petale franjurate, sau «Văduva veselă», sfioasă, dar cu evidentă personalitate, vor fi admirate chiar în primăvară în parcurile și grădinile orașelor.

Cînd privești în zorii zilei frumusețea de culori care se deschide sub ochii tăi sub soare trebuie să știi că pînă a ajunge aici floarea a pretins și a adunat muncă, cercetare, ore de îngrijiri și nu rareori nopți de frămîntare arzîndă. Prin toate aceste stări au trecut pe rînd cercetătoarele din Eforie. Se cere răbdare, ore de veghe și, să nu vi se pară curios, florile ca să crească bine, să înflorească pretind voie bună, zîmbet cald, nemăsurată gingășie, pretind să le iubești.

— După ani de studii, de cercetări, s-a demonstrat că florile cresc bine, înfloresc, au un colorit proaspăt în locuri unde este multă veselie, voie bună, unde se aud glasuri de copii.

...Și a reușit acest colectiv să creeze o colecție unică în țară de lalele, de la albul imaculat la roșu intens, lalele dantelate, bordate, pitice și zvelte. Vor pleca de aici, în primăvară, 300 000 de bulbi, care vor aduce în parcuri și grădini, spre bucuria sufletelor oamenilor, neasemuită frumusețe. Neuitată va rămîne însă pentru mulți dintre noi primăvara trecută, cînd orașul Pitești, mai receptiv decît multe altele la frumusețea florilor, a găzduit expoziția lalelelor de la Eforie. Ele s-au răsfățat în peluzele centrului orașului, atrăgînd admirația vizitatorilor din întreaga țară. Concepută cu un deosebit simț al armoniei și frumosului, expoziția în aer liber a cucerit premiul «Simfonia lalelelor», decernat în ediția a doua a Festivalului național «Cîntarea României». Un premiu dat de oameni oamenilor, celor care ne aduc în casă permanenta bucurie a florilor.

INA STRĂUT

Binecunoscuta creatoare populară Maria Spiridon, din Avrig-Sibiu.

Cunoscutul grup «Song», laureat și în această ediție a Festivalului național «Cîntarea României».

Cîteva din frumoasele participante la finala concursului «Muncă, frumusețe, tinerețe».

în competiție:

frumusețea feminină, dar nu numai...

Frumusețea feminină a fost dintotdeauna — mă și întreb dacă mai e cazul să reamintesc — prilej nu numai de încîntare estetică, ci și de competiție aprinsă, ca să nu spun de-a binelea de dispută. Oare nu o astfel de rivalitate între zeițele Olimpului și nu alegerea Afroditei drept «cea mai frumoasă» de către un Paris care a aruncat legendarul măr al discordiei, a dus la izbucnirea războiului troian? Astfel lansată în omenire, cu surle și trîmbițe războinice, instituția Miss-elor a devenit, ce e drept, mai pașnică, continuînd totuși, de milenii, să proclame neîndurător superioritatea profilului feminin și a siluetei feminine asupra spiritului feminin, iar frumoasele lumii au continuat să-și măsoare splendoarea exclusiv în centimetri, azi cît mai mulți pe verticală — se «poartă» acum înaltele de peste 1,70 m — și cît mai puțini pe orizontală — se «poartă» 10—15 kg sub ceea ce se numea cîndva normal. Concursurile de frumusețe purced, periodic și... dramatic, la reverificarea noțiunii de estetică feminină, renegînd-o pe Venus din Milo, ori proclamînd-o drept tipică pentru gustul epocii pe Twigy, manechinul-scîndurică, și paginile presei occidentale se hrănesc vreme îndelungată din fotogenic Miss-elor naționale și internaționale, Miss Univers stîrnind nu o dată destule nedumeriri și neînțelegeri cu privire la acel aforism despre «gustibus non disputandum». Ce se întîmplă cu aceste Miss care au trăit o clipă amețitoarea senzație a puterii pe care o dă efemera frumusețe omenească, se spune arareori; îmi amintesc totuși de cruzimea unui foto-interviu luat într-un parc unei femei vîrstnice și corpolente, cu chipul devastat de vîrstă și de greutățile vieții, despre care reporterul amintea în final că a fost o celebră Miss națională...

Lăsată de una singură, frumusețea înfățișării feminine se dovedește, vai, unul dintre cele mai pieritoare bunuri ale omului; însoțită însă și de ceea ce numim frumusețea și bogăția spiritului, ea își poate incontestabil întări și prelungi existența. Este ceea ce voia să dovedească acest «Concurs al muncii, frumuseții și tinereții 1979» (încadrat Festivalului național «Cîntarea României») și a cărui finală a avut loc la Costinești, într-o seară de vară, în fața celor 2 500 de studenți adunați în amfiteatrul teatrului în aer liber.

Un concurs al frumuseții și grației organizat la noi, în acest an 1979, pornea în primul rînd de la constatarea noii condiții a femeii, a noului rol pe care îl are în societate, a contribuției feminine la edificiul socialist, și ni s-a părut frumoasă orientarea de a căuta frumoasele și harnicele anului 1979 prin întreprinderi, în fabrici, în comune, printre aceste tinere care, înainte de toate, știu să-și ducă munca responsabil și cu pasiune, care nu se lasă inundate de îngîmfare — atunci cînd se privesc în oglindă — și știu că, fără o căptușeală interioară de spirit, frumusețea umană devine și mai perisabilă decît este în realitate. Așa că ne-am aflat în fața unei splendide fete din Iași, muncitoare la Combinatul de fibre sintetice, Matilda Pascal pe nume, care a cucerit sufragiile unanime ale juriului și publicului, și Premiul I al concursului, nu numai prin farmecul, prin frumusețea și distincția ei, ci și prin vocea ei admirabilă, cu care a oferit momente de reală desfătare artistică. Trimisa Maramureșului, Mariana Berci, învățătoare într-un sat al comunei Văleni și deținătoarea premiului II, este, într-adevăr, posesoarea unei siluete și al unui chip încîntător, dar ea a fost aplaudată și pentru harul cu care a recitat versuri. Reprezentantele Bihorului și Harghitei — Lăcrămioara Togor și Maria Peter — prima proaspăt intrată la facultate, a doua, confecționeră la Întreprinderea de tricotaje din Miercurea Ciuc, și amîndouă deținătoare ex-aequo ale Premiului III, au plăcut nu numai pentru atributele estetice, ci și pentru spontaneitatea și inteligența răspunsurilor, iar Carmen Rodica Rotaru, laborantă la schela de extracție din Videle, reprezentantă a Teleormanului, a cucerit prin nota ei de puritate și sfioșe-

nie adolescentină, pe lîngă însuşirile-i fizice aproape de perfecţiune.

Au trecut, la acest concurs, prin faţa noastră multe fete frumoase şi fermecătoare şi, chiar dacă nu au fost premiate, nu vor putea fi uitate uşor umorul educatoarei botoşănence Valentina Prisecaru, gingăşia filatoarei năsăudence Maria Bondane, fineţea siluetei Mariei Igescu, sudoriţă din Constanţa, versurile frumoase scrise şi recitate de suceveanca Cecilia Preotescu.

Sigur, a fost doar un început. Sigur, experienţa cîştigată va fi pe deplin utilă următoarelor ediţii ale concursului. Noi nu putem acum decît să aplaudăm şi iniţiativa, şi pe frumoasele fete harnice, premiante ori nu, care ne-au desfătat ochiul şi spiritul într-o seară de vară, la Costineşti.

Cîştigătoarea Premiului I: Matilda Pascal, muncitoare la Combinatul de fibre sintetice — Iaşi.

Premiul II: Mariana Berci, reprezentanta Maramureşului, învăţătoare suplinitoare.

Lăcrămioara Togor, studentă — Bihor şi Maria Peter, muncitoare — Harghita, cîştigătoare ex aequo ale Premiului III.

Carmen-Rodica Rotaru, laborantă la schela de extracţie Videle, trimisa Teleormanului: Premiul special al Comitetului judeţean al U.T.C. Constanţa.

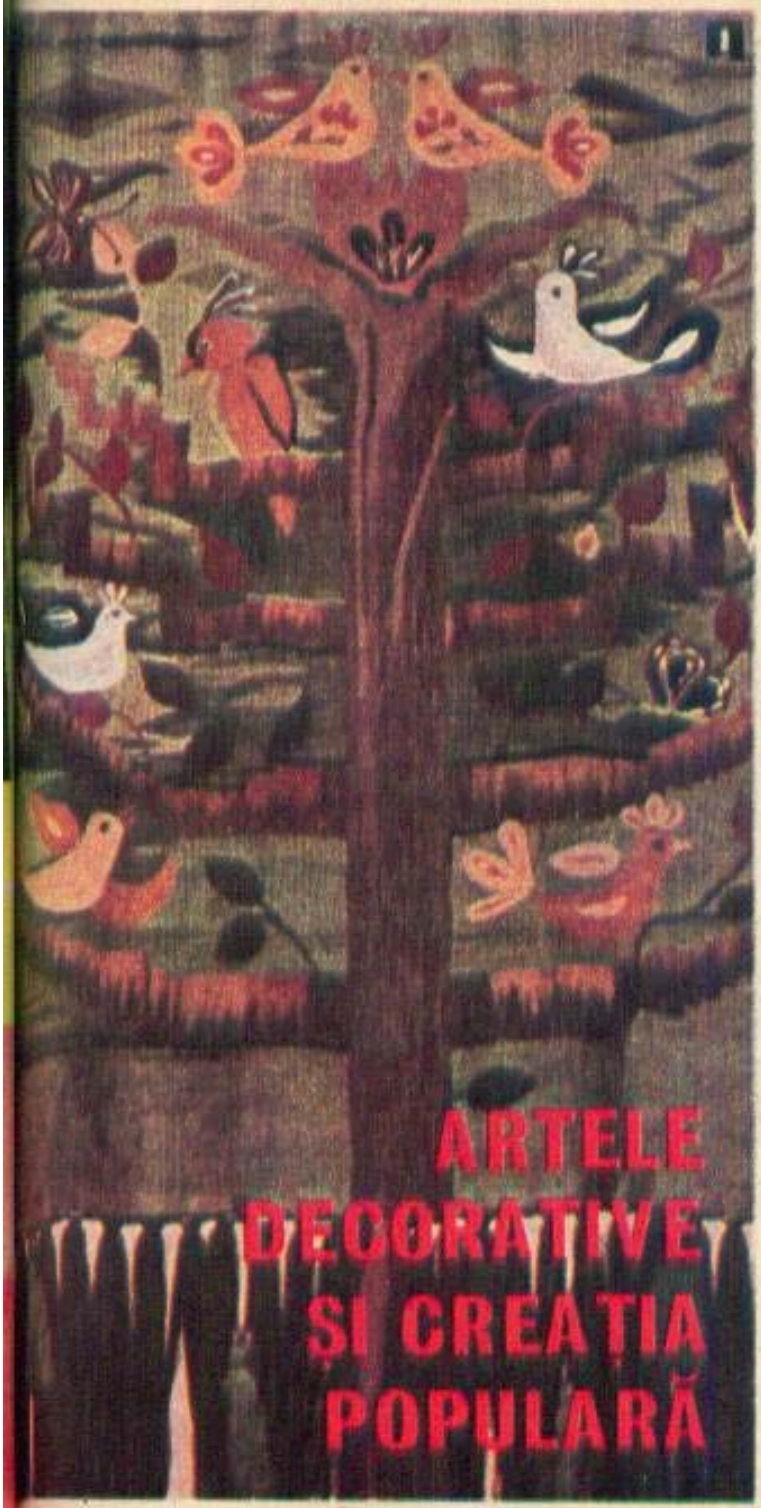

ARTELE DECORATIVE ȘI CREAȚIA POPULARĂ

Dialogul artelor și artiștilor, întoarcerea la izvoare, precum și zborul peste timp în viitor, visul ce leagă veacurile și spațiile au fost și rămîn un mediu vital pentru inspirație, creativitate, originalitate.

Artistul **Costel Badea**, secretar al Uniunii artiștilor plastici, cu multiple preocupări pentru artele decorative, susține că drumul de la talent la creație nu poate fi parcurs fără un dialog profund și intim cu acele obiecte de artă și cu autorii lor anonimi, care au dat la iveală valori nemuritoare, durabile.

Înnobilînd tot ceea ce ne înconjoară, făcînd din obiectele din preajma noastră adevărate momente de emoție și bucurie, artele decorative ne pot lumina mereu și mereu altfel, la fiecare ceas din zi, munca și viața. Cei mai mari artiști, de la noi și de oriunde, au mărturisit adesea imensa recunoștință pentru acele modele tradiționale, dar și pentru îndemnurile spre perfecțiune ale unor străvechi meșteșuguri artistice.

Luminile toamnei bogate. Culorile acestea tari și adînci, ca frunzele toamnei, cărora smaltul le dă o strălucire și o transparență potolită, fac din ceramica tradițională a artistei **Maria Lăzărescu** obiecte de artă decorativă de o valoare deosebită. Motivele atît de bine cunoscute ale renumiților noștri artiști populari sînt din nou și din nou vii și de-o frumusețe tulburătoare; pentru că prin felul ei cald, firesc și totuși unic în care artista le închipuie și le colorează, ni le redă la fel și altfel parcă. Bucuria de a vedea aceste farfurii și cănccc, și platouri, și servicii, și figurine ține parcă de o taină a naturii și a artei, pe care talentul și sufletul deosebit ai unor firi omenești ni le oferă.

Verdele frunzelor, unduirea codrului, brazdele pămîntului. Sînt culorile dominante, luminile și reliefurile ce se adună într-o tapiserie a artistei amatoare **Elena Ghiu**, precum dorul de primăvară, cu soare cald și ciripit de păsări, precum dorul de casă și de părinți, copilăria și cutezanța ei, visul de a zbura. Pomul vieții, motivul atît de răspîndit în covoarele românești, are, prin felul în care-l preia această artistă, ceva atît de străvechi și vital, cît și un aer de întinerire, de regenerare, precum codrul. Este poate o pildă de excepție în felul în care ea preia în formă nouă și cu mijloace noi motivele tradiționale românești.

Sclipiri de curcubeu. N-au lipsit niciodată dintr-o casă, n-au lipsit mai cu seamă din lăzile de zestre ale fetelor, fie că s-au chemat zgărdane, altițe, șiruri, brățări, colane, salbe. Preluînd cu un gust ales și cu o consecvență a muncii demnă de toată atenția, o femeie cu un remarcabil simț al sintezei ne-a oferit nu demult o expoziție de astfel de podoabe. Pe drumul lung și dintotdeauna străjuit de frumuseți eterne, precum și de gingășii de fiecare zi,

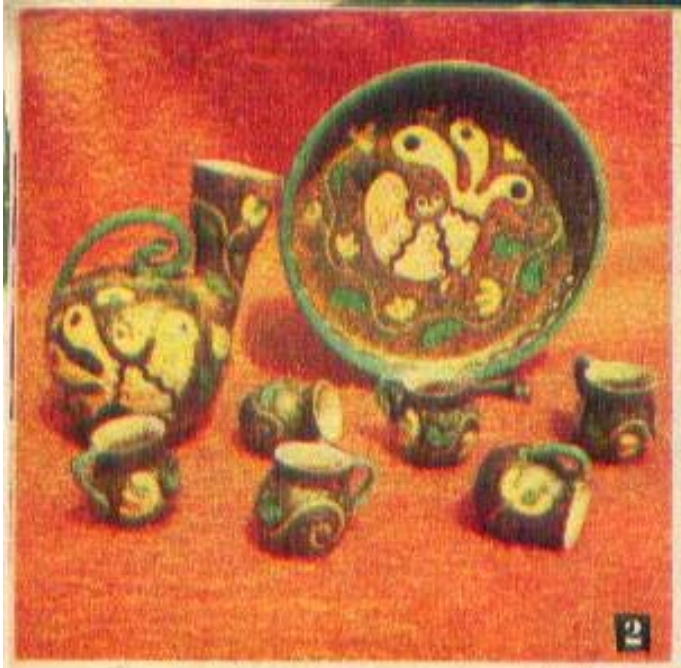

2

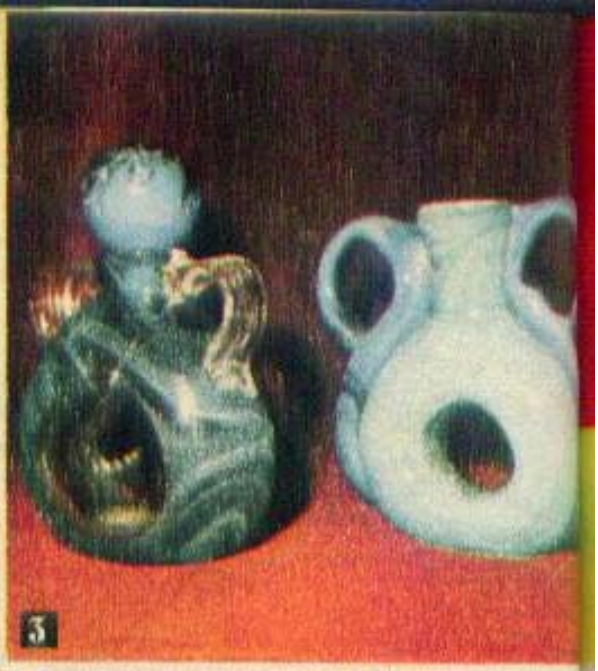

3

În tradiția unei creații populare românești vechi, ca și moderne, artista **Lili-Veronica Băisan** realizează serii interesante de bijuterii, adevărate curcubee în scăpărări de lumini și duloase armonii cromatice. Ele poartă nume sugestive, pentru că fac parte din zestrea de frumuseți a acestui pământ. Iată ghirlandele de flori și motive geometrice, brîie de culori, colane și seturi intitulate «Doina», «Motivul Dochia», «Moara cu noroc», «Ana Lugojana» etc

C. CARANFIL

4

1. «Pomul vieții» — tapiserie de Elena Ghiu.
2. «Cloșca cu pui» — ceramică de Maria Lăzărescu.
3. Ploști din sticlă — de Raisa Reymovschi.
4. Pălărie de fecior — din podoabele artei populare.
5. «Fetele» — statuete de ceramică de Maria Lăzărescu.

5

MESAGERE PE TERRA

Apropierea dintre țări se înfăptuiește prin apropierea dintre oameni, prin cunoaștere reciprocă. Aflați departe de patrie, specialiștii români, între care se găsesc numeroase femei, reușesc, prin înaltă profesionalitate, ținută civică, prin întreaga lor comportare, să dea viață principiilor ce călăuzesc relațiile României cu alte state, dorinței de cooperare economică, tehnică, științifică și culturală.

În rîndurile următoare, cîteva femei — un inginer de mine, un geolog și un medic — împărtășesc impresii din timpul petrecut în Zair, Tanzania, Maroc, pe baza acordurilor de cooperare încheiate între România și țările respective.

STUDENȚII ZAIREZI NU MAI CONTENEAU CU ÎNTREBĂRILE DESPRE ȚARA MEA

— ne spune
Georgeta Gheorghe,
inginer de mine

— Chiar din prima zi a sosirii noastre în Zair am fost invitată la Departamentul de mine și mi s-a propus să țin cursuri la Facultatea politehnică din Lumumbaschi, capitala regiunii Shaba (numele zairez al fostei provincii Katanga), supranumită capitala cuprului, un oraș cu circa 600 000 de locuitori. În Zair există o singură universitate națională, cu sediul la Kinshasa, capitala țării, la care sînt afiliate mai multe centre universitare (campusuri). Mi s-a dat să studiez programa ca să-mi aleg cursurile pentru anii II, III și V, cu rugămintea să-mi încep imediat munca la catedră.

Prima mea oră de curs cu studenții anului III a decurs altfel decît o concepusem. Cînd m-au văzut intrînd în amfiteatru, cei 40 de băieți au rămas muți de uimire. O femeie la cursul «Exploatări de mine»? M-am prezentat cine sînt, cum mă cheamă, din ce țară vin. A urmat o ploaie de întrebări: dacă am văzut în viața mea o mină, unde am lucrat și așa mai departe. Le-am explicat că în România femeia are acces la toate profesiunile, că avem un învățămînt deschis...

Cursurile profesorilor români au fost elogiate cu diferite prilejuri. În presa zaireză s-a scris despre nivelul înalt al învățămîntului românesc, despre activitatea noastră, a celor veniți să contribuie la pregătirea cadrelor naționale.

Sub un arbore de pîine, o amintire a ing. Georgeta Gheorghe.

Consider cei patru ani petrecuți în Zair (1974—1978) nu numai ca o reușită profesională, dar mai ales de bună propagandă pentru România. Am participat la formarea unei promoții de ingineri, care acum lucrează în toate minele din Zair, între care Kipushi, carierele Kolwezi, locuri unde am fost împreună la practică. Lucrările mele științifice legate de zăcămintele de cupru de la Tenke Fungauume și mina Kipushi (una a fost realizată în colaborare cu un cercetător zairez) au fost comunicate (și ulterior publicate) în cadrul unei sesiuni științifice ținute în aprilie 1977 cu prilejul Săptămînii învățămîntului, manifestare devenită tradițională în Zair.

N-am fost singura româncă din învățămîntul superior zairez. Valentina Oprescu preda matematica, Anca Tomoioagă topografia, Elena Hîrjoabă (din Iași) geografia, Maria Mateș (din Cluj-Napoca) medicina veterinară.

ÎN TANZANIA AM LĂSAT MULȚI PRIETENI AI ROMÂNIEI

—afirmă **Olimpia Bejenaru,**
inginer geolog

— Tanzania din prospectele turistice este țara marilor rezervații naturale, Serengeti, Lacul Manyara, Ngorongoro, unde trăiesc mii de animale sălbatice — lei, turme de elefanți și rinoceri etc. Marii bogătași caută asemenea locuri pentru a putea apoi debita povești vînătorești, cu toate că «marea aventură» constă în urmărirea din mașină a unui leu hămesit dînd tîrcoale unui grup de zebre așezate în cerc pentru apărare. Mai este apoi Zanzi-

barul, o insulă mică, dar foarte frumoasă, cu plantații de cuișoare, cu palatul Sultanului, azi în ruine, apoi acele suveniruri din abanos în care artizanul tanzanian își exprimă filozofia sa de viață.

Inițial, singura mea calitate în Tanzania era de soție a unui specialist român, inginer de mine, trimis să ajute tînărul stat independent să-și valorifice bogățiile naturale. Regretam întreruperea activității mele profesionale, dar în același timp înțelegeam că soțul are nevoie acolo de căldura familiei, căci nu pleca pentru o lună, două, ci pentru patru ani. În Tanzania nu am rămas însă o casnică, ci l-am ajutat pe soțul meu în analizarea rocilor.

Multă vreme am locuit la Dodoma, în centrul țării, unde se preconizează transferarea capitalei, însă am stat și în actuala capitală, Dar es Salaam, adică «Portul păcii», oraș așezat pe malul Oceanului Indian. Ne-am împrietenit cu mulți tanzanieni. Sînt oameni buni, inteligenți, sinceri. Ei țin teribil la o anumită morală a demnității, țin să le fie respectate tradițiile, obiceiurile, aspirațiile. De noi, românii, s-au atașat ușor și repede. Curînd după venirea noastră am constatat că tanzanienii cu care lucram au început s-o rupă pe românește, iar cînd am plecat vorbeau destul de bine limba noastră.

Pe mine m-au impresionat copiii tanzanieni. Sînt foarte serioși pentru vîrsta lor, se comportă ca oamenii maturi. Străbat pe jos kilometri întregi pînă la școală, satele lor sînt foarte risipite, în sud densitatea medie este de 14 locuitori pe km pătrat, doar în nord, la granița cu Kenya, fiind ceva mai ridicată. Dorința de a învăța a devenit, după proclamarea independenței, o caracteristică a populației. Universitatea din Dar es Salaam, singura din țară, s-a dezvoltat foarte mult, are numeroase facultăți. To-

Olimpia Bejenaru, ținînd în brațe un copil tanzanian.

Medicul Marcela Rădulescu și asistentul Abdalah de vorbă cu pacienții.

tuși, mulți tineri sînt trimiși și la universitățile străine. Poate nu întîmplător celor dornici să devină specialiști în petrol și mine li se recomandă de către oficialitățile autohtone să învețe în România. Aceasta, cred eu, este încă o dovadă că munca noastră în Tanzania a fost apreciată ca valoroasă.

REPUTAȚIA NOASTRĂ ÎN MAROC NU O PRIVEAM NUMAI CA O REUȘITĂ PERSONALĂ

— declară
Marcela Rădulescu,
medic

— Tubiba mzien, auzeam în urma mea cînd treceam prin bazar. Asta însemna în traducere românească doctorița cea bună. Erau cuvinte ce îmi mergeau la inimă, răsplătindu-mi oboseala. Reputația noastră de medici în rîndurile populației marocane din Fez ne-am creat-o prin felul cum i-am tratat și am organizat asistența socială. Nu era ușor de făcut față unei populații de 100 000 de locuitori, cîți intrau în raza activității Centrului de sănătate unde lucram. Dimineața dădeam consultații la cabinetul de medicină generală, după-amiaza mă ocupam de diverse afecțiuni: o zi era rezervată diabeticilor, alta cardiacilor, și așa mai departe. Tot după-amiaza mă ocupam și de igiena școlară. Mergeam în școli, consultam copiii. Dacă descopeream o afecțiune, a doua zi chemam mama, stăteam cu dînsa de vorbă. Ca peste tot, femeile marocane își iubesc copiii, de aceea sînt receptive la sfaturi. Nu așteptam ca bolnavii cronici să vină singuri la consultații, îi chemam eu la control, urmăream îndeaproape tratamentul ambulatoriu sau, dacă erau internați în spital, îi vizitam acolo. O asemenea grijă pentru sănătatea lor îi impresiona profund pe pacienții mei, locuitori ai Medinei (vechiul cartier arab), oameni săraci, ce nu puteau apela niciodată la serviciile cabinetelor și clinicilor particulare. La început comunicarea era greoaie, fesainii nu cunoșteau franceza și nici eu araba. Fiecare pacient avea un carnețel în care Abdalah, asistentul meu marocan, scria în franceză semnele de suferință declarate de persoana respectivă. Cu timpul, am învățat expresiile uzuale necesare dialogului cu bolnavii. Eram mîndră în sinea mea cînd spuneam: Fin handîc harac — adică unde te doare — și mai ales că înțelegeam răspunsul.

Deputații municipalității din Fez se interesau îndeaproape de rezultatele activității noastre, îi întrebau pe cetățeni dacă sînt mulțumiți de Tubiba Rădulescu. «În Medina se vorbește mult despre dv. și soțul dv.», ni se spunea de către oficialități. Reputația noastră nu o priveam numai ca o reușită personală, ci într-un sens mult mai larg, ca o manifestare a prestigiului medicinei românești, ca o recunoaștere internațională a valorii ei, a metodelor terapeutice folosite, dar și a organizării profilactice. La Fez m-am străduit ca prin filme, conferințe, discuții individuale să dau explicații științifice. Dacă prin aceasta am contribuit cît de cît la emanciparea femeii, proces cu tendințe vizibile și în Maroc, satisfacția mea este dublă.

Convorbiri realizate de
ELISABETA MORARU

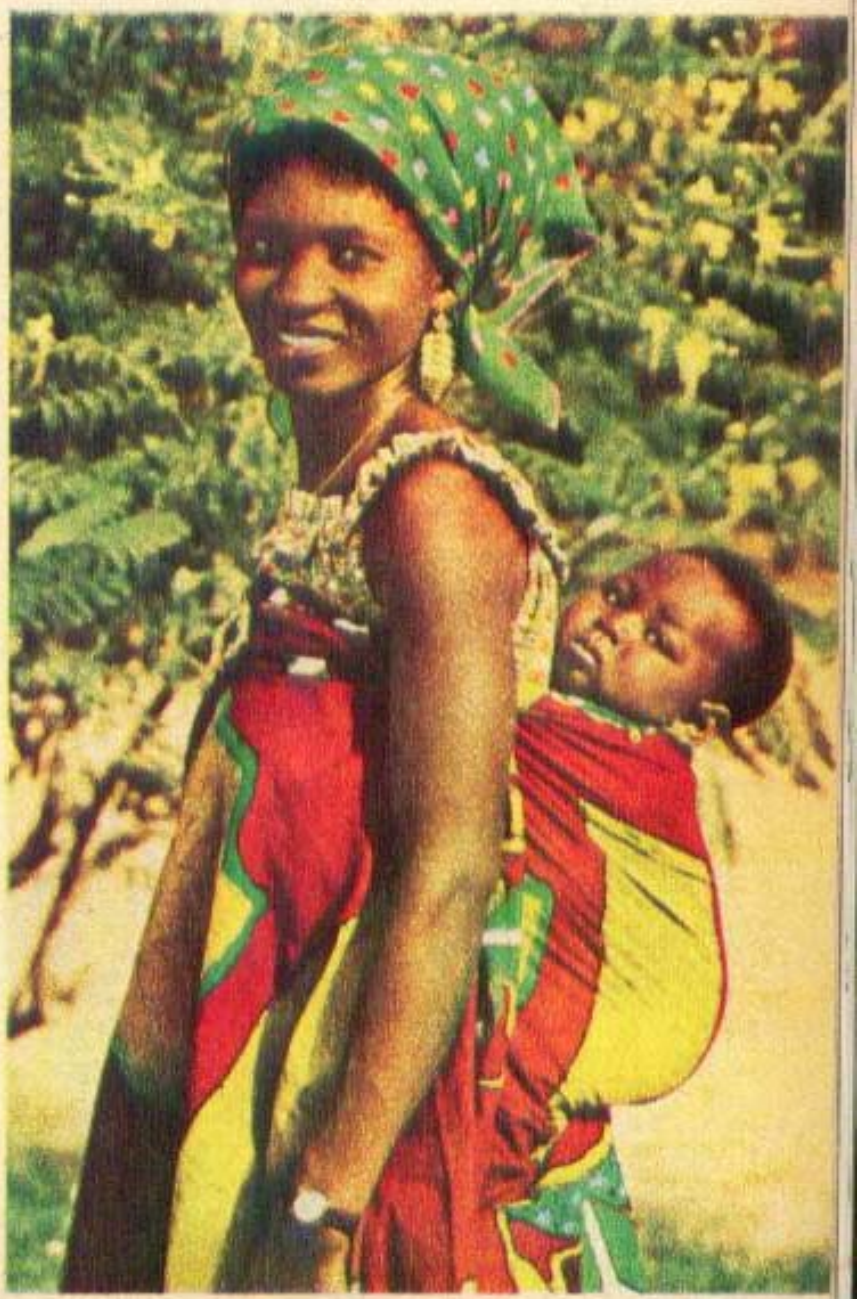

ÎN ARIA UNOR STRĂVECHI CIVILIZAȚII MEXICANE

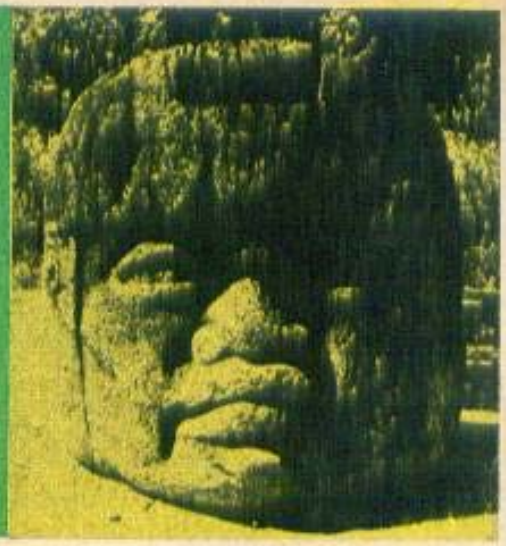

Sîntem într-o zonă, La Venta, nu departe de orașul Villahermosa, capitala statului Tabasco, din sudul Mexicului; contemplăm buimăciți, în întunecimile pădurii tropicale, vestigiile unui străvechi centru al civilizațiilor precolumbiene, descoperite în selva cu numai patru decenii în urmă. Cunoscută, azi, în toată lumea, La Venta, este un celebru muzeu în aer liber, unde se expun — diateza reflexivă este cea mai potrivită — statui de dimensiuni colosale, datînd de aproape 3 000 de ani. Sînt monoliți sculptați în piatră, aparținînd artei *olmece*, cea mai veche vatră, cunoscută pînă în prezent, a culturii mexicane. Arta olmecilor este tulpina din care s-au desfăcut și celelalte ramuri ale marilor civilizații făurite pe aceste pămînturi de mayași, huaxteci, totonaci, zapoteci, toltecі și azteci.

Cunoscusem din albume de artă vestitul «Cap de olmec» de la Venta. Și, totuși, cînd l-am avut în față am încercat senzația unei descoperiri uluitoare. «Capul de olmec» sculptat în piatră impresionează nu numai, și nu în primul rînd, prin dimensiunile sale (cîntărește peste 20 de tone), ci prin expresia severă, chiar gravă, a feței, scoasă în evidență mai ales de asprimea cu care sînt împreunate buzele. Îmi vine în minte caracterizarea dată de un istoric de artă acestei opere: «E o nemaipomenită ținere de virilitate și forță».

Se cunosc foarte puține lucruri despre olmeci, iar coloșii de la Venta — abandonați de creatorii lor în mlaștinile din Tabasco, unde au fost descoperiți — sugerează că aceștia vor fi avut o temeinică organizare, fără de care nu era posibilă nici măcar transportarea pietrelor, ca să nu mai vorbim de faptul că relevarea artistică a unor idei, credințe și sentimente, în limbajul pietrei, trebuia să fi constituit satisfacerea unor necesități spirituale. Poate tocmai a demonstrării forței. Acesta este și tîlcul unei sculpturi intitulate «Învingătorul». Plasat pe un fundal cu vegetație de un verde violent și cu pămînt roșu, această operă este considerată de mulți specialiști ca una din expresiile cele mai grandioase ale artei universale. Într-o nișă a unei compoziții din piatră, aducînd — așa mi s-a părut mie — cu un arc de triumf, un personaj, învingătorul, meditează parcă la ceva, iar la picioarele lui, un alt personaj, avînd expresia unei prăbușiri interioare: este învinsul — poate un intrus, poate un invadator. Pe buiandrugul a ceea ce numesc arc de triumf se deslușește un cap de jaguar, simbolizînd, se presupune, Soarele, între colții lui încrucișîndu-se două raze. Este foarte posibil ca acestea să fie o metaforă a tăriilor, căci, mai tîrziu, în primele epoci ale culturii maya, încrucișarea de raze va simboliza cerul, fiind interpretată adesea ca o alegorie a năzuirii spre înălțimi, a aspirației la cunoașterea, la cucerirea acestora. Dealtfel, jaguarul — laimotiv al creației în diferite perioade ale civilizației mexicane — este o tălmăcire artistică, adesea complexă și greu de descifrat a raportului dintre om și Soare, și — în sens mai larg — a relațiilor dintre om și natură, în cadrul cărora omul izbutește treptat, prin geniul său, să cunoască tainele firii, să-i capteze forțele în folosul său; iar natura — adesea personificată în reprezentările artistice din vechiul Mexic — ajunge să cunoască omul și să-i prețuiască pentru puterea de pătrundere în tainițele sale. În această viziune, uneori natura însăși ia ceva din chipul omului. Este foarte revelatoare în acest sens o superbă statuie din muzeul de la Villahermosa, înfățișînd un jaguar aproape umanizat, cu chip și gesturi de om. O altă capodoperă a artei olmece este statuia unei femei — o mamă cu copilul în brațe, aplecată, cu gingășie, asupra odraslei sale, purtînd o bonetă împodobită ca un cap de jaguar.

Inteligența, talentul și iscusința vechilor mexicani în iscodirea tainelor naturii au stimulat, cu finalizări strălucite, setea de cunoaștere sau ceea ce, în termenii limbajului din zilele noastre, am numi pasiune științifică, pasiune pentru cercetarea fundamentală și aplicativă. Să ne gîndim numai la faptul că în perioada conchistei, în Mexic matematicile și astronomia ajunseseră la un nivel de dezvoltare neatins încă pe vremea aceea în nici o parte a lumii. Mayașii și aztecii au avut un calendar de extraordinară precizie, efectuînd calcule — confirmate astăzi cu aparate electronice — privind mișcarea de revoluție a planetei Venus, lunațiile, solstițiile și echinocțiile.

Cunoștințele științifice au fertilizat tot mai mult puterea creatoare a omului în desfășurarea activităților sale de «modelare», de transformare

Dialogul privirilor.

a mediului înconjurător. Din Mexic a pornit în lume porumbul. Domesticirea și cultivarea porumbului influențau în mod hotărîtor trecerea de la viața nomadă la comunitățile stabile în vechiul Mexic, au dat un impuls extraordinar organizării politice, economice și sociale, care a atins un grad foarte înalt la neamul aztecilor. În mitologia străvechilor populații de pe pămîntul mexican înseși, figurile eroice și zeitățile, simbolizînd diferite forțe ale naturii, participau la însămînțarea, germinarea și rodirea porumbului. Lumea legendelor, a miraculosului reflectă adesea, pe prim plan, preocupările legate de munca cîmpului. Fenomen subliniat cu atenție în «Historia General de las Cosas de la Nueva España», în care franciscanul Bernardino de Sahagún notează, de pildă, că, în Mexicul antic, oamenii vedeau în Soare «cel mai vajnic muncitor». Ei spuneau, scrie Sahagún, «că Soarele își începe munca dis-de-dimineață și nu lasă treaba decît seara».

Progresul științelor a constituit «suportul» tehnic al marilor construcții din vechiul Mexic și, în special, al ridicării marilor piramide. La Chichen-Itza, am văzut o piramidă care demonstrează marea virtuozitate în aplicarea cunoștințelor teoretice. Atît poziția piramidei, cît și unghiurile treptelor, concepute în funcție de concluziile observațiilor asupra efectelor de lumină în raport cu aceste unghiuri, și mai ales cu direcția precisă a căderii razelor solare, concură la obținerea următorului efect: în fiecare an, la 21 martie, ziua echinocțiului de primăvară, pe marginea treptelor apare o umbră ondulată simbolizînd «șarpele cu pene» sau, cum i se mai spune, «șarpele înaripat». Dar, pe lîngă faptul că implică știința și tehnica, piramidele constituie fabuloase mesaje artistice ale existenței și gîndirii popoarelor care le-au creat. La Teotihuacan și,

Uxmal: îngemănarea grandiosului cu frumosul, în piatră.

mai apoi, în sudul mexican — la Palenque, la Chichenitza și Uxmal —, am avut sentimentul că parcurg drumurile unui pelerinaj artistic unic, pe traseul căruia piramidele și palatele mayașe și toltece, alte impresionante muzee în aer liber, te absorb în universul artistic și filozofic al celor care le-au durat. Sînt ca visul fantastic al unei nopți tropicale. Dar totul este adevea. Spațiul acestor pagini nu ne îngăduie să intrăm într-un dialog mai cuprinzător asupra frumuseților și semnificațiilor pe care le degajă minunata mișcare a ideilor în reprezentări artistice inedite.

Prin frumusețea și puritatea expresiei artistice, statuile mayașilor au fost asemuite adesea cu celebrele statui din epoca de maximă înflorire a Greciei antice. S-a și afirmat că mayașii au fost grecii Americii. S-ar putea spune și invers: că Grecii au fost mayașii Europei. Dar speculațiile, și chiar considerațiile docte despre priorități, n-au sens și nici temei. Esențialul este că, în diferite zone ale lumii, au țîșnit forțe creatoare originale, care, tocmai prin specificul ideilor și al realităților proprii exprimate în graiul științei și artei, aduc o contribuție valoroasă la înflorirea și progresul civilizației pe planeta noastră. N-au rost sau temei nici încercările de a se căuta trăsături comune ale piramidelor din Egipt și Mexic, singurul lor element comun fiind denumirea. În timp ce piramida egipteană este un monument funerar, piramidele din Mexic — cu excepția uneia din Palenque — dau expresie plastică unui concept filozofic, notat mai înainte, reflectînd năzuința, aspirațiile omului de a fi mai aproape de Soare, de stele sau, cu alte cuvinte, de a se ridica, de a se desăvîrși. Șarpele înaripat, figură aproape omniprezentă în creația artistică din vechiul Mexic, sugerează, după unele teorii, etapele extreme în dialectica acestei evoluții: condiția primară a omului — cu mare forță vitală, dar cu orizontul încă restrîns — și dorința, voința lui, simbolizată de aripi, de a-și lua zborul spre înălțimi, de a scruta zările existenței sale, de a-și desfășura în acest sens forța-i potențială. Dealtfel, personajul mitologic cel mai proeminent al vechiului Mexic, Quetzalcoatl, reprezintă depozitarea într-un erou toltec a acestei aspirații. Căci Quetzalcoatl i-a învățat pe oameni cum să cultive pămîntul și le-a deschis ochii asupra minunilor care pot ieși de sub mîinile lor, muncind, înălțînd cetăți măreție, tăind drumuri în pustiurile cu cactuși sau în junglă. Și i-a învățat pe oameni să cînte; i-a dezobișnuit de practicile sacrificiilor umane și i-a învățat să fie mai veseli, mai buni. I-a învățat că măsura puterii lor era să construiască și nu să distrugă. Îndemn redat și în celebra epopee maya, Popol-Vuh. Aici e necesară o paranteză. Mayașii au avut o scriere — ideografică —, dar care încă n-a fost descifrată. E un vis de aur al arheologilor să poată pătrunde tîlcul inscripțiilor maya, cum sînt cele de pe pereții unui templu din Palenque. Dar marele monument literar al mayașilor, Popol-Vuh, este totuși la îndemîna noastră. Întîmplarea a făcut ca, în secolul XVII, să se descopere o copie a acestei epopei, scrisă în dialectul quiche (spiță a limbii mayașe), dar cu litere ale alfabetului latin. Regăsim în versurile unui dialog din Popol-Vuh conceptul filozofic — reflectat și de piramide — despre menirea omului de a construi, de a deschide drumuri, de *a avea drum* în viață. Citez cîteva din aceste versuri, în care se exprimă năzuința ca oamenii:

Să nu cadă pe drum, la coborîș,
nici la urcuș.
Să nu aibă piedici
nici îndărăt și nici 'nainte,
și nici să nu fie loviți.
Dă-le drumuri bune,
frumoase, netede drumuri.

Ștafeta acestui îndemn au purtat-o olmecii, mayașii, toltecii și aztecii.

O poartă și azi mexicanii.

EUGEN POP

Graiul mitologiei

„Eu – una dintre voi"

La Moscova a apărut cartea «Eu — una dintre voi», scrisă de o renumită țesătoare din orașul Kalinin, pe nume Liubov Parfenova. Este una dintre cele 4 000 de femei sovietice care pentru rezultatele deosebite în muncă au obținut înalta distincție de «Erou al Muncii Socialiste». Titlul cărții este grăitor în multe privințe. Biografia Parfenovei este strîns legată de colectivul în mijlocul căruia și-a desfășurat întreaga ei viață. Parfenova povestește cu pasiune despre profesia ei, care necesită măiestrie și inventivitate. În fața îți apare chipul unui om îndrăgostit de munca sa, vrednic și inspirat, capabil să învingă greutățile și, adesea, să-i ajute pe prieteni. Un loc însemnat îl ocupă în filele cărții educația tineretului. În această privință, Liubov Parfenova are o mare experiență. Multe dintre țesătoarele combinatului i-au fost eleve. Ea a preluat responsabilitatea asupra fetelor încă din școala profesională și le-a ajutat în momentul în care, după terminarea școlii, au început să lucreze în întreprindere. «Școala Parfenovei» a fost «absolvită» de peste 150 de țesătoare. Pentru frumusețea rară a comportamentului, pentru bunătate și noblețe, multe dintre ele o consideră drept a doua lor mamă. C.C. al P.C.U.S. și Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. au dat o înaltă apreciere țesătoarei fruntașe: lui Liubov Parfenova i s-a conferit Premiul de Stat al U.R.S.S. *(În fotografie:* împreună cu cîteva dintre elevele sale).

Constatările unui concurs

Ziarul «Cumhuriyet» din Istanbul a organizat un mare concurs, intitulat «*Femeia turcă în secolul nostru*». Concursul a fost cîștigat de Özgul Erten, printr-un studiu amplu publicat în 7 numere ale ziarului. Între titluri: «60 la sută dintre femeile noastre sînt analfabete». Studiul scris alert, bazîndu-se pe viața cotidiană și pe numeroase cifre statistice, este însoțit de fotografiile renumitului fotograf turc Ara Güler, care a surprins femeia turcă în diferite ipostaze ale vieții și muncii ei. Statisticile studiului au ca an de referință 1977. Astfel, între cei 3 022 de judecători există doar 149 de femei, între cei 10 670 de avocați, doar 1 592 de femei, 114 femei sînt cadre universitare, 1 566 medici și 44 586 învățătoare. «Deși este foarte încurajator faptul că numărul fetelor care au intrat în clasa I primară a fost de peste 2 milioane, totuși... numărul fetelor care urmează școala medie scade imediat la 200 000, iar al celor din licee la 60 000, al celor din liceele comerciale la 13 000» — se scrie în studiu. Preluăm din concluzii: «Femeia turcă este dependentă mai întîi de principiile societății, de condițiile economice, apoi de bărbați. Chiar dacă avem în vedere femeile cu o profesie, ar fi neadevărat să vorbim despre deplina instruire a femeii turce, despre independența ei economică».

Lin Lanying — o specialistă în domeniul semiconductoarelor

Lin Lanying, reputată specialistă, în vîrstă de 61 ani, din domeniul semiconductoarelor, director al Institutului de semiconductoare, este membră a Comitetului Permanent al Congresului Național al Poporului.

Studentă la Dickinson College din Statele Unite în timpul anilor '40, a obținut o licență în matematică. În timp ce se afla în America, Lin Lanying a căpătat un interes crescînd pentru noul domeniu de cercetări, al fizicii semiconductoarelor. În acel moment, anumite structuri cristaline tocmai începeau să fie recunoscute ca semiconductoare și oamenii de știință deveneau din ce în ce mai interesați de posibilitatea aplicării în practică a acestui lucru. Lin Lanying, în dorința de a-și servi țara mamă, China, a studiat alături de matematică și fizica semiconductoarelor la Universitatea din Pennsylvania. Ea s-a înapoiat pe pămîntul natal în 1957, devenind o specialistă apreciată în domeniul seconductoarelor.

În 1960, în R.P. Chineză a fost creat primul Institut de semiconductoare. Lin Lanying, în colaborare cu muncitorii și cei ce lucrau alături de ea, a executat un cuptor de înaltă calitate, în care să se producă separarea liberă a cristalelor de siliciu. În același timp, Lin Lanying și colegii săi au continuat să facă cercetări și în alte domenii.

În toamna lui 1977, folosind cuptoarele de înaltă presiune proiectate de ei, au putut să dezvolte monocristalele fosfatului de galiu, necesar în execuția diodelor emitătoare de lumină (fotodiode). Acesta este un material important în calculatoare electronice și aparate de măsură.

În martie 1978, Lin Lanying, în numele întregului personal al Institutului de semiconductoare, a prezentat la Conferința națională de știință și tehnologie primul monocristal de fosfat de galiu din China și galiu-arsen cu dizlocare liberă.

Ea se află acum la conducerea Institutului, unde se urmărește dezvoltarea și îmbunătățirea calității circuitelor integrate.

(După «Women of China» — 1979)

În lumea apartheid-ului

Femei ucise, maltratate, închise, hăituite — acesta este bilanțul represiunilor sălbatice ale autorităților de la Pretoria, cărora le-au căzut victimă băștinașele care au demonstrat cu vigoare împotriva legislației permiselor de liberă trecere, a politicii de discriminare rasială și apartheid aplicate cu rigoare în Africa de Sud. Mișcarea lor revendicativă este rezultatul unei stări de lucruri neîntîlnite în restul lumii. Astfel, conform publicației «South African Labour Bulletin», muncitoarele de culoare reprezintă categoria cea mai oprimată din rîndurile oamenilor muncii nu numai din această țară, ci chiar de pe întregul glob.

Cea mai mare parte a femeilor băștinașe sînt obligate să trăiască în bantustane. Ele au dreptul să se angajeze ca muncitoare necalificate sau femei de serviciu pe fermele albilor. Dar, în mod paradoxal, doar 13,6 la sută din totalul lor sînt remunerate. În general, ele efectuează muncile cele mai grele, de la transportarea în canistre așezate pe cap a apei de la distanțe mari, avînd în vedere că bantustanele au fost înființate în zonele cele mai aride ale țării, la lucrările cele mai istovitoare de pe ogoare. Această situație se explică și prin faptul că bărbații și fiii lor sînt nevoiți să plece departe în căutare de lucru, lipsind timp îndelungat de acasă. Astfel, pe umerii lor rămîne în întregime îndatorirea de a asigura existența copiilor.

Doar un număr restrîns de femei, și anume aproape în exclusivitate cele calificate, găsesc de lucru în puținele fabrici ridicate în zonele de frontieră cu bantustanele, iar cele mai «norocoase», în orașele rezervate albilor. Discriminările la care sînt supuse în așa-zisa zonă albă a Africii de Sud sînt chiar mai drastice decît în cazul bărbaților de culoare. De pildă, africancele care trăiesc în orașe sînt obligate să reînnoiască lunar permisele de

liberă trecere, ele putînd fi expulzate în rezervații chiar și în cazul abaterilor... imaginare. La muncă și calificare egală — posibilitățile de instruire pentru tinerele de culoare sînt mai reduse decît în cazul tinerilor aparținînd aceleiași rase —, cîștigul femeilor africane angajate în industria textilă este cu 20 la sută sub nivelul salariului minim. Astfel, o lucrătoare calificată pentru această industrie primește săptămînal 22 ranzi față de 27.50 ranzi cît se plătesc unui lucrător cu o pregătire egală. Lupta femeilor africane împotriva tuturor acestor discriminări înrobitoare, a politicii anacronice de apartheid practicate de guvernanții sud-africani a cunoscut o puternică amploare. Acțiunile lor de protest sînt organizate atît de Liga Femeilor Congresului Național African din Africa de Sud, cît și de Federația Femeilor Sud-Africane, aceasta din urmă incluzînd în rîndurile sale și albe cu vederi progresiste.

T. PRELIPCEANU

În tot cursul anului, mii de persoane, bărbați și femei, au participat la acțiuni de protest împotriva renașterii fascismului în R.F. Germania. *În foto:* o acțiune populară împotriva unei reuniuni a foștilor membri ai cunoscutei divizii SS «CAP DE MORT», desfășurată la Aroisen. Aroisen, unde în 1939, sub conducerea lui Theodor Eicke, declarat ulterior criminal de război, s-a înființat divizia SS «CAP DE MORT», fusese centru al fascismului încă din 1933. Prințul Josias de Waldeck și Pyemont, cunoscut SS-ist și director al lagărului de concentrare de la Buchenwald, și-a pus castelul din Aroisen la dispoziția SS-ului.

Din nou despre Liz Taylor...

De cîțiva ani, Elisabeth Taylor a părăsit platourile de filmare de la Hollywood, care au făcut-o atît de cunoscută și iubită în întreaga lume. Poate că renunțarea la film este doar temporară, o simplă pauză de lucru, datorată vîrstei de tranziție, cînd pentru rolurile de «jună primă» este puțin prea tîrziu, dar pentru cele de compoziție mult prea devreme? Să sperăm. Pînă atunci este însă sigur că despre Liz vom citi mai degrabă în presa serioasă decît în magazinele ilustrate. Căci, după cum se știe, după despărțirea de Richard Burton și căsătoria cu John W. Warner, Liz s-a angajat cu o neașteptată pasiune într-un domeniu care nu are prea mult de-a face cu filmul: viața politică. La alegerile parțiale pentru Congresul S.U.A. din toamna anului trecut, candidînd din partea Partidului Republican, John W. Warner a fost ales ca senator al statului Virginia. Presa americană — chiar și cea serioasă — a atribuit victoria «la un fir de păr» a lui Warner asupra adversarului său democrat Andrew Miller în cea mai mare parte soției sale. Căci, deși era o personalitate relativ cunoscută și înainte de căsătoria cu marea stea a ecranului (fusese subsecretar de stat la marină și coordonase acțiunile pentru sărbătorirea bicentenarului independenței S.U.A.), John Warner era considerat lipsit de șanse în cursa pentru Senat împotriva lui Miller. Liz l-a urmat însă pe soțul său pretutindeni în timpul campaniei electorale, la întîlnirile sale cu alegătorii luînd parte un număr neobișnuit de mare de persoane venite s-o vadă pe cea care fusese «Cleopatra» sau «Scorpia îmblînzită». Faptul i-a atras lui John Warner poreclia nu tocmai amabilă de «Domnul Elisabeth Taylor», dar și micul număr de voturi cu care l-a învins pe Miller și a obținut locul în Senat. Apreciind că în această calitate este de așteptat ca Warner să voteze «la dreapta de centru», revista «Newsweek» observa însă cu malițiozitate că, de fapt, nu aceasta este problema care interesează cercurile din Washington, ci care va fi și cum se va resimți influența soției sale asupra Capitoliului!

BAZIL ȘTEFAN

O NOUĂ ȘI MODERNĂ *tipografie a fost pusă în funcțiune la Thrikkakara — localitate din statul Kerala. Aici se vor tipări anual 18 milioane de manuale școlare pentru copiii Indiei.*

Învață să se apere...

Adeseori, femeile sînt primele care cad victimă valului de violență: agresiuni în plină stradă, crime, violuri etc. Evident, o asemenea situație impune și căutarea unor remedii. Iată, într-un articol cu vădită tentă publicitară, «Paris Match» își anunță cititoarele interesate despre deschiderea unei veritabile școli pentru femei. Școală în care acestea învață, în cîteva lecții, cum să se apere de un eventual agresor, cum să transforme în armă de apărare «eficientă» un scaun, o umbrelă, un baston.

O generație eșuată?

Revista «Stern» publică sub titlul «O generație eșuată?» următoarele: «După absolvirea școlii, 100 000 de tineri nu găsesc în R.F.G. un loc de calificare profesională. Rata mare a șomajului în rîndul tineretului are consecințe grave pe plan social. Astfel, la categoria de vîrstă sub 25 de ani, în R.F.G. numărul sinuciderilor este de trei ori mai mare decît pe ansamblul populației. Consumul de droguri este extrem de răspîndit la tinerii pînă în 25 de ani, confirmă un studiu efectuat recent în Bavaria». Imaginile color realizate de fotoreporterul nostru **Spiresa Tomescu**, *aflat la München în această vară, profilează și ele detalii ale acestui tablou.*

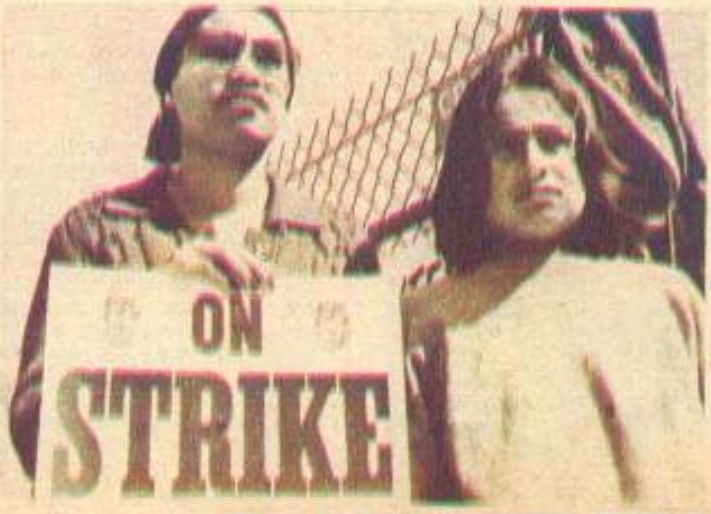

Pagini realizate de CAROL ROMAN

LUCRĂRI PREMIATE LA CONCURSUL „CHIPUL MAMEI ÎN CONȘTIINȚA NEAMULUI“

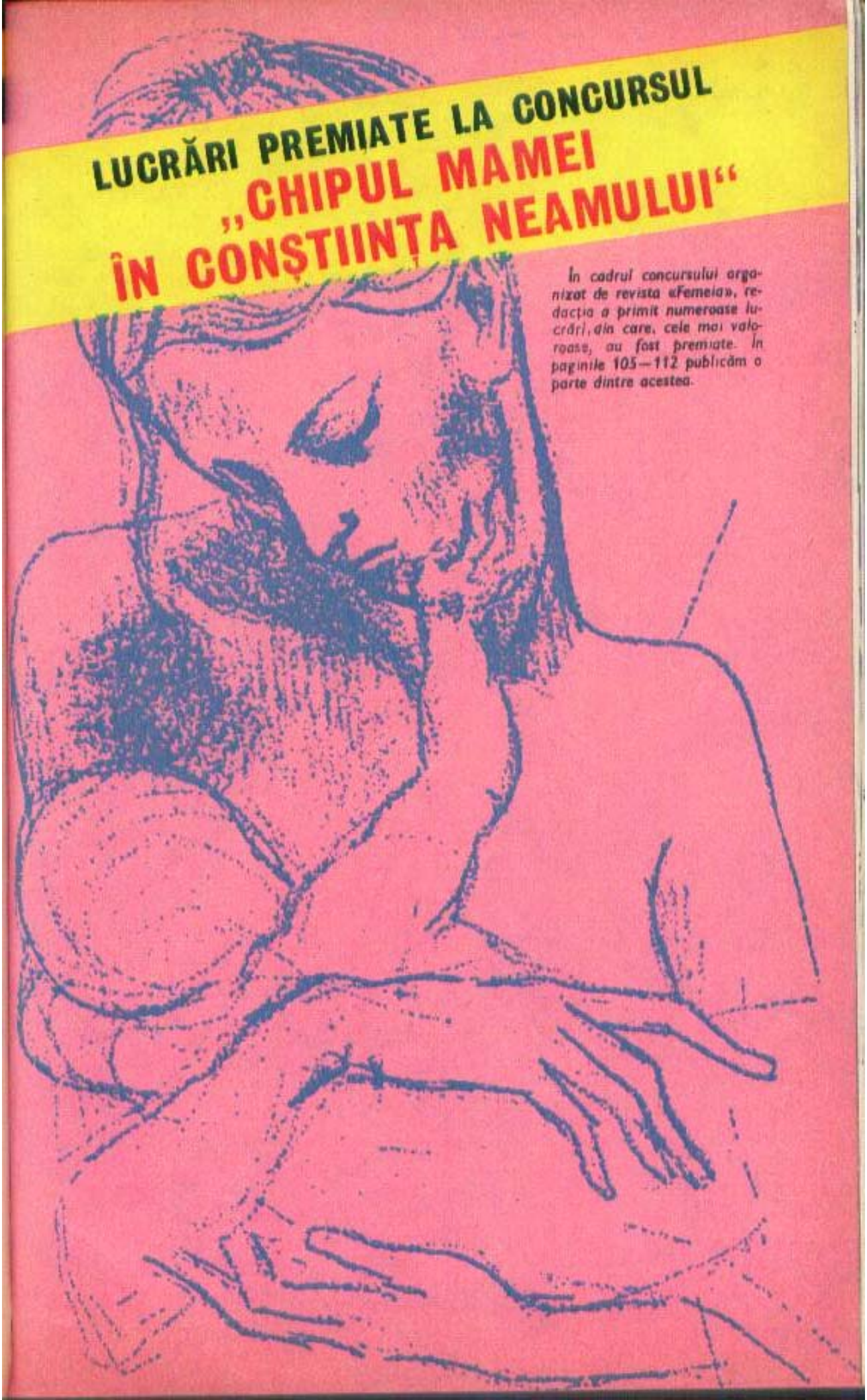

În cadrul concursului organizat de revista «Femeia», redacția a primit numeroase lucrări, din care, cele mai valoroase, au fost premiate. În paginile 105—112 publicăm o parte dintre acestea.

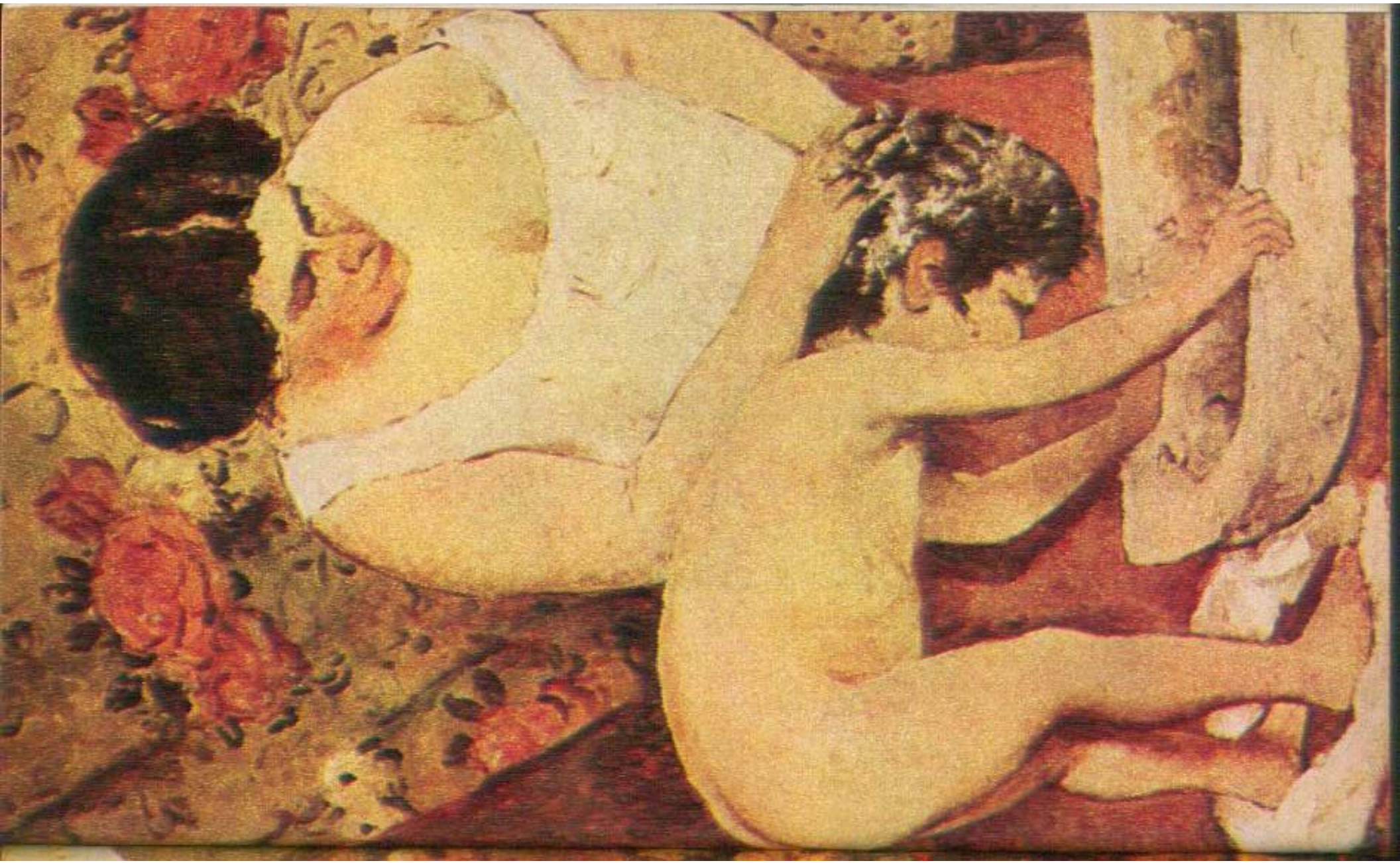

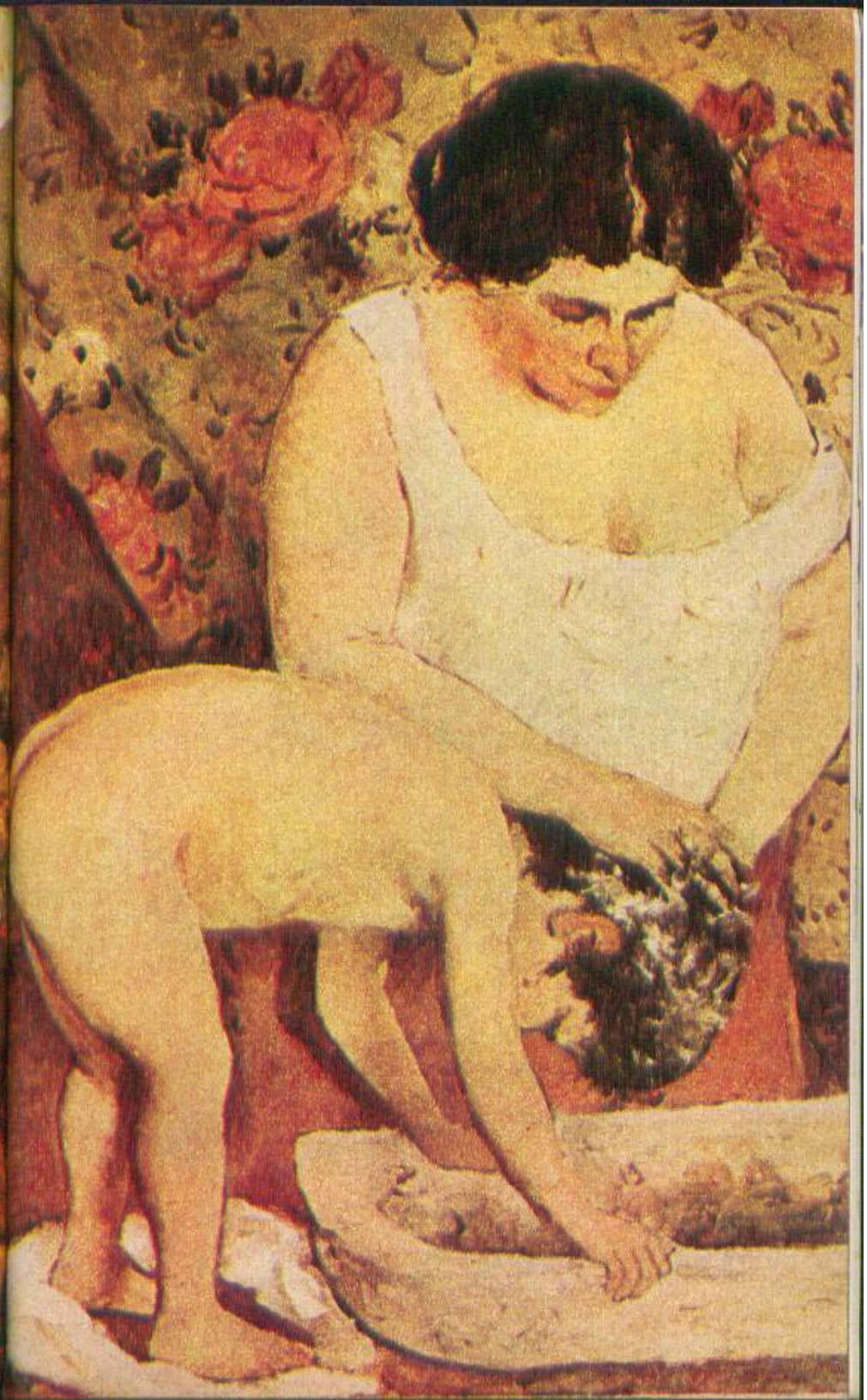

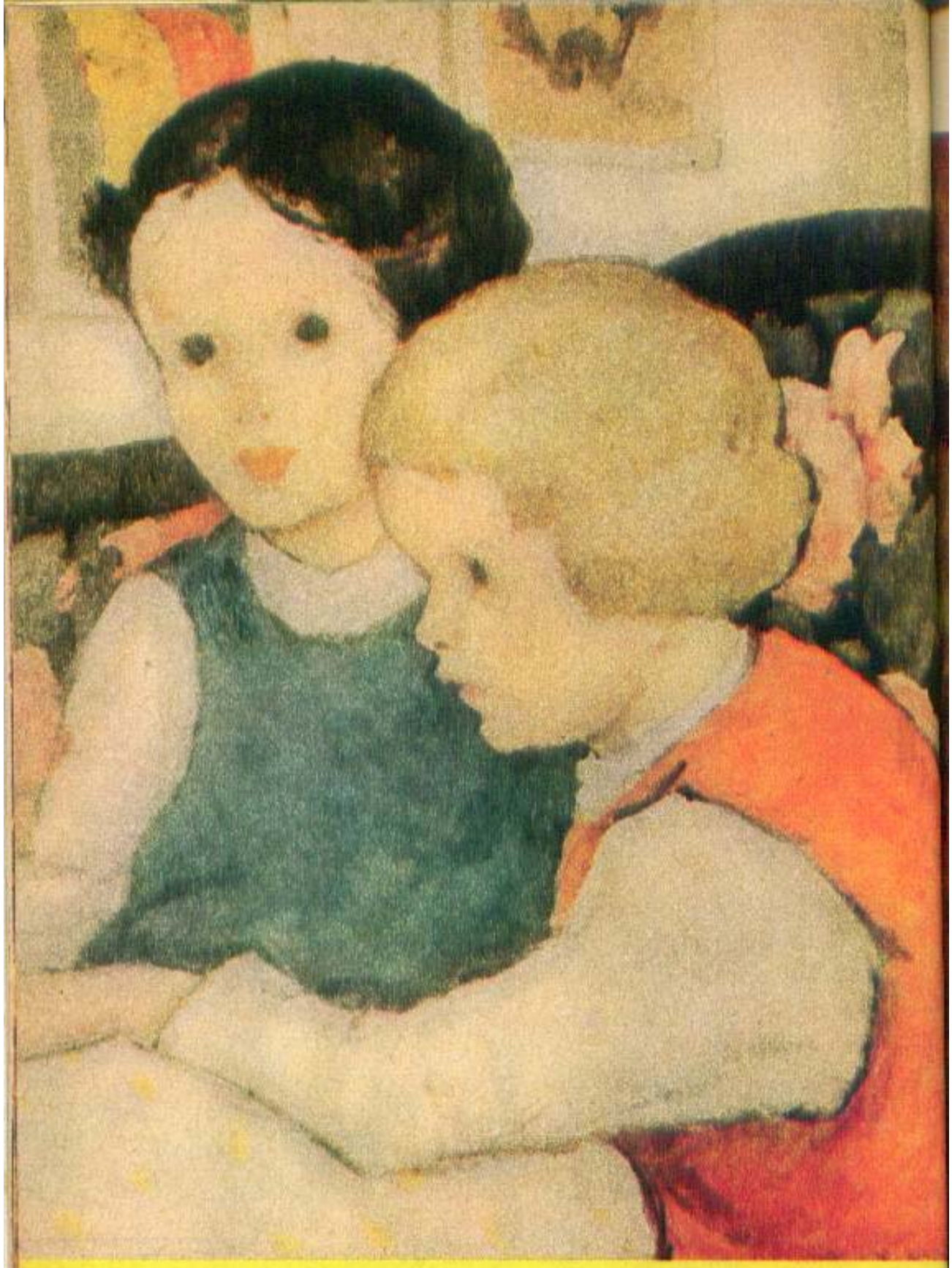

1. TH. AMAN: «Boieri surprinși la ospăț» (fragment).
2. ȘT. LUCHIAN: «Lăutul».
3. N. TONITZA: «Frații».
4. C. BABA: «Țărani» (fragment).
5. S. BĂLAȘA: «Nașterea poporului român» (detaliu din proiect)

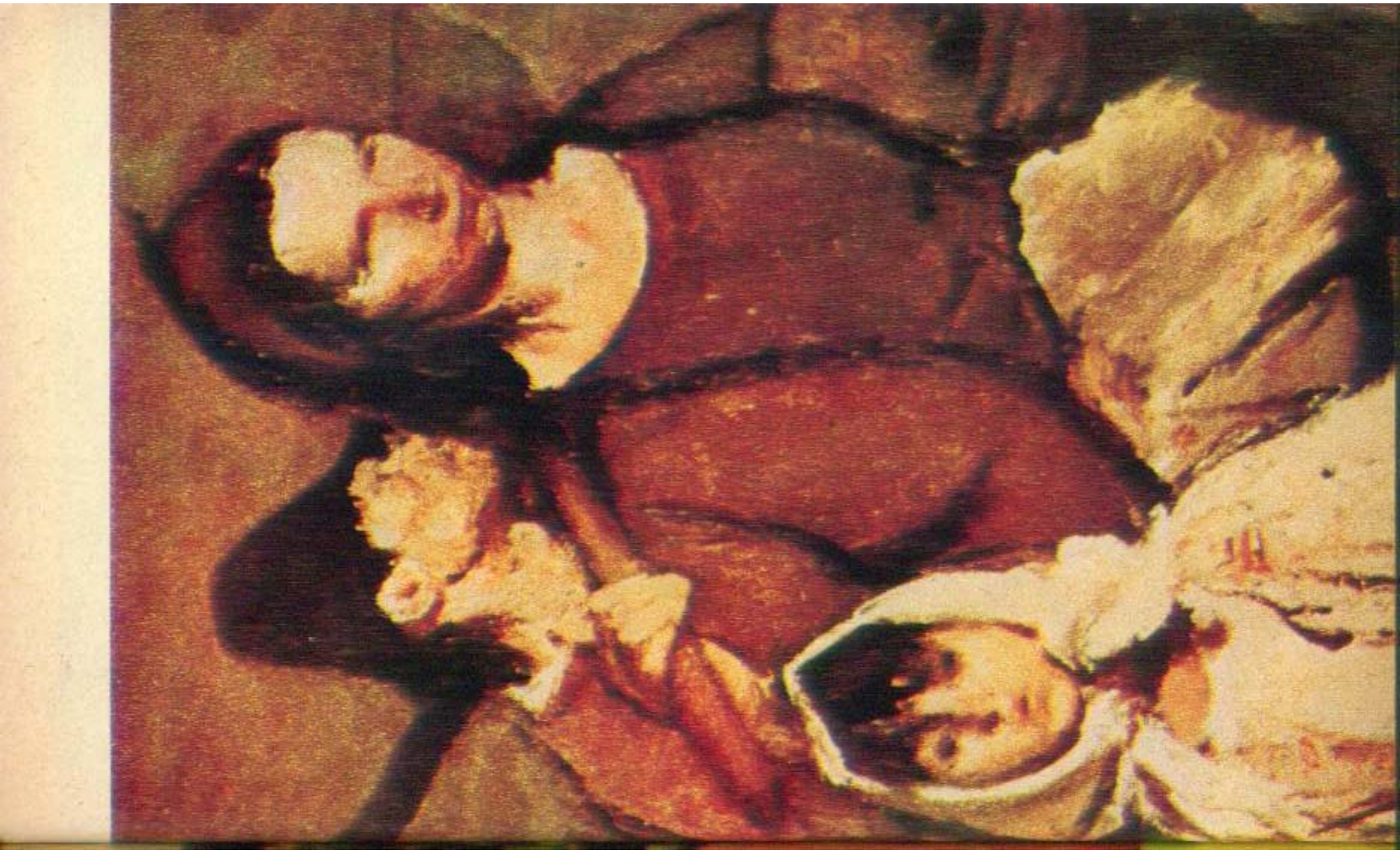

Concursul nostru:

CHIPUL MAMEI ÎN CONȘTIINȚA NEAMULUI

LUCIA IARU

Aniversare

Afară e întuneric, dar eu nu mai am liniște. Arunc așternutul de pe mine și încep să mă îmbrac, îndreptîndu-mă, încet, spre fereastră. Mă uit pe geam. Ninge cu fulgi mari, pufoși și deși. Pămîntul este tot acoperit de zăpadă. Cîțiva oameni (e atît de dimineață!) aproape că înoată, făcîndu-și loc cu greu să poată ajunge la tramvai sau autobuz. De mulți ani n-am mai avut o iarnă cu zăpadă. Natura a ținut să mă sărbătorească și ea. Doar azi împlinesc nouăzeci de ani. Și cu toate că încheieturile mă supără, vederea mi-a slăbit și puterile m-au cam lăsat, de trei zile ies în fiecare dimineață (toate magazinele sînt în jurul blocului) și mai fac cumpărături, ca să-mi pot primi copiii la masa pe care o voi pregăti doar eu singură. N-am cerut ajutor de la nimeni. La urma urmei, azi parcă mă simt mai tînără, și poate mi se pare, dar parcă mă simt și mai sprintenă. Vreau să le fac o surpriză și cînd vor apărea cu toții, să-i primesc la o masă sărbătorească, așa cum pregăteam altădată. Da, altădată...

În cameră e plăcut, curat și cald. Stau singură, într-o frumoasă garsonieră, pe care am primit-o prin grija partidului nostru. Pare curios că o bătrînă ca mine stă singură, cînd are atîția copii. Ei, tocmai pentru că i-am dat țării, azi am pe piept medalia de mamă eroină. După ce i-am crescut pe toți zece, așa cum am putut și pînă ce s-au ridicat și nepoții, am stat cînd la unul, cînd la altul. Le-am fost și eu de folos cît am putut, a venit o clipă însă cînd am dorit liniște, tihnă, singurătate. Am vrut să fiu eu cu mine și cu gîndurile mele.

I-am invitat la masă pe cei din oraș, dar știu că vor veni și cei din provincie, pentru că și-au făcut un obicei din asta. Mai ales acum, cînd suma este rotundă, mă întreb cu emoție dacă va lipsi vreunul. N-aș crede. Și apoi, presimt că-i voi vedea pe toți în jurul meu. De aceea voi pregăti multe bunătăți, în legea mea, și dacă n-am uitat, voi prepara pentru fiecare cîte ceva care îi place.

Trec la bucătărie, nu înainte de a întinde masa (Doamne, dar e atît de dimineață!), și aștern cea mai frumoasă față de masă pe care o am. Mă apuc de treabă cu rîvnă, aș vrea să lucrez mai repede, dar văd că nu prea am spor așa cum doresc eu. Răbdare. Ce să-i faci? Încheieturile scîrțîie și degetele cam dor, dar ce importanță are? Totul trebuie să fie perfect, căci cine știe dacă la anul voi mai fi prezentă la acest eveniment! Mă uit la ceas și mă sperii puțin. Orele trec repede. Așa de repede! Mă încurajez singură, pentru că îmi dau seama că mai am destul timp pînă la cinci, cînd se vor aduna ei, așa că îi dau zor. Îi dau zor, și mîinile îmi tremură puțin. O fi emoția sau... Și picioarele mă cam dor... Mă așez puțin pe scaun. Așa, acum e mai bine. Și am mai mult spor. Am făcut și cozonac, deși aș fi putut să-l cumpăr gata. Mirosul lui îmi gîdilă nările, așa cum platourile aranjate îmi desfată privirea. Zîmbesc fericită gîndindu-mă ce impresie grozavă voi face copiilor mei.

Mă uit iarăși la ceas. Este ora două și am terminat totul. Sînt mulțumită, cu atît mai mult cu cît mai am timp să mă mai și odihnesc puțin.

Trec în cameră. Aranjez masa și presar pe fața de masă ramuri de brad, să fie mai festiv. Ar fi fost și mai frumos cu flori, dar nu am. A, ba da! Îmi amintesc de niște «nemuritoare» pe care le păstrez într-o vază. Suflu ușor peste ele și le împrăștii printre farfurii. Acum e mai bine. Mai arunc o privire afară, unde oamenii aleargă ca furnicile, care încotro, și deschid șifonierul pentru a-mi lua rochia de sărbătoare. O aleg pe aceea pe care am primit-o anul trecut de la copii. Îmi pun pantofii de lac. Nu, nu-mi sînt mari, ba chiar s-au cam uscat de-atîta stat în dulap. Îi simt scorțoși, dar n-am să mor dacă o să-i țin cîteva ore în picioare. Măcar pînă îi voi întîmpina. Îmi completez ținuta cu o broșă micuță primită de la unul dintre nepoți și cu un inel de care mă leagă multe amintiri. Nu se mai potrivește cu mîinile mele bătrîne, dar e o zi deosebită și trebuie să le întrumusețez puțin, nu? Îmi netezesc și rochia. Mi se

pare, sau într-adevăr mi-a rămas iargă? Nu, nu mă înșel. Un an înseamnă, iată, tot mai mult.

Mă îndrept spre oglinda din perete. Știu că nu trebuie, dar nu rezist. Așa de rar îmi privesc chipul! Mă uit lung, lung și parcă nu mă recunosc. Din oglindă mă privește șăgalnic o băbuță adusă de spate, cu părul alb-argintiu, cu ochii cam cîrpiți și cam apoși, iar bărbia ascuțită, care se îndreaptă spre nas, mă face să zîmbesc. Buzele s-au subțiat de tot, colțurile gurii privesc în jos... Da, asta sînt eu. Asta sînt eu cea de acum. «La odihnă, bătrînico!», îmi zic, și încet, tîrîndu-mi pașii, mă așez pe fotoliul care mă cunoaște atît de bine...

Grijile și greutățile m-au luat în primire de copil. Eram cea mai mare la părinți și a trebuit, de timpuriu, să văd de casă și să-mi cresc frații mai mici, cu care mama nu mai prididea. La șaisprezece ani m-au măritat, că eram mulți. Ei scăpau de o gură de hrănit, eu eram voinică și sănătoasă, deci bună de muncă la bărbat. Nu l-am iubit. Era mult mai în vîrstă decît mine, dar a fost bun și am căutat să-i intru totdeauna în voie și să mă apropii de el. Copiii mi-au umplut repede casa și odată cu ei m-au năpădit și grijile. De cîte ori nopțile s-au transformat în zilei Zorile mă găseau spălînd rufe, călcînd, cîrpind sau văruind casele prin care poposeam pentru un an sau doi. N-am avut niciodată destul ca să pot dormi liniștită, iar bărbatul, care muncea din greu, nu reușea să aducă atîția bani cît am fi avut nevoie. Uneori, bărbatul (ce-i drept, așa de rar) se mai oprea și pe la cîte o cîrciumă și amarnic mă mai durea sufletul după bănuții azvîrliți pentru păcătoasa de băutură, dar mai ales pentru sănătatea lui șubredă. Îl primeam tăcută și nu-i ziceam nimic; știam că mai voia să uite din toate cîte le pătimea la căile ferate, unde trudea mult și primea puțin. Și unde era urmărit și amenințat pentru «gura lui rea», cum spuneau unii. Dar «gura lui rea» arăta adevărul și cerea alte legi și altă viață decît cea de cîine pe care o duceam. Și «gura lui rea» și plecările lui misterioase, împreună cu alți tovarăși de muncă, i-au venit de hac. După greva din '33 l-au zvîrlit pe drumuri și, bolnav cum era, n-a mai dus-o mult. Ne-a părăsit și am rămas singură cu cei zece copii, pentru care m-am luptat ca o leoaică să-i scot la liman. Cei mai mari s-au împrăștiat care încotro: ucenici sau la stăpîn, au început să-și cîștige existența, fiecare după puterile lui. Cei mici i-am strîns în jurul meu ca o cloșcă. Aș fi vrut să intru într-o fabrică, dar erau și așa destui bărbați dați afară, ce să mai caute o femeie să le fure pîinea? Ce era să fac? M-am apucat să spăl rufe pe la unul și pe la altul. Trebuia să-mi cresc copiii și să mîncăm. Și lucrul acesta nu-l știa nimeni mai bine ca mine.

Apoi s-a schimbat totul! S-a făcut în sfîrșit dreptate. Copiii, care de pe unde erau, au muncit din răsputeri: unii dintre ei au învățat meserii noi, alții și-au completat studiile. Nici eu nu m-am lăsat mai prejos...

*

Un țîrîit prelung se aude. Sar din fotoliu și nu-mi dau seama unde sînt. Unde mă aflu? Văd masa pusă. A, da, e ziua mea de naștere și am adormit așteptînd. Amețită cum sînt, alerg la ușă. Mă încurc încercînd să descui. Îmi tremură mîinile, dar reușesc să trag zăvorul și să scot lanțul. Deschid larg ușa și în fața mea văd o mulțime de ochi: albaștri, căprui, verzi, ochi ce mă privesc cu drag. Unii au capetele descoperite, încadrate de păr alb. Sînt bătrîni și ei, și e firesc. Uite-i, sînt aici, fii, fiice, nepoți și strănepoți, cu brațele încărcate de flori: garoafe, multe garoafe albe și roșii pe care mi le oferă din prag. Le iau emoționată. Și în timp ce le strîng la piept cu ochii umezi, încerc să-i număr. Nu mi-au înșelat așteptările, sînt toți și mă privesc zîmbind. Îi îndemn să intre, dar mă oprește un murmur ușor, care se aude din ce în ce mai puternic. Cîntă. Ei cîntă într-un glas...

Nu mă mai pot stăpîni. Lacrimile îmi curg șiroi, în timp ce caut să-i îmbrățișez, și-i strig pe rînd:

— Haideți, dragii mei, intrați Ionică, Radule, Ana, Vasilică, Nicule, Marioaro, Puiule...

MIRELA SAMOILĂ

cîntec de leagăn

Mamă de dor,
cîntă-mi cu dor
dorul Pămîntului,
dainele vîntului,
dorul luminilor.

Mamă-iubire,
cîntă-mi iubire,
iubirea de floare,
prin om trecătoare,
iubirea de zbor,
flacăra din dor.

Mamă-cîntec,
zi-mi un cîntec,
cîntecul din ape,
inimii aproape,
cîntecul din stele,
nesfîrșit ca ele.

EMILIA RUSSE

trei pachete

Port în amintire un tablou văzut într-un muzeu. Înfățișa o stîncă din care țîșnea un izvor. În fața izvorului se afla o femeie. Pe trupul uscățiv, înalt ca o trestie, atîrnau veșminte negre, precum neagră îi era și broboada din care se zărea un chip pierdut în gînduri, în timp ce aștepta să i se umple ulciorul. Tabloul se intitula «Gînduri de

mamă». Zilele trecute am avut senzația că femeia din tablou a intrat în birou la noi. Învesmîntată din cap pînă în picioare în negru, precum este datina îmbrăcămintei femeilor din satele din cîmpia transilvană, purta pe spate desaga țesută din lînă, părtașă a poverilor purtate pe spinare de generații de femei de prin partea aceasta de țară. Deosebirea dintre aceste două femei, cea din tablou și cea reală, era că aceasta din urmă avea un chip extraordinar de senin, poate și din cauza ochilor de un albastru de Voronet și a zîmbetului ei prietenos.

— Bună ziua, a zis întrînd. Eu sînt mama lui Victor și, fără pic de sfială, ne-a întins mîna la toți. Pe noi, femeile, ne-a sărutat ca pe niște surori sau ca pe vechi prietene, iar bărbaților le-a întins o mînă energică.

— Victor a plecat să facă niște schițe pe teren, dar puteți să-l așteptați, îi zic, oferindu-i un scaun mamei colegului nostru.

— N-aș sta prea mult să-l aștept. Mai bine îi las aici pachetele și scoate din desagă trei pachete identice ca formă și volum. Le-am pus la fiecare cîte o bucată de slănină, cas și cîte 10 ouă. Să-i spuneți lui Victor să le trimită la Cluj-Napoca, unul la Petrea, unul la Iuliu și unul la Dănuț.

— Mai șezi puțin și așteaptă-l, insist eu, căci trebuie să sosească din clipă în clipă.

— Aș sta eu, cum n-aș sta, zice femeia, dar mă grăbesc. Mă așteaptă acasă ceilalți trei copii și ograda plină de vite și păsări, și de aici din Luduș la Petrilaca mai am de mers vreo 12 km.

Abia după ce am stăruit să se odihnească puțin înainte de a porni pe drum așa de lung, s-a așezat pe scaun, așternîndu-și mîinile în poală, într-o abandonare odihnitoare. Era în chipul acestei femei atîta blîndețe, atîta senin, atîta pace și un nesfîrșit optimism încît, privind-o, simțeam cum ceva din forța, din pacea ei, trecea în ființa mea. După cîteva momente, o întreb, așa, ca să destram tăcerea, cine sînt Petrea, Iuliu și Dănuț, adică cei trei cărora Victor trebuia să le trimită pachetele.

— Copiii mei, zice, ăștia care-s acuma studenți. De ani de zile tot așa fac, cîte trei pachete. Așa s-a nimerit, să fie tot cîte trei studenți. Întîi a fost Uliana, aceea care acuma este profesoară de chimie la Bistrița, Oana, inginera de la Satu Mare, și Victor, care vi-i coleg. Acum sînt studenți Petrică, Iuliu și Dănuț: doi la Politehnică, la T.C.M., cum zic ei, și Dănuț la informatică. Acasă îi mai am pe Adrian, Mariana și Mircea, care sînt încă elevi, dar nici aceștia nu se vor lăsa mai prejos... da zău că nu mai stau, zise, ridicîndu-se de pe scaun și, fără a ține seama de insistențele mele de a mai rămîne, își ia desaga și dispare.

Cînd Victor s-a întors, i-am spus cum am cunoscut-o pe mama lui și așa, din curiozitate maternă, am vrut să știu cum o vede un copil cu atîția frați pe mama lui. Întrebarea mea l-a făcut pe Victor să-și îndrepte privirea spre geam, scrutînd parcă în timp și spațiu, și după cîteva minute de tăcere s-a întors spre mine.

— Eu n-o văd pe mama... văd numai noaptea, cînd noi, copiii, ne culcăm și mama strînge masa și mă trezesc tot cu noaptea în cap și o văd iarăși pe mama, așternînd masa cu mîncarea gătită, îmbrăcămintea noastră curată și mă întreb și acum dacă mama mea a dormit vreodată. Mai văd cum vara plecam cu toții la cîmp, fiecare cu cîte o unealtă, cu coșa cu apă în mînă, numai mama avea mereu în brațe cîte un copil mic. Ne opream din trudă la mijlocul zilei. Toți mîncam, numai mama stătea rezemată la umbra unui pom și avea grijă de ăla mic.

Băieții, toți, am făcut mai întîi școala profesională, apoi liceul seral, apoi facultatea. Fetele, adică Uliana și Oana, au urmat de la început liceul, după aceea facultatea; și la liceu, și la facultate, am avut cu toții bursă. Mama ne trimitea însă mereu pachete, așa, cîte trei, cum zice ea.

— Victor! dacă ar trebui să-i faci mamei tale un portret, cum i l-ai face? îl întreb din nou pe Victor.

— Portretul mamei mele eu nu pot să-l fac mai frumos decît și l-a făurit ea. Chipul ei trăiește acum în noi și mai apoi va trăi în copiii noștri. Chipul ei, cel din sufletul nostru, nu-l va putea zugrăvi nimeni, niciodată.

MONICA DUNĂ

Din jurnalul unei mame

Țipăt de viață... Purtăm în noi dorurile unui ev înroșit de visuri. Ți se prelinge în suflet licoarea frînturii stinse, picurată infinitezimal în opalul unui mugure sîngerînd, în opalul unei cupe de lacrimă spălată. Priviri clare, priviri cețoase se zbat în lupta pentru supremație. Le simți zbaterea sfioasă, intangibilă simțurilor comune. Plutește vag, luptă a contrariilor, într-o continuă devenire spre puritatea unui echilibru de neajuns.

Lumina, în deplina ei strălucire, se prăbușește haotic, iar zvîcnitura ei dornică din nou de înălțare se curbează într-o risipă de culori, țipăt de lebădă, strigăt de viață, un imens ochi al sublimului... Și totuși... și totuși lumina va țîșni sfîșietor din alt întuneric, din alt embrion, tot mai vibrantă în intensitatea sa, tot mai dornică de stăpînire...

Dacă și bărbații ar naște, n-ar mai fi războaie. Căci niște Ei (anti-umani) ne hotărăsc destinele fără măcar să cunoască sublimul act al nașterii: infernul chinurilor, purgatoriul zămislirii eliberatoare, extraordinarul simțămînt de mamă.

Începuseră durerile. Un zvîcnet scurt mă scurtcircuita din cinci în cinci minute. În jurul meu, panică, alertă. Mi se strecurase o spaimă necunoscută. Un vecin săritor se și înființase la poartă. Nu mai aveam nici o scăpare. Mă sileam să zîmbesc. O

mînă rămase încleștată de mîna lui Ion. Aș fi vrut să fug. Aiurea, oriunde. Omul însă era pățit. I se mai întîmplase ca o femeie să-i nască în mașină. Gonea ca o ambulanță. Mi-am pus zăvor la frică. «Tovarășa este borțoasă». Încheiase un elev de-al meu portretul tovarășei lui învățătoare. Am tăiat rușinată cuvîntul și i-am scris cu roșu «gravidă». «Borțoasă sau gravidă tot cît o putinică arăt și tot trebuie să nasc acum sau mai tîrziu» — mi-am spus indignată. Și cu curajul confecționat, nici eu nu știu de unde, m-am despărțit de cei dragi, de parcă plecam pe tărîmul celălalt.

O ceață curioasă se așezase ca o perdea între mine și lumea din afară. Mă înstrăinasem și de propria mea ființă. Aș fi vrut să fiu devotată noii și marii mele experiențe, să-mi cunosc limitele, să mă testez. Încă îmi ardea de experiențe. Elanul mi s-a ciopîrțit subit cînd m-am văzut într-un cămeșoi lung, de vrăjitoare, pusă la regim de streang. A trebuit apoi să trec la control. Controale penibile, care parcă îmi sfîșiau pudoarea, din păcate atît de necesare, și pe care, cu rațiunea, a trebuit să le accept fără crîcnire.

A doua zi, Ion s-a și înființat, dornic să-și culeagă roadele. I-am dezamăgit așteptarea. Durerile se evaporaseră, uituce în a-și urmări victima. Mai tîrziu aveam să înțeleg că era liniștea nefirească dinaintea începerii furtunii.

Noaptea e un sfetnic rău... Nu știu ce cuțite învîrte luna pe cer de se pornesc pruncii să-și țipe dreptul la viață la miezul nopții.

În sfîrșit! Aveam și eu acum cu cine lupta. Eram toată o încordare. Torpile — minute și piciorușe — loveau fără milă într-o închisoare ce nu mai putea fi suportată. Mă simțeam un Hercules feminin, gata să-nfrunte cele douăsprezece munci. Mă mișcam ca o leoaică-n cușcă. Număram minutele. Am ajuns să număr orele. Priveam cu ură în mine, la acest corp nevolnic ce nu-și mai găsea locul, se-ncrîncena, se zvîrcolea, și parcă mi-era milă de el. Mila însă o transformam în asprime. Mă mustram.

Timpul devenise propria mea cușcă. Noaptea neagră îl închisese cu lacăte de somn. O femeie sforăia ca o altistă. Așteptam să se facă lumină, să revăd verdeața crudă din curte. De parcă de acolo mai așteptam puțină putere.

Sosit-a și ziua. Nici o schimbare. Pînă una alta am ajuns oaspetele camerei de travaliu. Durerile deveniseră insuportabile. Gura mi se coclise, buzele deveniseră o coajă. O țigancă cu «stagiu» se jelea de mama focului. Urla atît de convingător, atît de sfîșietor, dar regizat parcă, încît cred că voia să-și asurzească durerile, iar mie urechile, amîndouă avînd să fim cîștigate de pe urma sonorei sale declamații. Tare i-aș fi pus un căluș în gură. Cum era de așteptat, a născut ușor un voinic de băiat. Locul i l-a luat o femeie de la țară. Și ea cu vechime, dar cu alt

EMILIA IERCOȘAN

Dor de mamă

Iese luna dintr-un nor
Și-mi aprinde-n suflet dor.
Dor de satul părăsit,
Pe unde-am copilărit.
Doru-mi-i de iarba deasă,
De măicuța mea de acasă,
Care-o crescut singurea,
Cinci copii pe lîngă ea.
Tăicuțu mort în război,
Și-am rămas, sărmani de noi,
În greutăți și nevoi.
Dar măicuța mea cea dragă
Muncea ziulica întreagă,
Pe ianuri și pe ogor,
Cu sufletu-i plin de dor.
Seara, cu inima arsă,
Alerga la noi acasă,
Cina că ne-o pregătea,
Ne spăla și ne culca,
Pîn-la ziuă se scula,
În cuptor pîne cocea.
Muncea ziua și doinea,
Pe tăicuțu-n dor chema...
Vino să vezi de copii.
Făcea mama cum putea,
La școală ne trimitea.
De la ea cînd am plecat,
Strîns la piept ne-o îmbrățișat,
Cu mîinile amîndouă,
Cu ochii înotînd în rouă.
Ne învăța cum să muncim,
Fii ai Patriei să fim.
Cu lacrimi ne-am luat zborul,
Să ne înflorim viitorul.
După sfînta ei povață,
Am pășit frumos în viață.

Nu te-am uitat

O, mamă, scumpă, chip iubit,
Te văd din umbre răsărind.
Cu ochii buni și zîmbitori,
Ca astrul zilelor în zori.
O, mamă, scumpă, chip curat,
Te văd mereu lîng-al meu pat
Cînd zorii blînzi ai dimineții
Îmi luminau firul vieții.
Măicuță dragă, chipul tău,
Îl simt în preajma mea mereu
Și mîna ta, și lacrima
Le simt mereu pe fruntea mea...
Măicuța mea, te văd în zare,
Muncind cu rîvnă pe ogoare.
Te văd trudind la seceriș,
Ștergînd sudoarea pe furiș.
Te văd venind, pe înserat,
Cu șorțul alb de în curat,
Cu poala prinsă-n brîu, grăbită
În calea tatei, fericită.
O, cît de mult aș alerga,
S-acum, cu dor în calea ta,
Prin grindină și prin furtună,
Să te mai văd măicuță bună,
Și cu cît dor aș săruta,
Măicuță dulce, mîna ta.

stil. Gemea decent, și asta m-a mai liniștit.

Durerile însă căpătaseră un crescendo promițător, care-mi storseseră răbdarea și firava forță.

O cumnată picată din cer mi-a făcut o vizită pornită din cel mai omenesc simțămînt de solidaritate feminină. Garoafele albe, atît de dragi altădată, m-au strivit. Mi-aminteau de-o lume minunată, de-o lume de dincolo de aceste ziduri și de datoria mea neîmplinită.

I-am mulțumit din suflet și-am fugit hohotind deznădăjduită. Erau primele lacrimi pe care mi le-am permis de cînd «trăvăluiam» de zor.

Nici lui Ion, care de șapte ore se chinuia să-nduplece un portar-cerber, nu i-am putut suporta mînglierile.

Mă simțeam vinovată și doream să scap. Am intrat în încăperea pentru naștere. Gata să răstorn munții. Trecuseră 15 ore de coșmar, și nu promiteam nimic bun.

Îmi venea să hămăi. Ochii îi simțeam gata să fugă din orbite. Mă sufocam cu tubul de oxigen în gură. Și veștii mergeau afară spre un soț nerăbdător: «Tot n-a născut!»

Îmi venea să rîd și să plîng de-a valma, aproape de pragul disperării. S-a iscat o forfotă printre cadrele medicale. Foarfece uriașe scînteiau în lumină. Un scrîșnet, un ultim efort, un gîlgîit, un nu știu ce țîșnind roșu, cu păr negru. Un sentiment uriaș de ușurare și-un țipăt tardiv, dar care-ți părea cea mai serafică muzică a sferelor.

M-am prăbușit ușoară și mulțumită cum numai o proaspătă mamă poate fi. La scurt timp, a putut și Ion să-și vadă «eroica» soție. Purta, în ciuda efortului, șimburele compătimirii în priviri. Eram de nerecunoscut. Ochii însîngerați, fața stropită cu puncte roșii.

«A avut ombilicul pe după gît. Încă puțin și murea strangulată», m-am adresat, dezvinovățindu-mă. O moleșeală bolnăvicioasă îmi întuneca mintea. Vorbeam, nici nu mai știu ce, numai să nu adorm, mintea însă era dusă departe, pe niște pajiști cu soare, întesate cu margarete albe și maci roșii. Alergam, mai mult plutind, fericită, atît de fericită...

ACNEZA GROSU

Copacul

Se spune că femeia care naște mai mulți copii este frumoasă și sănătoasă. Cristina are șase copii și dacă biciul vieții nu ar fi sfichiuit-o prea devreme, ea ar fi fost una dintre cele mai frumoase femei. Dar viața aceasta, care nu are o balanță specială, îți dă cîteodată tot ce-ți dorești, ca apoi, cînd nici nu te gîndești, să-ți ia înapoi întreit. Cristina este însă una dintre acele femei care știu să se ia cu viața de piept.

Plecase cu patrusprezece ani în urmă, din frumosul ei sat, să-și urmeze soțul, pe atunci muncitor la fabrica de bere, și se stabiliseră într-un cartier al Bacăului. Își construiseră o casă după posibilitățile lor.

În primul an venise primul copil — o fetiță —, iar în al doilea an, spre sfîrșit, al doilea copil. Cristina s-a hotărît să intre în serviciu și s-a angajat ca muncitoare la fabrica de confecții. Anton, soțul ei, urmase niște cursuri de calificare și ocupase un post de operator chimist la C.C.H. «Letea». Între timp a venit și al treilea copil, apoi al patrulea, și tot așa... Greutățile creșteau zi de zi, dar ei nu se speriau. Anton se trăgea dintr-o familie cu zece copii și-i spunea mereu Cristinei: «Mama nu s-a plîns de zece copii. Și ce greu ne-a crescut! Dar noi care avem de toate?»

Zilele, lunile, anii treceau așa de repede că nici nu știau cum de-a ajuns fetița mai mare să le mătură casa. Uneori tot în grija fetiței mai mari rămîneau cei mici. Și cîtă bucurie pentru un părinte să-ți vezi copilul așteptîndute zîmbind triumfător că a făcut totul! Cînd veni al cincilea copil, căsuța lor deveni neîncăpătoare. Conducerea întreprinderii le dădu repartiție pentru un nou apartament.

Școala era la o azvîrlitură de băț, căminul la fel, iar ei lucrau în schimburi inverse.

Fiecare știa ce trebuie să facă.

Într-o seară, pe la începutul lunii septembrie, la un an după ce se mutaseră în noua locuință, Cristina îi spuse lui Anton că vor avea al șaselea copil. Se aștepta ca el să se întristeze la noua veste, așa cum fac mai toți tații: la primul copil nu e nimeni ca ei, dar după aceea, la al doilea, al treilea mai cu hîci de parcă ar fi bietele femei de vină sau parcă i-ar purta ei în pîntece. Dar Anton, care tocmai atunci repara un scaun, ridicase ochii spre ea, glumind ca de fiecare dată: Am să mai fac un colț de masă și pentru a opta farfurie. Și zîmbea. De-ar fi înțeles atunci Cristina acel zîmbet — zîmbet care avea s-o doară toată viața.

Era spre sfîrșitul lunii noiembrie, cînd Anton plecase cu treburi la niște rude, la numai doi kilometri. Se făcea seară și ei tot nu venea. Copiii îl așteptaseră pînă pe la nouă, apoi adormiseră care pe unde apucase.

Cristina lucrase în schimbul II. De departe văzuse ferestrele cufundate în întuneric, dar crezuse că au adormit cu toții. Abia cînd intrase în casă își dăduse seama că Anton nu era acasă. Îi spusese Cristinei că se întoarce pe la cinci, și acum era ceasul unsprezece. Toată noaptea nu închisese ochii. Își privise copiii. Ce frumoși erau! Dormeau îmbujorați, fără să știe că în clipele acelea viața le pregătea triste surprize.

A doua zi, cînd nici nu se sculaseră copiii, Cristina avea o aripă frîntă. Aripi îi dăduse viața, iar ea știuse să vîslească cu ele din plin. Acum viața îi luase îndoit înapoi cînd nici nu se aștepta. Și în mintea ei încurcată apăruse el zîmbind: «Mama a crescut zece». Oare știuse Anton ceva despre apropiata lui moarte? Toate acestea se învălmășeau în capul ei, negăsind răspuns la ele.

Știa Cristina că moartea face hotar, dar nu știa că face hotar și acolo unde există dragoste, prea multă dragoste. Ori chiar dacă știuse nu se gîndise niciodată. Singură se gîndise la ce însemnase Anton pentru ea. Dar pentru copii? Îi văzuse pe toți plîngînd după tata,

dar cînd venea seara se înlănțuiau de gîtul ei parcă spunînd: Nu vrem să te pierdem și pe tine. Doar tu ne-ai mai rămas. Fii tare!

Și tare a rămas Cristina. Cînd murise Anton era însărcinată în luna a treia. Toți o sfătuiseră ca pe al șaselea să-l întrerupă, avea dreptul. Dar Cristina nu a ascultat de nimeni. Cînd simțise prima zvîcnitură a copilului simțise din nou legătura cu Anton. Era cel mai recent fir de viață ce o lega de ei. Undeva, prin această zvîcnitură, păienjenișul durerii se destrăma, făcînd loc căldurii, la lumina căreia creștea, ca o rază de bucurie, ultimul mugur al dragostei lor.

Cristina îl numi Anton. Și Anton cel mic o făcu pe Cristina să mai uite de celălalt Anton.

*

Seară de noiembrie. Într-o casă de pe o străduță a Bacăului întunericul s-a lăsat la fel de pașnic ca și în celelalte cămine. În fața unei mese iau cina o mamă împreună cu cei șase copii: Antonela, Genoveva, Flaviana, Gabriel, Claudiu, Anton. Povestesc fiecare despre întîmplările de peste zi. Sînt veseli și frumoși. Mama îi soarbe din ochi. Dincolo de geamătul durerii, din inima ei, simte scurgîndu-se ca un firișor subțire speranța în copiii ei.

Unul îi moștenește ochii celui pierdut, altul fizionomia, iar un al treilea are glasul atît de asemănător că Cristina tresare de cîte ori îl aude vorbind.

Și privind la fiecare, imaginea soțului se refăcea din bucățele, ca dintr-un diamant sfărîmat — pe care ea îl socotea pierdut pentru totdeauna.

SORIN KONYICSKA

otopul de lumină mă străpungea necruțător și terasa părea atît de mică în fața imensității albastrului aninat între apă și cer. Aici, sub ploaia solară, răcoarea dimineții se topea treptat odată cu puterile mele, într-o epuizare moleșită; o pendulare între vis și realitate, pe fondul căreia se perindau imaginile plajei, unde marea mîngîia trupurile amețite-n iz de algă. De la înălțimea etajelor, zumzetul vieții semăna cu un zvon nedefinit. Ce mult aș fi dorit să mă pot pierde în învălmășeala de acolo... dar viața mă pironise de un pat din care nu puteam decît să privesc și să-mi las buzele arse de briza sărată. Poate că era numai o sete firească, de apă, sau mai mult, o sete de viață. Pierdut în mine însumi, pluteam printre imagini, uitînd de rana care, dogorîtă de soare, nu mai durea...

În asemenea clipe, gîndurile mă purtau prin locurile natale, acolo și soarele era parcă altfel. Adeș ieșeam la pescuit în sus pe Jiu. Sînt locuri minunate, unde pădurea coțoară din munte, năpustindu-se în apă, și aerul pare curat, cu toate că și aici plutește în văzduh cărbunele, și minerii îi descoperă prezența prin gulerul alb al cămășilor arborat în zi de sărbătoare. Priveam halatul imaculat al doctorului de lîngă mine și gîndul mă purta spre meleagurile natale, acolo unde mama și cei trei frați așteaptă scrisoarea care întîrzie — de la mine.

— Tu, Sorine!... mă trezi de-a binelea vocea doctorului, să-i scrii o scrisoare mamei tale și s-o rogi frumos să vină pe la sanatoriu. Cînd scrisoarea va fi gata, te rog să dai pe la mine pentru că vreau să-i scriu și eu cîteva cuvinte.

Priveam speriat la doctor și nu pricepeam nimic. Totuși am scris, și în cîteva zile icoana mamei se transformă în realitate aplecată deasupra patului meu. Chipu-i obosit de drum forța o geană de zîmbet luminos ce izvora din inima-i îngrijorată. Toată strălucirea soarelui și-a mărit se topea pălind în chipul mamei, brăzdat de lacrimi incapabile de gestul inocent al discreției. Cuvintele au lipsit, fiindcă s-au întîlnit inimile și și-au vorbit direct. Cîteva zile am stat amîndoi în spital. Într-o zi, mama coborî cele două etaje care ne despărțeau și-mi comunică vestea că a doua zi va fi operată. Operată? De ce să fie operată mama?

Era seară și întîrziasem pe terasă, sub ploaia de stele, urmărind razele lunii pe luciul mării. Briza răcoroasă făcea și ea parte din complexul tratamentului aplicat în sanatoriu. În alte condiții, se poate spune că peisajul și ambianța umană din jur îți toarnă sănătate în corpul firav, dar acum situația era alta. Mama mă încuraja vorbindu-mi de viitor, de însănătoșirea mea, evitînd să-mi răspundă la întrebarea directă: «De ce? De ce face operație?» Apoi am înțeles, m-a lămurit într-o seară sora: «Îți dă ție un grefon. Taie osul de la ea și-l pune la tine». Eram copleșit. Gîndurile-mi zburau, haotic, colindînd prin mină, acolo unde tata se străduia pentru familie, la frații care probabil așteptau vești de la noi... apoi se așezau pe masa de operație aici, lîngă mine, poate aceeași pe care și eu fusesem de trei ori și pe care se afla acum mama mea. Ea nu era bolnavă, numai devotamentul, numai imensa ei dragoste o împinseseră la acest sacrificiu. În speranța că mă va putea ajuta să scap. Să mă fac bine. Experiența mi-era prea cunoscută, așa că discreția sorei de spital s-a dovedit inutilă: am știut cînd mama a fost scoasă din sala de operații și dusă la reanimare. Mama a suportat bine operația și, cu sănătatea ei, s-a refăcut repede și a coborît tot la mine să mă încurajeze. A rămas în spital și după ce am fost eu operat și se părea că lucrurile merg spre bine, așa cum se sperase de la început. Învățasem și auzisem multe despre o mamă, despre sacrificiul de care e capabilă pentru copilul ei. Nu eram însă unicul copil, mama mea era și mama fraților mei. Cînd m-am făcut mai bine și doctorul a găsit posibil că aș putea merge pentru un timp acasă, credeam că voi găsi schimbată atitudinea fraților și poate chiar a mamei. Nu mă așteptam ca mama să se simtă atît de bine după operație și să fie atît de fericită cînd m-a primit la gară și a văzut că

merg singur și-i spun că nu mă mai doare ca înainte. Tata și frații erau, de asemenea, fericiți și se comportau grijuliu față de mine, mă fereau de orice efort. Nu am zărit nici o umbră de imputare la frații mei; am observat însă că aceeași îngrijorare și atenție o acordau ei mamei, care se dezvinovățea inutil că nu are nimic...

Viața nu mi-a întors spatele, dimpotrivă, urmez școala și voi putea fi de real folos societății. Nu sînt un elev de excepție, dar mă străduiesc să recuperez unele cunoștințe și sper în reușita eforturilor mele. Nu pot uita, însă, ființa care, dincolo de aducerea mea pe lume, a făcut acest imens sacrificiu. Știu, așa ar fi procedat oricare mamă pentru fiul său, de aceea nu pot găsi cuvintele prin care să aduc adevărata recunoștință celei pe care nu o pot purta în imagine decît prin încărcătura cuvîntului atît de simplu — mama. Ei îi închin nu doar o compunere școlărească, ca aceasta, ci întreaga căldură a unui suflet de copil, maturizat prea crud de ceea ce i-a oferit viața prin neprevăzutul ei...

CORNELIA CALAPOREANU

mama vitregă

«*Draga mamă, Am ajuns cu bine. Stațiunea este frumoasă și primitoare. Așa că, mamă, fii liniștită și ai grijă de tine!...*»

Penița continuă să alerge lin pe coala de hîrtie, cuvintele se înșiruie unele după altele. În poiență e liniște în această după-amiază de septembrie. E locul preferat al Cameliei. Frunzele copacilor foșnesc, îngînînd parcă o melodie. S-ar părea că și timpul s-a oprit în loc. Camelia lasă capul pe spate, dînd curs liber gîndurilor ce începuseră s-o cuprindă. Alevea, revedea imagini vechi, dar de neuitat, cărora le zîmbea.

...Era tot septembrie. Avea aproape șapte ani. Peste cîteva zile va merge la școală. Locuia în orașul dintre munți, alături de tatăl său, numai ei doi, singuri, căci mămica ei îi părăsise; plecase pe acel drum fără întoarcere. La început, o așteptase să revină; nu prea putea ea să înțeleagă de ce tata se întrista de cîte ori încerca să-i explice ei, năpîrstoacei de șase ani, ce se întîmplase cu mama ei, ce este moartea. Timpul trecea. Într-una din zile însă s-a întîmplat ceva. Tatăl ei venise acasă însoțit de o doamnă tînără și drăguță. Fetița se uitase la doamna cea străină încruntînd sprîncenele.

— Camelia, aceasta va fi noua ta mămică! Te rog să fii ascultătoare! Aș vrea să vă înțelegeți bine amîndouă — mai spusese tătucu.

Doamna se apropiase încet de ea, îi îndreptase funda din păr, a sărutat-o și i-a zîmbit. Atît. Mai tîrziu, Camelia a plecat la joacă, dornică să comunice prietenelor ei «noutatea».

— Ce-ai zis? Și ești bucuroasă? Uiți ce am citit noi despre Cenușăreasa, despre Albă-ca-Zăpada, care aveau și ele mame vitrege? i-a zis înspăimîntată Adina.

Într-adevăr, mama vitregă din poveștile citite de ele nu-i iubea pe copii, îi lăsa flămînzi și-i gonea de acasă.

Camelia se întoarse acasă cu sufletul mic, mic cît un purice. Ce va fi? Ce va mai fi? Va avea și ea soarta Cenușăresei? La început zilele treceau încet, Camelia se temea; dar — încet, încet — începu să se apropie de mămica ei «vitregă». Aceasta se dovedea blîndă, o îngrijea și de multe ori îi lua apărarea cînd tătucu o certa și o pedepsea pentru vreo poznă sau pentru vreo notă mai slabă.

Pe nesimțite, anii au trecut. Fetița crescuse pînă la nouă ani. Era mare acum și tare mîndră de ea. A fost făcută pioneră. Părtașă la marea bucurie a fost și mămica ei, și chiar în ziua aceea s-au dus împreună la spital să-i comunice tătucului vestea cea mare.

La spital! Oare de ce era tătucul ei acolo?

Tătucu o strînsese în brațe, o sărutase și, dintr-o dată, se întristase rău. Camelia nu-l mai văzuse așa trist de cînd murise mama; a vrut să-l întrebe dacă l-a supărat cu ceva, dar mămica a strîns-o de mînă și au plecat, tăcute, acasă. Ba chiar și mămica a început să fie tristă și de multe ori o surprinsese plîngînd, încît nu mai înțelegea nimic. Presimțea că se va întîmpla ceva rău, ceva... Într-adevăr, zilele liniștite se sfîrșiseră, nori negri și grei începuseră să se adune, furtuna se apropia tot mai mult...

— Camelia, te rog îmbracă-te și du-te acasă, cu vărul tău! îi spuse într-una din zile, în clasă, tovarășa învățătoare.

Mica pioneră s-a ridicat și a părăsit clasa. S-a reîntors după trei zile cu o cordeluță neagră în păr. Și tatăl ei plecase pe acea cale fără întoarcere — murise. Dar fetiței nu-i mai era atît de frică. Nu era chiar singură. Alături de ea se afla mama ei, «mama vitregă», pe care o iubea nespus.

— Nu plec de lîngă mama! a răspuns Camelia, cu hotărîre, în fața consiliului de familie ce se formase pentru stabilirea tutelei.

Rudele s-au supărat și au plecat, fără a o ajuta cu ceva.

Instinctul ei de copil, care știe cînd este iubit și dorit, nu s-a înșelat. Într-adevăr, mama își luase o răspundere grea. Imediat au început necazurile, au apărut lipsurile. Le era greu fără sprijinul tatălui. Dar mama nu s-a descurajat. Alerga toată ziua, muncea; seara venea acasă obosită, slăbită, uneori tristă. Se uita însă la fetița ei, uita necazurile de peste zi și-i zîmbea. Era bucuroasă că fetița ei învăța bine, păstrîndu-și bursa. Trecea mai ușor peste greutăți. Nu se gîndise niciodată la Camelia ca la o străină, ci ca la propria ei fiică.

Totuși...

Întîmplarea aceea neprevăzută avusese loc în septembrie.

Camelia avea 14 ani. Venea acasă după vacanța de vară petrecută la țară, la bunici. Se întorcea tristă și, temătoare, știa, mămica avea acum un alt soț, care adusese și el un copil. Cum va fi în-

tinirea cu noul ei frățior, dar cu noul «tată»? Ceva îi spunea că nu va mai fi tot atît de bine ca pînă acum. Dar o iubea pe mama și nu putea crede că aceasta va putea s-o părăsească vreodată. Cu aceste gînduri s-a apropiat de casă. În poartă a zărit un băiețel de vreo trei ani, grăsuț, blond, cu niște ochi mari, care cînd a zărit-o a fugit spre ea. Camelia s-a oprit, a pus alături geamantanul și a așteptat. Copilul s-a oprit și el, a ridicat spre ea ochii lui limpezi și curați și a întrebat-o:

— Ești Camelia, surioara mea?

— Și tu ești Dan, nu-i așa?

Dănuț a prins-o cu mînuțele lui grăsuțe și au pornit pe alee împreună. Camelia din nou i-a mulțumit în gînd mamei, căci îșI dăduse seama că băiețelul fusese învățat să se poarte așa cu ea, dorind să-i apropie unul de altul chiar de la început. A reușit, căci această imagine o va urmări pe Camelia toată viața, a făcut-o să se atașeze repede de micul frățior, rămas și el singur, fără mămică, așa cum rămăsese și ea. Știa de la mama că și mama lui murise. În casă îi aștepta mămica lor, femeia care se dedicase celor doi copii orfani, dăruindu-le întreaga dragoste, simțindu-se bine cînd cei doi erau mulțumiți.

Viața a intrat în normal. Zilele treceau, adesea tatăl «vitreg» crea unele discuții care o făceau pe Camelia să se întristeze, văzînd că nu e iubită de acesta. Mereu însă mama era alături de cei doi, nefăcînd nici o deosebire între ei, veghindu-i cînd erau bolnavi, ocrotindu-i.

Necazurile și lipsurile prin care trecuseră îșI puseră însă amprenta lor aspră pe sănătatea ei. Camelia o vedea cum slăbea zi de zi, se îmbolnăvea tot mai des. Dar muncea mai departe singură, deși se simțea rău, nu voia să ceară la nimeni ajutor. Soțul o certa adesea, zicîndu-i că ar fi bine dacă s-ar lăsa ajutată și de copii, dar ea răspundea întotdeauna: «Lasă-i să învețe!» Într-adevăr, copiii au crescut, au învățat. Acum mama a îmbătrînit mult, a trecut de 55 de ani, a albit, rămînînd cu sănătatea tot șubredă. Fata lucrează și se află acum la casa ei, iar băiatul este student. Ea îi crede însă tot copii. Și acum i se strînge inima cînd aceștia au cîte un necaz, cînd sînt bolnavi, este fericită și i se citește bucuria în ochi cînd îi aude strigînd-o. Și-a închinat tinerețea și întreaga viață acestor două crenguțe rupte destul de devreme din copacul care trebuia să-i apere. Și i-a crescut și i-a apărat ea.

. . . . . .

...«Mămică, îți sărut mîna, îți doresc sănătate.

A ta fiică, Camelia».

Camelia se ridică încet de pe copacul pe care șezuse și porni alene spre poștă. Gîndurile ei călătoreau parcă alături de micul plic alb; nici distanța și nimic altceva nu o va despărți vreodată de mama care nu a lăsat-o să împărtășească soarta crudă a Cenușăresei...

Lucrările au apărut sub îngrijirea redactorului nostru
VASILE TINCU

EUGENIA COHUT

Cîntec pentru Ana

Nu te-ndoi de tine, Ana,
nu te-a durut nici șuvoiul,
nici rana,
nici moartea-ți vie,
zidită de Manole în veșnicie.

Erai frumoasă, Ana, ca un soare,
iubirea lui Manole pentru tine
avu menire
să te preschimbe în chip
de mănăstire.

Tu nu puteai să fii iubire trecătoare.

Legământ

Mamă,
am tăiat înalt drumul pe care m-ai dus,
dar urma trecerii tale urcă mai sus.
Mamă,
am găsit îmbîlnzite pietre și stînci.
Poate-ai urcat în mîini și uneori pe brînci
și-a sîngerat lumina pe rana tălpii goale.
Îți mai păstrează macii sudoarea pe petale.
Mamă,
am găsit drumul tău întrerupt,
săgetat sub o stea.
Încercase să urce mai sus și-a căzut.
L-am legat de al meu și-o s-ajungem la ea.

MEDICUL FAMILIEI
ALMANAH femeia 1980

Dezvoltarea socioeconomică a țării noastre permite tuturor cetățenilor să-și asigure produsele necesare unui consum alimentar corespunzător cerințelor științific determinate, considerate ca optimale și pe plan internațional. Aceste consumuri satisfac pe deplin cerințele firești, fiziologice ale organismului. Cercetări științifice întreprinse în toată lumea și la noi în țară stabilesc criterii științifice de consum alimentar rațional în funcție de efortul fizic depus în timpul activității, de starea fiziologică a organismului, de sezon etc.

În cele ce urmează, prezentăm cititorilor Almanahului nostru, pentru o înțelegere mai deplină și mai aprofundată, cîteva probleme ale alimentației raționale, precum și unele sugestii referitoare la comportamentul alimentar.

PUTEM VORBI DESPRE O EMANCIPARE A ALIMENTAȚIEI?

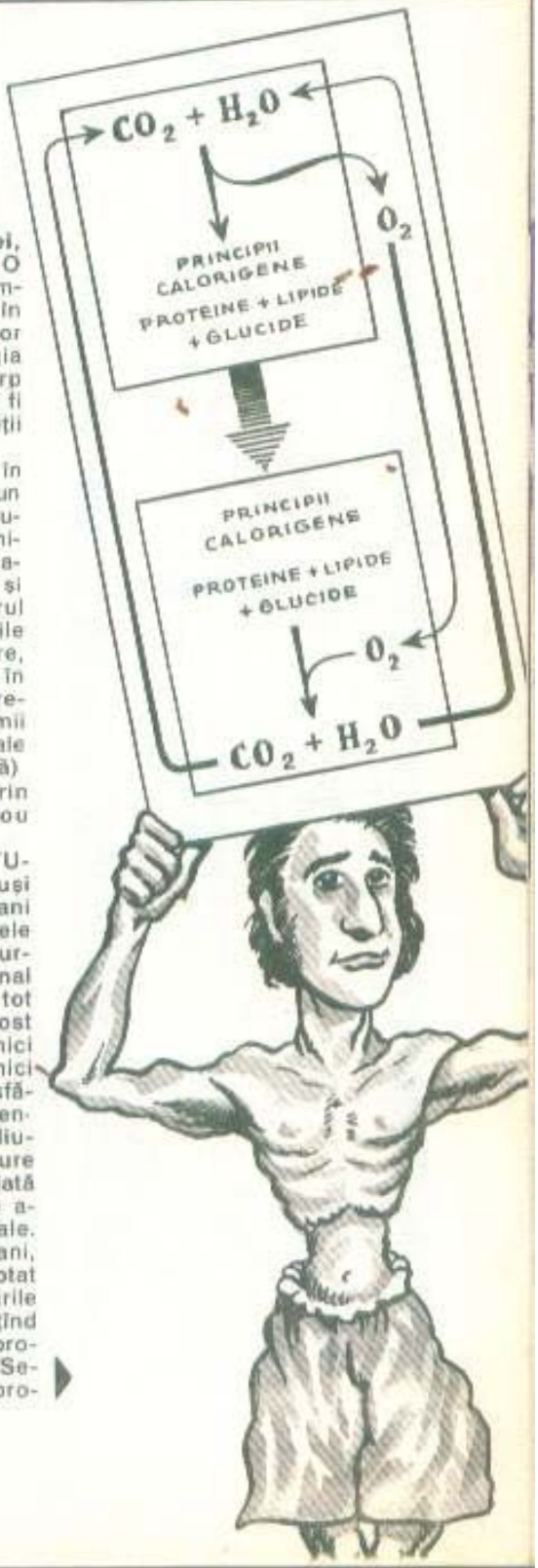

ALIMENTAȚIA — UN MOD DE TRANSFORMARE A MATERIEI. Deși individualități distincte, ființele animale sînt strîns legate de mediul înconjurător printr-un permanent schimb de substanțe chimice. Dar nu orice fel de substanțe. Prin respirație este asigurat aportul de oxigen și eliminarea bioxidului de carbon, produsul final al celor mai multe procese metabolice producătoare de energie. Prin procesul digestiei este asigurat aportul celor 8 principii nutritive înscrise în tabelul de mai jos:

Principiile nutritive aduse prin alimentație

1. Proteine
2. Glucide
3. Lipide
4. Substanțe minerale
5. Oligoelemente
6. Vitamine
7. Fibre alimentare
8. Apă.

Principiile nutritive menționate nu se găsesc în natură niciodată în stare pură, fiind asociate în proporții variabile. Chiar apa consumată ca atare, fără nici un adaos, conține săruri minerale și oligoelemente în cantități apreciabile. La fel, alimentele «solide» conțin cantități apreciabile de apă, ajungînd uneori pînă la 80—90 la sută din greutatea lor.

O importanță deosebită pentru nutriție o are aportul primelor 3 categorii de principii (proteinele, glucidele, lipidele), numite și elemente «calorigene». Ele conțin molecule în care, direct sau indirect, energia soarelui a fost înmagazinată în procesul extraordinar al **fotosintezei**, care are loc în plante. O analiză chiar sumară a schimburilor om-mediu scoate în evidență dependența tuturor formelor de viață de energia emanată de Soare, acest corp al universului care poate fi considerat ca părintele vieții pe Pămînt.

După cum se observă în figura alăturată, printr-un ciclu împlinit prin desfășurarea a mii de reacții chimice, substanțele anorganice, bioxidul de carbon și apa, sînt reciclate cu ajutorul energiei solare în principiile calorigene menționate, care, la rîndul lor, odată ajunse în organismele animale, sînt retransformate, prin alte mii de reacții, în produsele finale (bioxid de carbon și apă) încheind un nou ciclu, prin care materia revine din nou la starea sa primară.

SEMNIFICAȚIA ACTULUI ALIMENTAR. Și totuși omul s-a alimentat mii de ani fără să cunoască procesele complexe care au loc în urma, poate, a celui mai banal act, acela de a te hrăni. Și tot așa, multă vreme nu a fost preocupat să analizeze nici «structura» alimentelor și nici nevoile necesare desfășurării proceselor fundamentale ale vieții. Vitregia mediului l-a obligat să-și procure hrana sub cea mai variată formă, incluzînd produse animale și produse vegetale.

De mai bine de 2 000 de ani, viața omului a început treptat să se schimbe. Schimbările au survenit lent, permițînd organismelor o adaptare progresivă la noile condiții. Secolul nostru însă, prin pro-

gresele tehnice formidabile, a reușit să creeze un mediu artificial, o alimentație «artificială» și un mod de viață în mare măsură «artificial», în care activitatea fizică, marele consumator energetic, a trecut pe un plan secundar. Și pentru prima dată angrenajul biochimic al vieții a fost pus în derută. Adaptarea la noile condiții a fost grea. În organismele supuse acestui «stress» al civilizației au apărut tulburările care caracterizează patologia modernă și care amenință viitorul biologic al speciei.

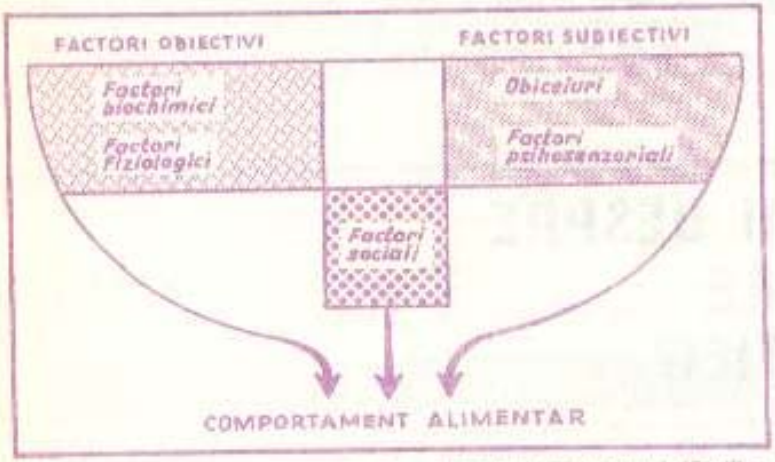

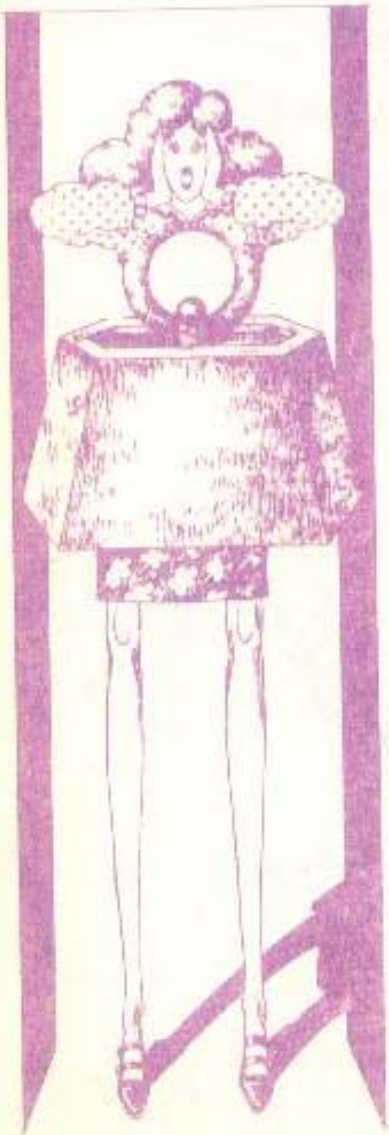

Iată de ce, pentru un mediu artificial clădit «rațional», conform unor scopuri precise, este nevoie de o alimentație «rațională», care să corespundă acelorași scopuri. Știința alimentației a devenit pentru prima dată o necesitate imperioasă, care stă în centrul atenției întregii omeniri.

COMPORTAMENTUL ALIMENTAR. Omul face parte dintre organismele **heterotrope** care nu-și poate sintetiza substanța organică de care are nevoie. Pentru acest motiv, ca aproape întregul regn animal, omul este dependent de un aport exogen. Actul alimentar, pe cît de banal în aparență, pe atît de complicat s-a dovedit a fi în intimitatea numeroaselor procese pe care le presupune. Semnificația lui este aceea de a asigura organismului toate elementele nutritive de care are nevoie, într-o cantitate care nu trebuie să fie nici mai mare, nici mai mică. O eroare de numai 6 la sută în ceea ce privește aportul alimentar față de cheltuiala energetică înseamnă un deficit ponderal (atunci cînd aportul a fost mai mic) sau un exces ponderal (atunci cînd aportul a fost mai mare) de 10 kg/an.

Animalele aflate în libertate și omul sănătos prezintă după terminarea perioadei de creștere o stabilitate remarcabilă a greutății corpului. Cu mici excepții, fluctuațiile fiziologice ale greutății sînt date de rezervele energetice ale organismului, aflate practic în exclusivitate în țesutul adipos. Pentru acest motiv, cînd vorbim de **homeostazia ponderală**, vorbim de fapt de homeostazia rezervelor energetice.

Comportamentul alimentar constituie ansamblul reacțiilor de răspuns față de stimulii interni sau externi care reclamă aportul de alimente sau întreruperea actului alimentar. El cuprinde o serie de reacții reflexe *înnăscute* (instincte), precum și reacții *cîștigate* în cursul vieții prin experiență.

Comportamentul alimentar se traduce prin îndeplinirea unor acte fizice voite, avînd drept scop aportul de substanțe nutritive nu izolate (aminoacizi, vitamine, săruri minerale etc.), ci neapărat sub forma unui *aliment*, a cărui semnificație este mult mai complexă decît aceea a principiilor nutritive pe care le conține. Alimentul capătă în plus atributele unui *simbol*, această calitate făcînd parte din «personalitatea» alimentului consumat. Astfel, alimentele nu aduc numai principiile nutritive necesare activității organismului, ci și *motivarea* actului alimentării, indus, este drept, în primul rînd de factori metabolici și fiziologici, dar modulat de dorința mărturisită sau nu a plăcerii pe care o oferă «gustul» alimentului respectiv. În acest fel, *calitatea hedonică* a alimentului capătă dimensiuni impresionante prin forța cu care induce o forță a consumului, în ciuda «rațiunii» care încearcă să stăvilească această tendință. Este bine știut că un aliment considerat ca «neplăcut» sau «indiferent» poate fi consumat cînd individul este flămînd. Consumul se va limita la potolirea foamei. Un aliment «plăcut» însă, va fi consumat în cantități mult mai mari, chiar după dispariția senzației de foame. În plus, dorința, curiozitatea, obiceiurile, tabieturile alimentare cresc de obicei aportul independent de necesități.

Calitatea hedonică a alimentelor determină în mare măsură *selecția* și preferințele individuale. «Tonusul emotiv» al alimentului, cum îl numește Tremolière, este așa de important încît anularea lui prin efectuarea unor extracte alimentare izolate, cu valoare nutritivă mare (a-

minoacizi, vitamine, săruri minerale), echivalează cu dispariția conceptului de aliment. Este evident că alimentul nu este numai o structură biochimică. El este în același timp un simbol. A te întîmpina cu «pîine și cu sare» este un gest social de mare cinstire. Nu te poți așeza la aceeași masă cu o persoană pe care o detești. Expresia «am mîncat aceeași pîine» semnifică o comuniune sufletească între două persoane. Alimentul comportă atributele unui simbol social.

FIBRELE ALIMENTARE. Cu un deceniu în urmă, un nutriționist englez, Burkitt, a atras atenția asupra unui element important al alimentației, care avea să fie numit «dietary fiber», adică *fibre alimentare*. Ce sînt acestea? Ce rol au ele în economia organismului? Cum pot fi ele asigurate în cadrul alimentației raționale?

Fibrele alimentare nu reprezintă altceva decît scheletul plantelor, fiind alcătuite dintr-o categorie specială de glucide, pe care enzimele intestinale la om nu sînt capabile să le digere, rămînînd astfel neabsorbite în organism. Dacă nu se absorb, asta nu înseamnă că nu sînt necesare. Dimpotrivă, absența lor din alimentație s-a dovedit a fi urmată de numeroase tulburări locale (întîrzierea tranzitului intestinal, diverticuloză intestinală, tumori intestinale, apendicită, hemoroizi) și generale (obezitate, dislipemii, diabet, cării dentare, litiază biliară etc.).

O cercetare întreprinsă de noi pe bolnavi cu diabet, obezitate și dislipemii a dus la constatarea că această categorie de bolnavi prezentau un deficit marcat de fibre în alimentație. Aceasta exprimă, în ultimă instanță, un dezechilibru încărcat cu consecințele menționate mai înainte.

O alimentație echilibrată trebuie să aducă 30—35 g de fibre pe zi. La bolnavii noștri, din calculele făcute pe baza anchetelor alimentare, rezultă că majoritatea lor (peste 85 la sută) consumau cantități sub 25 g și de multe ori sub 20 g pe zi.

Care sînt rezultatele aplicării unui regim alimentar bogat în fibre? O cercetare efectuată la Centrul de nutriție și boli metabolice pe 1 000 de bolnavi cu dislipemie răspunde la această întrebare. Diagnosticul de dislipemie a fost stabilit în cursul unei investigații în masă. Cu această ocazie, la acești bolnavi s-a constatat o valoare medie a lipidelor totale de 1 400 mg/100 ml (față de 800 mg/100 ml valoarea normală). După luarea în evidență, singura măsură terapeutică a constat în aplicarea unui regim alimentar în care cantitatea de fibre a crescut de la 20 g (valoare înregistrată la luarea în evidență) la 31 g/24 ore. După 2 ani de urmărire, lipidele totale au scăzut cu mai mult de 200 mg/100 ml, scădere datorată diminuării valorilor colesterolului și trigliceridelor plasmatice. În același timp, modificările electrocardiografice de cardiopatie ischemică au diminuat în peste o treime din cazuri.

Este bine de știut:

Un regim alimentar cu 30 g de fibre:

— 300 grame pîine neagră
— 300 grame fructe
— 400 grame legume proaspete
— 200 grame carne
— 500 ml lapte sau iaurt
— 1 ou.

SAREA ÎN ALIMENTAȚIE. La sfîrșitul anului 1977, Comitetul de nutriție al Senatului S.U.A. include printre recomandările sale «scăderea consumului de sare sub 3 g/24 ore». Dacă acest deziderat s-ar realiza, am asista la o adevărată revoluție în alimentația omului modern. Sarea și piperul sînt substanțele rafinate cel mai larg răspîndite, folosite în cele mai variate preparate. Pentru multe persoane, sarea înseamnă «gustul alimentului», astfel încît o mîncare fără sare este lipsită de gust.

Un studiu recent întreprins de noi pe 3 categorii de persoane adulte cu proveniență diferită (o întreprindere din Buzău, un lot de militari din București, un lot din populația Bucureștiului) apreciază consumul de sare la aproximativ 14 g/zi. În unele cazuri însă, aportul depășește 25 g/zi. Aceasta înseamnă într-un an aproape 10 kg de sare.

Se știe în prezent că sarea în exces este un toxic vascular, care pe de o parte stă la baza multor cazuri de hipertensiune arterială, iar pe de alta alterează peretele vascular, independent de hipertensiune, producînd leziuni degenerative de tip ateriosclerotic.

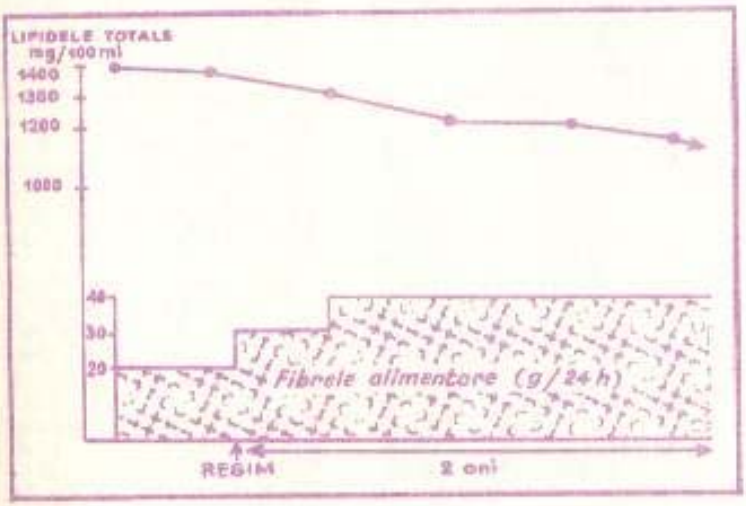

Numeroase date culese în diferite regiuni ale lumii în care se consumă foarte puțină sare au dus la concluzia că necesarul minim fiziologic de sare este în jur de 1 g/zi. O alimentație variată însă, ca cea folosită în majoritatea țărilor, aduce un aport de sare de aproximativ 4 g. Un consum de 5 g/zi este cu siguranță lipsit de nocivitate. Acest aport poate fi asigurat numai din alimentele naturale, fără adaus suplimentar de sare.

Este bine de știut:

Cantități de sare în alimente principale

Alimentul	mg/kg sau l
Lapte de vacă	500
Brînză de vaci slabă	300
Carne slabă de vacă	700
Carne slabă de porc	650
Limbă de bovine	1 200
Crap	800
Albuș de ou	1 800
Dovlecei	150
Morcov	1 000
Spanac	700
Varză albă	300
Conopidă	400
Ciuperci	120
cartof natur	200

Evident, o poziție realistă față de consumul de sare nu poate să prevadă scăderea acesteia sub 10 g într-o singură generație.

Dacă însă ne vom obișnui copiii să consume mai puțină sare (și gustul copiilor este mai maleabil decît cel al adultului), vom pune bazele împlinirii viitoare a dezideratului pe care ni-l propunem astăzi. Un degetar de sare cîntărește 3 g. Dacă nu vom folosi mai mult de 2 degetare la pregătirea alimentelor (pe persoană) înseamnă că nu vom depăși un consum de 8—10 g/24 ore. Aceasta nu înseamnă totul, cu siguranță, dar această măsură poate preveni instalarea hipertensiunii arteriale la persoanele predispuse genetic

Grupaj de materiale alcătuite de un colectiv de la Clinica de nutriție și boli metabolice — București
Prof. I. MINCU, Dr. C. IONESCU-TÎRGOVIȘTE, IONESCU CAMELITA, EMILIA SÎNTU

CELE MAI BUNE ȘANSE PENTRU NOU-NĂSCUT

Firește, nașterea nu mai e demult o aventură, pentru al cărei rezultat, îndoielnic, trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu sau providenței. Știința medicală este cea care poate hotărî mult mai bine, mai exact, și deci preveni riscurile cu consecințe fatale. Perinatalitatea, perinatologia, medicina perinatală sînt termeni noi ai unei discipline științifice de puțină vreme intrată în circulație.

Din punct de vedere medical, perinatalitatea «acoperă» perioada situată între a 180-a zi a sarcinii (deci a șasea lună) și primele 7 zile ale vieții nou-născutului. Pînă acum nu se făcea această delimitare între sarcină, pe de o parte, și naștere pe de alta. Perinatologia se prezintă mai curînd ca o atitudine medicală preventivă, în intenția declarată de a reduce la maximum riscurile neo-natale. Și deși în ultimii ani procentul de natalitate prematură a scăzut foarte mult, el poate deveni din ce în ce mai insignifiant grație progreselor neîncetate ale acestei noi științe.

Primul argument: generalizarea măsurilor de supraveghere medicală a gravidelor, ca și a nașterilor (la noi în țară cca 93 la sută au loc în maternități) a dus în numeroase cazuri la o anticipare a riscurilor, deoarece prin consultații prenatale periodice se pot detecta sau prevedea cu mult înainte unele triste accidente, cu consecințe fatale pentru făt sau mamă.

Care sînt deci factorii de risc cei mai frecvenți?

De exemplu, riscul incompatibilității rhesus (Rh). Prima consultație prenatală include obligatoriu un examen al sîngelui, cu cercetarea grupei sanguine și a factorului rhesus al mamei. Știți de ce? Pentru că accidentele rhesus pot fi extrem de grave. În sîngele copilului are loc o veritabilă agresiune a anticorpilor materni. Această situație poate să se producă cînd tatăl are Rh +, mama Rh — și copilul se naște cu Rh+. Firește, datorită cuceririlor obținute în tehnica mondială medicală, mulți copii au fost salvați prin transfuzia totală de sînge care, vidînd complet copilul de sîngele său (fie la naștere, fie cînd este încă în uter), îl înlocuiește cu altul, nou, neatacat de anticorpii materni. Operația e însă foarte delicată. De aceea se preferă, dacă e cazul, vaccinarea antirhesus.

Alt risc. Rubeola și toxoplasmoza. De ce rubeola? Pentru că maladia, extrem de neînsemnată în sine, poate fi totuși responsabilă de grave malformații fetale dacă ea este contractată între a 3-a și a 5-a săptămînă a sarcinii. Or, cine se gîndește să se vaccineze, dacă vrea să aibă copii? S-a constatat că o rubeolă recentă poate fi fatală la începutul sarcinii. Aceeași problemă pentru toxoplasmoză. Maladiile de origine parazitară, pe care le contractează foarte ușor sugarii, și chiar cei mai mărișori, mîncînd carne, ouă, legume prea puțin fierte sau alimente crude, sînt boli atît de benigne încît trec aproape neobservate. Numai că, uneori, consecințele pot fi de lungă durată. De aceea poate ar fi bine ca examenul medical prenuptial să conțină și întrebări referitoare la aceste boli.

Să trecem apoi la riscuri mai greu de depistat, dar pe care medicina modernă perinatală o poate face. Dacă există teama unei malformații datorate unei aberații cromozomice, se poate recurge la amniocenteză. Este o tehnică nouă, care consistă într-o puncție a lichidului amniotic din placentă. Deoarece celulele embrionului plutesc în această apă amniotică, este posibil a se face cariotipul, adică analiza cromozomică. Amniocenteza trebuie realizată în timpul celei de-a 17-a săptămîni, pentru ca să se poată interveni, dacă e cazul, cu un avort terapeutic.

Un fenomen din ce în ce mai frecvent în ultima vreme, și care preocupă mult specialiștii, sînt nașterile înainte de termen. În multe țări, prematuritatea reprezintă 60—70 la

sută din mortalitatea neonatală. Care sînt, în acest caz, factorii de risc? Unii țin de istoria ginecologică și obstetricală a femeii (25 la sută din mame sînt recidiviste), dar restul, celelalte, ar trebui să privească înapoi... la modul lor de viață dinaintea sarcinii. S-a constatat că transportul cotidian un timp mai îndelungat cu diferite mijloace în condiții de aglomerație este socotit printre factorii favorizanți (cercetări din Franța au arătat că el se regăsește la o mamă din 5 premature). Condițiile de muncă în poziții incomode și prelungite sînt și ele acuzate. Altfel spus, oboseala este un element de risc deloc neglijabil. De asemenea, momentele de tensiune pot determina și ele nașteri înainte de termen. În concluzie, toți acești factori de risc pot să meargă de la cei fiziologici (o afecțiune a colului uterin) la cei de ordin socio-cultural.

Profesorul Papiernik, unul dintre pionierii medicinii preventive perinatale, a întocmit un tabel care permite ca o femeie să-și poată calcula singură «coeficientul» de risc al nașterii premature.

Se poate medita apoi mai mult asupra repartizării zilelor de concediu pre și post natal (știut fiind că multe viitoare mame își păstrează cel mai mult timp din concediu pentru perioada de după naștere). S-a constatat că în ultimele săptămîni dinaintea nașterii factorii de risc sînt mai activi.

Vorbind acum despre noile metode de anestezie folosite în lume să amintim de noile descoperiri pe plan mondial: Gamma OH este o metodă pusă la punct de profesorul francez Laborit și prezintă dublul avantaj de a cufunda mama într-o stare de semisomnolență, accelerînd, totodată, contracțiile uterine. Nu se ascunde totuși un anume inconvenient, mama, dormind, este privată de participare la momentul nașterii, iar copilul trebuie extras cu forcepsul. Altă metodă este cea peridurală, care insensibilizează regiunea bazinului pe timp de două, trei ore (anestezia este realizată printr-o injecție între două vertebre lombare). Avantaje: mama rămîne conștientă, participă activ la travaliu și la aducerea copilului pe lume. Se pare că este o metodă mai bună și care ar trebui generalizată.

Care sînt tehnicile cu care se poate interveni înainte de naștere (cînd deci nu e prea tîrziu) pentru a preveni unele evenimente patologice uneori cu urmări catastrofale? În afara acelui aparat de supraveghere cardiacă a nounăscutului, cu care ar trebui dotată fiecare sală de travaliu, citățm doar două: **Ecografia** — un sistem de explorare ce utilizează ultrasunetele și care permite obținerea pe un ecran a imaginii fătului în orice moment al sarcinii. Precizăm, ecografia nu prezintă nici unul din inconvenientele radioscopiei, deci poate fi repetată ori de cîte ori e nevoie, aflîndu-se poziția exactă a copilului și fiind în același timp un mijloc sigur de depistare a sarcinilor cu gemeni. **Amnioscopia** este un examen optic al «buzunarului cu apă». Principiul este simplu: un tub suplu este strecurat în orificiul colului uterin, iar gratie

DIALOG INTIM

MISTERELE INSTINCTULUI MATERN

Pînă cînd «să-şi poarte singure de grijă», vieţuitoarele foarte tinere au nevoie de o îngrijire deosebită, pentru a fi hrănite, adăpostite şi ferite de primejdii. Astfel, păsările aduc de la mari depărtări hrana puilor care le aşteaptă în cuib flămînzi, cu ciocurile larg deschise. Femelele canguri, după naştere, îşi adăpostesc puii într-o pungă situată pe abdomen, în dreptul glandelor mamare, asigurîndu-le astfel căldură şi hrană. Chiar cele mai feroce animale sălbatice au nu numai grija hranei puilor, dar, în caz de primejdie, îi apără cu îndîrjire. Expresia «mama leoaică» a devenit termen de comparaţie.

Dragostea mămei pentru puiul lipsit de apărare are un rol hotărîtor în supravieţuirea acestuia, asigurîndu-i dezvoltarea biologică şi psihologică prin transmiterea unor deprinderi (zbor, vînatul hranei etc.), adaptîndu-l şi integrîndu-l în mediul lui firesc, în care va trăi autonom.

În specia umană, nou-născutul are nevoie de o lungă perioadă de timp nu numai de laptele matern şi de o permanentă îngrijire, dar şi de afectiune, care este indispensabilă unei dezvoltări normale fizice şi psihice a copilului.

Aceste acte reflexe (instincte) se transmit ereditar, asigură dezvoltarea şi, în final, perpetuarea speciei. La animalele inferioare, instinctele deţin rolul precumpănitor în relaţiile cu mediul. La om, instinctul matern, alături de instinctul sexual, capătă o bogată componentă psihologică, de nuanţă afectivă.

În ultimul deceniu, datorită progreselor realizate în cunoaşterea endocrinologiei procesului de reproducere, s-a demonstrat că apariţia instinctului matern este legată de prezenţa unui hormon: *prolactina*. Hormonul prolactinic este secretat de glanda hipofiză şi controlat direct de centrii nervoşi hipotalamici. La femeie, prolactina asigură dezvoltarea şi pregătirea glandei mamare în timpul sarcinii, iar după naştere iniţiază şi întreţine secreţia lactată a acesteia.

La femeia negravidă, prolactina are şi acţiuni cu efecte hormonale asupra ovarului şi asupra metabolismului. Prin dozări ale hormonului prolactinic s-a pus în evidenţă şi participarea sa directă în unele sindroame endocrine (amenoreele care se instalează după naşteri cu alăptări prelungite sau după administrarea unor combinaţii hormonale care inhibă ovulaţia). S-a întrevăzut şi un rol al prolactinei în apariţia proceselor tumorale benigne şi chiar maligne ale sînului

CELE MAI BUNE ŞANSE...

unui sistem de luminare se poate aprecia aspectul şi culoarea lichidului amniotic. Examenul nu se practică decît cînd există temerea că la sfîrşitul sarcinii ceva anormal poate interveni în gestaţie. Există metode, de asemenea, de a se accelera o dilatare prea lentă, evitînd astfel ca prelungirea peste normal a travaliului să afecteze sănătatea copilului şi, de asemenea, să se depisteze unele complicaţii înainte ca ele să survină în momentul naşterii, ca şi posibilitatea să fie recunoscute primele semne ale suferinţei fetale încă din timpul sarcinii etc.

PAULA GEORGESCU

(mastoze, chisturi sau chiar cancer de sîn).

Un progres remarcabil a fost înregistrat în acest domeniu prin descoperirea unor substanțe chimice cu care s-a obținut inhibiția secreției de hormon prolactinic produs în exces în unele stări patologice. Aceste prolactino-inhibitoare au fost obținute și pe cale sintetică și sînt folosite astăzi curent în terapeutică.

Totodată, s-a dovedit că prolactina constituie substratul hormonal al instinctului matern, căruia îi determină apariția. Sub influența prolactinei, instinctul matern este deosebit de puternic imediat după naștere, se menține în timpul alăptării și scade în intensitate pe măsură ce puiul crește și se dezvoltă.

Pentru specia umană, la care intervin și implicații afective și sociale, instinctul matern se transformă în dragostea de mamă, care persistă toată viața și care, din nefericire, nu este totdeauna răsplătită prin afecțiune și recunoștință filială. Poate se va găsi și un alt hormon specific care să fie administrat la nevoie...

Dr. ANETA DĂNILĂ-MUSTER,
medic primar endocrinolog

STERILITATEA POATE FI ÎNLĂTURATĂ

«Sîntem căsătoriți de mai bine de 3 ani. Ne dorim nespus de mult un copil, dar nu ne-am învrednicit pînă acum. La ce bun toată munca noastră? Pentru ce să agonisim dacă nu avem urmași?»... Întrebări de acest gen sînt des auzite în cabinetele de specialitate. Există oare posibilități ca aceste vise să fie împlinite, există remedii pentru toate situațiile?

Fără îndoială că există în prezent posibilități multiple de rezolvare a problemelor legate de reproducerea umană. Specialiști experimentați și centre de combatere a sterilității sînt la îndemîna celor dornici să aibă copii. Important este să li se solicite sprijinul și să se urmeze tratamentele prescrise. Examenele de specialitate și dozările hormonale înseamnă un pas important în dezlegarea cauzelor sterilității la bărbat și femeie. Utilitatea investigării ambilor parteneri nu mai trebuie argumentată. Datele statistice sînt grăitoare, ele arătînd că în cazul perechilor sterile procentul infertilității bărbatului egalează pe cel al femeii. Trebuie doar ca bărbatul să înțeleagă că virilitatea nu este unul și același lucru cu putința de procreare a copiilor. Și nici faptul că într-o anumită perioadă s-a dovedit apt nu poate fi luat ca etalon, deoarece în decursul timpului se pot produce modificări totale. Iată argumentul suprem în nevoia de a se stabili cauzele sterilității, care înseamnă de fapt și tratarea lor. Terapia de bază rămîne cea hormonală. În ultimele două decenii s-au făcut progrese considerabile în acest domeniu. S-au izolat și preparat hormoni din hipotalamus (neurohormoni), cu rol important în reproducere, s-au obținut hormoni sexuali sintetici, cu proprietăți noi, și s-au extras hormoni din produse umane (urina de femeie gravidă, hipofiza de om ș.a.). Toate aceste realizări au îmbogățit mult metodele de combatere și de tratament ale tulburărilor de fertilitate.

M. M.

ȘI ÎN VIAȚA BĂRBATULUI EXISTĂ O PERIOADĂ CRITICĂ

Existența unei perioade critice în viața bărbatului, asemănătoare menopauzei la femeie, a suscitat numeroase discuții. Știința contemporană a contribuit la înțelegerea și explicarea manifestărilor caracteristice celei de-a treia etapă de vîrstă, arătînd că aceste dereglări constituie o realitate. Este neîndoielnic că, după 50—55 de ani, apar modificări complexe, ▶

dintre cele mai variate, în întreg organismul, intensitatea lor fiind diferită de la individ la individ. Perturbările pot fi trecătoare sau pot căpăta caracter de boală, în funcție și de posibilitatea bărbatului de a le combate sau preveni. Este știut că fiecare etapă de vîrstă are o patologie proprie, la vîrstnici predominînd afecțiunile degenerative. Cele mai frecvente perturbări interesează aparatul cardiovascular. Se semnalează apariția palpitațiilor, a tahicardiei după eforturi minore. Emoțiile, supărarea, oboseala declanșează cu ușurință creșteri ale valorilor tensiunii maxime și minime. În fine, pot apărea, în situații mai rare, leziuni ale cordului de tipul cardiopatiilor ischemice. În genere, majoritatea dereglărilor legate de vîrstă sînt în mare parte urmări ale circulației defectuoase în anumite zone (creier, membre inferioare etc.) și se datoresc proceselor de arterioscleroză progresivă (scleroza vaselor mici, tromboze etc.). Manifestările la nivelul sistemului nervos sînt destul de variate. Se notează ameteli, stări de rău, uneori tulburări de echilibru de scurtă durată. Bărbatul sau cei din jurul lui observă că și-a schimbat firea și poate chiar mentalitatea. În afara faptului că obosește mai repede decît altădată, devine mai iritabil, mai «sîcîit», cele mai mărunte lucruri îi provoacă insomnii și tot atîtea motive de îngrijorare. Perturbările psihologice sînt agravate de oboseală, conflicte familiale etc. Tulburările amintite se pot însoți de scăderea randamentului intelectual, diminuarea memoriei, a atenției și a puterii de concentrare.

Destul de des apar tulburări în sfera urogenitală. Ele se manifestă prin urinări dificile, nocturne, nevoie imperioasă de urinare sau prin scăderea potenței sexuale. Aceste fenomene trebuie să îndrepte atenția spre o eventuală îmbolnăvire a prostatei — hipertrofia de prostată fiind legată de patologia de vîrstă, ca și fibromul uterin la femeie — sau spre o posibilă boală metabolică de tipul diabetului, instalată în această perioadă. Nu sînt scutite de procesul de regresiune nici alte sisteme și aparate, cum ar fi sistemul osos și cel muscular. Se știe că densitatea osului începe să scadă începînd de la vîrsta de 30 de ani. După 50 de ani, ritmul de formare și consolidare osoasă se diminuează treptat. În consecință, apar artroze, dureri la nivelul coloanei vertebrale, formare de osteofite la acest nivel (spondiloză) și osteoporoză, care favorizează producerea fracturilor. Masa musculară scade și ea treptat, proces accelerat de lipsa exercițiului fizic susținut. În genere există o scădere progresivă a numărului de celule din diverse țesuturi, cu scăderea masei metabolice active, a consumului de oxigen și cu scăderea metabolismului bazal. Paralel cu înaintarea în vîrstă scade și toleranța la glucide. La supraîncărcarea cu dulciuri, organismul răspunde prin utilizarea lor incompletă, abuzul de dulciuri ducînd inevitabil la apariția diabetului. Emfizemul pulmonar la vîrstnici este consecința diminuării elasticității bronho-pulmonare. În genere, organismul se adaptează tot mai greu la eforturi, excepție făcînd indivizii antrenați. La nivelul glandelor endocrine, deficiențele hormonale sînt mai puțin intense decît cele constatate la femeie în timpul menopauzei. Modificările funcționale ale glandelor endocrine sînt moderate. Secreția glandei hipofize suferă unele variații. Secreția de hormoni gonadotropi, de pildă, crește cu vîrsta, pe măsură ce secreția glandelor periferice scade. De fapt secreția glandelor genitale la bărbat, excepție făcînd cazurile patologice, nu se modifică radical ca la femeie. Secreția externă a testiculului, adică funcția germinativă, care constă în producția de spermatozoizi, continuă pînă la vîrste înaintate. La fel se întîmplă cu secreția internă. Dozări hormonale de mare finețe au arătat că producția de testosteron nu dispare cu înaintarea în vîrstă. Testosteronul în sînge se menține în limite normale pînă aproape de 60 de ani, apoi scade treptat, scăderea fiind semnificativă după fiecare decadă de vîrstă. S-au semnalat totuși valori normale ale testosteronului la bărbați chiar după 70 de ani. Există, desigur, mari variații individuale, care țin de diverși factori. Deosebit de interesante sînt rezultatele studiilor care dovedesc că activitatea fizică și cea în-

— Flori?! Ce distrat ești dragă... le-ai adus acasă!

— Are o gripă ușoară. V-am prescris cîteva medicamente.

telectuală se poate prelungi multă vreme la individul sănătos, activ, inteligent. Mușchii, creierul și alte organe se uzează cu atît mai lent cu cît sînt întrebuințate mai armonios în decursul vieții. De exemplu, utilizarea zilnică a memoriei și a funcțiilor intelectuale în general previne îmbătrînirea lor prematură. Variațiile individuale au condus la diferențierea unei vîrste biologice și a unei vîrste cronologice, dovadă că la aceeași vîrstă doi indivizi pot avea putere de muncă și vitalitate diferite. În genere, declinul precoce apare la suferinzi de boli cronice. Deosebit de importanți în evoluția individului sînt factorii genetici. Durata de viață și bolile ascendenților au rol în vitalitatea și gradul de sănătate ale urmașilor. Dar nu numai factorii genetici trebuie luați în considerare, dovadă că dacă doi gemeni sînt separați imediat după naștere și siliți să trăiască în condiții diferite, ei nu îmbătrînesc la fel. Există argumente convingătoare referitoare la rolul pe care-l dețin factorii ecologici (climă, rasă, alimentație) în viața individului. Între toți acești factori alimentația deține un rol deosebit de însemnat, poate chiar decisiv pentru sănătatea individului. Studii pe animale au arătat că alimentația prea abundentă în primele săptămîni după naștere determină scăderea longevității. La om, obezitatea este periculoasă la toate vîrstele, constituind unul din factorii care cresc mortalitatea.

Cea de-a treia vîrstă are însă și privilegiile sale. Este vîrsta realizărilor împlinite, a culegerii roadelor muncii, a împlinirii și bucuriilor în sînul familiei. Experiența și competența profesională înaltă sînt dublate de înțelegerea profundă a fenomenelor vieții. Randamentul în muncă este optim, activitatea creatoare se menține vreme îndelungată.

MADELEINE MĂICĂNESCU-GEORGESCU,
doctor în medicină,
Institutul de endocrinologie

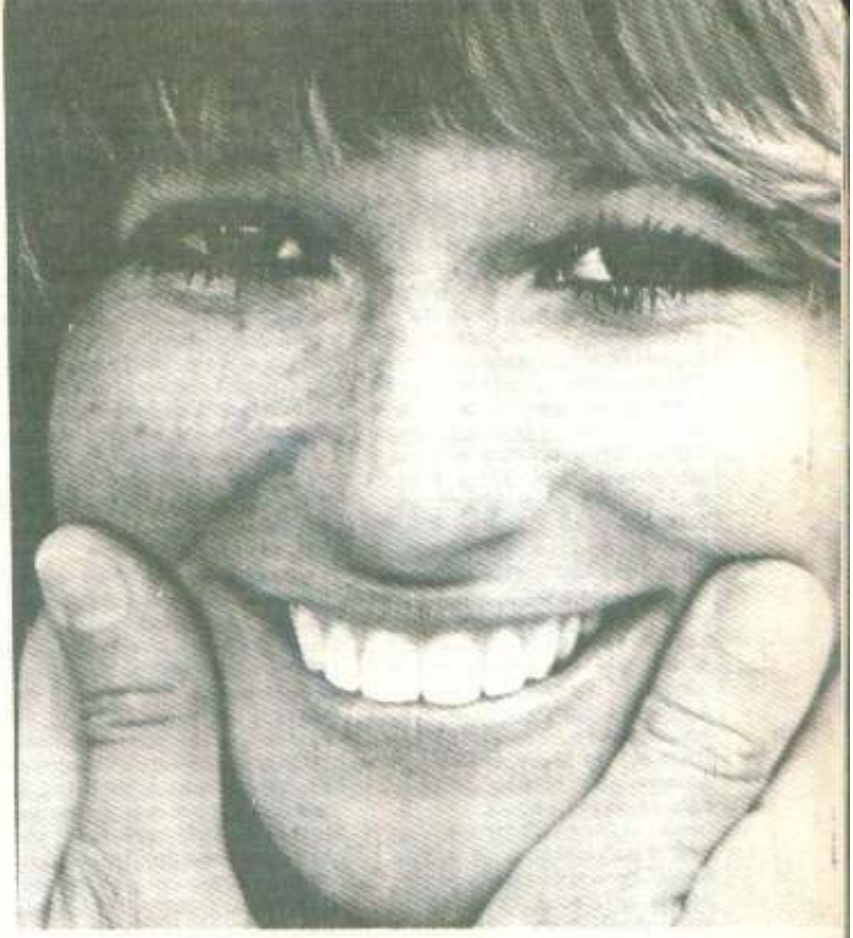

ZÎMBETUL, FACTOR TERAPEUTIC

Stările afective se însoțesc, în afara modificărilor biochimice, bioelectrice, circulatorii, diencefalo-vegetative etc., și de modificări în mimica individului, în gestica sa, în atitudinea corpului și extremităților cefalice și, de asemenea, în alocuțiune.

Se știe că cel care a început studiul expresiei emoțiilor a fost Charles Darwin, și după el și alți autori au studiat gestica, mimica și în general expresiile emoțiilor. Expresia este o manifestare a unor stări psihice și în cuprinsul ei intră, desigur, și expresia artistică (literară, grafică, muzicală), pentru că și ea traduce stări psihice bine conturate ale unui individ. Cele mai frecvente tulburări de expresie ale feței pot exprima stări afective involuntare, care să constituie «expresia emoțională spontană», cum o numește G. Dumas. Se descrie *semnul Schule sau omega melancolic*, cînd pliurile orizontale apărute pe frunte se mențin constant și se întretaie cu pliuri verticale între cele două sprîncene. Constatarea acestui semn foarte pronunțat în melancolie poate indica o stare depresivă.

Comisurile labiale, coborîte ca în masca tragică din teatrul grec, pot indica starea de tristețe.

Eritemul (înroșirea emotivă a feței) poate fi extrem de intens, cuprinzînd gîtul și regiunea medio-sternală.

Încruntarea sprîncenelor este deseori voită și dacă nu este exagerată traduce starea de îngrijorare, de atenție anxioasă a subiectului.

Strîngerea buzelor exprimă reținerea, așteptarea plină de îngrijorare, de teamă.

Dischinezîile labiale și peribucale, mișcarea buzelor etc. au la anxioși aceeași semnificație ca și mișcările de frămîntare a degetelor mîinii și exprimă anxietatea unui subiect.

Imobilitatea mișcărilor feței este un semn de tristețe, de indiferență afectivă.

Limbajul mimic facial este un limbaj de semne propriu omului, care este capabil să transmită mesaje afective, inteligibile tuturor.

De exemplu, un semn voit și conștient din limbajul mi-

DIALOGUL DINTRE SÎNGE ŞI AER

Omul a trăit, milenii de-a rîndul, într-o strînsă comunitate biologică cu vegetaţia şi cu fauna — realitate adînc întipărită în structurile noastre genetice. De fapt, dacă stăm şi ne gîndim bine, ne dăm seama că întregul nostru sistem planetar, în componenţa sa vie, poate fi redus la numai două esenţe biologice caracterizînd viaţa; aşadar, la două lumi fundamentale: lumea animală şi cea vegetală. Şi iarăşi, dacă stăm şi ne gîndim bine, realizăm faptul că *hemoglobina şi clorofila reprezintă marile simboluri ale acestor două esenţe şi, implicit, marile simboluri ale vieţii şi ale Terrei. Dacă ar fi ca să alegem acestei binecuvîntate planete un steag care să ne individualizeze prezenţa în imensitatea de planete a galaxiei noastre, atît de poetic denumită Calea Lactee, acesta ar trebui să cuprindă doar două culori, spre a fi într-totul caracteristic şi definitor: roşu şi verde. Prima reprezentînd hemoglobina, respectiv sîngele, iar cea de-a doua clorofila, respectiv pigmentul vegetal.*

Prima, fiind sub raport chimic o cromoproteină cu culoare roşie, care, pufindu-se combină labil cu oxigenul, îndeplineşte oficiul de transportor al acestui combustibil vital spre ţesuturi, în timp ce cea de-a doua este, tot din punct de vedere chimic, o substanţă organică, de culoare verde, fiind activată de energia luminoasă şi realizînd transformarea cuantei de energie electromagnetică în valori necesare proceselor de sinteză.

Între lumea animală şi cea vegetală există o permanentă osmoză, interdependenţă şi condiţionare reciprocă. Şi cum circuitul oxigenului, ca şi cel al bioxidului de carbon, reprezintă, poate, aspectul cel mai caracteristic şi mai revelator al acestei osmoze dintre aceste lumi, toate disfuncţiile acestui circuit vor influenţa, într-o măsură mai mult sau mai puţin semnificativă, întregul curs al vieţii. Clorofila frunzelor consumă, după cum ştim, bioxidul de carbon, eliminînd în schimb oxigen. *Un singur copac de coroament mijlociu, cum este oţetarul, de exemplu, acest copac atît de puţin pretenţios şi atît de prolific în acelaşi timp — de fapt cenuşăreasa curţilor şi grădinilor noastre, aparut acolo pe neobservate, de cele mai multe ori — dă în 24 de ore oxigenul necesar pentru trei membri din familia noastră.*

Dacă lucrurile stau într-adevăr aşa — şi de fapt n-ar

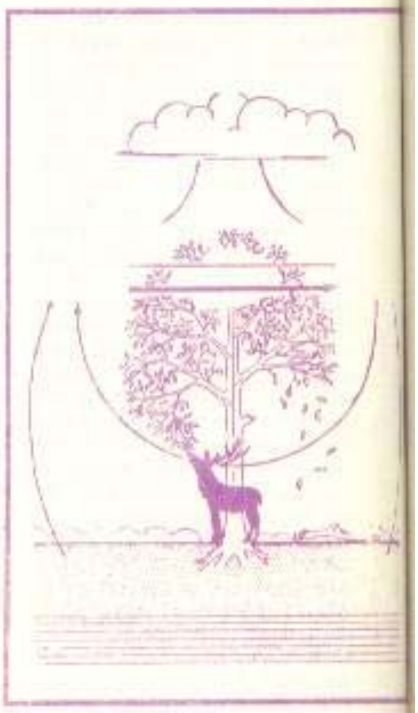

ZÎMBETUL...

mic prin care transmitem mesaje nonverbale de satisfacţie, admiraţie sau bucurie este surîsul sau zîmbetul. În urmă cu cîţiva ani, un grup de cercetători au studiat acest din urmă semn al limbajului mimic, care este ZÎMBETUL, şi au descoperit relaţia corticală şi endocrină care destinde muşchii mimicii, luminînd faţa omului cu o clipă de fericire.

Au mai observat, de asemenea, ce se petrece în tot organismul atunci cînd omul surîde, zîmbeşte sau rîde cu poftă.

Toate constanţele biologice se prezintă în acel moment la parametrii optimi, organele şi ţesuturile sînt mai bine irigate, mai bine oxigenate. Prin comandă corticală, întreaga constelaţie endocrină aruncă în torentul circulator hormoni atît de necesari unei funcţionalităţi optime a tuturor aparatelor şi sistemelor. Organismul se repară, se înviorează, întinereşte. Mult rîvnitul trofeu internaţional. Premiul Nobel pentru medicină, a fost acordat în 1977 medicilor americani Rosalyn S Yalow, Andreev V. Schally şi Roger Guillemin pentru valoroasa contribuţie adusă la identificarea, sinteza şi dozarea unor neurohormoni.

Cercetările au arătat astfel că sistemul nervos central, în special aria hipotalamică, considerată în prezent şi cu rol de organ endocrin, conţine numeroşi neuroni cu dublă funcţie: neuronală şi endocrină.

Aceşti neuroni, păstrînd şi conexiunile sinaptice cu alţi neuroni, sînt capabili să secrete substanţe biologice active, care sînt eliberate în circulaţie prin axoni asinaptici conectaţi capilarelor.

Substanţele secretate au caracteristicile hormonilor cunoscuţi; eliberaţi în circulaţie sînt transportaţi la receptori specifici celulari, rolul lor fiind de a regla procesele metabolice ale celulelor respective. Prin dubla lor activitate, aceşti hormoni au rol de translatori, traduc o informaţie, un mesaj primit pe cale nervoasă (sinaptică) într-o informaţie hormonală, pe care o transmit pe cale umorală (circulatorie).

Coordonarea activităţii celulelor, diverselor ţesuturi şi organe implicate cu cele mai simple procese morfologice şi funcţionale este dependentă de hormoni, aceşti mesageri chimici care transportă informaţii între variatele componente ale organismului, inducînd modificările metabolice necesare.

Studiind corelaţia dintre procesele afective şi fiecare glandă cu secreţie internă, s-a observat că hipofiza, mai mult decît celelalte glande endocrine, pare a fi în strînsă legătură cu afectivitatea. Fap-

trebui să punem la îndoială această realitate, din moment ce calcule laborioase efectuate de specialiști ne confirmă aceasta — este ușor de înțeles, și în același timp este ușor de apreciat, la justa valoare, extraordinarul potențial de oxigenare de care dispun în general pădurile, etichetate pe bună dreptate sub numele generic de plămînii Terrei. Ce ne facem însă cu faptul *că 1/3 din totalitatea acestor păduri, așadar din plămînii Terrei, s-au dus deja, în numele industrializării și al civilizației tehniciste, fapt ce nu a rămas, desigur, fără repercusiuni nu numai asupra peisajului natural, dar mai ales asupra unei multitudini de alți factori, mult mai importanți decît peisajul, între care aceia de ordin ecologic și sanogenetic precumpănesc.*

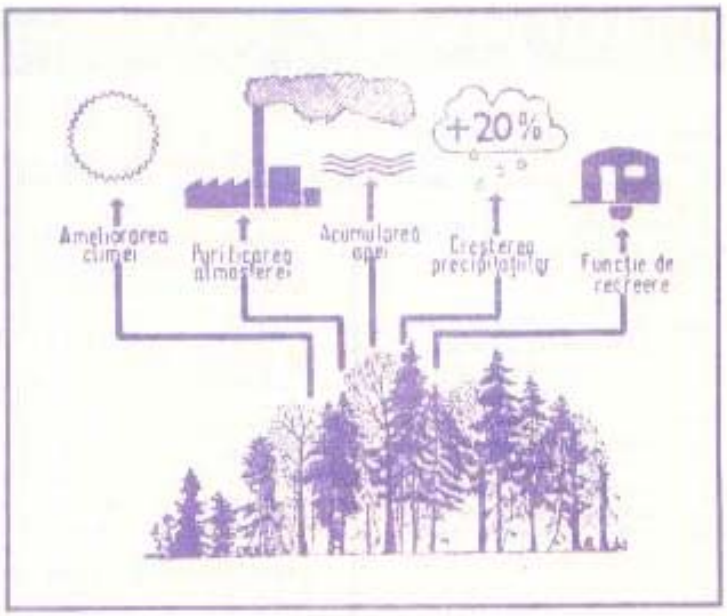

Dacă în urmă cu numai 3 decenii, acest aliment esențial al omului, care este aerul, cuprindea 29 părți bioxid de carbon la suta de mii părți aer, în zilele noastre, această cifră s-a ridicat, grație industrializării și tehnicizării excesive, la 33,5, ceea ce, după cum afirmă specialiștii, este nepermis de mult. Faptul cel mai îngrijorător însă este că această ascensiune nocivă continuă încă în multe locuri de pe mapamond, stîrnind o legitimă îngrijorare. Menținerea echilibrului ecologic, menținerea valorilor normale ale oxigenului din atmosferă ne obligă la reconsiderarea problemei și, implicit, la «vegetalizarea» peisajului, a ambianței în care trăim, mai ales acolo unde copacul a fost excomunicat din decorul habitual de existență. Știm, în acest sens, că *multe orașe ale lumii contemporane au devenit veritabile păduri din beton, oțel, asfalt și sticlă.* Acestea sînt cele dintîi care vor avea de suferit de pe urma excomunicării din peisajul lor a copacului. De cînd se cunoaște cu precizie contribuția vegetației în general în procesul sanogenezei, problema așa-numitelor spații verzi a devenit una dintre problemele prioritare ale orașului modern. Mai mult încă: *suprafața ce revine spațiilor verzi, așadar, acestor zone de respirație, raportată la suprafața totală a unui oraș, a devenit un important criteriu de apreciere și de ierarhizare valorică a unei așezări urbane.*

Spațiile verzi îndeplinesc

---

tul acesta este explicabil și prin conexiunile anatomice interne între sistemul nervos central și hipofiză. Se știe că secreția hipofizei este sub influența sistemului nervos central (în special a hipotalamului, a sistemului limbic și a hormonilor sexuali).

S-a observat deci că întregul sistem hipofizo-hipotalamic este receptiv cînd la «periferie» se zîmbește sau se rîde și prin subordonare neuroendocrină (pe cale neurosecretorie) influențează în bine întregul organism.

Pornind de la aceste observații, s-a extins folosirea «zîmbetului» ca factor terapeutic. S-au introdus în unele clinici în loc de medicamente pentru anumite categorii de bolnavi «ședințe» cu exerciții de «terapie prin zîmbet».

Bolnavii, ajutați de personalul medico-sanitar, se privesc în oglindă și exersează destinderea mușchilor mimicii în zîmbet.

Sistemul nervos central și zona hipotalamo-hipofizară recepționează mesajul și închele arcul reflex, declanșînd în torentul circulator bogăția terapeutică a neurohormonilor.

Din punct de vedere estetic, ca și al comunicării interumane prin mesajul nonverbal al limbajului mimic, zîmbetul aduce lumină și frumusețe chipului ce-l poartă. Din înțelepciunea popoarelor antice s-a transmis pînă la noi un mesaj și un îndemn cu privire la zîmbet.

Citez: «UN ZÎMBET nu costă nimic, dar oferă mult. El îmbogățește pe cei ce-l primesc fără a-i face mai săraci pe cei ce-l dăruiesc.

El ia numai o clipă, dar amintirea sa dăinuie uneori pentru totdeauna. Nimeni nu este atît de bogat sau puternic încît să poată trece în viață fără el și nimeni nu este atît de sărac ca acela care poate fi îmbogățit prin el.

Un zîmbet aduce fericire în casă, bunăvoință în muncă și este semnul prieteniei. El aduce odihnă celor trudiți, veselie celor descurajați, o rază de soare celor triști și este cel mai bun leac al naturii pentru necazuri. Cu toate acestea, zîmbetul nu poate fi cumpărat, cersit, împrumutat sau furat, pentru că el este ceva ce nu are valoare pentru nimeni pînă cînd nu este dăruit.

Unii oameni sînt prea obosiți ca să vă dăruiască un zîmbet.

Dăruiți-le voi unul, pentru că nimeni nu are mai mare nevoie de un zîmbet decît acela care nu-l mai poate dărui».

Dr. MIOARA MINCU,
medic primar,
dir. adj. Spitalul clinic
«Dr. I. Cantacuzino»

încă multe alte funcții benefice pentru condiția umană, în afară de cea menționată mai sus. Este vorba despre funcțiile igienice, estetice, sociale, etice și chiar filozofice. Vegetația purifică atmosfera nu numai pe calea cunoscută, clasică, a oxigenării, ci și prin favorizarea procesului depunerii prafului și a tuturor celorlalte impurități nocive pe care aerul marilor aglomerări urbane le conține. Copacii ne ajută în mod substanțial în lupta acerbă pe care omul civilizației noastre o duce împotriva deșeurilor toxice, pe care le «scuipă» întruna în atmosferă cele circa 250 milioane de autovehicule care circulă pe șoselele și drumurile Terrei. Un sfert din poluarea aeriană — după cum ne asigură riguroase calcule de specialitate — revine exclusiv acestui proces. Alte calcule ne demonstrează, tot pe această linie, că *4 copaci pot anihila efectul nociv al deșeurilor toxice pe care le elimină un singur automobil.*

De necontestat sînt apoi legăturile strînse dintre climă și vegetație. Tot de necontestat sînt aceleași legături organice dintre vegetație și civilizația unei anume colectivități. Se consideră, în acest sens, că distrugerea celebrelor păduri de cedri din Liban, pe care le semnalează scrierile biblice, în numele agriculturii și în numele construirii palatelor Ahemenizilor din Persepolis, sau în numele construirii celebrelor nave feniciene, care au cutreierat secole de-a rîndul apele Mediteranei, au dus la distrugerea civilizației înfloritoare, cu același nume, apărută pe acele meleaguri. Se mai consideră, în aceeași măsură, că celebra civilizație Maya, una dintre cele mai strălucite civilizații ale continentului american precolumbian, a pierit ca urmare a despăduririlor excesive, efectuate pe calea focului, în scopul obținerii de teren pentru agricultură și, implicit, ca urmare a perturbării acestui dialog vital și fundamental dintre sînge și aer. Lecțiile istoriei sînt numeroase, numai că abia acum începem să le deslușim. Încetul cu încetul, tîlcul.

ARCADIE PERCEK

Pentru odihnă și refacere

Cîteva exerciții făcute dimineața mobilizează coloana și îndepărtează nevralgiile spondilotice. Așadar: după o alergare pe loc de 20—30 de secunde executați:

Exercițiul nr. 1. Stînd: opt rotări înapoi din umăr, cu coatele flexate, alternate de o lentă rotare a capului stînga-dreapta. Rotările din centura scapulo-humerală se pot executa în continuare și cu brațele întinse, însoțite de ușoare ghemuiri. Se fac în total 30—40 de rotări înapoi și înainte (numai astfel se încălzesc articulațiile).

Exercițiul nr. 2. Stînd depărtat, cu fața la perete trunchiul la verticală (spatele foarte drept), genunchii întinși, se execută liber și ritmic, vioi tensiuni de-a lungul coloanei prin coborîrea și ridicarea coloanei; apoi redresarea trunchiului și extensie cu capul mult pe spate (pînă cînd ceafa se apropie de spate), mîinile sprijinite înapoi pe coapse.

Exercițiul nr. 3. Stînd cu spatele la marginea patului: trecere pe spate culcat pe pat, cu tendința de a duce picioarele peste cap și revenire în stînd. În final, respirați amplu, liber, în fața ferestrei deschise, alternînd cu ușor automasaj în regiunea cefei și a mușchilor trapezi.

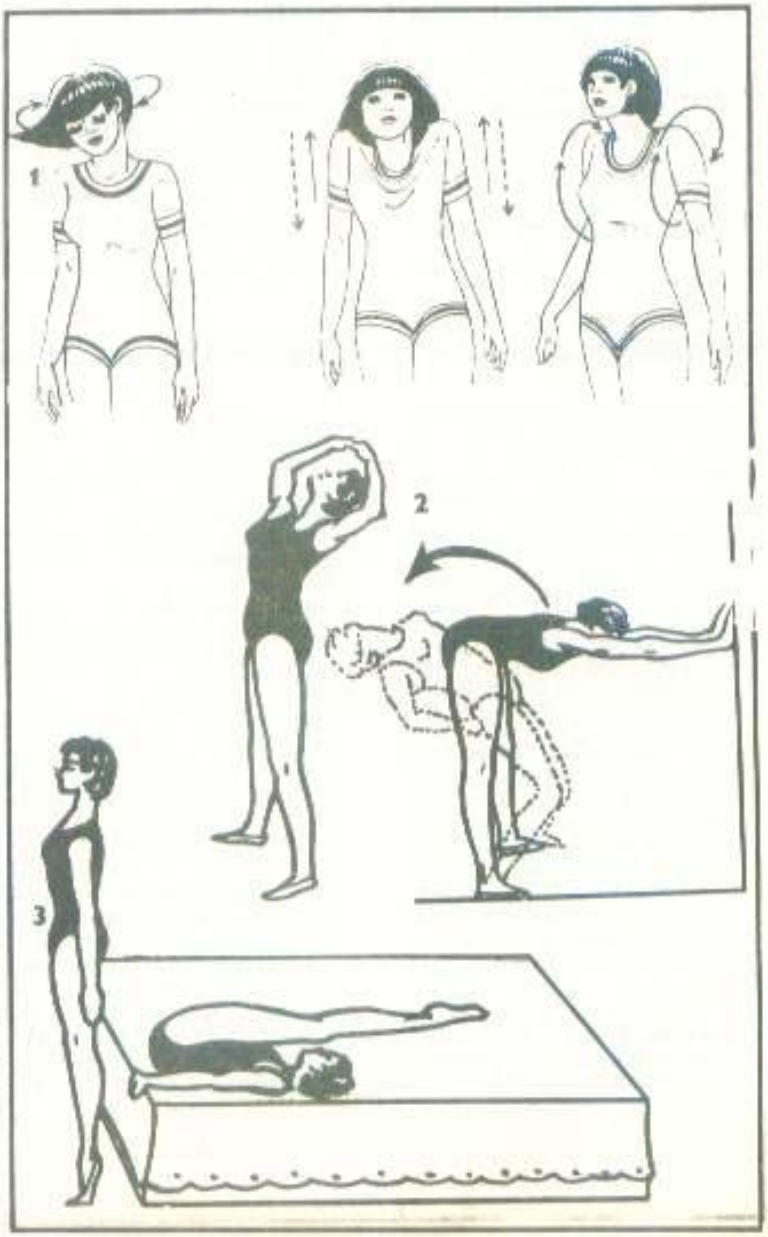

Pentru întreținere

1) Stînd, depărtat pe vîrfuri, cu piciorul stîng ușor înainte. Cu pumnii strînși, la 1-6 executați lovituri directe (de box), răsucind trunchiul de partea brațului opus și îndoit. Se reia pe celălalt picior.

2) Culcat pe spate cu picioarele la verticală. La 1-8 se fac flexii plantare și dorsale ale labelor picioarelor, urmate de relaxare.

3) Stînd cu brațele lateral stînga, piciorul drept încrucișat înapoi și întins sprijinit pe vîrf. Ridicarea piciorului stîng îndoit și răsucire spre stînga odată cu ducerea brațelor lateral dreapta. Se revine în poziția inițială și se reia cu celălalt picior.

4) Șezînd pe călcîiul stîng, cu piciorul drept întins, brațele întinse și degetele încleștate. La 1-2 se ridică trunchiul, cu trecerea greutății pe piciorul drept, îndoit odată cu aplecarea mult înainte și ducerea brațelor întinse lateral înapoi. Se repetă cu celălalt picior.

5) Ghemuit cu fața la masă, apucat de margine. Pe timpul 1 se execută o săritură cu depărtarea picioarelor lateral, trunchiul aplecat la orizontală, genunchii întinși și ridicat pe vîrfuri. Se repetă de 2-3 ori.

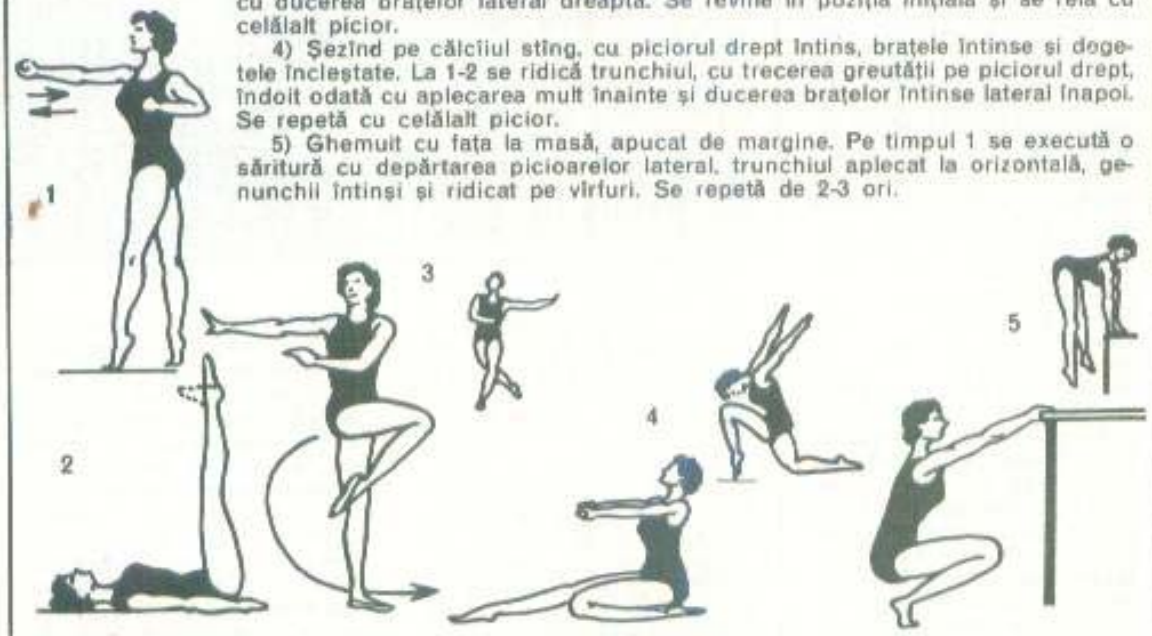

Exerciții corective

pentru spate rotund, cifoze, spondiloze, lordoze

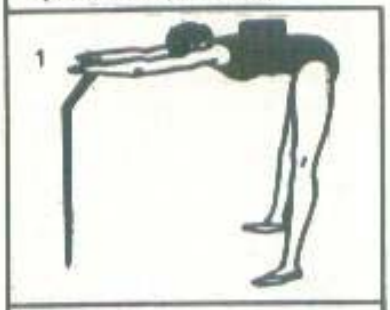

1) La timpul 1, se apleacă trunchiul la orizontal cu spatele drept și palmele sprijinite pe marginea mesei. La 2, se face arcuirea din umeri, cu extensia ușoară a părții superioare a coloanei. Menținerea poziției inițiale (20-30 secunde) se face cu cîteva cărți așezate suprapus pe spate sau cu un alt obiect greu de 1,5—3 kg.

2) Culcat înainte, cu bărbia sprijinită pe palmele suprapuse. La 1-3 se face extensie amplă a trunchiului, cu îndoirea genunchilor și prinderea gleznelor, la timpul 4 se revine.

3) Culcat pe spate, pe un covor rulat, fixat la nivelul deficienței (spate rotund, cifoză), brațele lateral. La 1-7 se face forfecarea picioarelor întinse și la 8 revenirea în poziția inițială. Se repetă și amplitudinea mișcărilor se mărește treptat.

4) Șezînd în echer, cu picioarele depărtate, cu un cordon trecut pe după tălpi. La 1-4 se menține poziția. La 5-6 se trece în culcat pe spate, păstrînd cordonul cît mai întins. La 7-8 se revine la poziția inițială.

5) Șezînd pe scaun, se prinde tăblia cu mîinile și se face o rotare lentă a capului spre stînga. La 5-8, aceeași în sens opus. La 1 se îndoaie coatele și se face ridicarea de pe scaun cu împingerea bazinului înainte și depărtarea picioarelor. La 2-3, o arcuire dublă din articulațiile coxofemurale, depărtînd cît mai mult picioarele. Se revine în poziția inițială și se repetă de 4 ori.

Exerciții prezentate de GINETA ȘTOENESCU

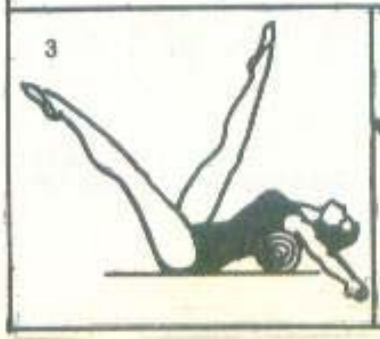

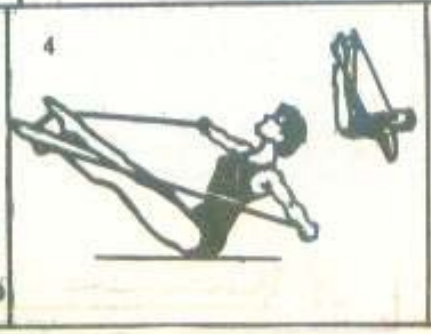

Oboseala picioarelor

Poate fi înlăturată cu cîteva procedee care stau la îndemîna fiecăruia dintre noi. Un prim procedeu: înainte de orice, eliberați-le! Mersul cu piciorul gol este deosebit de sănătos și reconfortant. Pe cît posibil, să nu se poarte încălțăminte cu tocuri prea înalte sau pantofi strîmți, care dau formă plăcută, dar obosesc picioarele și le deformează. Picioarelor umflate, obosite de drum, le este totdeauna binevenită o baie caldă. Durerile de cap survenite în urma unui surmenaj vor dispărea dacă picioarele vor fi ținute zece minute într-o baie caldă. Durerile reumatice ale picioarelor se vor alina dacă în apa de baie se vor pune 50 g bicarbonat de sodiu și puțin acid tartric.

Pentru picioarele obosite, cu senzația de greutate, se recomandă un duș cu jet cald, purtînd dușul de jos în sus către coapse. Se răcește treptat apa și se biciuiește pielea cu jetul unui duș rece. Acest «masaj» se încheie cu o baie călduță, în care se pune un pumn de sare grunjoasă. Se șterg picioarele prin tamponare și se fricționează cu alcool camforat.

În fiecare seară, picioarele e bine să fie masate după baie pe talpă, degete și glezne.

O minge de tenis de cîmp rulată cu talpa piciorului în toate sensurile este, de asemenea, un exercițiu reconfortant. Cîteva minute de mers pe «poante» ori pe călcîie asigură o bună circulație sanguină.

Farmacia verde

Cunoscînd aprecierea de care se bucură în rîndul cititorarelor rubrica «Farmacia verde», o menținem și în această ediție, prezentînd cîteva rețete de infuzii și băuturi.

PENTRU O BUNĂ DIGESTIE. Vin digestiv: se pune la macerat 1 1/2 litru vin dulce, negru, împreună cu 40 g semințe de anghelică, 8 g cuișoare, 5 g nucșoară (pudră). După 12 zile, se fierbe totul timp de 5 minute, după care se strecoară și se păstrează la rece, în sticle mici. Se bea cîte un păhărel după mesele principale.

ÎMPOTRIVA BALONĂRILOR. Infuzie de chimen: se toarnă o cană de apă clocotită peste o linguriță de chimen. Se acoperă și după 10 minute se strecoară. Se bea o ceșcuță înainte de masă. *Vin de anason* (fenicul). Se pun într-un litru de vin negru 100 g de anason. Se închide sticla ermetic și se lasă 8-10 zile la macerat, după care se strecoară. Se bea cîte un păhărel înainte de masă.

ÎN CAZ DE AEROFAGIE: se recomandă *infuzia din semințe de anason, anghelică, chimen, mărar, măghiran* și *mentă*, amestecate în proporții egale. Pentru o ceașcă de lichid este suficientă o linguriță din acest amestec. După ce amestecul a fost bine opărit, se acoperă vasul și se lasă 15 minute, după care se strecoară lichidul. Se bea cîte un păhărel după mesele principale. Nu se îndulcește.

ÎMPOTRIVA CONSTIPAȚIEI. Sirop de cătină roșie: se sfarmă 200 g de fructe de cătină roșie și se pun la fiert cu 0,800 ml de apă, la foc lin, timp de o jumătate de oră. După răcire, se pasează fructele, se cîntărește pulpa obținută și i se adaugă de două ori greutatea în zahăr. Se mai clocotește totul 15 minute. Se lasă siropul la decantat, după care se strecoară. Se bea cîte o jumătate de păhărel diluat cu apă, după masă. *Sirop de prune.* Se aleg prune bine coapte, din soiurile cele mai dulci. Se opăresc, se curăță de pieliță și li se scot sîmburii, se pasează bine pînă se face un piure. La 100 g de pulpă de prune se adaugă 150 ml de alcool de 60° și se lasă să se macereze 24 de ore. Separat se pregătește un sirop din 670 g de zahăr și 330 ml de apă. În acest sirop se adaugă pulpa alcoolizată, după ce a fost strecurată. Se ia o linguriță după masă.

PENTRU POFTA DE MÎNCARE. Vin tonic: 15 g de gențiană, 30 g de coajă de portocală, 30 g de pelin (frunze uscate), 5 g de scorțișoară și un litru de vin negru. Ingredientele se lasă să se macereze 15 zile la loc întunecos, într-un vas închis ermetic. Vinul tonic se strecoară, se pune în sticle mici și se bea cîte un păhărel înainte de masă.

ÎN STĂRILE DE ANEMIE: se recomandă *infuzia de gențiană, centaura* sau *țintaura, mac, rozmarin, pătrunjel* și *pelin*. Se amestecă plantele în cantități egale și se infuzează. Se bea cîte un păhăruț înainte de masă. *Vin de sunătoare:* se prepară din 200 g de flori proaspete de sunătoare la un litru de vin. Se lasă la macerat 30 de zile, după care se filtrează lichidul și se păstrează în sticle mici. Se bea un păhărel înaintea meselor principale.

ÎN ATEROSCLEROZĂ se pregătește un amestec din 10 g de usturoi, 20 g de păducel sau gherghinar, 20 g de valeriană, 20 g de coacăz negru și 10 g de vîsc. La o lingură din acest amestec este necesară o cană de apă clocotită. Se bea o ceșcuță de infuzie dimineața, înainte de a mînca, și două peste zi, între principalele mese.

ÎMPOTRIVA DURERILOR REUMATICE: se pun la macerat 60-100 g de muguri de pin în 100 ml de alcool. După 5 zile, se pasează mugurii alcoolizați și pulpa obținută se amestecă cu siropul preparat dintr-un litru de apă și 800 g de zahăr. Se lasă 24 de ore să se «așeze», după care se beau 4 păhărele pe zi.

Grupaj realizat de SMARANDA SBURLAN

FEMEIA LA VOLAN

Femeia la volan a devenit o prezență obișnuită pe șoselele și străzile noastre. Unele particularități organice, funcționale și sociale ale femeii se reflectă și în unele măsuri speciale de conduită în calitate de conducător auto.

În secolul nostru, mecanizarea și automatizarea fac să nu mai fie indispensabilă forța musculară. Ceea ce are importanță nu mai este forța fizică, ci rezistența nervoasă și capacitatea de adaptare. Scheletul femeii este mai fragil decît cel al bărbatului, mușchii sînt, de asemenea, mai puțin dezvoltați, femeia, însă, pare a fi *mai rezistentă la boli și șocuri afective*, face mai rar boli cardiovasculare — în special infarct miocardic — și boli mintale. Durata medie a vieții femeii este cu cinci ani mai mare față de bărbat. Astfel, dacă între 40 și 45 de ani bărbații reprezintă jumătate din populație, între 75 și 79 de ani ei sînt doar o treime, iar după 80 de ani abia un sfert.

Unii autori pretind că femeia devine o ființă slabă ca urmare a maternității. Astăzi, nașterea nu mai este un pericol, iar *maternitatea* o desprinde doar timp scurt de activitatea profesională, uneori femeile neîntrerupîndu-și munca în timpul sarcinii. În activitatea de conducător auto, o sarcină normală, în primele luni, nu afectează capacitatea de conducere. În ultimele luni ale sarcinii, prin creșterea volumului corpului, prin modificările circulatorii și ale scheletului, este contraindicată conducerea automobilului.

Capacitatea de conducere a vehiculului în timpul *ciclului menstrual și menopauzei* desfășurate în limite normale, nu este modificată și astfel nu apar contraindicații. Desigur, trebuie evitate eforturile îndelungate, recomandîndu-se să nu se depășească 6—8 ore de conducere. Igiena individuală și alimentară sprijină mult organismul în această perioadă. Alimentația trebuie să evite constipația, balonarea și diureza exagerată. Trebuie avut în vedere că în astfel de perioade se produce, de obicei, și o încetinire a activității motorii intestinale, cu tendința spre constipație. În plus, șederea timp îndelungat, cu mișcarea, în timpul conducerii, doar a membrelor, lipsește tubul intestinal de presiunile continui și variate pe care, în alte condiții, musculatura abdominală le exercită și care grăbesc tranzitul intestinal. În aceste condiții, se recomandă ca mîncarea să conțină și alimente cu mai multă celuloză (legume, zarzavaturi, fructe), pentru stimularea intestinului. Desigur, alimentația nu trebuie să fie abundentă, în mese rare și mari cantitativ, să nu aibă alimente greu de digerat și prea multe grăsimi. Se recomandă, de asemenea, să nu se plece la drum fără a mînca, putînd surveni fenomene de hipoglicemie (scăderea zahărului în sînge), ceea ce poate da amețeli, tulburări ale coordonării mișcărilor și altele.

Multe femei, respectînd unele canoane ale sexului frumos, țin *dietă de slăbire sau pentru menținerea greutății*. Există numeroase cure de slăbire și numeroși specialiști, autorizați sau nu, care fac recomandări în acest sens. Fenomenul scăderii în greutate, dacă este bine condus, nu se însoțește de tulburări funcționale, psihice sau somatice. Dar, de multe ori, femeia, în dorința ei de a slăbi rapid, deși s-a îngrășat într-un timp îndelungat, fie că nu respectă regimul prescris, fie că își face un regim propriu, după observații personale, sfaturi binevoitoare sau prin imitație. În aceste cazuri pot apărea tulburări legate de hipoglicemie (prin cure exagerate, nu de slăbire, ci de foamie), scăderi prea mari și prea rapide în greutate (care atrag căderea organelor abdominale și alte tulburări organice care dau amețeli, lipotimii, cefalee etc.) sau chiar tulburări nevrotice, legate fie de nereușita curei, fie de preocuparea excesivă pentru cură. Toate aceste fenomene scad capacitatea de acomodare în mediul înconjurător și cu atît mai mult în mediul de circulație, atît de variabil în timp și spațiu. În timpul curei de slăbire normale, capacitatea de conducere nu este alterată, doar cure excesive și greșite sînt dăunătoare în conducerea vehiculului.

Îmbrăcămintea, grijă estetică și funcțională a femeii, trebuie să fie adecvată pe de o parte conducerii vehiculului și pe de altă parte sezonului. Pentru a nu stînjeni mișcările în timpul conducerii, se recomandă pantaloni sau fuste (nici prea largi și nici prea strîmte). Blugii, prin strîmtimea și rigiditatea lor, mai ales în poziția șezînd îndelungată, stîn-

jenesc circulația venoasă a membrelor inferioare. Or la femei, adesea, găsim varice exterioare, vizibile, sau varice profunde, pe venele interne ale picioarelor, care nu se văd la suprafața pielii, dar duc la umflarea picioarelor, amorțeală, dureri, greutate în mers. Prin purtarea blugilor se agravează dificultățile circulației venoase de întoarcere a sîngelui datorită varicelor, tulburîndu-se mobilitatea normală a membrelor, atît de necesară conducerii vehiculului.

Cordoanele strînse pe talie, în poziția șezînd la volan, stingheresc buna circulație abdominală, produc balonarea, care, în afara senzației neplăcute, îngreunează mișcările, reduc agilitatea, viteza și finețea manevrelor necesare conducerii vehiculului.

Ținuta sport, lejeră, se poate considera ca optimă la volan.

Iarna, condițiile meteorologice cer o îmbrăcăminte mai groasă. Arta de a te îmbrăca adecvat și de a-ți pregăti vehiculul în consecință asigură securitatea crescută, mai ales că și condițiile exterioare de ceață, ploaie, lapoviță, ninsoare, mîzgă, gheață cresc riscul de accident. Uneori vedem la volan femei încotoșmănate cu paltoane groase, căciuli pînă pe vîrful nasului, gulere ridicate, cizme groase (uneori cu tocuri înalte). În aceste condiții, observarea circulației și manevrele de conducere sînt foarte greoaie. Pentru a avea siguranță în circulație se recomandă o ținută sport, cu scurtă, pantaloni, mănuși elastice etc. Înainte de a porni în cursă, cabina vehiculului trebuie dezghețată, încălzită și geamurile curățate, orice vehicul modern posedînd instalație de climatizare.

Coafura, mai ales cea modernă, cu părul mai lung și lăsat liber, este o problemă de luat în considerație. Vara, geamul lăsat deschis pentru aerisirea și răcirea cabinei deranjează coafura, face ca «părul să fluture în vînt». Apare riscul ca șuvițe de păr să acopere fața sau chiar să intre în ochi, stînjenind observarea drumului. Și într-un caz și în celălalt scade adaptarea la circulație, crescînd riscul de accident.

Ochelarii de soare se recomandă în timpul zilelor puternic însorite, pentru reducerea intensității luminii, care, altfel, duce la obosirea ochiului. Această oboseală se produce pe de o parte prin suprаîncordarea sistemului de protecție și acomodare al ochiului și pe de altă parte prin consumul excesiv de pigment vizual retinian. Se știe că 80 la sută din informațiile din mediul înconjurător ne sosesc pe cale vizuală și că o bună reacție de răspuns apare numai după o bună informare. Avînd în vedere aceasta, trebuie să protejăm vederea în timpul actului de conducere, mai ales cînd aceasta este îndelungată.

Vechimea în conducerea vehiculului și practica curentă își spun cuvîntul în siguranța circulației. Vehiculul familial este, de cele mai multe ori, condus de către «capul familiei», de soț și tată, soția și mama căpătînd doar din cînd în cînd volanul mașinii. Practica intermitentă și de scurtă durată a conducerii și, mai ales, desfășurarea acesteia numai pe șosele drepte și libere (cînd capul familiei, «generos», cedează volanul) fac ca îndemînarea în conducere să scadă. Mai ales primele momente, pînă la reintrarea «în mînă», sînt mai dificile, cu atît mai mult cu cît capul familiei te observă atent, te îndrumă «competent» și te cicălește insistent. Cu tactul și discernămîntul care ne caracterizează trebuie să încercăm să prevenim această stare de fapt sau să o depășim dacă ea apare. Observațiile făcute continuu, starea de încordare, enervarea distrag atenția de la activitatea propriu-zisă de conducere prin apariția pe scoarța cerebrală a unor focare de excitație, care iradiază inhibiția pe centrii activi ai conducerii vehiculului. Acestea duc la scăderea atenției, coordonării, aprecierii distanțelor corect, efectuarea unor manevre greșite, crescînd enorm riscul de accidente. Mai notăm și faptul că, de obicei, soția și mama sînt cele care pregătesc o parte însemnată din cele necesare excursiei, weekendului. Cumpărături, gătit, împachetat, toate trebuie făcute fără a neglija și activitatea profesională curentă. Așa se acumulează în organismul femeii un anumit grad de oboseală, care duce la scăderea forței, echilibrului și mobilității proceselor nervoase fundamentale. De aici, atenția mare pe care trebuie să și-o acorde femeia-șofer la plecarea în cursă.

ADRIANA ȘERBAN,
doctor în științe medicale

— *Scuzați, vă rog! Am impresia că strada nu e pe aici.*

— *Of, nu puteai să rezolvi problema asta acasă?! Dar așa ești tu...*

„dosar FAPTE RĂLE"

TREI CAZURI POVESTITE
de **VASILE TINCU**

În cazurile pe care le vom descrie sînt implicați oameni obișnuiți și oameni care fac rău. Binele și răul se confruntă, sub incidența legii și a normelor morale, făptașii actelor antisociale ajungînd întotdeauna să plătească pentru ceea ce au comis. Este o lege implacabilă a vieții, nu numai a societății, dar ea nu se aplică singură...

Uităm uneori de acei oameni în uniformă, sau fără uniformă, care veghează zi și noapte liniștea, siguranța și demnitatea noastră. Au o meserie aspră, trebuie să dea dovadă de curaj, abnegație și, de atîtea ori, de eroism. Lor, acestor oameni, le dedicăm aceste rînduri.

Criza de inimă

După o săptămînă de ploi iuți și de frig, simbăta se ivise cu un cer neverosimil de senin, iar în timpul zilei se lăsase, pur și simplu, caniculă. Noroiul se uscase în pozițiile cele mai ciudate, iar covorul de romanițe ce tivea bătătura, pe lîngă toate gardurile, se pleoștise la pămînt, de parcă-l arsese cineva cu apă fiartă. Ba, spre seară, se iscase, tot din senin, un vînt ce vînzolise totul, așa că, înainte de a se cerne noaptea, soarele privise lumea cu un ochi galben, bîntuit de cearcăne vineți, ca la bolnavi. «Parcă e așa o apăsare... își spusese, cu un fel de spaimă neștiută, ca omul singur, bătrîna Adina Drăghicescu, în timp ce pregătise ograda pentru închoptare. Trebuie că plouă iar, neapărat plouă...» Închisese apoi și, pentru că era program frumos, dăduse drumul la televizor. Tocmai rula serialul «În spatele ușilor închise»... cînd, deodată, la ușa din față bătuse cineva violent, parcă nerăbdător, și ea se încurcase prea mult pînă să-și lege halatul: «Vin, vin acușica, murmurase bătrîna, mai mult pentru ea, căci vizitatorul n-avea cum s-o audă. Un bob zăbа...» N-a mai apucat să termine, căci a rămas pe întuneric. A bîjbîit după o lumînare și, tocmai cînd o aprindea, ușa de la camera ei s-a dat de perete și în încăpere au intrat doi inși. A dus mîna la piept — suferea de inimă — și s-a lăsat, moale, pe o sofa. A înțeles imediat — veniseră s-o prade. Întotdeauna îi fusese frică de hoți și iată-i, aici, în ca... Dar Adina Drăghicescu fusese la viața ei avocat, nu se pierdea chiar cu una cu două. Se retrăsese să-și trăiască zilele bătrîneții (avea peste 74 de ani) la Buneștii de Vîlcea, un sat frumos și avut, într-o căsuță destul de ascunsă și de scorojită, care ei îi plăcea pentru că avea în jur multă liniște și era năpădită de verdeață. Dusese acolo, bineînțeles, toată agoniseala, care la femeile de felul ei era întruchipată, îndeosebi, în cîteva obiecte de podoabă și ceva argintărie casnică. Cine știe cum de se mai iscase zvonul că bătrîna ar dispune și de o însemnată sumă de bani pe care ar păstra-o, pe undeva, prin casă. Saveta, femeia care mai venea s-o ajute la dereticat, îi și spusese odată: «Dacă aveți bani să-i depuneți, că singură cum sînteți dumneavoastră...» «Lasă, Saveto, că nu se ating furii de oamenii legii», zisese. «Ș-apoi tu știi, de unde bani la mine»?

Îi privea, pieriță, pe cei doi, care se îndreptaseră direct spre ea și care, iată, o mai orbeau acum și cu o lanternă electrică. Retina ei, de om al legii, înregistrase, însă, imaginile, mai mult umbre: unul scund, negricios și repezit în mișcări, celălalt înalt, blond, parcă cu părul puțin ondulat și care-și ținea mereu o mînă în dreptul ochilor, să nu i se vadă. Primul conducea totul, iar celălalt repeta după el.

— Să ne dai imediat lucrurile de preț. Și banii... o amenința cel scund.

— Și banii... repeta, ca un ecou, lunganul.

— Altfel uite, îți facem o injecție și mori.

— Și mori...

Nu mai știe precis dacă a căzut jos sau nu. S-a trezit, la un moment dat, întinsă pe pat; unul îi dădea să bea apă dintr-un pahar, iar celălalt o tot masa pe piept. Auzea ca prin vis: «Mă, dacă moare ne-am ars. Ni s-a spus că e bolnavă de inimă. Trebuia s-o adormim». «Da, dar dacă nu găsim banii?» — a recunoscut vocea rece a negriciosului. Și-a revenit. Și, privind la tava pe care o ținea lunganul în mînă și pe care fusese adus paharul, să leșine din nou... era unul din obiectele ei cele mai de preț. Din argint, lucrată cu măiestrie... Dar ei au dat tava deoparte și au luat alte obiecte: un ceas de mînă, o verighetă, cîteva monede din argint și 120 de lei, pe care-i avea în casă. Tava, care valora, într-adevăr, ceva... nu i-a interesat.

— Ei, ce facem bătrînico, trecem la injecție?

A pus din nou mîna pe inimă. Se simțea tare acum, dar își dădea seama că leșinul rămăsese singura ei apărare. Și a avut dreptate, căci pirpiriul s-a mai îndupiecat:

— Uite, băbuțo, s-a apropiat el cu lanterna de ochii ei, dacă mîine dimineață nu găsim într-o pungă la poartă,

20 000 de lei, gata, caput. Iar dacă reclami, tot eia, nu scapi.

— Nu scapi... a repetat și ecoul.

După care s-au făcut nevăzuți.

S-a ridicat ametită, după ei, a răsucit din nou încuietorile, care nu folosiseră la nimic, și s-a întors în odaie. Toată casa era răvășită și dată peste cap, dar n-a pus mîna să îndrepte nici un obiect. Și, pentru că era singură și pentru că nu putea să accepte acest lucru îngrozitor, s-a pus pe bocit. Iar dis-de-dimineață a anunțat miliția.

Echipa de cercetare a sosit imediat, dar la fața locului nu s-au găsit prea multe «urme». Pirpiriul, care de fapt răscolise totul, lucrase cu mănuși, descrierea celor doi se potrivea la foarte mulți dintre locuitorii județului și, apoi, nu exista nici o certitudine că ei ar fi fost din județ. Doar pe o casetă de lemn s-a descoperit o amprentă recentă, o porțiune foarte mică, dealtminteri, dar ea a fost ridicată cu grijă și trimisă la laborator. Dimineața n-a venit nimeni la poartă să caute punga cu bani... apariția miliției era prea evidentă și, în general nici un suspect n-a mai călcat în ziua aceea prin Bunești. Privind însă mai cu atenție norolul uscat prea în pripă, din drum, un ochi experimentat a observat o urmă de mașină care se repeta cu prea multă frecvență. Mașina asta a «patrulat», și-a zis, și au început investigațiile în rîndul celor care aveau casele pe acea uliță. Da, cîțiva au declarat că au zărit trecînd, de mai multe ori, și într-un sens și în celălalt, o «Dacie»-1300 roșie. În privința numărului însă și a județului din care provenea, părerile erau foarte împărțite. Căutînd cu asiduitate urmele pe raza comunei, într-un punct numit «La sonde» s-a găsit un capac de roată de la o «Dacie». Sigur, slabe speranțe ca acest capac să fi căzut tocmai de la mașina în cauză, dar el a fost ridicat, pentru că orice indiciu, cît de mic, trebuie luat în considerație. Un lucru se contura clar: n-au acționat doi, ci cel puțin patru infractori. Doi înăuntru, unul afară, care a mesterit la lumină, s-o stingă, al patrulea (sau același?) a patrulat cu mașina. Cercul nu se strîngea, cercetările nu progresau, deși se băteau kilometri după kilometri spre a se găsi «Dacia»-1300 roșie, cu structura anvelopelor identică celei lăsate pe drum. Semăna cumva a căuta acul în carul cu fîn, dar perseverența și-a spus cuvîntul: întrînd în ograda unui proprietar de «Dacie» roșie, într-un sat, acesta s-a arătat foarte mirat de vizita miliției. «Cînd ați pierdut capacul de la roată?», a fost întrebat. «Capacul? Nu l-am pierdut! («Am văzut, atunci, negru în fața ochilor — își amintește ofițerul anchetator — dacă pierdeam și pista asta...») — a răspuns proprietarul. Este la locul său». Dar... mergînd la mașină, capacul nu era. «Vi l-am găsit noi, pe aproape... este al dumneavoastră?» «Sigur că da, să văd, mi-am zgîriat inițialele pe spatele lui. Este al meu, observați». Și structura cauciucurilor era aceeași. Așa a fost descoperit principalul autor al spargerii, «creierul» unei adevărate bande, pe numele lui Roșca Stelian, maistru instructor, conducător auto, din Rîmnicu Vîlcea. Mașina cu care opera era împrumutată de la rude, el nu participa niciodată la furturile propriu-zise — căci au comis un lanț lung de infracțiuni — ci era cu «ideile», cu «planul» și cu... patrularea. Ei... «ținea șase». Ceilalți trei erau Firescu Dumitru, zis Lionel, electrician (cel care defectase lumina), Petrescu Constantin, zis Stelică (lunganul), și Băgălin Ion (pirpiriul), principalul executor al «planurilor» lui Roșca. Toți și-au mărturisit imediat fărădelegile, în afara lui Petrescu. Ei, vedeți, era mai «intelectual», fusese contabil, își ferise necontenit ochii cu mîna (nici una dintre victime nu l-a putut recunoaște precis) și, inspirat din filmele polițiste, își găsise rapid o iubitică ce se jura pe inimă (și este învățătoare?!) că a fost la ea toată noaptea, toată, toată... dar cînd i s-a arătat negru pe alb că amprentele găsite pe caseta aceea erau chiar ale lui, atunci s-a dezumflat, a spus adevărul, iar iubitica a mai retractat cîte ceva despre o porțiune a nopții...

Într-o dimineață de iunie, mult prea toridă, bătrînica Adina Drăghicescu își uda florile din fața casei cînd i-au sosit oaspeți. «Nu vă este frică să mai rămîneți aici singură?», a fost întrebată. «Vai de mine, tovarășe — a zîmbit larg fostul avocat — nu de ei îmi este teamă mie — ei sînt slabi, sînt pleavă, luată ușor de vîntul vieții (cît mai munciseră lucrătorii de miliție pînă să fie luați de «vîntul» legii!), mie de un singur lucru îmi este teamă — de criza de inimă. Ați văzut, tot de ea le-a fost frică și ălora...

A lăsat apoi stropitoarea și cu franchețea aceea de care sînt capabili doar bătrînii și copiii, ne-a invitat la o dulceață. «Făcută de mine», ne-a asigurat, și servită pe o tavă, masivă, din argint...

Într-o dimineață, pe la vremea cînd se ridică soarele cam de vreun cot pe cer, Ioana Gomeajă și Steliana Gheorghe au trăit o aventură neașteptată. Tocmai plecau, sau veneau de la piață (amănuntul acesta nu și-l mai amintesc), cînd pe palierul lor aud niște gemete înăbușite. Înfiorate de spaimă, se duc la Mihai Gomeajă, care, bărbat fiind, își ia inima în dinți și apasă pe clanța de la ușa vecinului său Schiopescu. Ușa descuiată și, ce să mai vezi, lîngă mașina de cusut, ba chiar legată de aceasta, se zbătea o mogîldeață, care la o privire mai atentă s-a dovedit a fi însăși stăpîna casei, Kati. Nefiind de meserie, adică nestiind că în asemenea cazuri obiectele nu trebuie mișcate din loc, Mihai Gomeajă i-a scos pe loc femeii căluțul din gură și a dezlegat-o de mașina cea de cusut, care în orice clipă și la orice mișcare mai bruscă putea să se prăvale, cu consecințe imprevizibile, peste victimă. Readucînd-o apoi pe vecina lor Kati în simțiri, căci părea coborîtă într-un somn de piatră, au ascultat înfrigurați această poveste înfricoșătoare: «La vreun sfert de oră după ce a plecat bărbatu-meu, m-am trezit, lîngă pat, căci încă nu mă sculasem, cu un individ înalt. Am dat să țip, dar el mi-a pus mîna peste gură și a zis că dacă nu tac mă omoară». Ca amănunt: putea mănuși aspre, tricotate, pe care

le-a simțit, fără putință de a se înșela, pe propria-i față. Și aveau culoarea gri închis iar lucru de netăgăduit, avînd în vedere distanța de ochii ei pe care au avut-o aceste mănuși. Individul arăta tare urît, deoarece își legase peste ochi (cum oare mai vedea?) o cîrpă cenușie. Ca să fie sigur că nu strigă, i-a îndesat un batic în gură, a apucat-o de subsuori și a închis-o în șifonier, ținînd ușile cu spatele. În timpul ăsta îi tot comanda ceva unui însoțitor, pe care nu l-a văzut, dar care tușea urît. După ce au furat ce-și propuseseră să fure, au tîrît-o pe biata Kati în dormitor, au legat-o cu mîinile la spate și au prins-o de mașina aceea de cusut, făcînd-o atentă să nu se zbată, căci se prăvale mașina peste ea. La sfîrșit, să înghețe de spaimă, nu altceva, au obligat-o să înghită un pumn de pastile, care puteau fi și mortale, nu? I-au mai dat să bea niște apă și au dispărut. De fapt a dispărut, căci pe individul numărul doi nu l-a zărit nici o clipă. Pe cel cu tusea. Ajunsă la acest punct povestea, Mihai Gomeajă a pus mîna pe telefon și a cerut, urgent, sprijinul miliției. Un echipaj de la circumscripția nr. 6 din Capitală a sosit la fața locului în cîteva minute.

Se furaseră obiecte în valoare de peste 50 000 de lei. În special magnetofoane și casetofoane, aparate electrice și electronice, agonisite de bărbatul lui Kati pe vremea cît lucrase prin străinătate, ca timplar, la ARCOM. Furt de zile mari, bine, însă că victima se alesese doar cu o spaimă grozavă și cu un somn straşnic, avînd în vedere pastilele înghițite. S-a trecut, bineînțeles, la identificarea urmelor, spre a fi prinși, cu cea mai mare repeziciune, făptașii.

Prima descoperire a fost stupefiantă: infractorii lăsaseră un bilet scris. Cu acest text, în majuscule: «SPUNE TU CE SĂ-ȚI FAC DACĂ EȘTI NEGLIJENT? VOI MAI REVENI DUPĂ CE ÎȚI SCHIMBI YALA. SALUT, TICULE». După care urma o semnătură voit indescifrabilă. Biletul a fost ridicat în vederea cercetării lui în condiții de laborator, și de la fața locului au fost făcute fotografii judiciare. Așa că sărmana Kati a trebuit să treacă din nou, pentru cîteva minute, în postura în care o lăsaseră bandiții. În sufragerie, lîngă o vitrină, au fost găsite, de asemenea, pe un capac de porțelan, cîteva urme de amprente digitale, care au fost tratate cu negru de fum și «ridicate» cu foliul alb. În urma tratării suprafețelor lucioase ale mobilierului cu pigment galben fluorescent s-au găsit semne cu un puternic caracter dinamic, lipsite însă de elemente dactiloscopice. Fusese abandonată și cheia cu care se pătrunsese la locul infracțiunii, o yală nouă, aproape nefolosită. A fost ridicat, se înțelege, creionul cu care fusese scris faimosul bilet. Cam acestea erau probele.

S-a apelat imediat la talentele speciale ale cîinelui polițist de serviciu, pe nume Black, care a mers cu botul la pămînt vreun kilometru și jumătate, după care și l-a ridicat neputincios spre superiorii săi. Deci hoțul ajunsese pînă aici, la intersecția bulevardului Muncii cu strada Morarilor, după care se volatilizase subit. Cercetătorii nu s-au lăsat însă, lărgind cercul investigațiilor, mergîndu-se mai ales pe pista cu cheia, adică încercîndu-se depistarea celui care avea posibilitatea de a găsi sau de a fura cheia cu pricina, care fusese odată a stăpînilor săi. Rude, prieteni, cunoștințe ale bărbatului, ale lui Kati... Nimic și nimic. «Se caută pe viață și pe moarte», cum scria Kati însăși în acele zile într-un bilețel. Și, într-adevăr, se căuta, căci un asemenea infractor trebuia lipsit de libertatea de a mai comite infracțiuni de un asemenea pericol social. Se întîmpla însă un lucru curios, pe măsură ce investigațiile înaintau, cercul suspecților în loc să se strîngă, se... lărgea. O muncă titanică, tenace, zeci de oameni cercetați, puși pe drumuri, suspectați, poate pe nedrept... Dar în scopul descoperirii ade-

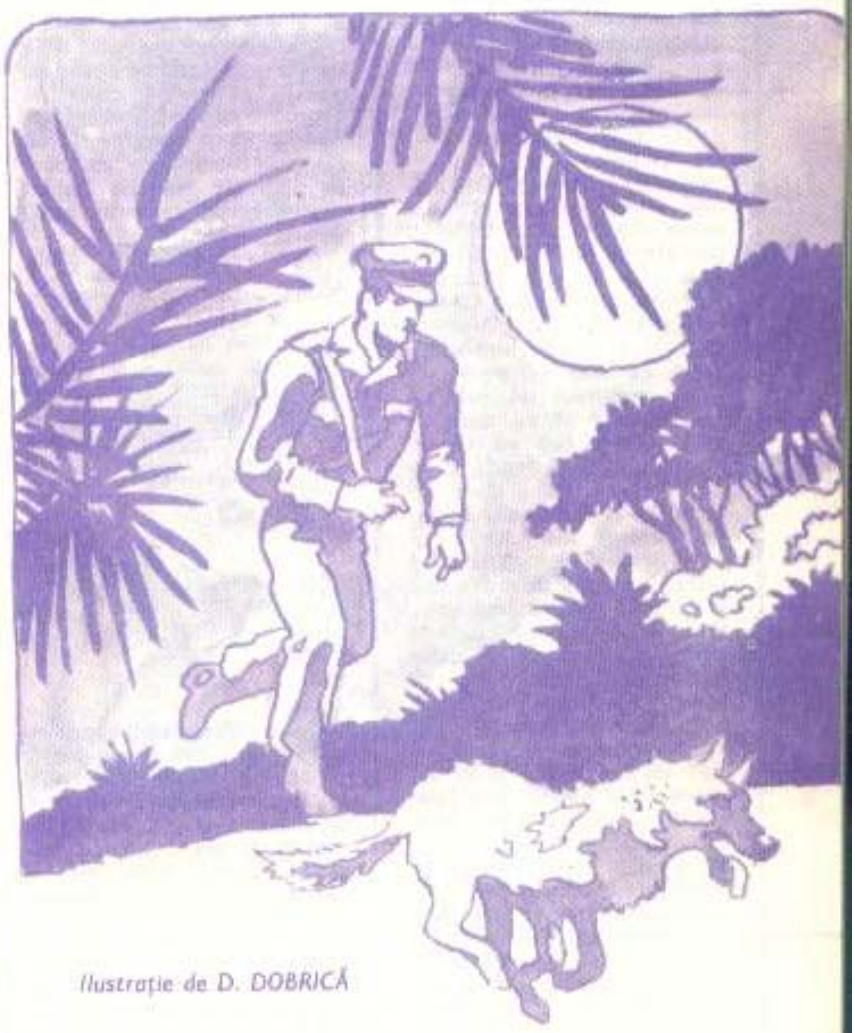

Ilustrație de D. DOBRICĂ

vărului, trebuie suportate și unele avataruri. În definitiv, cine n-are nici o vină n-are de ce să se teamă.

Într-o zi, tot investigîndu-se, au intrat în horă și amanții lui Kati. Căci asta e, Kati avea destui ibovnici, iar ultimul, și cel mai «statornic» dintre ei, se dovedea un tinerel — cu mulți ani mai mic decît ea —, Bătrînu Cornel, necăsătorit, de profesia lui electrician, care locuia la un cămin de nefamiliști, unde era și responsabil și unde o cunoscuse și pe Katișor. O cunoscuse urît de tot (fiind «adusă» de altul, care i-o «pasase» pînă la urmă, cu deplinul ei consimțămînt —, aviz celor care pun la căminele de nefamiliști asemenea «responsabili» și care habar n-au ce se întîmplă pe acolo!), dar nu ne vom opri prea mult la acest amănunt, cert este că a fost și Cornel inclus în lista de cercetați, deși lucrul părea complet absurd; ce rost ar avea s-o prade amantul pe iubițică sau, dacă o făcea, cum să nu-i recunoască ea chipul — chiar sub o fiendură de cîrpă — sau tusea, dacă cel cu tusea ar fi fost el? Sigur, era absurd, dar cîte piste, care păreau la început fără sens, nu s-au dovedit pînă la urmă cele salvatoare... Deci, au plecat lucrătorii de miliție la căminul de nefamiliști al I.T.H.R.-București și ia-l pe Cornel de unde nu-i. De la întreprindere lipsea, așa că unde putea să fie? Să încercăm, și-au zis cercetătorii penali, și o telegramă a zburat fulger spre Tecuci, locul de naștere al lui Cornel. Aici, pe strada Vînători (nume... predestinat), au apărut, la oră grea din noapte, «vînătorii» de infractori, care au bătut la poarta părinților băiatului și aceștia au ieșit foarte contrariați: «Cum o să fie feciorul nostru la Tecuci? Este la București, acolo lucrează». «N-a venit deloc-deloc pe acasă?» «Cum să vie?». «Am putea să ne uităm și noi puțin?», «Cum vă permiteți? Aveți ordinul procuraturii?». N-aveau ordinul procuraturii. Așa că o parte din echipaj a rămas în fața porții, iar alta a pornit după procuror. În timpul acesta, Corneluș a sărit peste o fereastră din spatele casei (vedeți, dar, că acasă era), a mai sărit și peste cîteva garduri ale grădinilor învecinate și tuști, împreună cu un sac doldora, în stradă. Aici îl așteptau însă un plutonier și un cîine, ambii de serviciu, care i-au înhățat fără fasoane.

Epilog: toată tărășenia fusese pusă la cale de Kati însăși, care atrăsese ca făptuitor principal pe nemîntosul acela de băiat. Zicea ea că, de vreme ce hotărîse să divorțeze, era «normal» să-și asigure partea leului din agoniseala făcută de bărbat prin străinătăți. Iar la proces, făcînd pe «lady», a cerut ca toată pedeapsa să-i fie dată ei. I s-a dat partea leului. Dar și cel care s-a jucat de-a hoții a primit ce i se cuvenea, pentru că furtul, chiar cu asentimentul amantei, tot furt rămîne. La care ea, depășind toate așteptările, a zis că îi va plăti tot ceea ce Cornel pierde în perioada de ispășire a pedepsei.

Să-ți vină să plîngi, nu altceva.

Strigăt în noapte

Imaginea a rămas, pentru toți cei care i-au fost martori, de coșmar. Pe una din străzile Bucureștiului a zbucnit, deodată, strigînd, toată numai disperare și plîns, o fetiță de aproape 11 ani. Nimeni n-a putut-o opri. În noaptea de pîclă, unii au fugit, însă alături de ea, pentru că înțelegeau, din țipetele ei, din groaza ei că se întîmplase ceva nemaipomenit de cumplit și că alerga la mama, la mama... Portarul de la întreprindere a rămas năuc cînd a văzut-o, apoi acolo, în secție, doar că nu s-au dărîmat pereții peste sărmana mamă. Lucrurile erau foarte clare: cineva, un monstru al acestui neam biped, îi violase fetița.

La cîteva minute după aceea era alertată miliția. Un echipaj format din 5 lucrători de miliție (de la plutonier pînă la locotenent colonel) de la circumscripția 12 și de la serviciul criminalistic al Inspectoratului miliției orașului București a sosit imediat la fața locului. Da, nenorocirea se întîmplase cam așa: în timp ce fetița voia să stingă lampa și să se culce, la ușă s-a simțit cineva. S-a dus acolo și o voce prefăcută de afară i-a zis că este tat-su (ea își știa amîndoi părinții la muncă), dar că e cam băut și nu mai poate să deschidă. I-a zis chiar și pe nume. Fetița a deschis... și în fața ei a apărut un om hidos, cu un ciorap tras peste cap. «Am crezut că vrea să mă omoare — a declarat fetița — și, speriată, am dat să țip. Mi-a trîntit două palme și a spus că dacă scot o vorbă mă gîtuie.» Sugrumată de spaimă, fetița a rămas stană de piatră, apoi omul acela a stins lumina și și-a bătut joc, în modul cel mai odios, de ea. După care a plecat fără nici o vorbă. Ce s-a întîmplat mai departe se știe: copila a țîșnit din casă și a alergat spre maică-sa, a cărei întreprindere se afla pe aproape.

Un asemenea individ trebuia găsit numaidecît.

Indiciile erau însă foarte slabe: un singur fir de păr, care nu provenea de la nimeni din casă. Și o descriere care se potrivea la cel puțin 80 la sută dintre bărbați. Și că era băut, dar cîți oameni cu alcool nu ascundea, oare, orașul la orele acelea?

Dar ce se întîmplase mai înainte? Înainte de a se culca, fata fusese la un coleg al ei de joacă de pe stradă, unul Marius, la televizor și, cînd se terminase filmul, tatăl băiatului, așa cum se cuvenea și era civilizat, a condus-o pe fetiță pînă în fața ușii. Acolo a sfătuit-o să se culce și să nu-i fie frică, deoarece peste puțin timp avea să vină acasă, de la lucru, fratele ei mai mare. Cam la un sfert de oră după aceea...

A fost sculat din somn și vecinul, care dormea alături de băiatul său. A rămas foarte amărît de întîmplare, regreta că n-a stat mai mult cu fetița: «Dacă aș fi știut», dar cine își putea imagina o asemenea grozăvie?

Noaptea de pîclă se așternea nepăsătoare peste drama și peste durerea acestor oameni. Dar ei, oamenii aceia în uniformă, nu s-au dat bătuți. Știau că este un lucru aproape inuman să chinui fetița cu întrebări în acele clipe, dar ei mai știau că trebuie prins făptașul și găsirea lui depindea atît de mult de toate amănuntele de care trebuie să-și aducă aminte fetița. Minutele, secundele tre-

ceau greie, fetița se liniștea anevoie, ofițerul anchetator avea însă o voce caldă, calmă, de părinte necăjit și bun, care voia doar să știe așa, și-așa, și-așa, o dată, de două ori, de zeci de ori, pînă cînd fetița a simțit că nu mai poate, că este la capătul puterilor și tocmai atunci, tocmai în clipa aceea de supremă răzvrătire împotriva tuturor oamenilor răi și buni, a izbucnit: «Nu mai știu, nu mai știu, ș-apoi l-am mușcat. I-am arătat eu lui». Da, îngrozită c-o s-o omoare, cînd el s-a aplecat să stingă lumina, l-a mușcat de spate. «De-aș ști că răscolesc tot Bucureștiul și tot îl aflu pe cel cu asemenea mușcătură», și-a zis anchetatorul, disperat și el de cît trebuise să sîcîie fetița, dar, iată, cu ce rezultat!

N-a fost o noapte ușoară pentru cei din cartier. Și, iată, investigatorii au bătut din nou la poarta vecinului care o adusese pe fetiță acasă la ea. S-a sculat cu greu, de lîngă Marius al lui, care dormea somn liniștit, de copil ocrotit, și s-a cam supărat de pretențiile milițienilor. Ce drept aveau să-l bănuiască pe el, care se dovedise atît de cumsecade și de civilizat? Era o cercetare de rutină, desigur, dar nu trebuie să-ți permiți nici o lacună în această cercetare, chiar dacă unele lucruri par fără noimă. Cum i s-a pus un ciorap pe cap, fetița s-a dat înapoi, țipînd: «El a fost».

— Vai de mine, tovarăși, a sărit el în sus. Eu am dormit cu băiatul meu, care...

Atunci însă cînd a venit vorba despre mușcătură, odată s-a schimbat la față și a vrut s-o ia din loc. Da, el era, el, vecinul cel «atent» și «bun» la inimă, el, tatăl a doi copii, cărora le veghea somnul și liniștea, el se întorsese, după ce făcuse figura de om cumsecade, cu o altă mutră, cea adevărată, cea hidoasă, peste care trăsese un ciorap. Dacă nu l-ar fi apărat miliția și-ar fi primit acolo, pe loc, pedeapsa, de la cetățenii adunați pe străzi, dar apărătorii ordinii trebuie să joace, uneori, și acest rol, de a-i apăra de furia legitimă a mulțimii pe nemernici, pentru că dreptate nu poate să facă decît legea. Și legea l-a condamnat la zece ani detenție grea, dar există pedeapsă pe lume prin care să se poată ispăși o asemenea faptă?

Fetița este sănătoasă, numai că, de atunci, niciodată n-a mai putut rîde ca înainte. Viața va vindeca, poate, această traumă sufletească, dar el, omul acela, care dormea lîngă răsuflarea liniștită a băiatului său, din ce plămadă a putut fi constituit?

Răspunsul, cel puțin pentru mine, rămîne într-o îndepărtată ptclă umană. Care n-ar mai trebui să existe pe lume.

Să nu uităm și să veghem. Un monstru biped a răpit unui copil rîsul. Și nimeni nu *i-l mai poate* da înapoi.

Naufragiați în Oceanul Indian

MIRCEA NOVAC

. . . . . .

Sever se uită la ceas. Abia e ora douăzeci și trei.

— Cred că citește sau poate lucrează la ceva documente, spune el despre comandantul Gheorghe Dobrișan, altminteri trecea pe la noi, să vadă ce mai facem.

Ridică totuși receptorul de la telefonul special și-i sună:

— Tovarășe comandant, raportează el, trecem pe lîngă o ambarcațiune fără lumini, cu oameni în ea, care stă în derivă. Ce facem?

— Ce fel de ambarcațiune? se aude vocea groasă a comandantului.

— Cred că e o șalupă.

— Mare, mică?

— ?!...

— Ei, bine, bine... oprește vaporul și dă alarmă de «om la apă», vin și eu imediat.

Ofițerul de cart pune receptorul în furcă și se duce grăbit la telegraful din dreapta aparatelor. Apucă cu ambele mîini un mîner metalic și trage cu putere pînă cînd un ac indicator se oprește în dreptul unei săgeți sub care scrie: Stop mașina! În acel moment, pe toate culoarele, de la toate nivelurile navei, soneriile zbîrnîie puternic trei semnale prelungi, repetate. În cîteva minute, echipajul de intervenție, alcătuit din șeful timonier Marin, marinarii Dobrotă și Perju, se află pe puntea de la pupa, la barca din tribord.

. . . . . .

Barca noastră urcă și coboară valurile, parcă din ce în ce mai mari. Jeturile de apă ce vin peste noi sînt mai dese și mai grele. Mă simt de acum ud pînă la piele. Îmi șterg fața și ochii de apa foarte sărată a Indianului, și-mi trag bine căciulița pe urechi. Privesc uimit împrejur. Apă, apă, apă... Undeva, în depărtare, se disting cîteva luminițe. Oare tocmai acolo, așa de în urmă să fi rămas vaporul nostru? Unde ne mai ducem? Dacă se porgește o furtună? Căci, după părerea mea, semne sînt! Nu-

mai să nu ne rătăcim! Cerul, care mai înainte era albastru, înstelat, se acoperă treptat de nori, luna se ascunde, iar fața oceanului devine tulburie, neagră, încît fîșia de lumină apare tot mai proeminentă. Ea face să se vadă acum din ce în ce mai bine ambarcațiunea, ce are un catarg înalt la mijloc și o cabină mică, improvizată, la pupa, unde, probabil, se află și motorul ei. Pe puntea bărcii mai mulți inși stau întinși în nesimțire. Nu ne putem da seama cîți sînt.

— Te pomenești că sînt morți, spun eu cu îngrijorare în glas.

— Vom vedea acum, îmi răspunde Marin, cu calmul lui enervant.

Se întoarce și face un semn din mînă celui de la cîrmă, urmat de mai multe comenzi, cu scurte pauze între ele. Barca noastră se lipește de cea naufragiată cu trosnete și lovituri, pricinuite de valurile care o ridică și o coboară în permanență. Perju sare și, cu o frînghie special pregătită, leagă bărcile una de alta, atît la prova cît și la pupa, atenuînd astfel tangajul și ruliul enervant. Rămîn locului nemișcat, încremenit parcă, și privesc îngrozit la adevăratul dezastru uman ce mi se înfățișează. Naufragiații, întinși pe jos, au ochii duși adînc în orbite, pomeții obrajilor gălbejiți ieșiți în afară, gurile căscate, hainele sfîșiate, piepturile însîngerate...

Marin sare dincolo. Sare și Dobrotă după el. Vrea să-i urmeze și Perju. Șeful timonier îi ghicește intenția și-i spune să rămînă acolo.

Cei doi marinari se opresc cînd la un naufragiat, cînd la altul. Îl apucă de cap, de picioare, de mîini și-i scot la suprafață pe cei de dedesubt, le dau palme peste obraji, dar aceștia nu schițează nici un semn că ar fi în viață. Ai noștri se apleacă și le ascultă respirația, pe rînd, la fiecare.

— Trăiesc! strigă Dobrotă bucuros.

— Da, trăiesc! spune și Marin cu aceeași mulțumire. Apoi se întoarce și întinde mîna către Perju.

— Dă-mi cîteva sticle cu ceai și lămîi.

Între timp, Dobrotă se îndreaptă spre cabina ambarcațiunii. Cînd ajunge în ușa joasă și aprinde bricheta, ca să vadă să intre, face imediat un pas înapoi, speriat:

— Vai, Marine, vino să vezi ce-i aici! strigă el înspăimîntat.

Trec repede în barca naufragiată, cu atenție și teamă, stîrnit de-o curiozitate fără margini și mă alătur celor care privesc înăuntru: doi tineri — o fată și un băiat — îmbrățișați, prăbușiți la podea, cu capul unul lîngă altul, fără să se miște. Îmi întinde apoi lanterna ca să le lumînez calea, iar el intră primul în cabina improvizată. Îi desface mai întîi brațele fetei, care sînt încolăcite de gîtul băiatului. Aceasta cade pe spate, ca o bucată de lemn. Are fața palidă ca de ceară, ochii închiși, cu gene dese, părul negru, lung, răvășit și încîlcit de apa mării. Rochia în carouri, umedă și murdară, este ridicată mai sus de genunchi, încît i se văd picioarele cu linii corecte de atletă, pătate cu urme vinete de lovituri. Marin îi fricționează imediat mîinile, fruntea, tîmplele, îi face respirație artificială și peste puțin timp simte că fata începe să respire ritmic. O cuprinde de după gît, o ia în brațe și o scoate afară la aer, așezînd-o cu spatele de copastia bărcii, dar cade într-o parte, sfîrșită de puteri, moale. O așază din nou, sprijinind-o de o ladă. Îl scoate apoi pe băiat. Este ceva mai brunet, sau poate pare așa pentru că are fața vînătă de suferința grea prin care trece. Are părul răvășit, iar cămașa, de culoare deschisă, murdară și sfîșiată. Îi udă mai întîi cu puțină apă pe față. Băiatul își ridică ușor pleoapele, dar le scapă iarăși peste ochii cuprinși poate de somnul adînc în care se află.

. . . . . .

După aproape o oră ajungem la vapor. Comandantul se plimbă agitat, aprinzînd țigară de la țigară. Mă uit la ceas. În aproximativ douăzeci de minute toți naufragiații sînt urcați la bordul navei.

Comandantul apasă pe un buton și deasupra punții etalon se aude un șuier gros și prelung. «Maramureșul» își continuă marșul pe Oceanul Indian, cu toată viteza, spintecînd cu prova-i ascuțită valurile care se năpustesc din ce în ce mai furioase, cu bubuituri înfundate și vuiete prelungi.

. . . . . .

După scurt timp, naufragiații au fost mutați într-o rezervă din incinta dispensarului. Aici au fost aduse saltele, pături, perne. Asistentul medical Corneanu, un bărbat tînăr — cu experiența practicii la secții de boli interne în cîteva spitale bucureștene —, a improvizat paturi, unul comun pentru bărbați, altul mic pentru fată. Mă despart de Dobrișan și mă duc grăbit la dispensar. Corneanu îl examina amănunțit pe ultimul său pacient, cel mai bătrîn dintre ei, și nu-i plăcea deloc cum arată. I-a așezat apoi pe fiecare la locul lui. Fata era ceva mai la o parte. Acum, cînd era lămurit asupra stării lor, cel mai mult îl nemulțumea faptul că nu reușea să se înțeleagă cu ei. I-a venit în ajutor și Dragomir, care vorbește o engleză perfectă. Află că pe băiat îl cheamă Ali Mahmud și este student la Institutul economic din Chittacong. Fata se numește Anse Hamidula și este vînzătoare într-un magazin și că sînt prieteni buni. Cînd își aude numele, tînăra tresare și se ridică puțin, întinzîndu-și gîtul subțire, cu o piele fină, arămie. O privesc îndelung, admirativ, ca dealtfel și asistentul nostru. Acum parcă nu mai seamănă cu fata aceea din barcă. Și-a revenit și dacă o privești atent e chiar drăguță. Brunetă, cu ochi mari, strălucitori, are nasul ușor acvilin, fața de un oval plăcut, palidă. După ce băiatul își revine ne dă unele explicații:

— Cel mai bătrîn este tatăl Ansei. Vînează animale pentru blana lor prețioasă, pe care le vinde unui negustor, proprietarul unui mare magazin, unde lucrează și fata de aproape un an.

— Deci, ați plecat cu toții la vînătoare?!

Ali zîmbește spre Anse cu o ușoară tristețe. Apoi rămîne cu privirea pironită undeva în gol, vrînd parcă să-și adune gîndurile, să-și amintească totul, totul...

...Cerul se înnegrise și era apăsător, gata, gata să se prăbușească. Limbi de foc se întindeau, luminîndu-l pentru un moment, urmate de tunete puternice. Și vîntul sufla năprasnic, spulberînd apa fluviului Karnaphuli, îndoind, rupînd și smulgînd arbori întregi de pe maluri. Abia atunci bătrînul Hamidula își dădu seama că nu este o furtună obișnuită, ci o nenorocire. Căuta să descopere pe unde sînt, dar nu se mai vedea nimic. Vîrtejuri de praf, valuri de apă și vînt

amestecau totul. Din cînd în cînd se mai auzeau șuierele groase și prelungi ale vapoarelor, semn că furtuna i-a dus spre ocean. Se tîrîi la pupa lîngă omul de la cîrmă. În acel moment auzi plînsetele disperate ale fetei și vocea tremurîndă a băiatului, cuprins și el de groază. Și valurile izbeau mînioase bordajul bărcii, făcînd-o să icnească. Deci au intrat de acum în plin ocean. Speranțele de a mai ajunge la vînătoare în pădurea dinainte stabilită s-au spulberat. Au intrat, în schimb, în panica dinaintea catastrofei. Vuietul valurilor se amesteca în țipetele disperate ale celor din barcă. Și, treptat, furtuna s-a transformat într-o dezlănțuire inimaginabilă a forțelor naturii, smulgînd aproape tot ce se afla pe barcă, pînă și pe cunoscutul vînător Groșan, care nu apucase să se lege cu frînghia de siguranță. Barca urca valurile uriașe înălțate spre cer, ca niște guri înfricoșătoare, gata să-i înghită cu totul...

Deodată, unul dintre cei care stau întinși pe saltele scoase un geamăt prelung și repetat. Fata sare speriată, explicîndu-i prietenului său că tatăl ei se simte foarte rău. Asistentul medical își dă seama, fără să i se traducă. Îl examinează din nou cu atenție și-i administrează urgent cîteva întăritoare, care făceau parte din tratamentul de vitaminoterapie intensivă, odată cu rehidratarea organismului, cu supraalimentație, care i se acordă la fel ca și celorlalți, cu diferențele de rigoare de la caz la caz. Înspăimîntată, fata își încolăci brațele de gîtul băiatului, plîngînd și hohotind cu disperare. Calm, asistentul vine lîngă ea, căutînd să o încurajeze.

Cu ochii înlăcrimați, tînărul strînge fata la piept și o sărută pe frunte. Mineralierul «Maramureș» se balansează puternic în lupta cu oceanul înfuriat, cu valurile lui înspumate. Se apropie ora prînzului. Mă scol să plec. În clipa aceea, ușa cealaltă a dispensarului se deschide și unul dintre pădurarii bolnavi, cu o înfățișare speriată, spune ceva în limba lui. Anse scoate un vaiet, sărind de pe scaun și intrînd în încăpere. O urmează Ali și apoi Corneanu. Lui Hamidula îi este foarte rău. Fata se apleacă agitată asupra lui, punîndu-i tot felul de întrebări, la care bătrînul nu răspunde nimic. Asistentul o apucă ușor de braț și o dă la o parte. Își ia instrumentele și-l examinează din nou, amănunțit. Îi ia temperatura, tensiunea, pulsul... și i se pare ceva foarte suspect. În acel moment intră pe ușă Dobrișan.

— Cum se comportă naufragiații? întreabă el.

— Toți și-au revenit și arată foarte bine, în afară de unul, cel mai în vîrstă, dă el explicații.

— Da' ce are?

— N-aș putea să vă spun precis... au apărut însă niște complicații...

Dobrișan îl privește scrutător.

— Poate le mai atenuezi, pînă o să ajungem la Paradip, în India!

. . . . . .

Fata se scoală și se plimbă nerăbdătoare prin încăpere, frămîntîndu-și mîinile. După aproape o jumătate de ceas, asistentul iese dărîmat de oboseală și ud leoarcă pe față. Transpirația i-a trecut și prin halatul alb, scrobit. Anse îi sare înainte:

— Cum se simte? întreabă ea cu respirația tăiată.

Asistentul o privește lung, tăcut.

— Am făcut tot ce s-a putut face pe un vapor, spuse, în cele din urmă, cu vocea tremurîndă, a omului ajuns la capătul puterilor.

— A murit? strigă fata cu ochii măriți pe fondul feței albit de spaimă.

— O complicație pulmonară și la rinichi a prins căile respiratorii și urinare, organismul obosit, bătrîn, n-a mai rezistat... Nici pe uscat nu se mai putea salva, oricît de specialist ar fi fost un doctor. Complicația a evoluat galopant...

Anse se clatină, deodată, și cade pe covorul îngust din cabinetul de consultații, înainte ca asistentul s-o fi putut prinde. Sărim toți trei, o luăm pe brațe și o întindem pe canapea. Corneanu îi face o injecție, apoi îi dă puțină apă. Îi mîngîie ușor fața, spunîndu-i rugător:

— Liniștiți-vă, vă rog, liniștiți-vă!...

Fata își mișcă ușor buzele vinețiu.

— Tată, tată... ce mă fac fără tine, tatăăăă dragă...

În jurul ei se află de acum și ceilalți supraviețuitori. E vizibil că se află la capătul puterilor, așa cum stă cu umerii lăsați, ca și cum ceva nevăzut și greu o apasă.

În cîteva cuvinte, comandantul deschide ceremonia de înhumare, rostind cuvîntul oficial. Apoi, cel mai în vîrstă dintre naufragiați, evocă figura celui dispărut, care a fost un muncitor cinstit. Rămînînd văduv, cu trei copii, a luptat din greu cu viața pentru a-i face față...

În acel moment, toți de pe covertă stau nemișcați. Din cînd în cînd, cîte o mînă se ridică pentru a șterge lacrimile ce împăienjenesc ochii. Se aud suspinele adînci ale fetei. Și glasul compatriotului defunctului urmează mai departe, citind pe cîteva foi scrise cu creionul, ca la o adevărată slujbă: «...de aceea, așa cum este obiceiul pe mare — spune el în încheiere —, încredințăm trupul neînsuflețit al prietenului nostru adîncurilor mării...»

. . . . . .

Mineralierul «Maramureș» acostează la una din danele centrale, unde are de încărcat materie primă pentru țară. Pe chei sînt arborate drapelele de stat ale României, ale Bangladeshului și Indiei. Dobrișan, îmbrăcat în uniforma albastră de căpitan de cursă lungă, coboară treptele metalice. Sînt de față mai mulți bărbați și femei, reprezentanți ai ambasadei Republicii Bangladesh în India și ai altor autorități locale indiene. Comandantul vaporului înmînează actele oficiale privitoare la decesul survenit în timpul marșului, precum și actele celor șase supraviețuitori, care stau deoparte, cu fețele luminate de bucurie că sînt de acum pe pămînt. Doar privirile fetei sînt îngîndurate și triste. Ali se desprinde de ea și, frămîntîndu-și mîinile, rostește cu vocea tremurîndă de emoție:

— Din opt cîți am pornit în urmă cu cîteva zile, am rămas doar șase... Unul dintre tovarășii noștri, cel mai bătrîn, cu tot efortul doctorului de pe vapor, nu a putut fi salvat. Așa a fost să fie!

Ali și-a plecat capul, și-a coborît privirea în pămînt și toți au păstrat un moment de reculegere, «...dar dacă noi, cei șase, sîntem astăzi aici, se datorește acestor bravi marinari români. Am auzit despre ei, dar nu-mi închipuiam că sînt atît de omenoși, atît de buni la suflet. Toată viața noastră le vom rămîne recunoscători...»

BABA DIN HUSASĂU A AVUT 22 DE COPII

Stau la o «vorbă» cu mătușa Raveica, din Mălădia. Vorbim de cîte toate în lume, despre sat, despre oameni, despre apucăturile tinerilor, dar, mai ales, despre familii, despre copiii acestor familii și despre înțelegerea din familii. Căci, să nu uit, îmi zice mătușa Raveica, să nu uit, țucu-te, oarecînd erau familii mari, cu cîte opt, zece prunci. Amu' au doi prunci, și li se par că-s prea mulți. Nu cred că-i bine, încheie vorba ea.

Discutam, și așa pe nesimțite, am aflat că mătușa Raveica, cum zicea Jenica, fiica ei, are dreptate, deoarece ea era al 11-lea copil al Babei din Husasău, de lîngă Șimleu (jud. Sălaj). Mătușa Raveica s-a măritat aici, în Mălădia, la 14 ani, cînd știa face de toate în casă, să coasă, să toarcă, să facă o «pătură» pe un pui de găină, să mulgă vacile, să țeasă la război și cîte altele. «Așa ne-a-nvățat Baba», zice azi, la cei aproape 60 de ani ai săi, mătușa Raveica. Și nu doar pe mine, ci pe toți frații, pe toți 22 cîți eram. Tata n-avea vreme de noi, el era «pușcaș» mare, adică vînător. Venea seara cu cîte doi iepuri pe spate și noi fugeam toți înaintea lui. Apoi ne așezam în jurul unor frigărui mari, între pruni și cireși. Așa am crescut toți, sănătoși ca dealurile pline de soare. Fiecare aveam un rost și o răspundere, pe lîngă ziua de școală, ori acasă, ori la hotar. Pe tata îl chema Baciu Petru, iar pe Baba o chema Floriță, născută Chereji. Baba s-a măritat la 14 ani, și la 15 ani a avut o fată, apoi a ajuns la 22, din care 12 băieți și 10 fete. Baba a trăit pînă la 86 de ani. O murit sănătoasă, căci n-o suferit de nimic, numa o prins așe, un junghi, și s-o dus dintre noi. O avut 50 de nepoți și 53 de strănepoți, aproape un sat era numai al nostru. Si eram toti mîndri de casa și de viața noastră. Prima fată a Babii și, deci, soră a mea, Maria, o trăit 70 de ani, și o avut și ea 6 prunci, apoi o venit pe lume Floriță, Anuța, maica Oniții din Mălădia, apoi Vila, fecior, apoi Onița, Mihai, Petru, Veronica, Mitru, Ioanea, eu (Raveica), Simion, Gheorghe, Victor, Vasile, Toader, iar Floriță, Gligor, Niculae, Traian, Lucreția, Nuțu. Și, să nu uit iară, așe cum am fost de mulți, maica, fie iertată, ne-o ținut pă toți cu mîncare și cu haine. Ba, încă o mai luat un prunc, de la un frate al ei, Simion, și l-o făcut mare, c-o zîs că a crește printre noi și ei. Acum, din toți, trăiesc doar 7, cu o mulțime de copii și ei.

Aici și-a încheiat mărturisirile fata Babei din Husasău, mătușa Raveica. Ea are numai un prunc, care are și ei o fată, elevă la Liceul din Zalău, Mărioara Mocanu, și pe Licuța, clasa I, la școala din sat. Ar fi vrut să aibă mai mulți copii, măcar doi, căci cu doi ochi, doi copii trebuie să vezi, zice ea. Așa le-a spus Baba cînd erau mici. Nici unul dintre ei n-o uită și povestesc atîtea despre ea, despre hărnicia și despre sănătatea ei. Le spunea Baba cîte-odată vecinilor, zice mătușa Raveica, că alea femei îs bolnave care n-au prunci în viață. Mai ales la bătrînețe le vine boala și n-au cum se vindeca.

Am fost și eu la Husasău. Am fost la casa de pe Deal, așa-i zice locului, unde a trăit Baba. O casă de gospodari, de oameni cu «coraje», cum îmi spunea badea Simion, un fiu al Babei, om cu răspunderi în rosturile de azi ale satului. La fel sînt ceilalți frați sau surori ale lui, răsfirați prin Meseșeni, prin Mălădia, peste tot în lumea largă. Toți oameni buni, primitori, calzi la vorbă, de parcă o viață ai fi crescut cu ei, în omenia lor. Și mi-am dat atunci seama că această omenie și dragoste de muncă și de viață sînt cea mai mare moștenire a lor de la Baba, de la acea femeie țărancă, curată ca o dimineață de vară, care a adus pe lume 22 de vieți, cu rosturile lor împlinite.

VASILE VETIȘANU-MOCANU

Glasul mamei

de TAHSIN SARAÇ,
poet turc

Nu strivi florile, fiul meu,
Fiecare floare este o inimă
A unui om ce vrea să trăiască!

Și te mai rog, nu răpune păsările,
Ele sprijină tăriile cerului,
Înfrățite ca într-o pădure fără de sfîrșit.

Nu zăngăni armele,
Urăște-le chiar în joacă,
Ele taie firul vieților.

Fii o floare, fiul meu,
Adu mireasma meleagurilor natale
În buchetul umanității întregului glob.

În românește de: EREM MELIKE ROMAN

Fără cuvinte

Desen de ADRIAN ANDRONIC

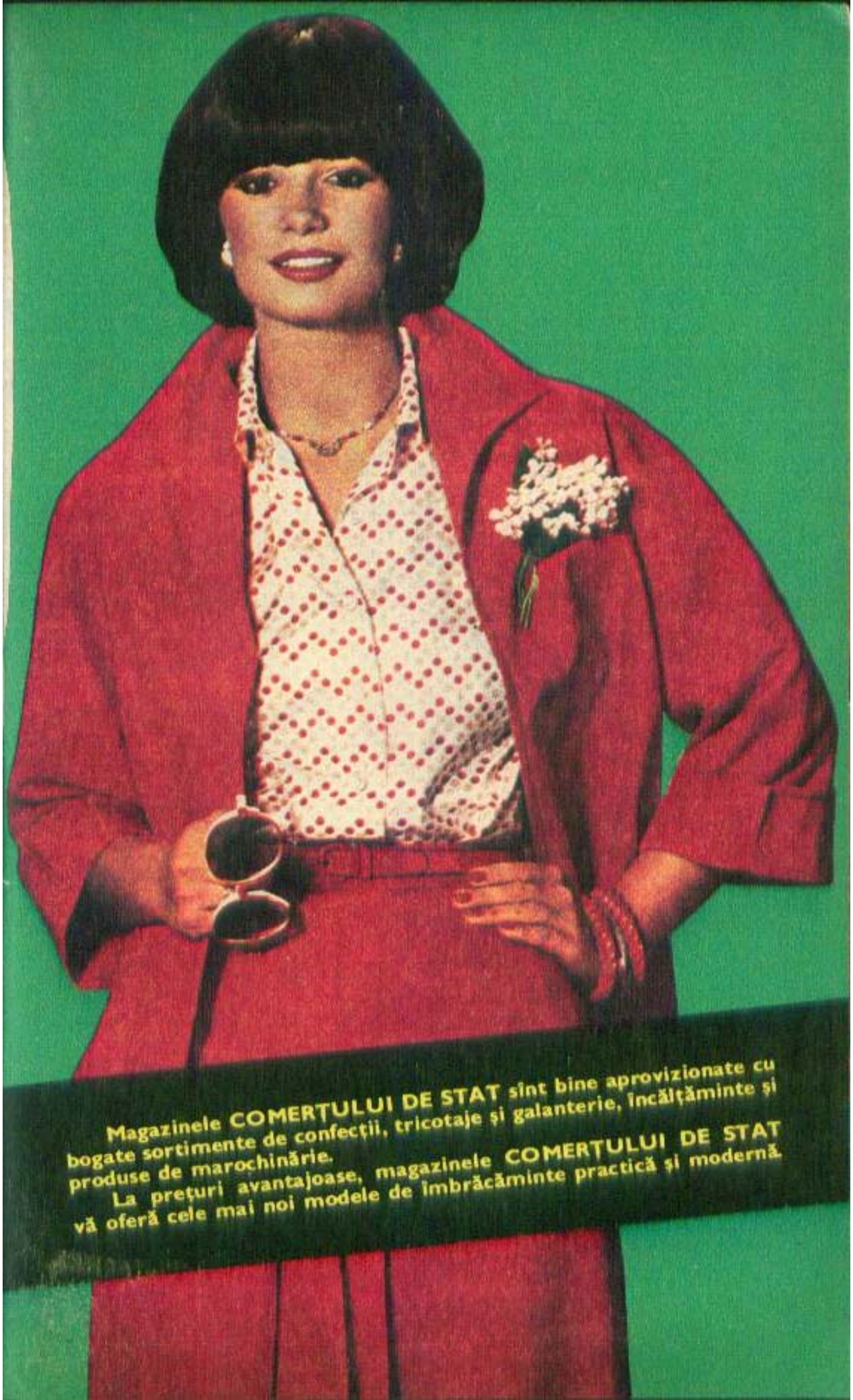
Magazinele COMERȚULUI DE STAT sînt bine aprovizionate cu bogate sortimente de confecții, tricotaje și galanterie, încălțăminte și produse de marochinărie.
La prețuri avantajoase, magazinele COMERȚULUI DE STAT vă oferă cele mai noi modele de îmbrăcăminte practică și modernă.

Magazinele cooperativelor de consum din toată țara vă stau la dispoziție cu o gamă bogată și diversificată de articole pentru femei: confecții moderne, în funcție de sezon, tricotaje, lenjerie, stofe, imprimeuri, marochinărie, produse cosmetice și de parfumerie, articole de podoabă și multe altele.

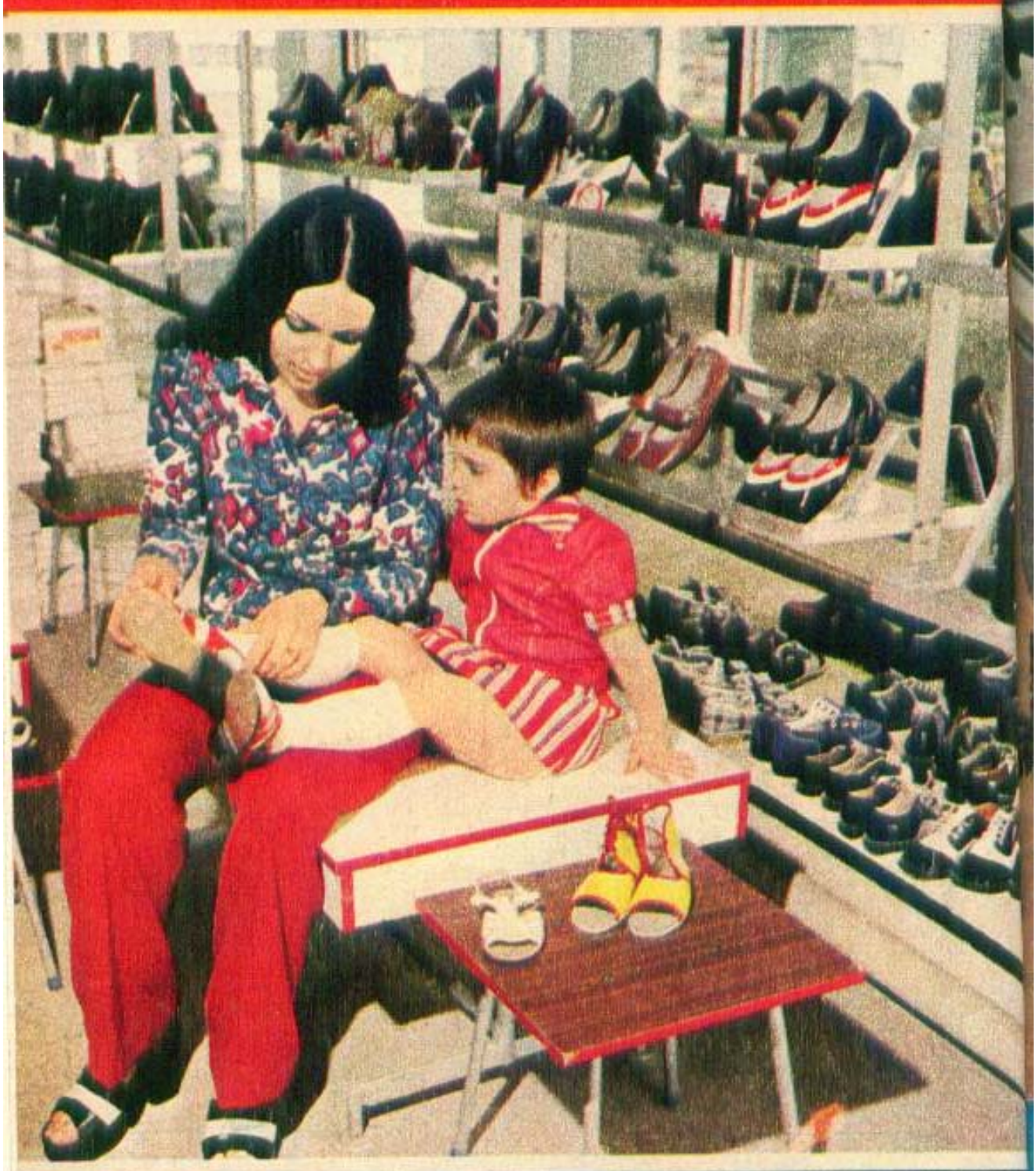

De asemenea, vă invităm să vizitați raioanele cu articole pentru copii din cadrul supercoopurilor, supermagazinelor și magazinelor universale ale cooperativelor de consum, care sînt bine aprovizionate cu un bogat sortiment de articole vestimentare, încălțăminte și jucării pentru cei mici.

COOP

Folosiți vasul special de fiert lapte și veți scăpa de astfel de... neplăceri

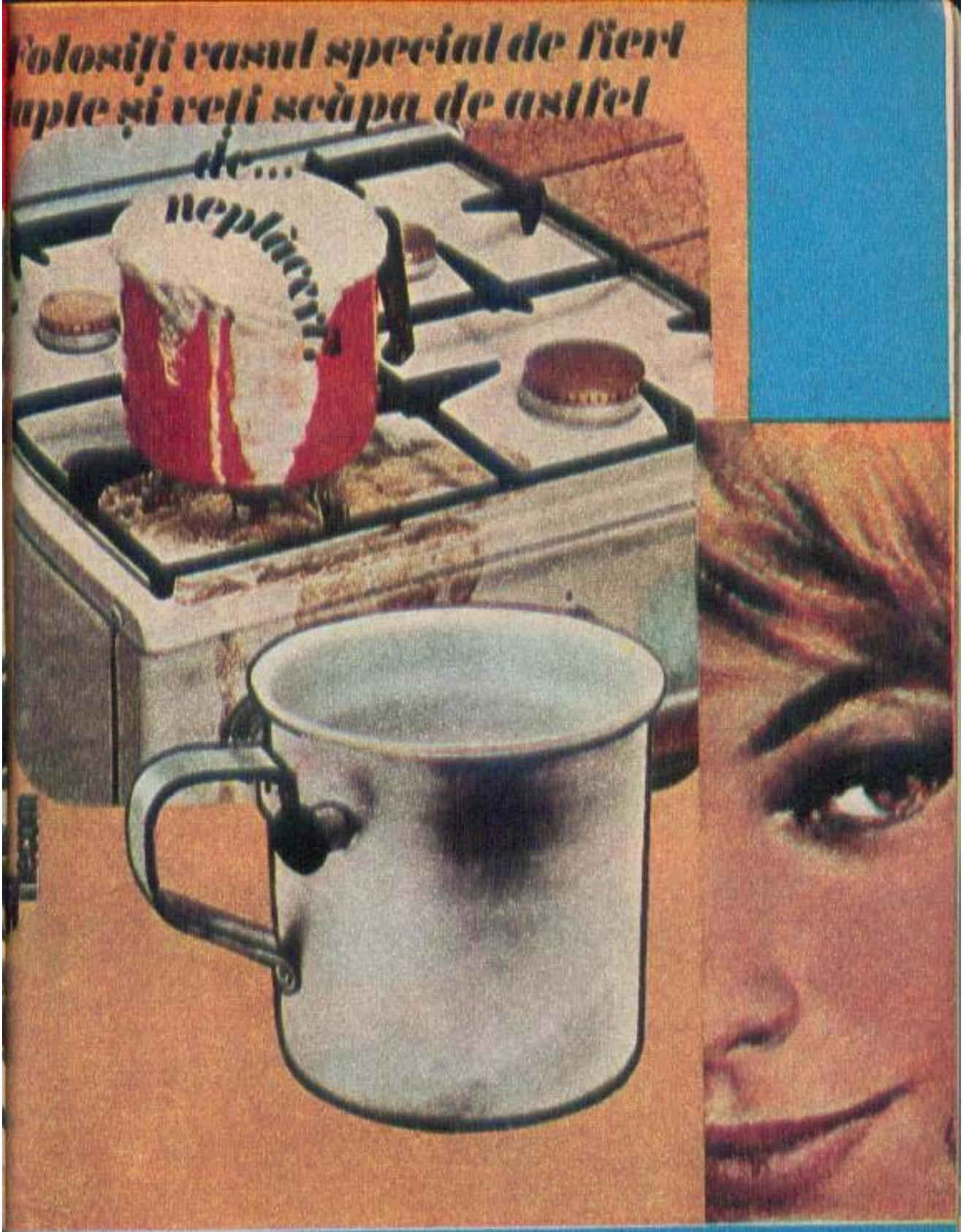

Este un vas în care laptele fierbe fără să-și piardă vitaminele, fără să se afume și fără să dea în foc, pentru că are pereți dubli (în spațiul dintre ei se pune în prealabil apă).

Mai mult decît atît, laptele pus la fiert într-un astfel de vas nu trebuie «păzit»; avertizorul său sonor vă... anunță cînd începe fierberea.

Vasul special de fiert lapte poate fi folosit cu succes și la fierberea cremelor, grișului, pastelor făinoase etc.

De vînzare în magazinele comerțului de stat!

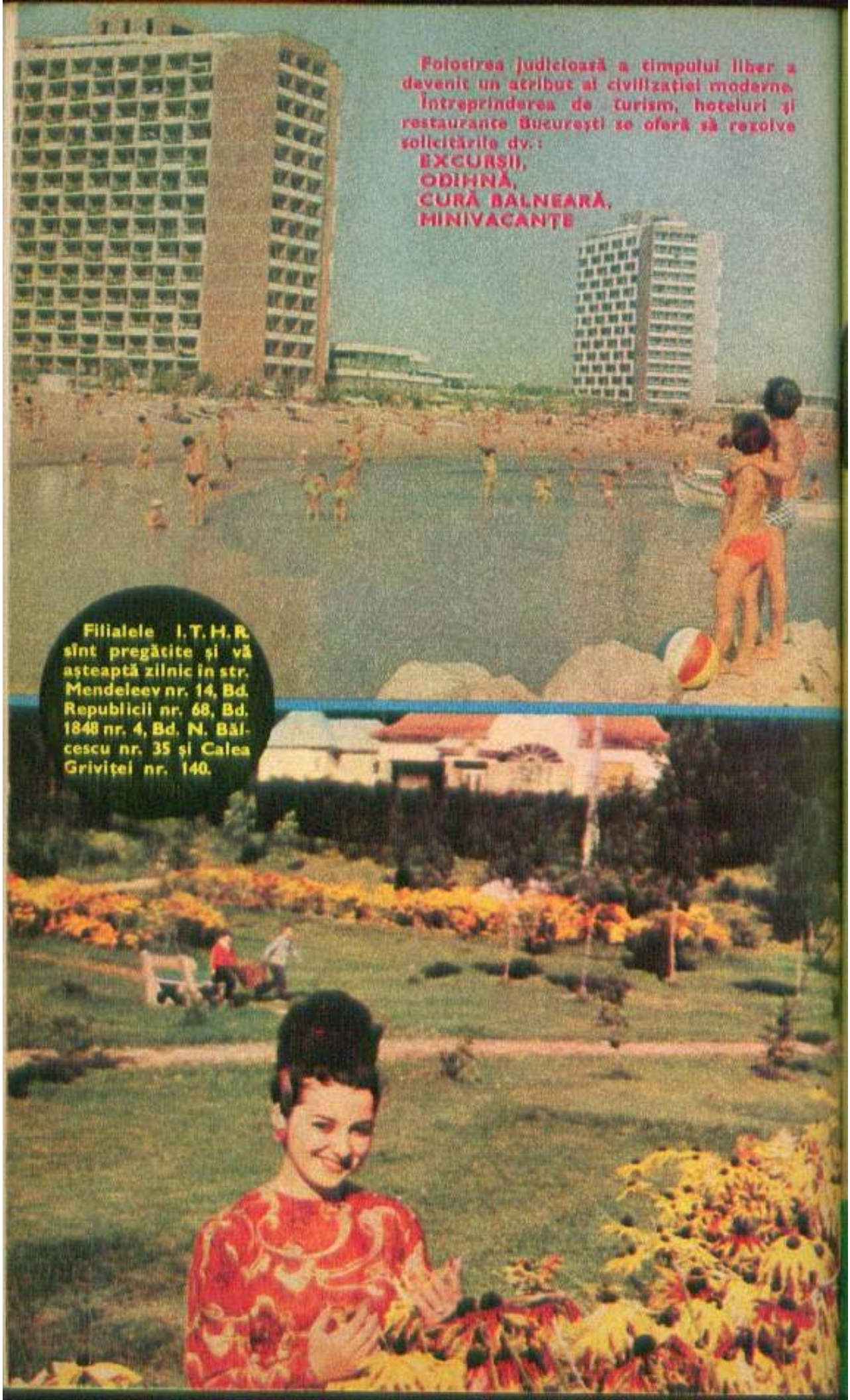
Folosirea judicioasă a timpului liber a devenit un atribut al civilizației moderne.
Întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante București se oferă să rezolve solicitările dv.:
EXCURSII,
ODIHNĂ,
CURĂ BALNEARĂ,
MINIVACANȚE
Filialele I.T.H.R. sînt pregătite și vă așteaptă zilnic în str. Mendeleev nr. 14, Bd. Republicii nr. 68, Bd. 1848 nr. 4, Bd. N. Bălcescu nr. 35 și Calea Griviței nr. 140.

EFICIENT, RAPID, IGIENIC

Întreţineţi curăţenia în gospodăria dv. întrebuinţînd produse detergente!

În magazinele şi raioanele specializate ale COMERŢULUI DE STAT vă stau la dispoziţie, într-o gamă variată, detergenţi de bună calitate, dintre care vă recomandăm:

— pentru spălarea şi dezinfectarea veselei şi obiectelor sanitare — DEMAR SUPER şi LUXIL;

— pentru curăţat geamurile şi faianţa — CRISTAL, DI-DA şi DI-DA CONFORT;

— pentru detartrarea obiectelor sanitare din faianţă — NUFĂR;

— pentru curăţatul linoleumului — DI-DA;

— pentru curăţatul covoarelor, carpetelor, tapiţeriilor şi mochetelor — DERO COVOARE, PERINIŢA, DI-DA;

— pentru lustruitul şi curăţatul mobilei — DI-DA şi ECRAN;

— pentru curăţatul maşinilor de aragaz — TRIUMF;

— pentru lustruitul obiectelor metalice — LUX;

— pentru absorbirea mirosurilor specifice din frigider — FRIGODOR;

— pentru îndepărtarea funinginei din sobe — LIDEF şi COŞARUL.

De asemenea, vă recomandăm deodorantele

— pentru bucătării — DI-DA;

— pentru deodorarea încăperilor — EVA LEVĂNŢICĂ, MENTOL, LILIAC şi FARMEC (cu miros de citrice).

Folosind detergenţi şi deodoranţi, economisiţi timpul şi obţineţi o curăţenie perfectă.

O ASIGURARE UTILĂ ÎN ORICE GOSPODĂRIE

Administrația Asigurărilor de Stat aduce la cunoștința celor interesați că pot contracta **ASIGURAREA FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI**, care cuprinde în unul și același contract trei feluri de asigurări:

— asigurarea bunurilor din gospodărie;
— asigurarea de accidente produse la domiciliu;
— asigurarea de răspundere civilă legală.

În asigurare sînt cuprinse bunuri existente într-o gospodărie ca: mobilier, obiecte casnice, îmbrăcăminte, covoare, aparate de radio, televizoare, mașini de cusut, frigidere, produse agricole, viticole, pomicole, produse animaliere și alimente, materiale de construcții și altele.

În baza acestei asigurări, Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri în cazurile de pagube la bunurile asigurate provocate de unele riscuri, ca de exemplu: incendiu, explozie, inundație, ploaie torențială, furtună, avarii accidentale produse la instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire; pierdere sau dispariție a bunurilor cauzate de riscurile asigurate etc.

În asigurarea de accidente sînt cuprinși pentru urmările accidentelor întîmplate la domiciliu: soții, precum și părinții și copiii acestora, dacă în mod statornic locuiesc și gospodăresc împreună.

În baza asigurării de răspundere civilă legală se plătesc sumele datorate potrivit legii față de proprietar pentru unele pagube produse la imobil, precum și sumele datorate terților pentru accidentarea persoanelor și avarierea bunurilor lor la domiciliul asiguratului. Totodată, se plătesc și sumele datorate cu titlu de dezdăunare locatarilor apartamentelor învecinate, pentru pagube la bunurile asigurabile ori la elementele de construcție ale apartamentelor respective, cauzate de o inundație produsă în apartamentul asiguratului.

PRIMA DE ASIGURARE este de 2 lei pe an pentru fiecare 1 000 de lei din suma asigurată stabilită, la cererea asiguratului, pentru bunurile din gospodărie.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități **ADAS**.

ADAS

ADAS

ASIGURARE FACULTATIVĂ

CU DERMIN
sînteți propria dv. cosmeticiană!

Produsele DERMIN asigură un tratament cosmetic complet la domiciliu. Vă recomandăm:

- **pentru îngrijirea tenului — două loțiuni și o cremă antipilling, precum și măștile filmogene astringentă, hidratantă, nutritivă, emolientă, cu colagen;**
- **pentru îngrijirea mîinilor — emulsiile cu colagen și cu extract de plante cardiotonice;**
- **pentru îngrijirea corpului — creme de masaj cu ulei de vizon, cu ulei de cătină, cu extract de plante cardiotonice.**

DERMIN — o creație a Întreprinderii de produse cosmetice «MIRAJ» — București.

Medalia de aur la concursul internațional Bratislava 1978.

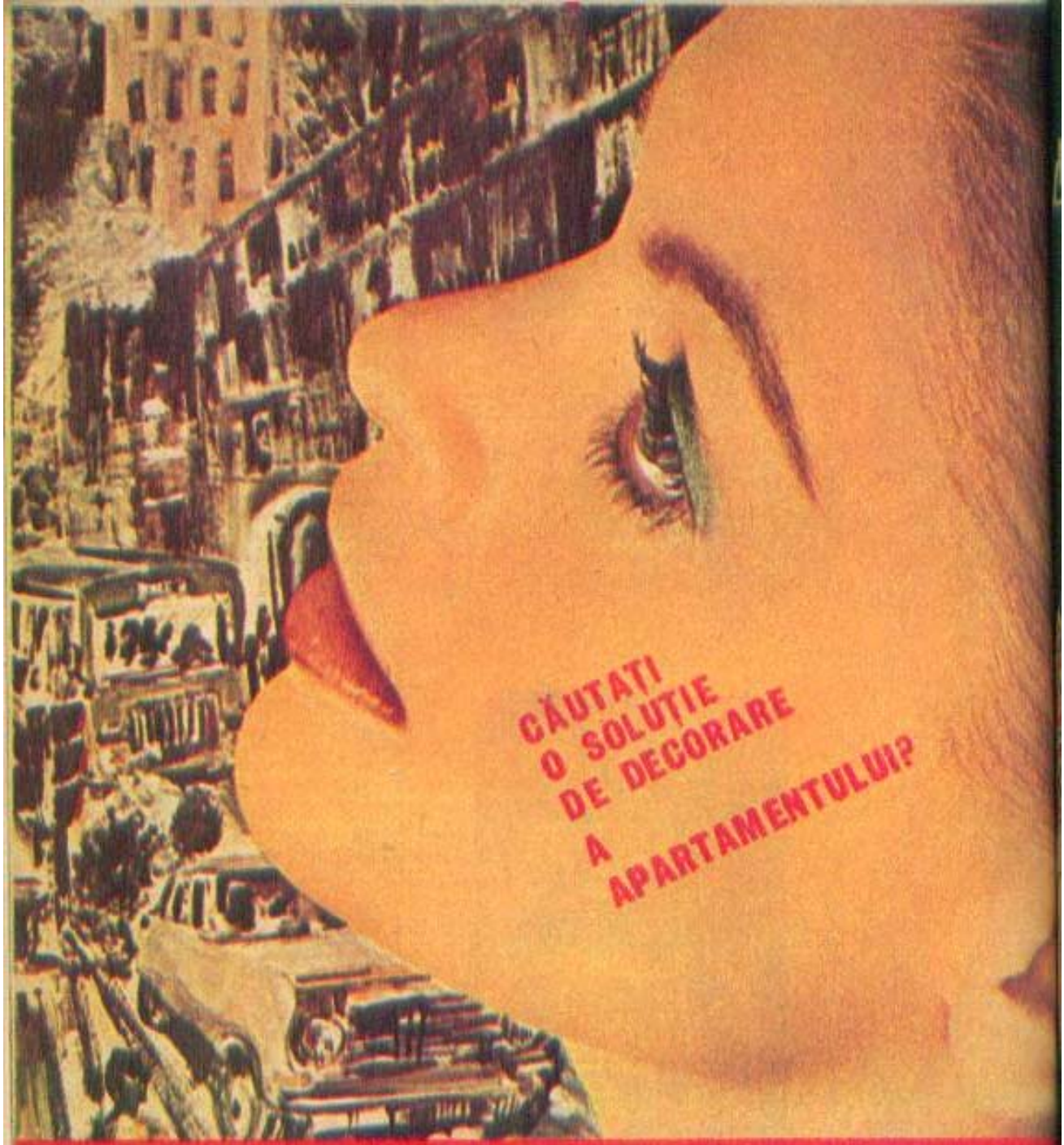

CĂUTAȚI
O SOLUȚIE
DE DECORARE
A
APARTAMENTULUI?

Iată numai cîteva din modelele de tapete (pe suport de hîrtie) oferite de magazinele de specialitate ale COMERȚULUI DE STAT. Fabricate în fîșii de 10 m lungime, 0,70 m lățime, tapetele se aplică ușor cu ajutorul unui preparat din clei de oase și făină. Prețul unui metru de tapet este de la 3,15—3,95 lei.

RECOM

În unitățile de producție-prestări ale cooperației de consum, meșteri și artizani populari realizează o gamă bogată de articole de artizanat și artă populară din domeniile: lemn, ceramică, sticlă metalizată, cusături naționale, cojoace-piaptăre, fier forjat, împletituri din răchită, paie și altele.

Aceste articole se găsesc de vînzare prin unitățile de prezentare și desfacere «HERMES» din București (str. Șepcari nr. 16, str. C. Exarcu nr. 1, str. N. Golescu nr. 20, Calea Dorobanți nr. 140 și Bd. N. Titulescu, bloc 13) și din întreaga țară.

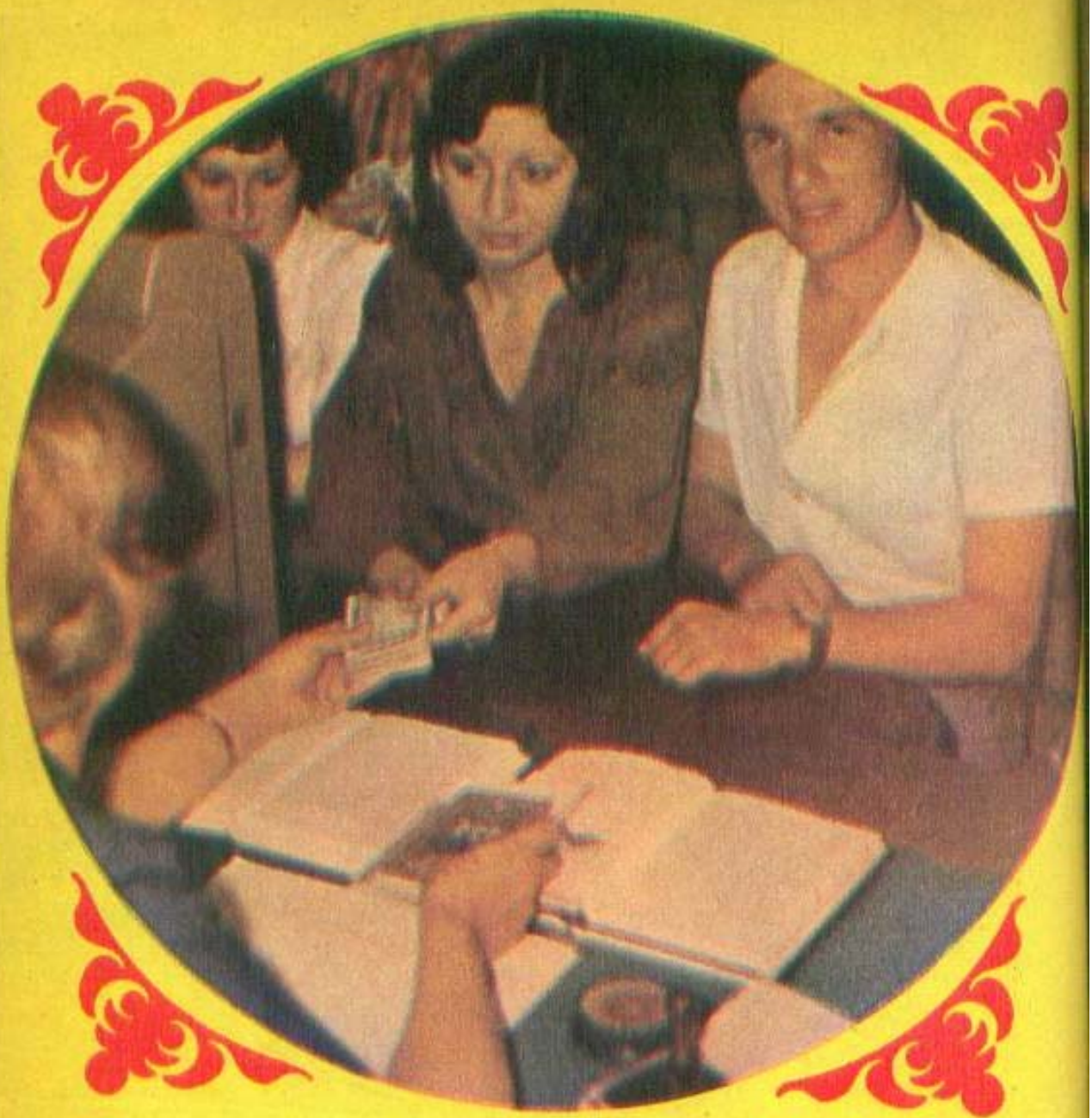

Economisirea la C.E.C. — act de utilitate atît personală, cît și generală — a devenit o deprindere caracteristică a unui număr mereu în creștere de oameni ai muncii de la orașe și sate.

Astăzi, aproape că nu există cetățeni care să nu dețină cel puțin un libret de economii, obligațiuni C.E.C. cu cîștiguri, conturi curente personale, care prin multiplele avantaje oferite răsplătesc spiritul de economie și chibzuință al bunilor gospodari.

Unitățile C.E.C. din întreaga țară stau permanent la dispoziția depunătorilor, efectuînd pentru aceștia o gamă variată de operații ca: emiteri de instrumente de economisire, depuneri și restituiri de diferite sume, plăți privind cîștigurile obținute ș.a.

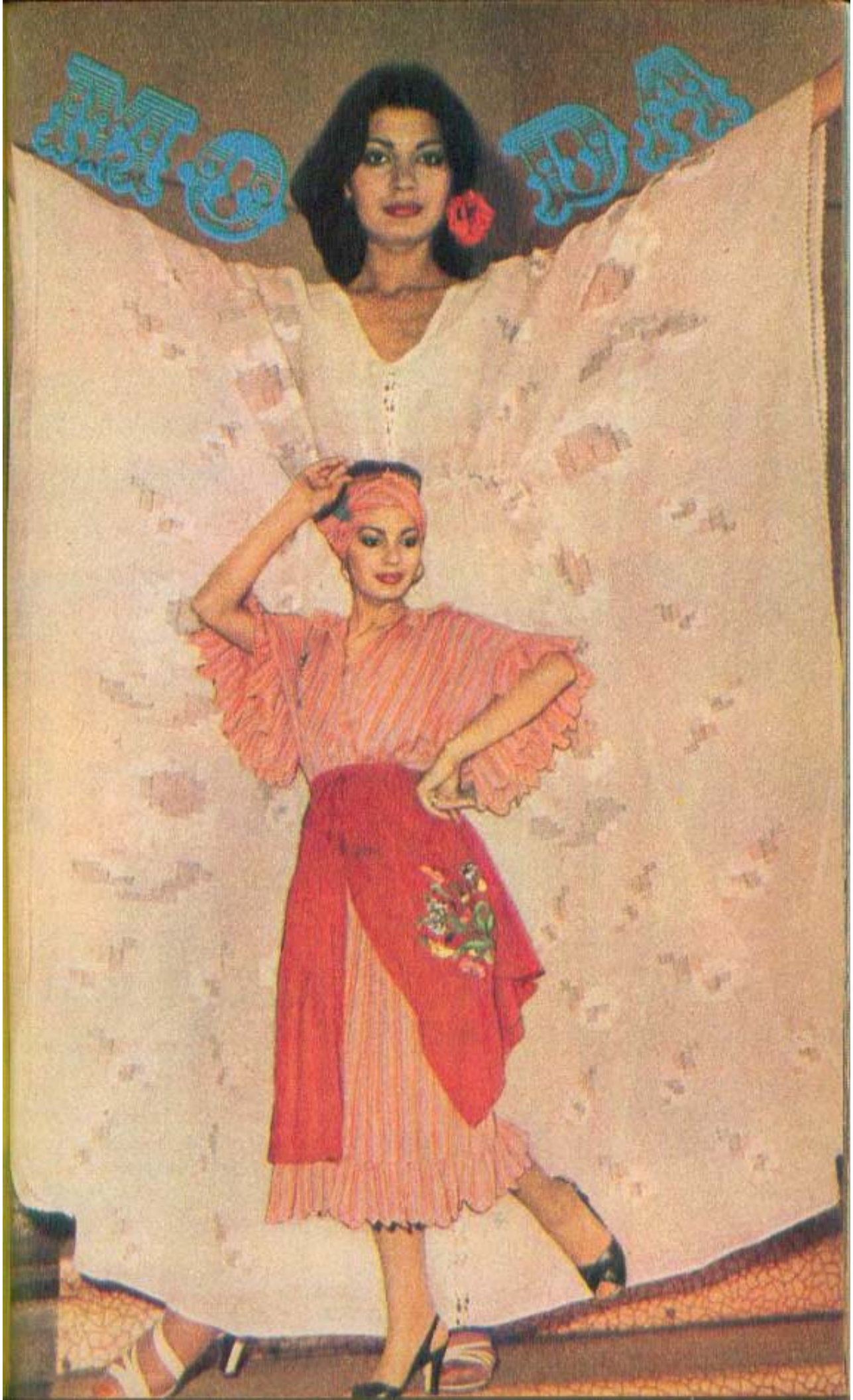
MODA

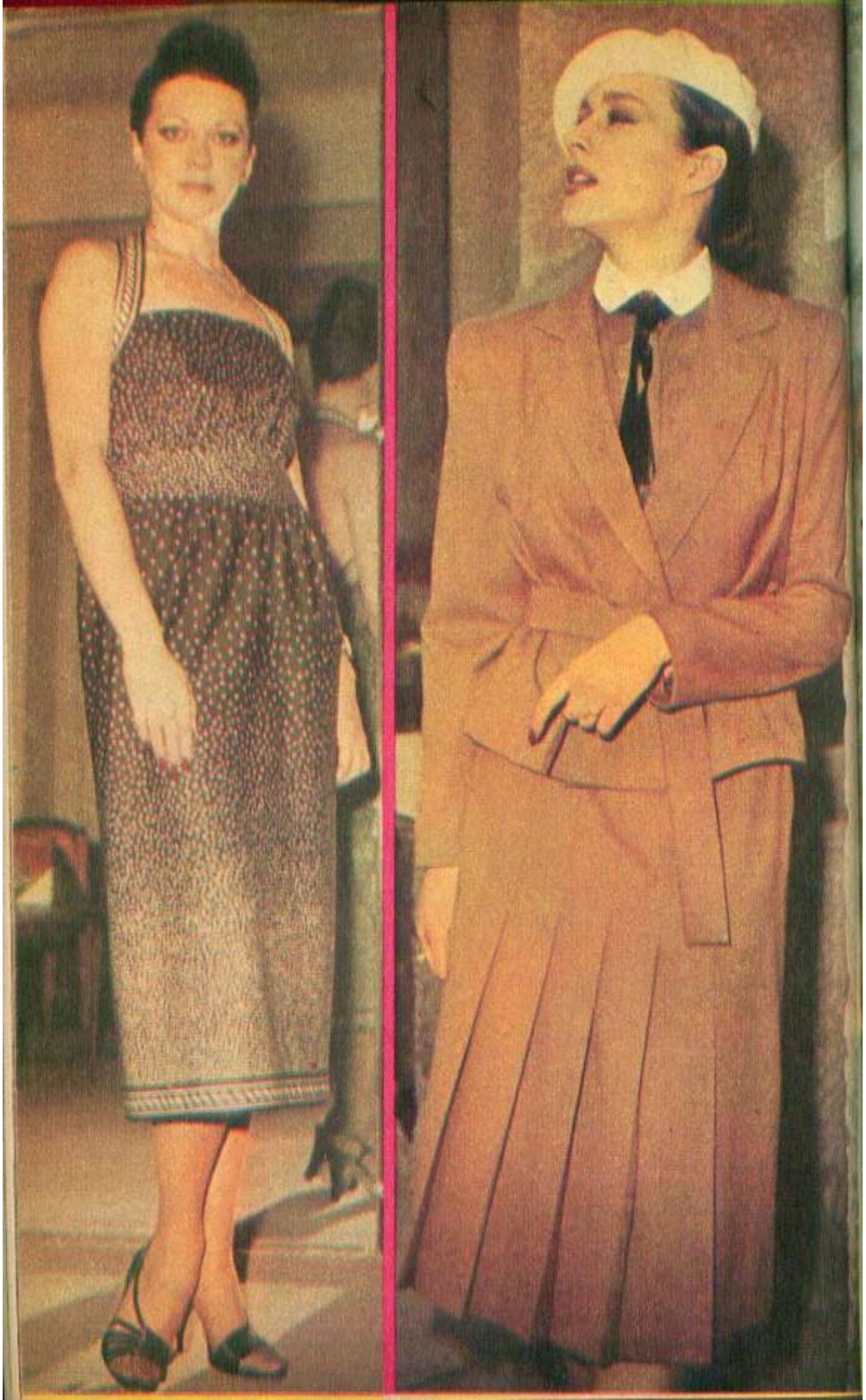

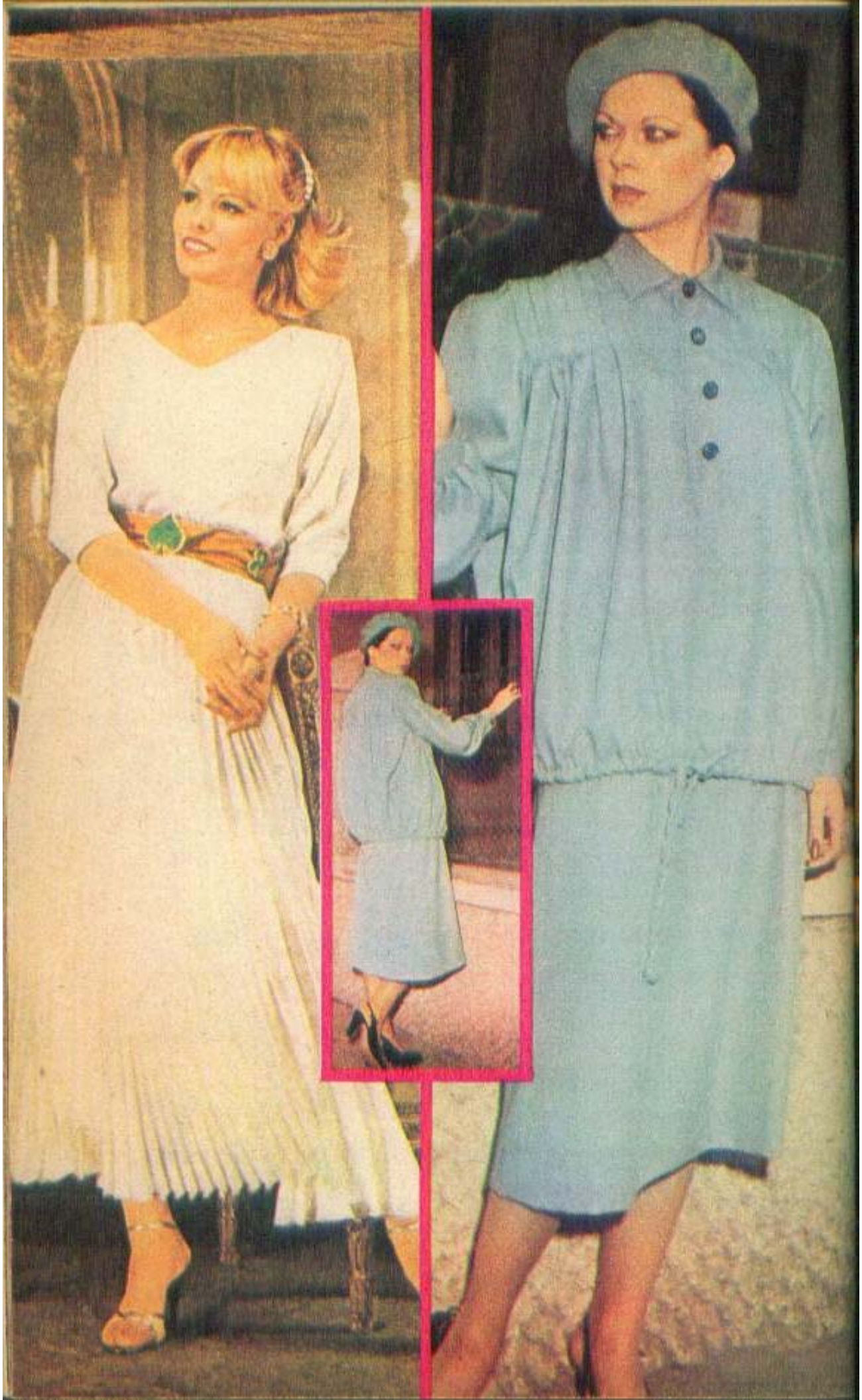

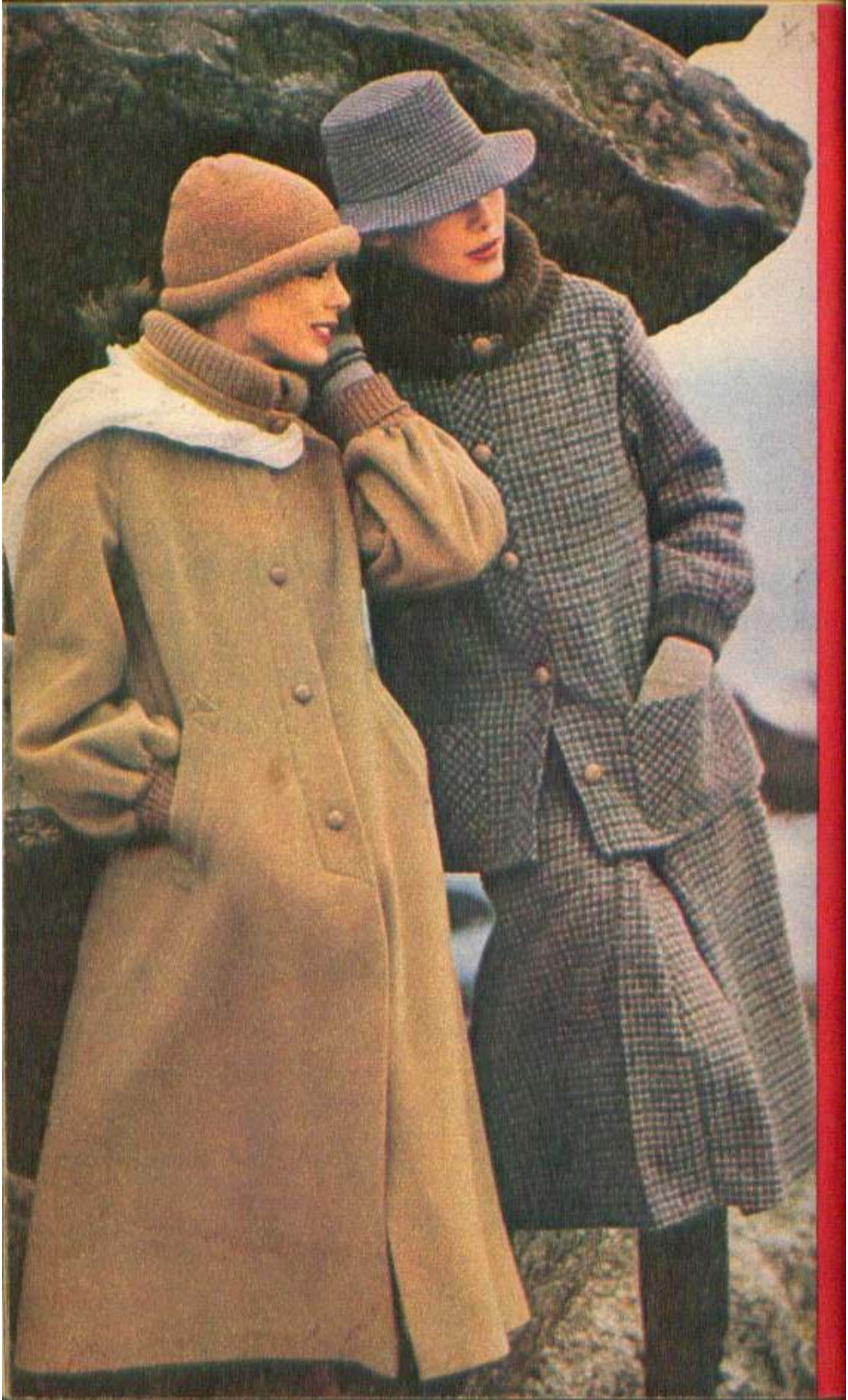

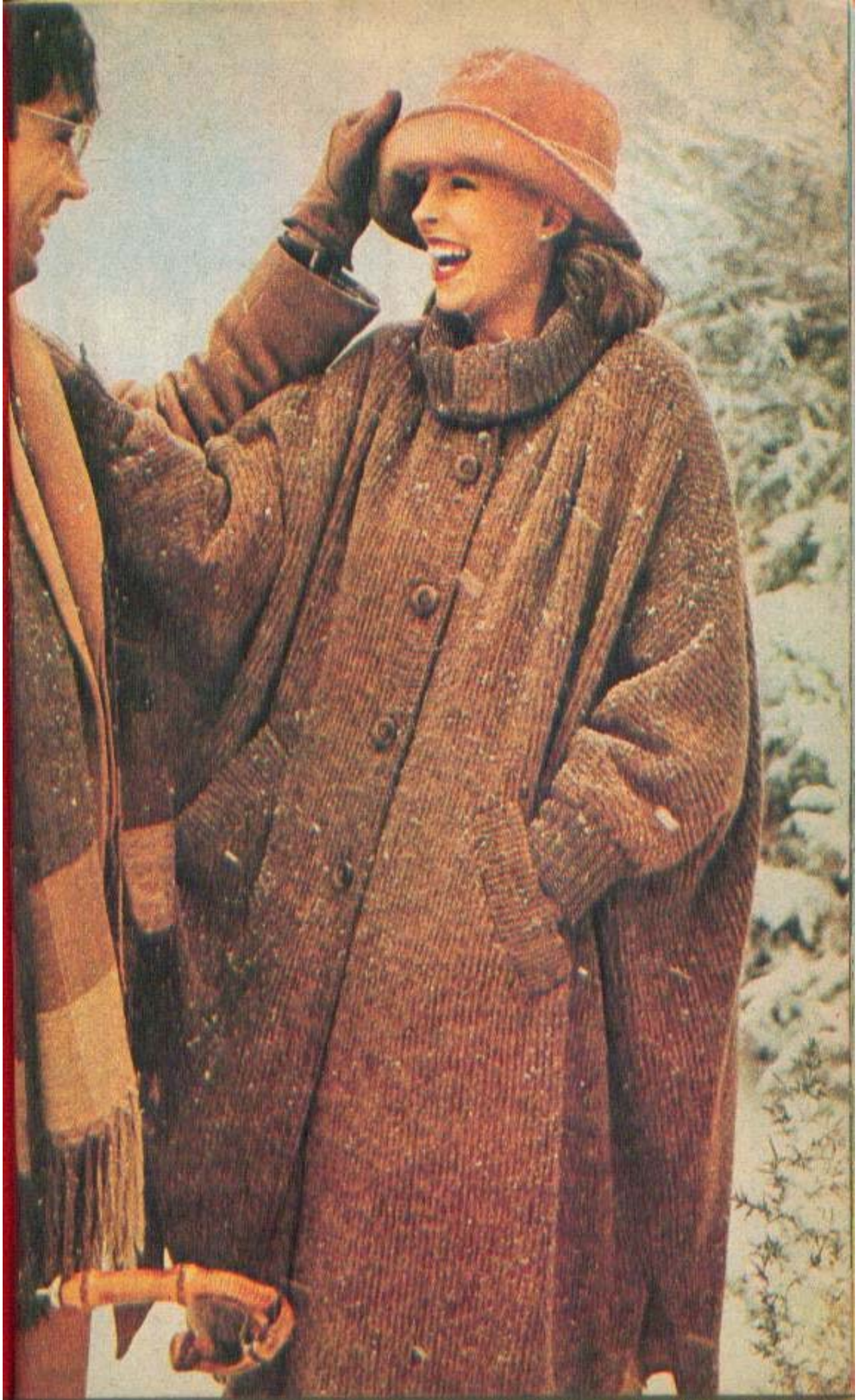

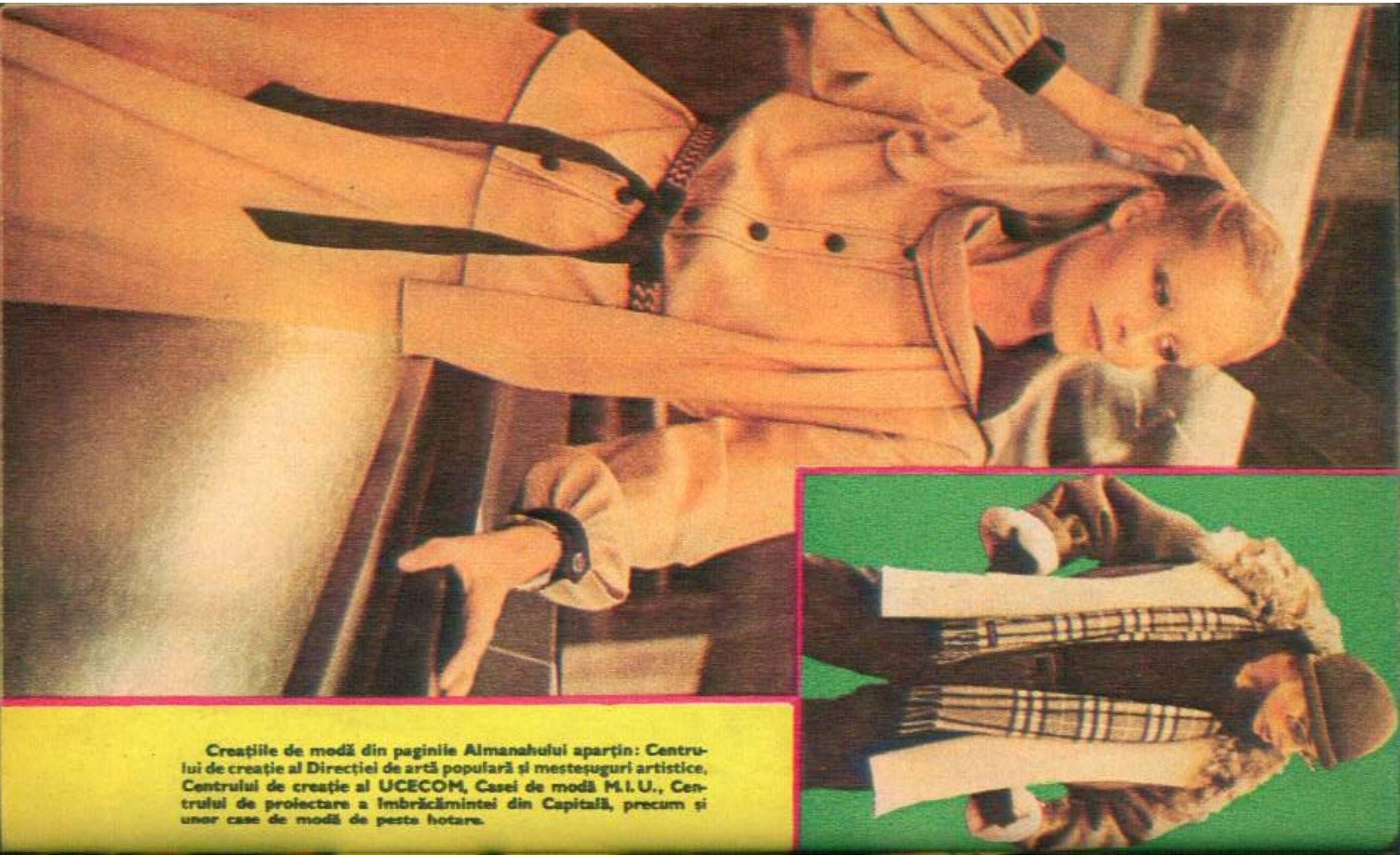

Creațiile de modă din paginile Almanahului aparțin: Centrului de creație al Direcției de artă populară și meșteșuguri artistice, Centrului de creație al UCECOM, Casei de modă M. I. U., Centrului de proiectare a îmbrăcămintei din Capitală, precum și unor case de modă de peste hotare.

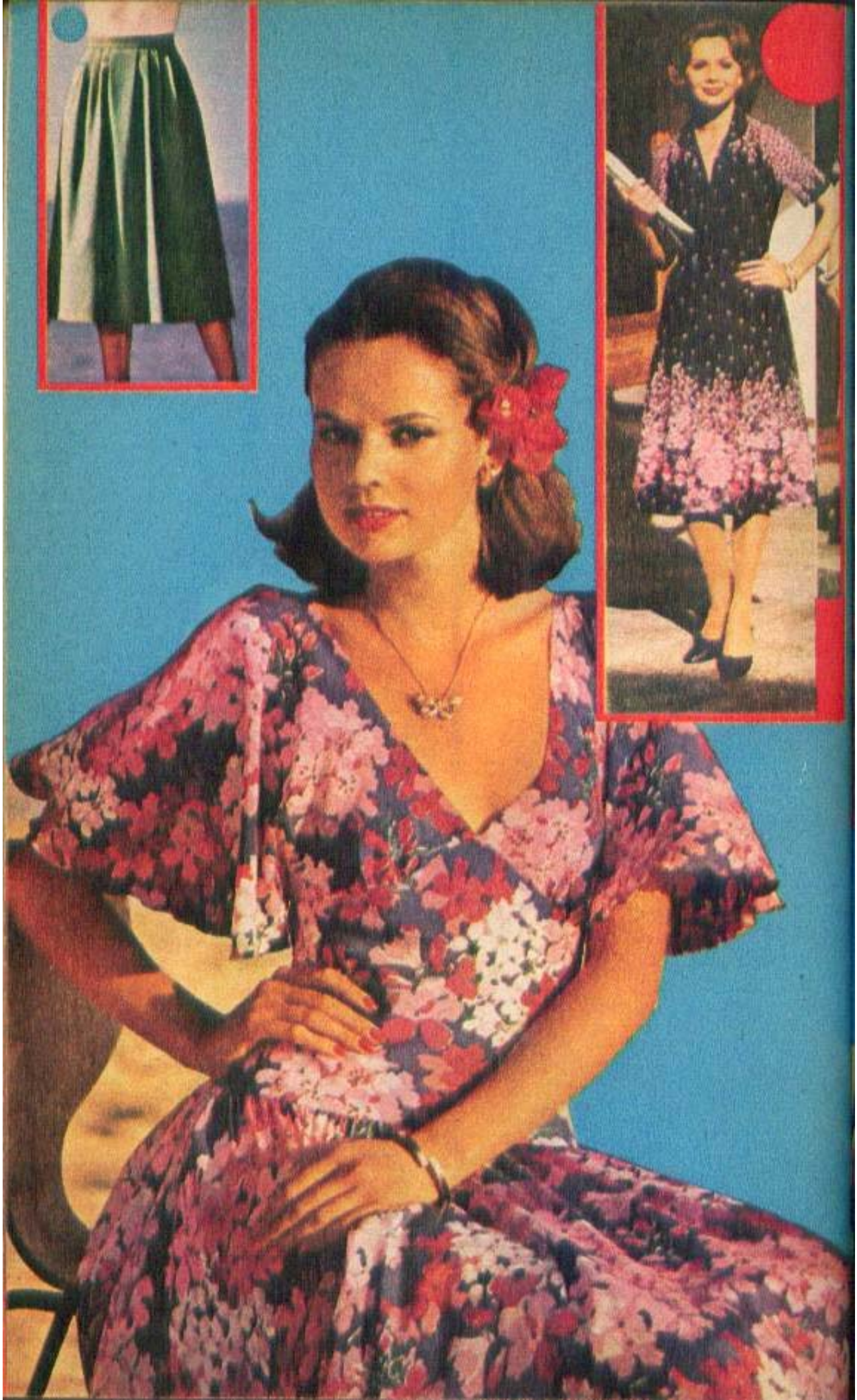

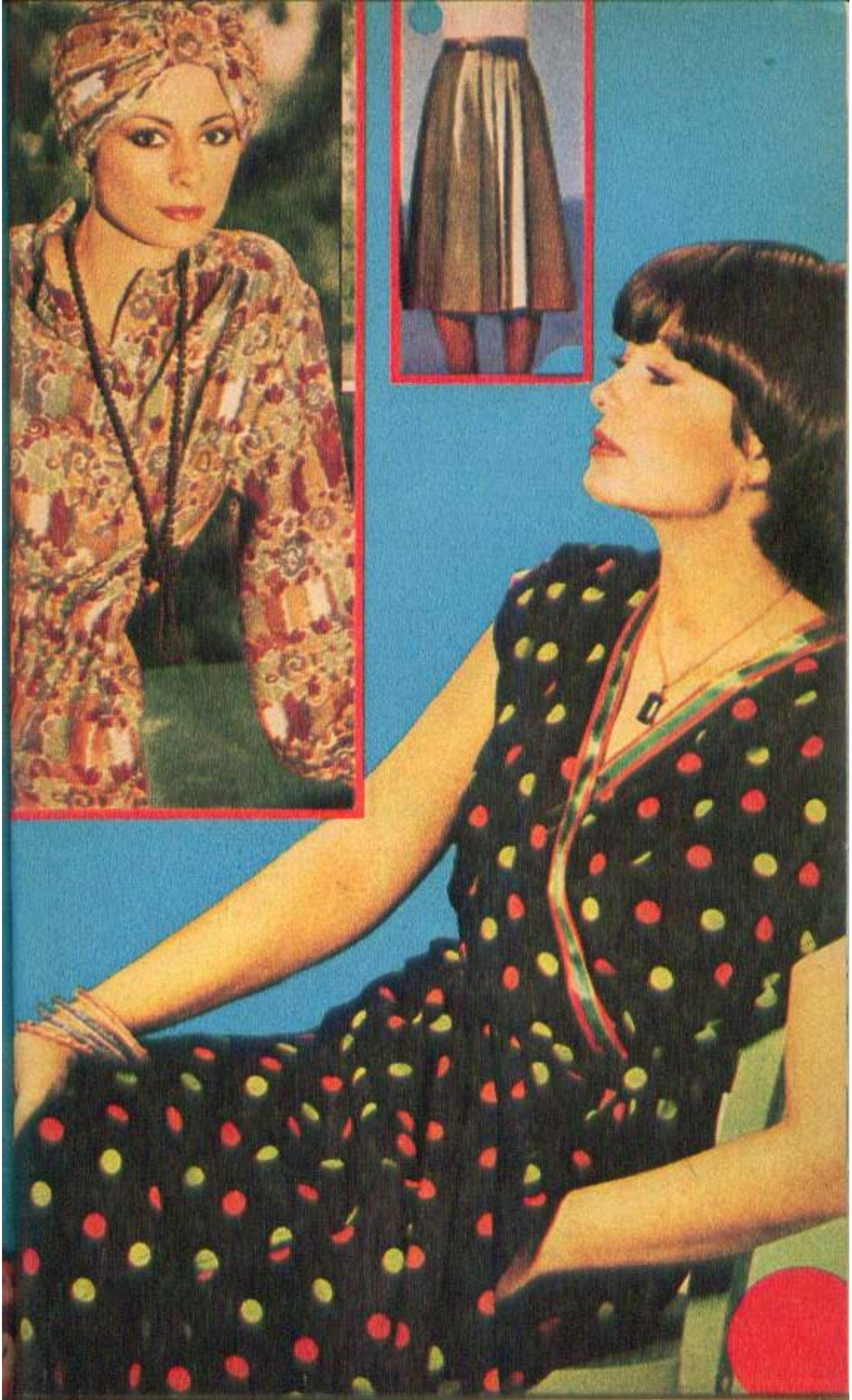

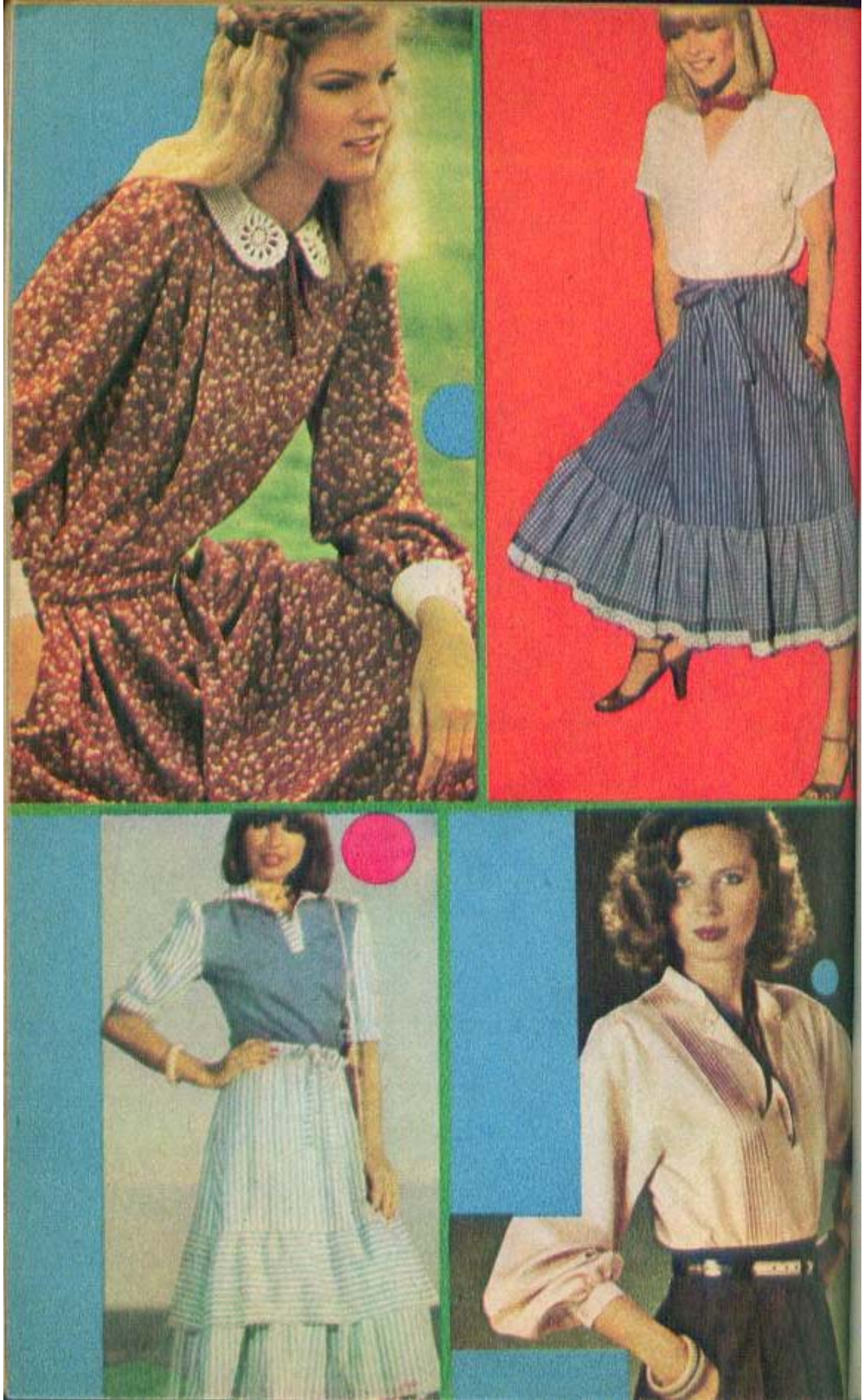

ÎN 1980 — MODERNE TOATE STILURILE

Înainte de a face primii paşi într-un nou deceniu, să zăbovim puţin spre a vedea ce lăsăm în urmă şi, mai ales, spre a cumpăni ce luăm cu noi din acesta prea plin pe care îl încheiem.

După un debut şi cîţiva ani furtunoşi, cu modele şi idei excentrice succedîndu-se ca într-un vertij, moda virează brusc, schimbîndu-şi fundamental optica şi, fireste, tactica. Sofisticarea, noutatea rămîn în plan secund. Înainte trecînd funcţionalul şi esteticul. O nouă toană a modei? De astă dată nu! O criză a modei? Da! Casele de modă, creatorii lor — «monştri sacri» — şi-au părăsit atelierele păzite cu şapte lacăte pentru a le păstra secretele, luînd serios aminte la cerinţele cumpărătorilor, pentru motivul bine întemeiat: că modei oficiale i se întorsese pur şi simplu spatele. Moda, care era necesară oamenilor, apărea pe stradă. De fapt acesta este contextul în care ritmul schimbărilor începe să devină mai lent, cînd în reviste şi vitrine apar constant modele în stil sport şi o modă nouă, cu forme a căror alură ne este cunoscută, îşi face loc. Moda «retro», căci despre ea este vorba, ce continuă să rămînă în actualitate şi în 1980, nu înseamnă o întoarcere prea mare, ci o explorare a ultimei jumătăţi de secol, anii '30, '40 şi mai recent '50...

Dar ce luăm cu noi în acest al nouălea deceniu în afară de această nouă orientare a modei? Cele mai frumoase piese create sau recreate în aceşti 10 ani, cele mai multe aparţinînd stilului sport, blezerul, sarafanul, cardiganul, mantoul-poncho, rochia metamorfozată şi mai presus de toate «blue-jeans» «blugii», cum am apucat noi să le zicem, costumaţia aceasta a tinerilor, şi nu numai a lor, practică, comodă şi rezistentă. Şi tricoturile, tot ca o întruchipare a acestei însuşiri atît de căutate în vremea noastră: practicul multifuncţional. Din punctul acesta de vedere, al ţesăturilor — şi istoria modei este în primul rînd istoria mătăsii, a bumbacului, a dantelei etc — tricotul, tricotajele vreau să spun, pentru iarnă ca şi pentru vară, pentru orele de lucru ca şi pentru cele în care ne place strălucirea elegantei, pentru femei, dar deopotrivă pentru bărbaţi şi copii, adaugă o pagină nouă în existenţa modei. Şi să luăm cu noi, ca un dar de preţ cucerirea tehnicii care se numeşte bogăţia culorilor, care a ajuns să întreacă orice închipuire: atîtea nuanţe, atîtea tonuri, pe care doar pictorii le-au mai combinat pe paleta lor, care nu apar în piese unicat, ci în proporţie de masă. Nu, niciodată nu s-au văzut pe stradă atîtea culori, stinse, rafinate, sau vii, tulburătoare, atîtea imprimeuri, ca o mărturie a potenţelor chimiei transpuse în această mare industrie care este moda.

CE NI SE PROPUNE ÎN '80?

Desigur, şi în '80 *scopul creaţiei vestimentare, acelaşi din totdeauna, a rămas modelarea înfăţişării umane cît mai aproape de idealul de frumuseţe al epocii. Şi dacă acum 10—15 ani se exacerba silueta adolescentină, fără a se renunţa la suplete, acum a revenit în atenţie frumuseţea naturală a trupului.* Iar moda 1980, o modă bogată, aduce laolaltă elemente extrem de diferite, un colorit viu, impresionist, alături de unul sobru, o linie extrem de bogată în detalii coexistînd cu o alta extrem de simplă, o modă «retro», amintind de jumătatea secolului, anii '50, ca şi una ce se vrea deasupra timpului, de forme atît de esenţializate încît amintesc îmbrăcămintea orientală sau unele uniforme. Ce înseamnă aceasta? Că în 1980 nu vom mai vedea o linie, o modă, *ci mode, din care să tot alegem pe acele care ni se potrivesc siluetei sau stării noastre sufleteşti...* Cîteva precizări, acelea care dau o notă de unitate, dacă vreţi, se impun: *lungimea se situează sub genunchi, talia este marcată prin cordoane sau corsele şi la unele modele se accentuează umerii.*

Plouă, ninge, ce purtăm? Desigur, impermeabile, taioare, mantouri. Pentru vremea rece, cromatica se preconizează a fi mai sobră, dar nu mai puţin rafinată. În fruntea culorilor cu care ne îmbie moda '80 se situează *negrul*, negru-simplu sau melanj de negru cu violet, *verde*, un verde care aminteşte bradul, *bordo* şi subtila nuanţă a *prunei*. Cît despre gama culorilor *neutre*, căci acestea au dat în ultimii ani o tentă de statornicie în modă, se încearcă a se înlocui domnia bejurilor cu *gri* şi *alb*. Cîteva nuanţe mai vii, *roşu*, «*muştar*», *bleu*, *verde* vor înviora coloritul cam sobru, precum şi ecosezurile, care vor predomina moda iernii.

Să observăm tendinţele de care vă vorbeam, începînd chiar cu linia *costumului-taior*, la care ani de zile s-a renunţat, sau a cărui metamorfoză a fost atît de puternică încît forma sa a depăşit cu mult tiparele taiorului clasic, de inspiraţie masculină, apărut în jurul anilor '20. Aşadar, în 1980, se revine la *costumul-taior*, la eternul costum-taior, în două variante: unul mai sobru, cu o înfăţişare «masculină», cu fustă dreaptă, eventual cu şliţ într-o parte, butonat drept sau asimetric, din tweed, carouri mici, flameuri, şi un altul, cu o linie mai încărcată, cu nervuri, cute, cu talie marcată şi uneori tăiată, cu efecte de basc. Taiorul acesta are umerii accentuaţi, cu perniţe vătuite. Se poate purta atît cu o *fustă dreaptă* sau *plisată*, cu grupuri de cute, sau cu *pantaloni*, a căror formă se schimbă întru totul, devenind drepţi şi strîmţi.

Dar taiorul este pentru vreme rece, pentru ploaie şi zăpadă rămînîndu-ne, firesc, impermeabilul şi mantoul. Pentru mai mult spirit practic şi poate pentru acea naturaleţe pe care moda ar vrea să o întroneze, se recomandă pentru aceste două veşminte de bază în garderoba feminină o linie aşezată, *dreaptă*, cu *umeri vătuiţi*. Şi din nou, ca materiale, tweedurile, ţesături care amintesc gabardina, «brăduţi», «picior de cocoş», combinate cu garnituri din blană sau catifea. Guleare mici şi cordoane culisate în talie completează modele în stil sport. Desigur, *jacheta*, care a ţinut în ultimii ani să înlocuiască mantoul figurează în continuare în

colecții, avînd o linie *dreaptă* sau cu cordon, cu garnituri din blană, uneori închisă «bord-à-bord» sau asimetric, cu guiere mici sau șal.

Parcurgeți aceste sugestii de modă încercînd mereu să vedeți larghețea modei, încercînd să o împăcați cu gusturile, cu ceea ce v-ar sta mai bine dumneavoastră, dar și cu bugetul dumneavoastră. Trebuie să rețineți însă încercarea de a păstra prin linie *aspectul suplu al siluetei*. Căci, iată, *fusta*, fustele cele mai multe sînt *drepte*, lungimea oprindu-se sub genunchi, unele cu șlițuri laterale sau plisate, dar nu «soleil», ci cu pliseuri drepte sau cu grupuri de cute sau fuste petrecute «portofel». Doar *bluzele* ies din vechiul lor tipar. «Chemisier»-ul căpătînd elemente de o căutată feminitate, decolteuri adînci, fronseuri, nervuri, guleraşe rotunde, butonate uneori asimetric, din materiale care au plăcut totdeauna femeilor: voal, crepdesin și crepsatin etc. Și pentru prima oară după mulți ani, moda lan-

seară, alături de pretențioasele rochii lungi pentru ocazii deosebite — se apropie Anul nou —, rochii cu drapaje, rochii pretențioase din taffa, satin și *rochia elegantă scurtă*, rochia gen *furou*, cea care a plăcut atît acum vreo 15—20 de ani, alături de altele, tot scurte, dar *fronsate*, ample, «retro», din jerseuri sau mătase pliată.

GAUGUIN ȘI MONET, COLORITUL LOR ÎN ATENȚIA MODEI

Vara anului care începe aduce cu ea un colorit viu, contrastînd puternic cu pastelurile uni, aducînd a fructe coapte și bomboane fondante. Un colorit chiar exotic, desprins din paleta impresioniștilor și post-impresioniștilor. Se vorbește — și nu se poate să nu surizi — de «gama Gauguin» cu galben-citron, oranj, vermillion, precum și de «gama Monet» cu verde-veronez, verde-albastru, cu cromatica smaragdului sau cu verde-crom... Am mai putea adăuga gama «Charles Cross», de fapt nuanțele de roz, ciclamen, roșu și multe altele, care vor colora crepdeșinurile sau creo Georgette, taffaua. Că despre imprimeuri, multe buline, multe flori, caroruri etc.

Rochiile însă, cele «retro», sînt de fapt rochiile anului '50, cu umeri bine marcați și talia subțire, de viespe, cu fuste largi, începînd cu foarte largi, pînă la cele lărguțe, aproape drepte.

ACCESORII PENTRU TOATE ANOTIMPURILE

Încălțămintea suplă și ușoară, pentru toate sezoanele, se supune aceleiași ten-

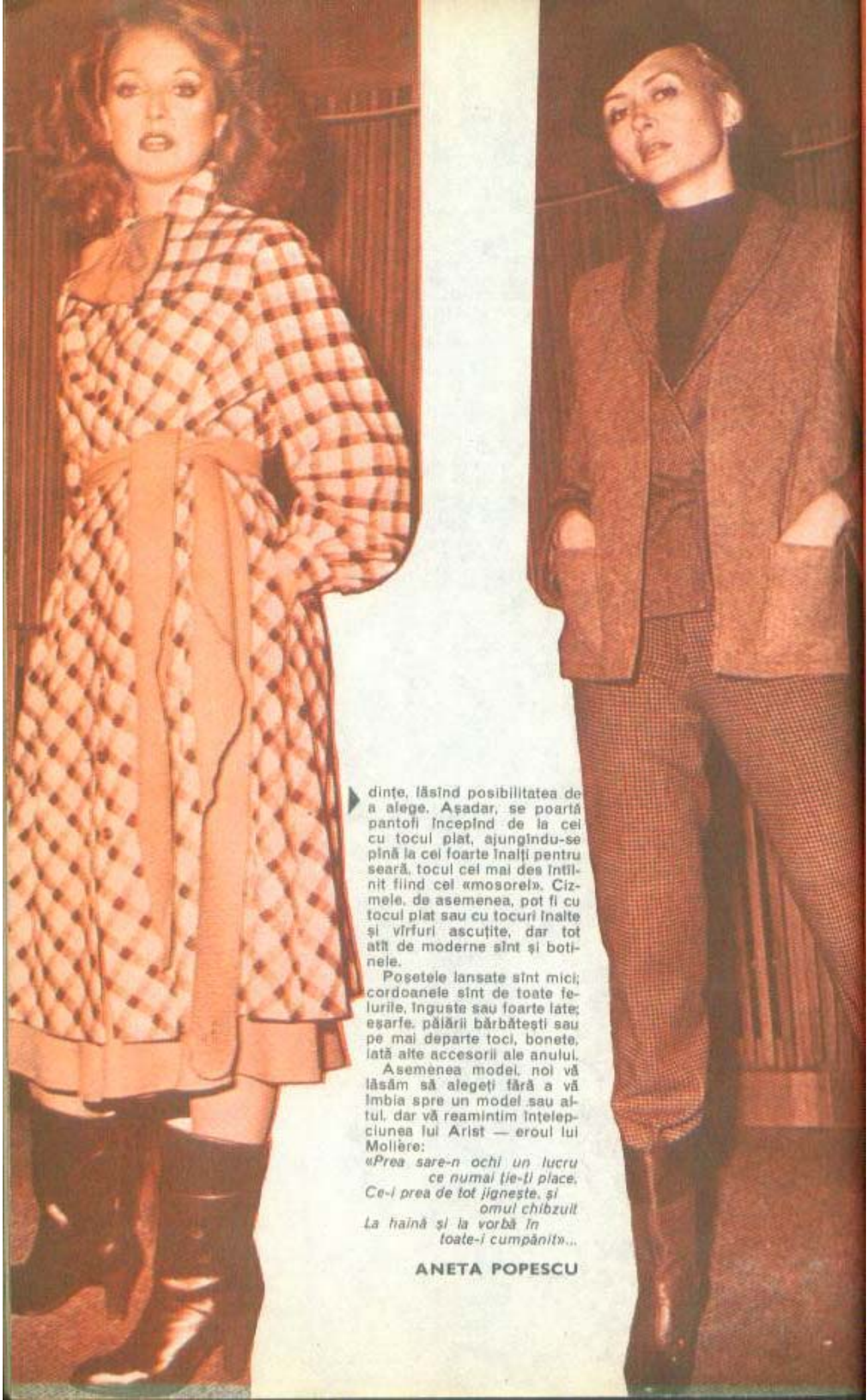

dințe, lăsînd posibilitatea de a alege. Așadar, se poartă pantofi începînd de la cei cu tocul plat, ajungîndu-se pînă la cei foarte înalți pentru seară, tocul cel mai des întîlnit fiind cel «mosorel». Cizmele, de asemenea, pot fi cu tocul plat sau cu tocuri înalte și vîrfuri ascuțite, dar tot atît de moderne sînt și botinele.

Poșetele lansate sînt mici; cordoanele sînt de toate felurile, înguste sau foarte late; eșarfe, pălării bărbătești sau pe mai departe toci, bonete, iată alte accesorii ale anului.

Asemenea modei, noi vă lăsăm să alegeți fără a vă îmbia spre un model sau altul, dar vă reamintim înțelepciunea lui Arist — eroul lui Molière:

«Prea sare-n ochi un lucru ce numai ție-ți place,
Ce-i prea de tot jignește, și omul chibzuit
La haină și la vorbă în toate-i cumpănit»...

ANETA POPESCU

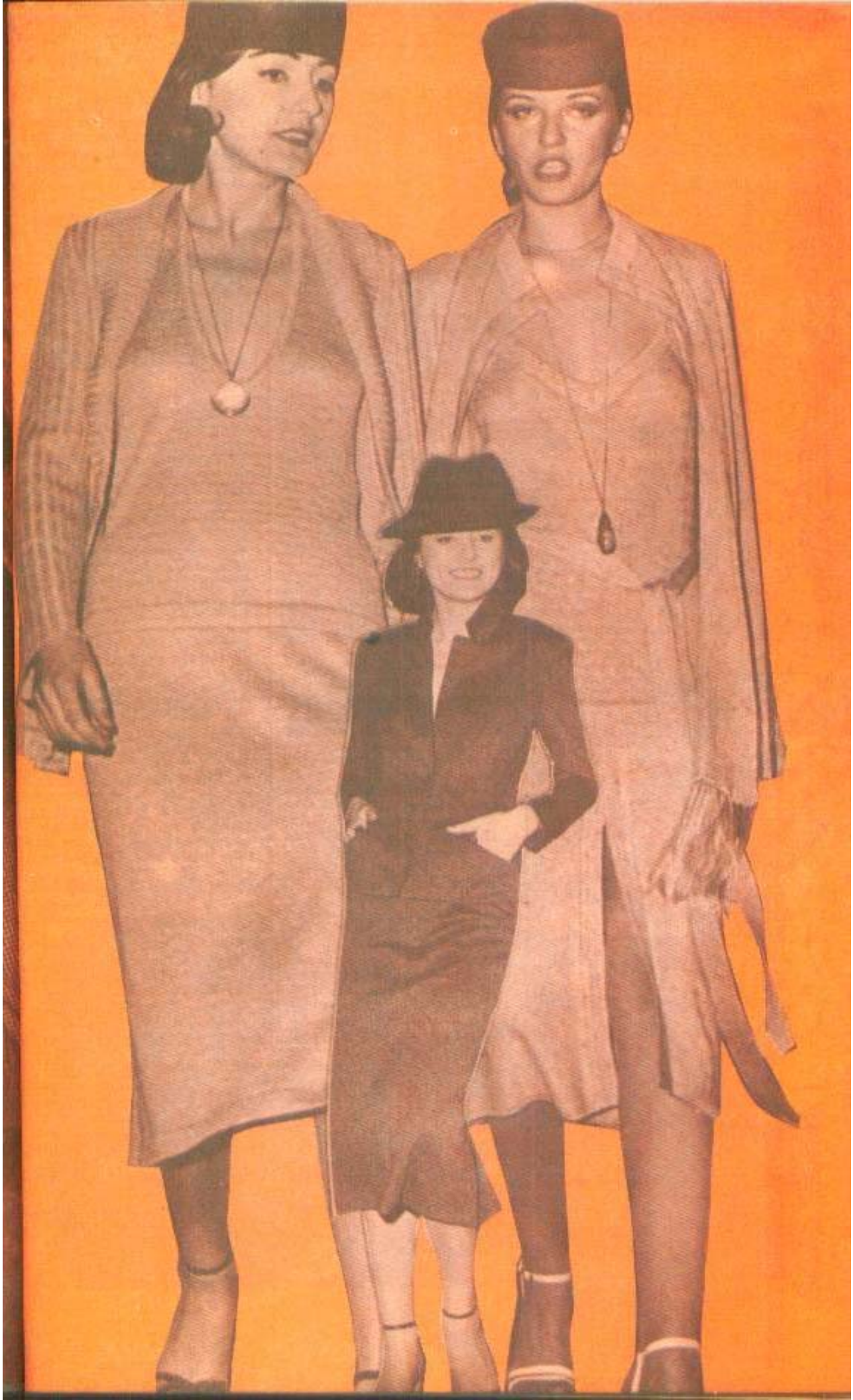

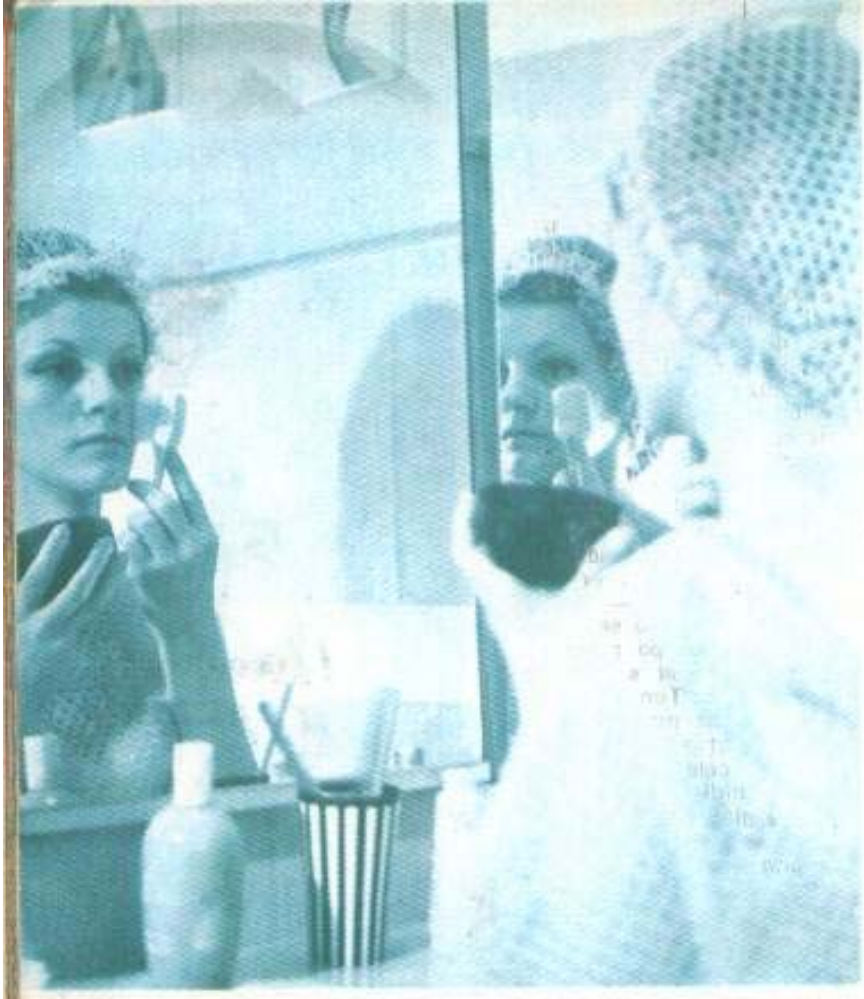

CABINET COSMETIC

NU SPUNEȚI: SÎNT URÎTĂ! VĂ VOM DEMONSTRA CĂ ORICE FEMEIE POATE DEVENI FRUMOASĂ

Rubrica de față este în întregime un răspuns la scrisorile dv., dragi cititoare. Da, aveți dreptate, Maria Luca din Bîrlad, cînd ne spuneți «Că nu există frumusețe perfectă...». Dealtfel, nu credeți că ar fi cam monoton? Da, Eliza Morărescu din Galați, idealul de frumusețe al deceniului nostru nu mai este închis în canoane, nu mai contează cei cîțiva centimetri în plus sau în minus prin comparație cu cutare star de cinema, și nici kilogramele nu mai sînt urmărite atît de strict, — ceea ce nu înseamnă că renunțăm la suplețe — și nici linia machiajului nu mai este astfel elaborată încît să semănăm unui anume tip de frumusețe «stas»! Se poartă, spre bucuria noastră, armonia, farmecul personal și asta, e drept, nu se capătă prin nu știu ce artificii învățate din cărți, ci prin inteligență, care desigur, nu a îngăduit vreodată neglijența, delăsarea. De aceea, pornind de la numeroasele dv. scrisori, să încercăm împreună să găsim cîteva remedii valabile pentru fiecare și care să vă ajute să vă puneți în valoare acele trăsături care vor constitui «personalitatea frumuseții» dv.

Tenul are nevoie de îngrijire

Domnica Ioan, în numele unui grup de tinere din Pitești, ne întreabă cu ce să înceapă, rugîndu-ne să o informăm cum să se machieze. Înainte de a stabili reguli de înfrumusețare să nu scăpăm o clipă din vedere faptul că tenul fiecăreia dintre noi trebuie permanent îngrijit. Vă recomandăm așadar pentru început. *O baie de aburi* pentru curățirea tenului. Ea se face o dată pe săptămînă dacă aveți tenul *gras* și o dată la 2—3 săptămîni pentru ten *normal* sau *uscat*. Într-un vas cu apă rece, pe care o lăsați pînă dă în clocot, puneți două lingurițe de flori de mușețel. Dați vasul deoparte și, cu capul acoperit cu un prosop, stați deasupra vasului timp de cinci minute. Apoi, cu două fîșii de tifon sterilizat, apăsați ușor punctele negre. Nu insistați asupra celor care ies mai greu. *Tărîțele cosmetice* curăță, de asemenea, foarte bine. Se prepară astfel: se amestecă o mînă de mălai cu 2—3 de tărîțe de grîu și o linguriță de bicarbonat. Bineînțeles, această cantitate nu se folosește o singură dată, ci se păstrează într-un vas acoperit și se folosește timp de cîteva luni de zile. Pentru tenul uscat și normal, încă un remediu de curățire: o mînă de mălai fin amestecat cu un albuș bătut.

Așadar, Domnica I. și toate celelalte cititoare care se interesează de felul în care trebuie să-și îngrijească fața, e bine să știți — cele mai multe o știu — că tenul poate fi *normal, uscat, gras* sau *mixt*, adică cu regiuni uscate și altele grase. Acesta din urmă — mixt — se pare că este cel mai des întîlnit. În stabilirea calității tenului este hotărîtor *gradul de uscăciune sau de grăsime*, determinînd măsurile care privesc igiena

și în mare măsură frumusețea.

Odată curățat, să trecem la îngrijirea propriu-zisă a tenului. Cel *normal* se demachiază zilnic, se spală cu apă călduță și i se aplică o cremă. Pentru a avea o piele mereu tinără, aplicați-i acestui gen de ten — foarte rar dealtfel — o mască hrănitoare cu ou: un gălbenuș amestecat cu un sfert de pahar de suc de portocale și o linguriță de ulei. Cu o pensulă aplicați conținutul pe față, lăsați 20 de minute, apoi spălați fața cu apă călduță. Tenul *uscat*, dacă nu este protejat, se ridează de timpuriu și cu vîrsta se deshidratează. Este absolut necesar să-l protejați de vînt, frig excesiv, ca și de soare puternic. Dacă aveți tenul uscat, nu vă spălați fața cu săpun, demachiați-vă seara cu un lapte mai gras și aplicați-i, după ce ați spălat-o, o cremă hrănitoare, pe care o lăsați să pătrundă în piele 20—30 de minute — niciodată toată noaptea. Dimineața, cel mai bine ar fi să folosiți infuzii de mușețel sau tei în loc de apă, după care dați cu o cremă de zi. *Nu aplicați niciodată un fard pe față fără să fi dat înainte cu o cremă.* Evitați în cazul tenului uscat pudra compactă și fondul de ten. O dată pe săptămînă aplicați o mască hrănitoare dintr-un gălbenuș de ou amestecat cu o lingură de smîntînă proaspătă. Tenul *gras*, extrem de des întîlnit mai ales la tinere, cu secreție de sebum în exces, cu porii dilatați, pe care apar adesea puncte negre și coșuri, se întreține spălîndu-l cu apă caldă și săpun pentru copii. Crema grasă se aplică doar în jurul ochilor. Fardurile, pudra — pot fi și compacte — nu se aplică decît după ce pe piele s-a dat cu un strat subțire de cremă de zi. Tenul *mixt* se îngrijește pe porțiuni, aplicînd pe părțile uscate, și separat pe cele grase, tratamentele indicate acestor tipuri de piele. *Produsele cosmetice se aplică pe față și pe gît prin ușoare mișcări circulare și, în general, în sens ascendent.*

Este modern să ne machiem ?

ne întreabă Ilinca Mihăilescu din București, deoarece, ne spune ea, privind în reviste i s-a părut că machiajul nu mai e la modă. Într-adevăr, nu mai e la modă machiajul acela pe care l-am văzut ani de zile, cu pleoape încărcate de fard colorat. Se poartă însă un machiaj cu mult mai discret, ținînd seama de orele zilei. Fardurile se folosesc în moda actuală cu multă discreție, pentru a colora chi-

pul atît cît să pară foarte natural și nu desprins dintr-o pictură. E bine să știți că ziua nu se mai folosesc sub nici o formă gene artificiale și lac pe buze. Și nici culorile accentuate, albastrul puternic, verdele, violetul, precum și conturul negru. Se poartă un colorit mai cald, cu multe nuanțe de roz, de sidef, griuri, bejuri...

Cîteva recomandări pentru machiajul de zi: ● Fardați-vă numai după ce tenul a fost bine demachiat și i-ați aplicat un strat subțire de cremă. ● Nu uitați că orice linie ascendentă întinerește, orice linie descendentă îmbătrînește. ● Orice fard de culoare închisă estompează, orice fard de culoare deschisă scoate în evidență acea parte a feței pe care a fost aplicat. ● În machiaj se urmăresc trăsăturile naturale ale feței. Se procedează astfel: dați cu fond de ten — dacă-l mai folosiți —, alegînd o nuanță roz deschis și întindeți-l pe toată fața, pe pleoape, pe buze, pe gît. Înlăturați excesul de fond de ten prin tamponări cu șervețele de hîrtie. Aplicați apoi pudra și fardul de obraz, machiați ochii, aplicînd întîi fard colorat pe pleoape, trageți linia de contur cu un creion maro, bleu, verde sau gri, în funcție de celelalte culori ale machiajului, precum și de culoarea ochilor dv., apoi aplicați rimelul. La sfîrșit conturați buzele și apoi dați cu ruj mai închis pentru tinere, mai viu pentru celelalte vîrste.

Cînd încercați să „corectați" trăsăturile dv. rețineți:

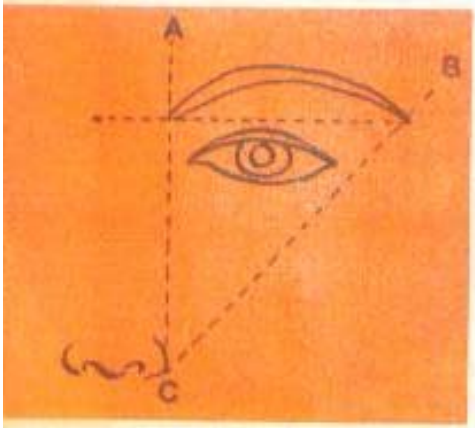

● Sprîncenele subțiri nu mai sînt la modă. Înlăturați însă firele dezordonate care cresc sub arcadă. Cît de mare trebuie să fie sprînceana? Mărimea ideală se află trasînd o linie imaginară care pornește vertical de la baza nasului și o alta care pornește din același punct în unghi (vezi imaginea). În caz că obișnuiți să creionați sprîncenele, rețineți că acestea nu se desenează în linie continuă, ci cu linii mici care imită implantarea firelor de păr. ● Aplicînd rujul pe buze, nu vă depărtați prea tare de formatul natural. Țineți seama că o culoare deschisă «mărește» gura, iar o nuanță mai închisă face ca buzele să pară mai mici. ● Un nas mare, gros, va apărea mai puțin disgrațios dacă se epilează sprîncenele la rădăcina lor și dacă buza superioară se desenează mai mică și mai dreaptă. ● Un gît gros și scurt va fi mai puțin vizibil dacă în machiajul de seară aplicați pe gît o pudră mai închisă decît cea pentru față.

Îngrijirea părului

Între machiaj și coafură trebuie să existe un echilibru. Dacă coafura de seară este mai complicată, eventual cu bijuterii sau paiete, machiajul trebuie să fie mai accentuat, rămînînd totuși sobru, pentru a vă menține în limitele bunului gust.

Ca și în cazul tenului, pînă la a alege coafura potrivită trebuie să acordați un minimum de îngrijire părului, spălîndu-l cu șampoane adecvate tipului de păr și, firește, periindu-l zilnic. De aceea, Mărluca Constantin din Satu Mare, trebuie să vă stabiliți: *părul dv. este uscat, gras sau normal?*

Dacă părul dv. este *uscat* sau *normal*, spălați-l cu un șampon adecvat — mai moale — la 7—10 zile. Pentru a vă întări părul, aplicați-i înainte de a-l spăla, o dată la cîteva săptămîni, un «tratament»: amestecați două gălbenușuri cu o lingură de ulei de porumb și o lingură de rom. Spălați întîi părul cu un șampon, clătiți bine și apoi aplicați preparatul nostru. Țineți-l pe păr cît puteți mai mult, poate chiar jumătate de oră, după care clătiți bine. Pentru un *păr degradat*, după mai multe «permanente», sau neîngrijit cum se cuvine, faceți o *baie de ulei cald*, un excelent remediu pentru întărirea părului. Încălziți ulei de porumb la abur, faceți apoi mai multe cărări în păr, mulați o pensulă în ulei și dați pe pielea capului, apoi pe tot părul. Mulați în apă fierbinte un prosop plușat, stoarceți-l, apoi puneți-l pe cap ca un turban. Repetați operațiunea timp de o oră. Căldura șervetului face să pătrundă uleiul în piele. Dacă părul dv. se *îngrașă* la cîteva zile, folosiți la spălare șamponul pentru păr gras, care combate mătreața, Miraj, sau un șampon cu lămîie, după care aplicați loțiunea regeneratoare «balsam» Miraj, care ajută la reechilibrarea sebumului părului dv.

Ce coafură alegem?

Ce coafură alegem? ne întreabă nenumărate cititoare, între care Laura Popescu din Corabia. Se mai poartă plete? Dar coc?

Se poartă mai ales părul tuns scurt, de la tunsoarea băiețească pînă la părul care acoperă lobul urechii. Sînt moderne atît tunsorile cu păr întins, dar mai ales coafurile cu păr buclat. Pentru tinere care au părul mai lung — dar în nici un caz nu se mai poartă plete pînă la mijlocul spatelui —, moda recomandă pieptănături prinse în piepteni mici, colorați. Se poartă, de asemenea, părul ridicat în «rulou». Dar la oricare din aceste coafuri se impune ca obrazul să fie tînăr și pielea bine întreținută. Pentru cele care au depășit o anume vîrstă, «ru-

loul», ca și «pajul» sînt coafuri pretențioase, deci, atenție, de la caz la caz. Pentru femeile trecute de 30 de ani, cel mai nimerit este o coafură cu bucle pe un păr tuns scurt — părul să acopere lobul urechii. În cazul în care se apelează la un șampon colorat, se alege întotdeauna o nuanță mai deschisă decît cea naturală.

E bine să vă reamintiți cînd vă alegeți îmbrăcămintea

Ar trebui poate ca sfaturile noastre să se oprească aici. Dar, în numele armoniei spre care tindem, vă vom oferi alte cîteva recomandări pentru a evita eventualele greșeli în alegerea liniei hainelor noastre. Regula de bază este aceea de a evidenția ceea ce e frumos și de a «ascunde» eventuale cusururi.

● Un bust cam voluminos nu îngăduie niciodată un corsaj cu garnituri, pentru că atrag atenția. Același bust, cu șolduri subțiri, «cere» o linie de croială lejeră, necambrată în dreptul taliei și neapărat decolteu în formă de V, iar pentru o ținută elegantă, bluze închise asimetric, pentru că subțiază! În orice caz, evitați buzunarele, mînecile bufante, rochiile cu crețuri în talie. ● Dacă șoldurile sînt mari și bustul cam mic, senzația disproporției se înlătură prin confecționarea rochiilor cu umeri mai largi. Un abdomen cam proeminent se «ascunde» sub jachete și bluze cu colțuri rotunjite, iar talia mai groasă în rochii... netăiate în talie. ● Alegeți veste destul de scurte, uni, de culoare închisă, fuste ușor evazate, lunguțe, taioare în culori uni, mantouri drepte, cu umeri «naturali» (deși se poartă «umerii accentuați», dv. evitați acest detaliu), țesături uni sau cu imprimeuri slab conturate — gen cașmir cu motive mici —, gulere nu tocmai mari, mînecile înguste etc. Vi se potrivesc rochiile în stil «princesse», evazate de sub tăietura bustului, fără a marca talia, iar pentru seară rochii furou, negre, bleumarin sau maro fără mîneci. Impermiabilul clasic, ca și puloverele subțiri dar lărguțe, bluzele «chemisier» sînt, de asemenea, avantajoase pentru silueta dv., ca și poșetele de mărime mijlocie, pantofii cu tocuri nu prea înalte, pălăriile fără bor, clasice. ● Femeile slabe, mai ales cînd nu mai sînt tinere, trebuie să evite decolteurile adînci, spatele gol. ● Și să ne reamintim cu toatele cîteva reguli de armonie cromatică, conform cărora culorile *deschise* «îngrașă», iar cele *închise* «subțiază». Regula se aplică începînd cu alegerea culorii taiorului și terminînd cu pantofii și mănușile. Culorile *vii* accentuează de asemenea, senzația de grosime. Principiul acesta se aplică în *dozarea culorilor*. Un bust mai plin se «îmbracă» în culori închise. ● Ecosezurile, carourile se potrivesc mai ales femeilor foarte subțiri, înalte sau de statură mijlocie. ● Femeile înalte trebuie să prefere acele carouri în culori estompate. ● Lameul, catifeaua, satenul subliniază în totul linia corpului. Atenție deci! Imprimeurile abstracte, petele de culoare, țesăturile cu buline mari, desenele geometrice sînt tot pentru cele subțiri. Doar țesăturile «ton sur ton» convin femeilor cu forme pline. ● Greutatea stofelor se adaugă propriei noastre greutăți. Tweed-ul, de pildă, atît de modern în această iarnă, este potrivit celor cu o siluetă subțire și de ce n-am recunoaște, celor cu cîteva kilograme în minus. ● Dacă aveți picioare groase, purtați ciorapi în aceeași culoare cu a piciorului, dar într-o nuanță mai caldă, pantofi bej, potrivit de înalți.

ANETA POPESCU

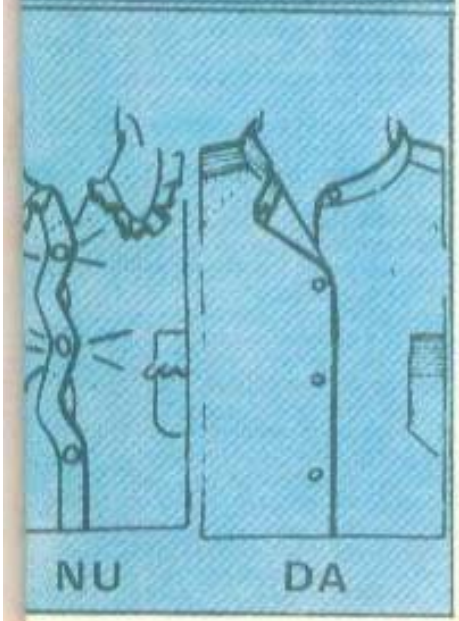

• UN TEST DESPRE MODĂ ȘI NU TOCMAI

Dacă doriți să vă cunoașteți, cît de cît, caracterul, încercați să răspundeți la întrebările testului de mai jos:

1. Vă îmbrăcați după moda sezonului, indiferent dacă este necesar sau nu?

Da — 3 puncte; nu — 0 puncte.

2. Care este culoarea dv. preferată?

Culorile deschise, vii — 3; culorile închise — 2.

3. Ce stil preferați?

Clasic — 0; sportiv — 3; în ton cu moda — 5.

4. V-ar face plăcere să fiți apreciată drept promotoare a celei mai extravagante mode?

Da — 5; în funcție de împrejurări — 3; nu — 0.

5. Vă plac combinațiile îndrăznețe de culori?

Da — 5; cîteodată — 3; nu — 0.

6. Ce ați purta cu plăcere?

Bluzele sport — 3; costumele englezești — 2; fustele de croială simplă — 1.

7. Ce model de pălărie preferați?

Romantice, cu boruri largi — 7; tip «turban» — 4; fără boruri — 2; nu purtați pălărie — 0.

8. După aspect, ce fel de geantă ați prefera?

Sport, cu curea — 4; de forma unei lădițe — 3; «plic» — 2; indiferent, care sînt la modă — 0.

9. Vă plac pantofii cu tocuri înalte?

Da — 3; nu — 0.

10. Există în garderoba dv. chiar un singur fel de îmbrăcăminte confecționată de către dv.?

Da — 3; nu 0.

11. Acasă, cel mai frecvent, ce fel de îmbrăcăminte purtați?

Fustă lungă — 5; capot — 3; îmbrăcăminte mai veche, «uzată» — 2.

12. Care sînt podoabele dv. preferate?

Colierul — 7; mărgelele — 5; pandantivele — 3; o brățară simplă — 1.

13. Ce imprimeuri preferați?

Flori — 7; buline — 5; dungi — 3; figuri geometrice — 1; nici un fel de modele — 0.

Și acum, în cîteva cuvinte, concluziile:

— De la 5 la 11 puncte:

Sînteți conservatoare, prețuiți tihna și stabilitatea, acordați o mare importanță manifestărilor exterioare în relațiile cu oamenii. Cu mare greutate vă apropiați de oameni, dar dacă cineva vă cîștigă simpatia se va bucura de ea pentru un timp îndelungat. Sînteți o bună gospodină, exigentă cu copiii. În muncă vă evidențiați prin conștiinciozitate.

— De la 12 la 22 puncte:

Caracterul dv. este contradictoriu. Fără motive deosebite treceți de la bucurie la tristețe, de la pesimism la optimism exacerbat. Vă place să trăiți în continuă agitație, vă schimbați des părerile — și toate acestea nu întotdeauna fac plăcere celor din jur. În muncă vă evidențiați prin rapiditate, perspicacitate, însă și aici apar zile de apatie.

— De la 23 la 37 puncte:

Caracterul dv. este aproape de «perfecțiune». Vă acomodați ușor cu cei din jur, care la rîndul lor se acomodează ușor cu dv. Știți să vă stăpîniți, sînteți calmă, binevoitoare în relațiile cu oamenii. Însă, atunci cînd trebuie, sînteți capabilă de reacții rapide. Reușiți să obțineți încredere chiar și din partea celor care la început manifestă antipatie față de dv. Vă îndepliniți bine sarcinile de serviciu. Casa dv. este un loc plăcut și liniștit pentru prieteni.

— Mai mult de 37 de puncte:

Fără a depinde de vîrstă, dv. sînteți un suflet mereu tînăr. Vă aprindeți ușor și, de asemenea, vă întristați ușor. Sînteți foarte impresionabilă, nu sînteți în stare să vă stăpîniți sentimentele.

Și acum, precum este firesc, înțelegeți că acest test are un caracter distractiv. Însă, cu toate acestea...

CĂMINUL NOSTRU
ALMANAH femeia 1980

Părerile unui bărbat despre organizarea muncii casnice în anul 2000

Inițiativa revistei «FEMEIA» de a expune punctele de vedere ale unui bărbat asupra organizării activității în gospodărie în următorii 20 de ani nu este întîmplătoare. În cadrul unei societăți care va fi compusă probabil la nivelul anului 2000 din aproximativ 27 milioane de locuitori, din care peste 50 la sută femei, bărbații vor trebui cu obiectivitate și responsabilitate să accepte în și mai mare măsură prefacerile sociale ce au avut loc în viața femeii, să-i recunoască calitățile și importanța în cadrul colectivității, să preia o parte din sarcinile femeii și să împartă cu ea bucuriile și eforturile vieții cotidiene.

O prognoză foarte exactă a ce va fi viața soților noastre în anul 2000 este destul de complicată și pusă de la început sub semnul probabilităților, din cauza numeroșilor factori care intervin în mod constant sau aleator în modificarea activităților gospodărești și a raporturilor dintre oameni și acestea, mai ales din punct de vedere al eforturilor și timpului destinat muncii casnice. Totuși, avînd în bază concluziile unor recente cercetări efectuate în cadrul Centrului de cercetări și inginerie tehnologică pentru articole casnice, jucării și accesorii, din cadrul Ministerului Industriei Ușoare, se poate contura, cu oarecare curaj, o imagine aproximativă a modului în care evoluează activitățile gospodărești și eforturile ce vor trebui depuse în viitor pentru ușurarea muncii în gospodărie, astfel încît societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată să asigure la sfîrșitul secolului o calitate a vieții caracteristică societății comuniste.

Cercetările efectuate în anii 1978—1979, constînd din investigarea unui număr mare de subiecți de pe tot teritoriul țării noastre, au condus la concluzia că în prezent eforturile legate de activitățile gospodărești se concentrează mai ales în cadrul a 3 direcții principale, și anume:

— aprovizionarea gospodăriei cu alimentele necesare hranei;
— activitățile legate de pregătirea și consumarea hranei;
— activitățile legate de creșterea copiilor preșcolari și școlari.

S-a constatat că aproape 85 la sută din populația investigată consideră în prezent aprovizionarea cu alimente a gospodăriei ca dificilă. Acest lucru va fi rezolvat în următorii 20 de ani printr-o mai bună organizare a distribuției categoriilor de magazine în cadrul grupurilor de blocuri, pe cartiere, efectuate probabil în următorii 10 ani pe baza unor studii legate de determinarea ponderii diferitelor tipuri de alimente ce compun aprovizionarea zilnică, strîns legată la rîndul ei de obiceiurile

culinare specifice gospodăriei românești. Este mai mult ca sigur că odată cu diversificarea serviciilor legate de aprovizionarea pentru casă se va pune un accent deosebit pe găsirea unor mijloace care ușurează transportul de la magazin acasă al produselor, a unor ambalaje adecvate, a asimilării bunurilor de consum destinate conservării pe termen lung sau termen mediu a alimentelor, a articolelor de uz casnic destinate dotării cămărilor sau spațiilor de depozitare cu rafturi, containere funcționale etc. Prin acestea, către sfîrșitul secolului, aprovizionarea se va face probabil lunar pentru cîteva alimente de bază (carne, grăsimi, zahăr, făină etc.) cu cantități corespunzătoare structurii familiei, urmînd ca pentru restul alimentelor cumpărăturile să se desfășoare zilnic în perimetrul cartierului reprezentînd reședința gospodinei respective. Bineînțeles că modele noi de congelatoare moderne vor permite conservarea în foarte bune condiții a alimentelor deteriorabile, porționarea lor după un sistem de alimentație rațional, bărbații luînd parte în egală măsură la efortul de asigurare zilnică și lunară a celor necesare. Este aproape sigur că, spre sfîrșitul perioadei, gospodinele vor găsi în magazine specializate, în ambalaje adecvate, amestecul de alimente necesar și pregătit pentru obținerea printr-o singură operație a mîncărurilor dorite.

Din cercetările efectuate a rezultat că pregătirea hranei, întreținerea veselei și consumarea hranei vor constitui și în viitor activități importante pentru majoritatea populației țării noastre. Cu toate că în multe țări această activitate a devenit mai puțin importantă, industria alimentară, asigurînd producția unui sortiment larg pentru semipreparate sau preparate culinare, majoritatea corespondenților și-au exprimat părerea că în țara noastră activitatea de pregătire și consumare a hranei în cadrul familiei va continua să reprezinte un eveniment principal al vieții de familie, pentru că este o caracteristică a femeii din țara noastră de a-și exprima prin modul de pregătire a hranei afecțiunea față de membrii familiei, cîștigîndu-și stima și dragostea binemeritată a copiilor și soțului. În același timp, momentul consumării hranei este cel mai important din cursul unei zile, pentru că el adună laolaltă întreaga familie.

În prezent, timpul femeilor în gospodărie se distribuie aproximativ astfel:
— pentru cumpărături: aproximativ 1 $^{1}/_{2}$ ore/zi
— pentru activități gospodărești efectuate în casă: aproximativ 4 ore/zi;
— pentru îngrijirea copiilor: aproximativ 2 $^{1}/_{2}$ ore/zi.

Se prevede că, în viitorii 20 de ani, timpul destinat cumpărăturilor nu va mai depăși o oră/zi, timpul destinat activităților gospodărești legate de pregătirea hranei și consumarea hranei va reprezenta cel mult 2 ore, rămînînd aproximativ același timp destinat pentru îngrijirea copiilor. Restul timpului disponibil va servi odihnei, relaxării și ridicării gradului de cultură.

Dacă în prezent peste 70 la sută din populația țării pregătește mîncărurile principale de 2-3 ori pe săptămînă, este probabil că în viitorii 20 de ani pregătirea hranei pentru principalele tipuri de mîncăruri se va face o dată pe săptămînă, acordîndu-se timp zilnic numai pentru pregătirea mîncărurilor de completare. O panoplie întreagă de articole casnice destinate activităților gospodărești de pregătire și consumare a hranei sînt în curs de cercetare și vor fi asimilate în producție în următorii 10-15 ani, astfel încît munca de pregătire și consumare a hranei să devină un lucru plăcut, la care să participe în egală măsură bărbatul, femeia și chiar copiii din familie. Astfel, se preconizează pînă la sfîrșitul secolului nostru dotarea bucătăriilor cu mașini de gătit complet automatizate, prevăzute cu programe diferite, care permit alimentarea mașinii cu alimente pregătite, comandarea anumitor operații încă din cursul serii și găsirea lor gata la ora la care programul a fost comandat. O serie de roboți vor fi folosiți pentru muncile care în prezent mai necesită eforturi mari, cum ar fi: amestecarea aluatului, bătutul cărnii, tăiatul alimentelor, tocatul etc. Însăși bucătăria își pierde din actualul aspect și probabil că în următorii 10 ani vor fi extinse din ce în ce mai mult bucătăriile deschise, care vor servi și ca spațiu de luat masa, desființîndu-se sufrageriile tradiționale, care probabil că se vor transforma în camere de relaxare, agrement, discuții, culturalizare etc. Este foarte probabil că industria bunurilor de consum va elabora în următorii 20 de ani familii de obiecte destinate diverselor activități în gospodărie, create în stil unitar și care vor avea un cod unic de identificare. Aceste obiecte vor fi achiziționate pe parcursul unui timp mai îndelungat, pe baza unor cataloage, asigurîndu-se astfel ambientarea estetică și funcțională într-un stil bine gîndit și adecvat psihologiei fiecărei familii, astfel încît activitatea în bucătărie, astăzi încă o corvoadă, să reprezinte o plăcere, așa cum o reprezintă în prezent îngrijirea florilor, agrementarea spațiului locuinței etc.

În ceea ce privește creșterea copiilor, timpul afectat de părinți acestor activități rămîne probabil același, sau poate chiar va fi în creștere, dat fiind că, din ce în ce mai mult, se confirmă rolul educațional al părinților în formarea profilului psihologic și social al copiilor. Pentru ușurarea acestei activități, probabil, în următorii 10-15 ani, în cadrul blocurilor sau grupurilor de blocuri vor fi rezervate spații corespunzătoare, în care să fie organizate creșe și grădinițe de bloc, astfel încît ambii părinți, din ce în ce mai mult angrenați în muncă, își vor putea lăsa copiii dimineața înainte de plecarea la serviciu, preluîndu-i la întoarcerea de la serviciu. Din acest punct de vedere o atenție deosebită a început să fie acordată și se va acorda în continuare gamei de jucării create în scopuri educative, truse didactice și de joacă, ce vor fi elaborate în mod specific pentru diversele categorii de vîrstă ale copiilor. Oamenii eliberați de grijile zilnice vor putea da un mai bun randament în munca pe care o vor depune pentru ridicarea întregii societăți.

Fără îndoială, aceste cîteva păreri reprezintă ipoteze bazate pe date statistice și pe prognoze, putînd fi infirmate de realități. Îmi exprim convingerea însă că realitățile vor depăși cu mult aceste cîteva imagini, deoarece întreaga dezvoltare din ultimii 10 ani a societății noastre confirmă caracterul accelerat prin care țara noastră se transformă într-o țară puternic industrializată, civilizată, cu un nivel de trai ridicat, ai cărei oameni vor trăi din ce în ce mai mult, în condiții din ce în ce mai bune.

Ing. MIRCEA IONESCU MUSCEL
director al Centrului de cercetări și inginerie tehnologică pentru articole casnice, jucării și accesorii

Manevrați și întreținеți corect aparatele casnice

Aparatele casnice, aceste «ajutoare» de nepreţuit în muncile gospodăreşti, se cer îngrijite, curăţate, utilizate şi mai ales reparate corect. Orice imprudenţă în exploatarea lor poate fi fatală! Cîteva reguli de bună întreţinere se cer repetate şi iar repetate.

● **Aragazul.** ● Asiguraţi-vă că în încăpere nu au fost emanate gaze. Pentru verificare, puneţi spumă de săpun pe zona de închidere şi reducere a gazelor. Dacă se formează bule, bușoanele de închidere sînt defecte. Închideţi şi chemaţi un specialist. ● Pentru curăţat aragazul, utilizaţi spray-ul special, care degresează, curăţă fără a lăsa urme în email şi este economic. ● Părţile emailate ştergeţi-le zilnic cu o soluţie de apă şi detergent special «Demar». Nu folosiţi bureţi metalici şi ustruiţi după limpezire cu o flanelă uscată. ● Niciodată nu ştergeţi părţile emailate cît sînt calde.

● Periodic, chemaţi un specialist care să greseze robinetele cu un produs special. ● Pe vreme rece, nu vă amăgiţi «încălzind» locuinţa prin aprinderea cuptorului şi a plitei de aragaz. Deschise la maximum, arzătoarele vor emana în cameră gaze nearse, care vor usca aerul şi-l vor «încărca» cu elemente foarte toxice. Odihna într-o astfel de căldură este nesănătoasă.

● **Vase de fiert sub presiune** ● Este cel mai modern şi sănătos mod de preparare a alimentelor. Nefiind în contact cu aerul, în preparate se reţin toate calităţile nutritive. Legumele şi fructele îşi păstrează culoarea iniţială şi aspectul de proaspăt. ● După trecerea timpului necesar de fierbere, vasul sub presiune chiar luat de pe flacără continuă să fiarbă. Pentru a nu deteriora preparatul, se face răcirea imediată, procedînd astfel: se aşază vasul cu totul într-un lighean cu apă rece, ori se toarnă apă rece pe capac. Paralel, cu o pensetă lungă, se ridică ventilul capacului. Procedeul însă nu se utilizează la supe şi paste făinoase.

Timpul de fierbere

	Cantitatea de apă	*Timp de fierbere*
— cartofi întregi	1,5 litri	8—10 minute
— sfeclă întreagă	1,5 „	8—10 „
— varză tocată	1,5 „	8 „
— conopida	1,5 „	4 „
— spanac	0,5 „	1—2 „
— morcovi	1,5 „	4 „
— fasole verde	1,5 „	5 „
Fripturi din:		
— carne de vită	felii	25—30 minute
— pulpă de porc		25—30 „
— carne de miel		15—20 „

● **Frigiderul cu compresor** ● Transportaţi-l numai în poziţie verticală, ferit de socuri şi lovituri. ● Nu-l înclinaţi mai mult de 30° faţă de verticală şi alegeţi pentru amplasare un loc aerisit, departe de orice sursă de căldură. ● Reglaţi temperatura în interiorul frigiderului cu ajutorul termostatului, dar ţineţi seama şi de temperatura mediului ambiant. ● Vaporizatorul se acoperă cu un strat de zăpadă a cărui grosime creşte repede dacă aerul în interior este umed. Stratul de zăpadă prea gros devine termoizolant şi scade eficienţa frigorifică. ● Scoateţi fişa frigiderului din priză, verificaţi dacă este pus bușonul de opturare la cutia de colectare a apei. Apăsaţi pe bușonul de dezgheţare pînă se aude un clinchet uşor. ● Goliţi frigiderul, spălaţi tăviţele şi interiorul fără a face exces de apă. ● Dacă motocompresorul nu mai funcţionează, asiguraţi-vă că cermostacul nu este închis. Cînd, la atingerea frigiderului, observaţi o cît de uşoară curentare, scoateţi-l din priză şi chemaţi un specialist. ● Nu lăsaţi uşa deschisă mai mult de-

— După ce stingeţi incendiul, vă rog să udaţi şi gazonul!

cît este necesar. Puneți alimentele cu suficient spațiu între ele. ● Preparatele care au miros ținеți-le numai în cutii închise. ● Nu țineți în frigider grape-fruit, lămîi, portocale, mere; acestea își pierd conținutul în apă și prospetime.

● **Fönul** ● Nu puneți aparatul în priză în încăperi cu umiditate mare (baie, bucătărie) și nici acolo unde pot fi fluide inflamabile sau produse explozibile. ● Nu țineți fönul mai aproape de 10 cm atunci cînd vă uscați părul. ● Deconectați-l după o oră de funcționare pentru o corectă răcire. ● Dacă la atingere se simt mici curentări, deconectați-l și prezentați-l unui specialist pentru control.

● **Mașina de cusut «Veronica» sau «Sanda»** ● Înainte de prima întrebuințare, ștergeți-o de praf și îndepărtați cu o cîrpă moale excesul de unsoare cu care a fost unsă. ● Săptămînal curățați mecanismul suveicii de scame, resturi de ață, praf etc. Utilizați în acest scop pensula specială. ● Dacă curățați piesele cu petrol, fiți cu multă atenție, deoarece petrolul poate oxida piesele (cînd acesta este în exces). ● Defectele posibile ale cusutului la mașina electrică sînt cauzate în general numai de manevrarea greșită și îngrijirea necorespunzătoare. ● *Scăpări în cusătură sînt posibile cînd:* ața de sus a fost înfilată greșit; acul a fost montat greșit; piciorul nu apasă suficient pe stofă; ața are noduri sau porțiuni groase, este prea tare răsucită sau uleiată. ● *Ața se rupe cînd* este prea uscată, acul are părți ascuțite, vîrful acului s-a lovit și îndoit, suprafața de alunecare a apucătorului nu a fost unsă. În plus, tensiunea la suveică este prea mare, carcasa suveicii are scame, mosorelul este strîmt și nu se rotește cu ușurință.

S. SBURLAN

Străvechea noutate a coloranților vegetali

Peste șase sute de nuanțe diferite de culori, mai ales din gama bej, maro, gri, verde, galben, dar și culori mai rare, nuanțe de bleu, de roz, de roșu, toate obținute din frunze și rădăcini, din scoarță de copaci și din fructe, iată munca de zeci de ani a cunoscutei creatoare populare **Elena Nița Ibrian**, maistru-instructor al cercurilor de țesut-cusut ale Școlii populare de artă din Piatra Neamț. Rețetele experimentate de ea, cu toate variantele și cu toate posibilitățile ce le oferă cîmpul, pădurea, copacii, sînt cuprinse într-un volum pe care autoarea îl pregătește pentru tipar. Pînă la apariția unei asemenea interesante și utile cărți am obținut de la Elena Nița Ibrian cîteva rețete și cîteva sfaturi ce pot fi de un real folos atît cercurilor și claselor de creatoare populare cît și multor femei ce doresc să reproducă scoarțe și tapiserii populare în culori vegetale, culori pastelate și patinate, de un deosebit rafinament.

*

Nucul, cu tot ce ne oferă, frunze, coji verzi (partea cărnoasă fie verde, fie uscată), partea lemnoasă a nucii, scoarța de pe tulpină, mugurii, toate pot fi folosite în diferite anotimpuri și cu diferite metode pentru a obține nuanțe de bejuri, griuri, marouri, verde, negru, precum și intermediare, gri-bej, verde pal, kakiuri. Iată cîteva rețete: *Din coajă (scoarță) de nuc se pot obține:* nuanțe de bej, maro, negru *și se poate vopsi:* lînă, bumbac, in, cînepă, borangic. Pentru a vopsi 1 kg de fire sînt necesare: 5 kg de coajă (scoarță de nuc), 25 litri de apă caldă, 150 g sodă de rufe, 150 g sare de bucătărie. Într-un vas mare de tablă zincată sau smălțuit, fără pete de rugină, se amestecă apa cu soda, sarea și coaja de nuc, dar aceasta după ce a fost mai întîi spălată și pusă într-un săculeț de tifon sau pînză albă, lăsată să se înmoaie 48 de ore la cald. Se introduce în cazan săculețul. Apoi se fierbe în clocote mici 3 ore, după care se scoate săculețul. Pregătirea și vopsirea materialului: sculurile de lînă, legate cît mai larg, se înmoaie bine în apă și, fără să se stoarcă, se introduc în soluția de vopsit, care nu trebuie să fie fierbinte. Pentru a obține un bej deschis, se fierbe în clocote mici 15 minute, apoi pentru nuanțe de bej cot mai închise se mărește durata de fierbere de fiecare dată cu cîte 15 minute, pînă se ajunge la maro. Pentru a obține negru, se adaugă 60 g de calaican (sulfat de fier), bine dizolvat în puțină apă caldă, se introduce lîna, mestecînd mereu, și se fierbe în clocote mici timp de 20 de minute.

Lîna vopsită în nuanțe de bej sau maro dacă dorim să-i schimbăm tonurile se introduce înainte de limpezire în leșie foarte concentrată cîteva secunde, apoi se limpezește în foarte multă apă rece și se pune la uscat, la umbră, fără a se stoarce.

Din coji de nuci. E bine să adunăm cojile de nuci (partea lemnoasă) încă din lunile de iarnă, cînd se pregătesc multe prăjituri cu miez de nucă, iar în aprilie, cînd e timp frumos, să se vopsească cu aceste coji în nuanțe de bej și de gri: lînă, bumbac, in, cînepă, borangic. Pentru a vopsi 1 kg de fire sînt necesare: 5 kg coji de nuci (partea lemnoasă), 25 litri de apă caldă, 150 g sodă de rufe, 150 g sare de bucătărie. Vopsirea se realizează la fel ca în rețeta anterioară. Se pot obține numeroase nuanțe de bej. Toate aceste nuanțe de bej se pot ușor transforma în gri cu adaus de calaican (sulfat de fier), procedînd astfel: după ce au fiert sculurile 15 minute (pentru bej pal), se scot din cazan și se adaugă 20 g de calaican bine dizolvat, se pune din nou lîna și se mai fierbe, mestecînd mereu, doar 5 minute. La fel se procedează și pentru nuanțele mai închise, cu deosebirea că se mărește cantitatea de calaican la 30,40, 50 g etc. Nuanțele de gri se pot obține și dacă a doua fierbere se va face într-un vas cu pete de rugină (fără calaican).

Cel mai frumos galben se obține din *rostopască*, care mai este cunoscută și sub alte denumiri, ca: buruiană de negi, buruiană de tătarcă, crucea voinicului, gîlbănare, bobocul rîndunelei, mac sălbatic sau păscăliță, cu care se poate vopsi lînă și borangic. Pentru 1 kg

Îndemînare și imaginație

• Ușor de întreținut

Pentru a întreține ușor dulapurile din bucătărie, cele destinate veselei, cît și cele pentru alimente, precum și rafturile din nișe sau cămări, sugerăm folosirea foliei de poliester, care se găsește în comerț, la metraj. Se pot acoperi pereții, polițele și ușile pe partea interioară. Operația este cît se poate de simplă: se dimensionează materialul, se croiește și se aplică pe suprafețele respective fie cu ajutorul unui adeziv, fie cu pioneze.

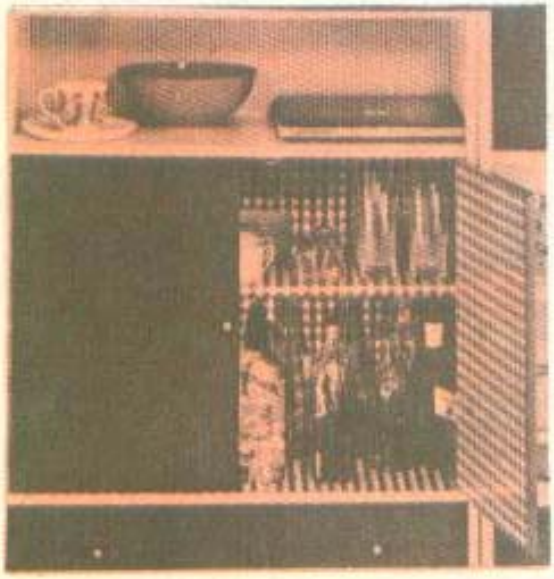

• Pentru balcon

Din scîndură de esență tare, se poate realiza o masă pliantă, care de fapt reprezintă o

coloranților vegetali

de fire albe sînt necesare. 6 kg tulpini înflorite, 25 litri de apă caldă, 150 g de sare de bucătărie. Plantele tăiate de la suprafața pămîntului se clătesc de praf și se introduc în săculețul de pînză. În continuare se procedează ca la rețeta cu scoarță de nuc, cu deosebirea că se fierbe imediat. După 2 ore de fierbere în clocote mici, se scoate săculețul și se introduc scurtele de lînă pregătite ca la prima rețetă. După o oră și 15 minute de fierbere în clocote mici se obține cea mai frumoasă nuanță de galben.

Dacă se dorește o nuanță mai închisă, e suficient să se adauge în baia de vopsit 4 litri de soluție în care a fiert 3 ore 1 kg coajă de stejar. Dacă se dublează cantitatea de soluție din coajă de stejar se obține maro.

O noutate. Un gri argintiu, gri-lila, nuanțe de roșu ciclamen patinat se obțin din foi de varză roșie (resturi ce se aruncă într-o gospodărie). Soluția se prepară ca la roscopască. Cantitatea mai mare sau mai mică de frunze, precum și durata de fierbere dau nuanțe mai închise sau mai deschise.

TANȚA DUMITRESCU

Preparat chinezesc din usturoi

Curăță vasele sanguine de grăsimi calcaroase, care devin elastice, previne infarctul, scleroza, bolile cardiace, previne îngrășarea și hipertensiunea arterială.

Mod de preparare:

Se curăță 350 g de usturoi, se dă de două ori prin mașina de tocat, apoi se adaugă 200 ml alcool dublu rafinat (90 grade). Se lasă 10 zile la loc uscat și întunecos. Se strecoară printr-o pînză deasă și apoi se lasă să se limpezească 3 zile. Tratamentul propriu-zis constă în administrarea unui număr de picături, de trei ori pe zi, în lapte (50 ml), cu 20—30 de minute înaintea fiecărei mese, după următoarea schemă:

Ziua	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Dimineața	1	4	7	10	13	15	12	9	6	3	25	1	4	7	10	13	15	12	9	6	3	25	1	4	7	10	13	15	12	9	6
Prînz	2	5	8	11	14	14	11	8	5	2	25	2	5	8	11	14	14	11	8	5	2	25	2	5	8	11	14	14	11	8	5
Seara	3	6	9	12	15	13	10	7	4	1	25	3	6	9	12	15	13	10	7	4	1	25	3	6	9	12	15	13	10	7	4

Zilele de 11 și 22 sînt zile de vîrf, cînd se iau cîte 25 picături odată.
Picăturile se pun cu pipeta, în 50 ml de lapte.
Tratamentul se repetă, după 5 ani.

simplă placă fixată pe perete cu ajutorul unor balamale și prevăzută cu un braț de susținere, pliant și acesta. Scaunele pliante și ele pot fi acoperite cu perne confecționate din buret sau cu fețe lucrate din material ușor lavabil sau chiar din mușama.

• O cutie utilă

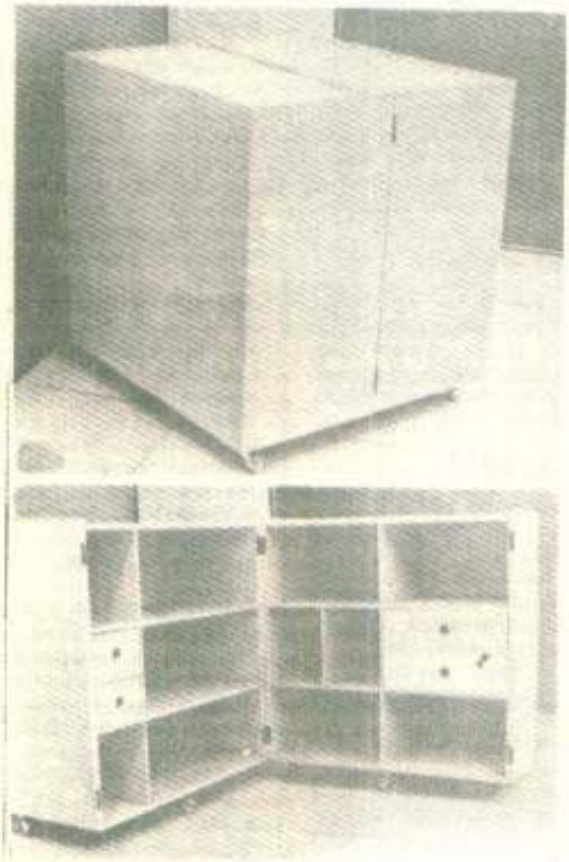

Pentru «nimicurile» utile într-o gospodărie, această ladă poate fi deosebit de practică. Se confecționează din plăci melaminate două corpuri unite între ele cu balamale. În interior se montează cîteva rafturi și sertare. Pentru închidere se aplică pe cantul celor două piese plăcuțe magnetice. După cum se vede, lada poate fi montată pe patru rotile sau pe patru picioare scurte.

• Dulăpiorul nou-născutului

În fiecare gospodărie se mai găsește un vechi dulap de bucătărie, uitat prin vreun ungher. Cu puțină muncă, poate deveni pentru tînăra mamă o piesă indispensabilă în îngrijirea nou-născutului. După ce a fost bine curățat, dezinfectat și revopsit într-o culoare veselă. Dacă ușile au fost prevăzute cu sticlă, peste acestea se poate lipi cîte o bucată de tapet lavabil sau chiar semilavabil, iar partea exterioară a sertarului se înfrumusețează aplicîndu-i-se o bucată din același tapet. Sertarul și dulapul în interior, precum și poliţele vor fi căptușite cu folie de poliester, care asigură menținerea unei igiene permanente. În sertar se vor putea pune diverse ustensile, fețe, pansamente, vată etc. Iar în partea de jos: cîntarul, scutece, lucruri de îmbrăcăminte. Dintr-o bucată de buret sintetic sau, la nevoie, din 2-3 mai mici se confecționează salteluța, care va fi acoperită cu o husă din mușama.

În ilustrația alăturată sugerăm și o variantă modernă.

• Pentru plantele din apartament

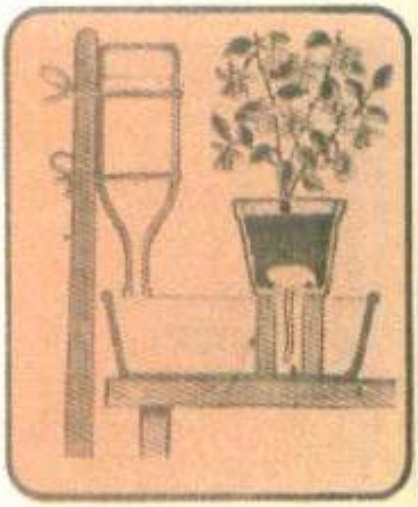

Deseori, la plecarea în concediu o problemă o constituie udarea plantelor care rămîn în apartament. Iată o soluție, pe baza principiului vaselor comunicante.

Se scoate planta din ghiveci, ușor pentru a nu cădea pămîntul. Se așază pe fundul vasului un strat de vată hidrofilă, se pune planta la loc și se completează, dacă este nevoie, pămîntul. După aceea, cu ajutorul unei pensete, se trage prin orificiul din fundul ghiveciului un «fitil» din stratul de vată, de lungime egală cu înălțimea bazinului în care se va pune apa. În acest mod se va proceda cu fiecare plantă în parte. Din niște stinghii de lemn se va face suportul ce se va introduce în bazin, avînd grijă ca acesta să se ridice cu circa 2-3 cm deasupra bazinului, pentru a permite rădăcinilor să respire în voie. *Bazinul:* nimic mai simplu! Această funcție o poate prelua, în cazul cînd este vorba de mai multe plante, cădița de baie din material plastic sau orice alt vas de capacitatea necesară numărului ghivecelor. Se așază bazinul pe o masă în dreptul ferestrei, dar avînd grijă ca acesta să fie dispus ceva mai jos, pentru a nu fi bătut de soare în timpul zilei, fenomen care ar duce la evaporarea într-un timp mai scurt a apei. Se umple bazinul cu apă. Se trage un scaun lîngă masă și de speteaza acestuia se leagă o sticlă plină cu apă, care se întoarce cu gura în jos, avînd grijă ca circa doi centimetri din gîtul acesteia să intre în apa din bazin. Apa din sticlă o va completa mereu pe cea din bazin, care altfel ar scădea, o parte absorbită de plantă, iar o altă parte evaporîndu-se. Dacă durata concediului este mai mare, se pot lega două sticle cu apă.

Îndemînare și imaginație

• Ordinea se învață din pruncie

Iată încă un mod de a păstra ordine în camera copilului și de-al obișnui, în același timp, cu ordinea. La obișnuitul lui pătuc se poate adăuga acest dulăpior deschis, în care se pot păstra lucrurile de utilitate zilnică.

• Lîngă cuier

Un alt dulăpior practic. Sertarele pot fi folosite pentru note cuvenite de plată, agende telefonice, farduri de ultim moment, iar în spațiile mai mari: genți, serviete, încălțăminte.

• În concediu

Pentru zilele de concediu petrecute în cort vă propunem aceste dulăpioare suspendate. Părțile de jos și de sus se confecționează din placaj îmbrăcat în pînză impermeabilă. Lateralele și capacul sînt confecționate din aceeași țesătură. La nevoie, în interior, se mai poate pune o poliță sau două, prevăzute cu susținătoare pe laterale.

«Femeia practică»

Urmați sfatul nostru

Veți spune, desigur, că am mai scris în almanah despre acțiunea nocivă a fumatului. Dar oricît s-ar scrie, este totuși prea puțin, sînt de părere medicii. De fapt, în ultimii 15 ani au început preocupările mai intense referitoare la efectele nocive ale tabacului, acțiunea sa asupra apariției și dezvoltării unor maladii grave, cum sînt bronșita cronică, arterita, diferite forme ale cancerului. În primul rînd, cancerul plămînilor, dar și al gurii, al esofagului, al gîtului.

Pe baza unor sondaje efectuate recent, a reieșit că 50 la sută dintre bărbați sînt fumători. Obiceiul acesta se contractează de timpuriu, la unii din copilărie. Începînd cu vîrsta de 50 ani, mulți bărbați reduc consumul de tutun, adesea din cauza tulburărilor cardiace sau pulmonare.

S-a constatat, de asemenea, că femeile fumează din ce în ce mai mult. Acum 15 ani, doar 25 la sută dintre femei erau fumătoare, azi numărul lor este cu mult mai mare. Pentru tineri, consecințele sînt deosebit de periculoase. Numărul tinerilor care tușesc a crescut simțitor. Tabagismul precoce este cu atît mai grav cu cît reînnoirea și creșterea numărului alveolelor pulmonare se fac pînă la vîrsta de 20 de ani. Bronșita cronică este o maladie care se instalează din copilărie. Factorii determinanți sînt tabagismul părinților, tabagismul adolescentului însuși.

Studiile efectuate au dezvăluit că mortalitatea la naștere este net mai ridicată la copiii cu mame fumătoare. La fel, procentul copiilor care la naștere au o greutate inferioară a 2,750 kg este mai ridicat la nounăscuții cu mame fumătoare. De ce? Pentru că nicotina, prin efectul său de constricție a vaselor sanguine, reduce debitul de sînge care alimentează placenta. Pe de altă parte, fumătoarea are mai puțin oxigen în sînge din cauza bioxidului de carbon.

E. MIHĂILESCU

mai mult. Acum 15 ani, doar 25 la sută dintre femei erau fumătoare, azi numărul lor este cu mult mai mare. Pentru tineri, consecințele sînt deosebit de periculoase. Numărul tinerilor care tușesc a crescut simțitor. Tabagismul precoce este cu atît mai grav cu cît reînnoirea și creșterea numărului alveolelor pulmonare se fac pînă la vîrsta de 20 de ani. Bronșita cronică este o maladie care se instalează din copilărie. Factorii determinanți sînt tabagismul părinților, tabagismul adolescentului însuși.

Studiile efectuate au dezvăluit că mortalitatea la naștere este net mai ridicată la copiii cu mame fumătoare. La fel, procentul copiilor care la naștere au o greutate inferioară a 2,750 kg este mai ridicat la nounăscuții cu mame fumătoare. De ce? Pentru că nicotina, prin efectul său de constricție a vaselor sanguine, reduce debitul de sînge care alimentează placenta. Pe de altă parte, fumătoarea are mai puțin oxigen în sînge din cauza bioxidului de carbon.

E. MIHĂILESCU

Cum serviți cafeaua sau ceaiul?

Cafeaua sau ceaiul sînt băuturi consumate zilnic de majoritatea oamenilor. De aceea vom insista asupra cîtorva reguli privind consumarea acestora, pentru a fi bine tolerate gastric și a nu dăuna sănătății.

Adeseori, băutorii de cafea se plîng de dureri sau arsuri stomacale, grețuri, accelerarea tranzitului intestinal, iar marii consumatori de ceai au întîrzieri ale tranzitului intestinal, avînd scaun spontan numai la 2—3 zile. Aceste reacții se datoresc răspunsului tubului digestiv la unele substanțe din componența cafelei sau ceaiului.

Sub acțiunea cafeinei, substanța principală din cafea, crește cantitatea de suc gastric, cît și capacitatea clorhidropeptică a acestuia. Este interesant însă că și cafeaua decafeinizată este capabilă să exercite un important efect hipersecretor — hiperacid. Aceasta demonstrează că și alte substanțe din boabele de cafea, în afara cafeinei, stimulează secreția gastrică.

Privită prin prisma acestei acțiuni, cafeaua, chiar decafeinizată, este dăunătoare nu numai ulcerosilor sau bolnavilor cu gastrite, cum bine se știe de către cei în cauză, ci și persoanelor sănătoase, cu atît mai mult cu cît se estimează că circa 1/3 din populație prezintă hiperaciditate gastrică.

Acțiunea cafelei asupra tubului digestiv poate fi însă mult redusă prin modul ei de administrare. Efectul iritant se reduce foarte mult dacă cafeaua este administrată împreună cu frișcă. Rețineți însă că acest amendament se obține numai dacă cafeaua se consumă după masă și la o temperatură moderată. Îngerarea sa rece, la temperatura de la frigider, spre exemplu, sau între mese chiar în amestec cu frișcă nu mai garantează diminuarea respectivă. De asemenea, cafeaua cu cît este mai neîndulcită, mai amară, cu atît va fi mai excitantă pentru secrețiile tubului digestiv. Se cunoaște că unii medici prescriu cafeaua amară la anumite persoane suferinde de hipoaciditate gastrică.

Din păcate, și marii consumatori de cafea preferă o cafea cu gust cît mai amar, servită dimineața, imediat după trezire.

Dacă ei nu pot renunța la acest rău obicei este recomandabil ca la 15—20 de minute de la consumarea cafelei să mănînce o bucată de pîine cu unt sau să bea o cană cu lapte. În nici un caz nu este bun obiceiul de a asocia cafelei fumatul unei țigări, deoarece cafeina se adaugă nicotinei și altor produși din tutun care pot tulbura și mai mult secrețiile tubului digestiv.

Mai subliniem că persoanele care prezintă o accelerare stînjenitoare a tranzitului intestinal sub acțiunea cafelei pot să o înlocuiască cu extrase solubile de cafea — Ness café —, deoarece acestea nu au un asemenea efect. Accelerarea tranzitului intestinal se datorește esențelor uleioase conținute în boabele de cafea și ele lipsesc în pulberile de Ness café.

Spre deosebire de cafea, ceaiul produce o întîrziere a tranzitului intestinal, datorită taninului pe care îl conține. Acest tanin are o acțiune astringentă asupra mucoasei intestinului subțire și colonului, ducînd la constipație. Pentru a contracara acest efect, ceaiul trebuie să fie slab și preparat numai ca infuzie și nu ca decoct. Ca atare, frunzele de ceai nu se fierb, ci numai se trece apa fiartă peste ele sau se pun la scurt timp în apa clocotită luată de pe foc.

Ceaiul preparat prea tare se recomandă a fi servit cu lapte, ale cărui proteine reacționează asupra taninului.

Cafeaua însă poate fi servită atît ca infuzie, cît și ca decoct, după gust, avînd însă grijă să respectăm cîteva reguli care au fost expuse.

Bineînțeles, principiul de bază rămîne evitarea consumului excesiv de cafea, produs care dăunează în primul rînd aparatului cardiovascular și sistemului nervos.

Dr. E. BARNEA

Sfaturi practice

Dunga de grăsime de la gulerul hainei se scoate prin frecare cu un amestec de 1/4 amoniac și 3/4 apă ● *Lenjeria fină* nu se spală numai cu apă, ci amestecată cu bicarbonat (2—5 g la un litru apă). Clătirea se face în apă călduță. ● *Plantele de apartament* vor avea un aspect mai frumos și vor părea mai viguroase dacă le veți șterge, din timp în timp, cu un burete înmuiat într-un amestec de apă cu lapte sau bere. ● *Dacă primăvara* vă place să decorați casa cu rămurele sau frunze de copaci, le veți conserva vreme mai îndelungată vaporizîndu-le cu lac pentru păr ● *Un costum tăior* sau un costum bărbătesc de culoare închisă își va păstra mai bine culoarea dacă va fi șters cu spirt denaturat ● *Poșetele din piele* se mențin dacă după ce le ștergem cu apă cu oțet (1/3 oțet, 2/3 apă), și sînt bine uscate, le ungem cu un amestec de esență de terebentină și albuș de ou (în părți egale). Se lustruiesc cu o cîrpă moale ● *Atenție!* Și spirtul denaturat se folosește departe de orice flacără, în fața unei ferestre deschise ● *O pată de cerneală* va dispărea repede dacă se frecă cu zeamă de lămîie, apoi cu lapte cald și la sfîrșit se limpezește cu apă ● *Întotdeauna* se pune o bucățică de sugativă sub țesătura care se curăță cu benzină. Se freacă locul pătat pînă se usucă. Astfel nu va lăsa urme. ● *Petele de cafea de pe haine* se scot prin frecare cu o soluție realizată din 10 g glicerină și un gălbenuș de ou proaspăt (bine amestecate). Apoi se clătește locul cu apă rece ● *Mîinile* se mențin albe cînd sînt frecate cu piure de cartofi, amestecat cu puțin lapte dulce ● *Petele de vin* de pe albituri se scot prin înmuierea părții pătate în lapte dulce clocotit și degresat, se freacă bine porțiunea respectivă, apoi se limpezește cu apă curată ● *Bumbac sau lînă?* Pentru ca să ne convingem dacă o stofă e de bumbac sau de lînă, tăiem o bucățică și o apropiem de un chibrit aprins. Dacă arde repede și cu flacără, e de bumbac, iar dacă fibrele se strîng, se carbonizează și scot un miros neplăcut, e de lînă ● *Lănțișoarele de aur* se pot curăța în casă, recăpătîndu-și strălucirea inițială. În acest scop, pregătim un amestec de praf de săpun (de ras), praf de var și apă caldă. Într-o sticluță, introducem lănțișoarele de aur, turnăm peste ele soluția pregătită, agităm sticluța de cîteva ori, după care le scoatem, le limpezim cu apă și le ștergem cu un material flanelat ● *Gustul rînced* al untului dispare dacă îl frămîntăm bine în lapte dulce și apoi îl spălăm în apă rece ● *Florile din vază* care au început să se veștejească își revin prin înmuierea cozilor (în proporție de 2/3) în apă fiartă, unde le ținem pînă constatăm o înviorare. Apoi le îndepărtăm o parte din cozi și punem florile în vaza cu apă rece ● *Carnea de vită* bătrînă poate fi frăgezită. Se pune la fiert, cînd clocotește, se ia spuma și apoi se toarnă în vas puțin alcool alb (1 linguriță la 1 kg de carne). Același rezultat se obține dacă în apa clocotită introducem cîteva frunze de urzici ● *Praful* depus pe picturile vechi se înlătură prin frecare cu o jumătate de ceapă mare. Frecarea se face în toate sensurile. Apoi pînza se șterge cu un burete umezit și se lasă să se usuce ● *Petele de dulceață*, compot sau suc de fructe de pe haine și stofe se curăță prin frecare cu un burete înmuiat în apă distilată ● *Compoturile* acrite pot fi readuse în starea inițială dacă se scurge zeama și, după ce se adaugă puțin zahăr și un vîrf de cuțit de bicarbonat, se pun la fiert din nou ● *Mierea naturală* poate fi identificată în gospodărie. Într-un pahar cu miere punem o lingură cu alcool alb, amestecăm bine și după cîteva minute observăm atent: dacă mierea s-a lăsat la fund, nici un dubiu, e falsificată ● Gospodinele pot să-și mențină mîinile albe indiferent de munca prestată. Într-un pahar cu lapte dulce, cald se introduce o lingură de hrean ras, se amestecă bine și soluția obținută se folosește la frecatul mîinilor. Clătirea cu apă curată se face numai după uscare. După 2—3 spălături, mîinile se albesc ● *Petele* de grăsime de pe țesăturile de mătase se scot prin frecare cu o bucată de vată muiată în neofalină, eter sau amoniac. Operația se face departe de foc ● *Cîrnații* nu mai crapă în timpul preparării dacă în prealabil sînt opăriți cu apă clocotită ● *Cojile de roșii* nu se aruncă, ci se usucă la umbră și se păstrează în săculeți de tifon. Iarna, supa sau ghiveciul va avea un gust bun prin introducerea unui pumn de coji uscate

STAȚIUNI BALNEOCLIMATICE MAI PUȚIN CUNOSCUTE

Frumuseților fără asemănare ale peisajului românesc li se adaugă un bogat evantai de factori naturali de cură — izvoare de ape minerale, lacuri terapeutice, nămoluri și mofete —, presărate cu dărnicie de natură pe întregul teritoriu al patriei. Datorită acestor condiții, țara noastră, cu o veche tradiție balneară, dispune de numeroase stațiuni balneoclimatice, adevărate uzine dătătoare de sănătate. Odată cu creșterea puterii economice a fiecărui județ, a fiecărei localități, s-a creat și s-a dezvoltat într-un ritm susținut o bază materială modernă în stațiunile balneoclimatice existente, înființîndu-se, totodată, altele noi.

Vă prezentăm cîteva dintre stațiunile balneoclimatice mai puțin cunoscute, situate în diferite județe ale țării, dar care dispun de factori naturali de cură deosebit de valoroși.

■ *ARGEȘ. Bădești.* Stațiune balneoclimatică permanentă, situată în satul Bădești, comuna Bîrla. Altitudine: 170 de metri. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, posttraumatice, neurologice. Instalații de tratament pentru băi calde cu apă minerală la cadă; electroterapie; chinetoterapie; bazine cu apă termală ● *Brădet.* Așezare pe valea rîului Vîlsan, la 28 km de Curtea de Argeș. Altitudine: 624 de metri. Climă de depresiune intradeluroasă; vara se simte briza de munte. Indicații terapeutice: afecțiuni renale, ale căilor urinare și ale tubului digestiv, hepato-biliare, reumatismale, endocrine, respiratorii; nevroză astenică. Instalații pentru băi calde; electroterapie; buvete pentru cură internă ● *Bughea de Sus.* Situată în comuna Albești de Muscel, în imediata apropiere de Cîmpulung. Altitudine: 590 de metri. Indicată în afecțiuni reumatismale, endocrine, hepato-biliare, respiratorii, ale tubului digestiv, rinichilor și căilor urinare, precum și în nevroză astenică. Instalații pentru băi minerale calde; buvete.

■ *BIHOR. Marghita.* Stațiune sezonieră. Altitudine: 130 de metri. Apă minerală bicarbonatată, sodică, hipertonă, hipertermală. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, posttraumatice, ginecologice și ale sistemului nervos ● *Tămășeu.* Stațiune sezonieră, cu ape minerale feruginoase, carbogazoase, bicarbonatate, sodice, hipotone, recomandate în afecțiuni cardiovasculare, hepato-biliare, ale tubului digestiv, metabolice și de nutriție. Buvete pentru cură internă ● *Tinca.* Funcționează permanent. Altitudine: 131 de metri. Ape minerale bicarbonatate, calcice, magneziene, sodice, carbogazoase, indicate în afecțiuni ale rinichilor și căilor urinare, ale tubului digestiv, hepato-biliare, metabolice și de nutriție, reumatismale, neurologice, cardiovasculare. Instalații pentru băi calde; electroterapie; buvete.

■ *BRAȘOV. Perșani.* Stațiune sezonieră, situată în comuna Șinca, la o altitudine de 400 de metri. Ape minerale, nămol sapropelic, indicate în afecțiuni reumatismale și ginecologice. Instalații pentru băi calde.

■ *BRĂILA. Cîineni.* Stațiune sezonieră, situată pe malul lacului Cîineni, în lunca rîului Buzău. Altitudine: 30 de metri. Apa minerală, nămolul sapropelic, bioclimatul sînt binefăcătoare în afecțiuni reumatismale, postraumatice, neurologice, ginecologice, dermatologice. Băi calde cu apă minerală; împachetări de nămol, aerohelioterapie.

■ *BUZĂU. Fișici.* Amplasată în comuna Bozioru, la 49 km de Buzău, stațiunea are caracter sezonier. Apă minerală sulfuroasă, iodurată, clorurată, sodică, magneziană, calcică. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, ginecologice, respiratorii, cardiovasculare, ale tubului digestiv, ale rinichilor și căilor urinare. Instalații pentru băi calde; electroterapie; buvete.

■ *CLUJ. Băița.* Stațiune permanentă, situată pe malul Someșului Mic. Apă minerală, oligominerală, sulfuroasă, indicată în tratarea afecțiunilor reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice. Instalații pentru băi calde; bazin în aer liber; aerohelioterapie ● *Cojocna.* Stațiune sezonieră. Ape minerale clorurate, sodice, concentrate. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, ginecologice, endocrine. Instalații pentru băi calde în vane și bazine cu apă sărată concentrată din lac; aerohelioterapie masaj. ● *Someșeni.* Stațiune sezonieră amplasată la marginea municipiului Cluj-Napoca. Factori naturali de cură: ape minerale clorurate, bicarbonatate, sulfatate, sodice; nămol mineral. Se recomandă pentru tratarea afecțiunilor reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice. Băi calde; bazine în aer liber; aerohelioterapie; ungeri cu nămol; împachetări calde cu nămol; buvete.

■ *COVASNA. Ozunca-Băi.* Stațiune sezonieră, așezată între munții Harghita și Baraolt, la o altitudine de 740 de metri. Ape minerale carbogazoase, feruginoase, indicate în afecțiuni cardiovasculare, respiratorii, endocrine, ale tubului digestiv, ale rinichilor și căilor urinare, precum și în nevroza astenică. Instalații pentru băi calde; buvete.

■ *GORJ. Țicleni.* Stațiune sezonieră. Altitudine: 250 de metri. Ape minerale termale, clorurate, sodice, calcice, magneziene, hipertone. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, posttraumatice, neurologice și ginecologice. Bazin cu apă minerală termală; electroterapie; aerohelioterapie ● *Săcelu.* Stațiune permanentă, situată la 30 km de Tg. Jiu. Apele minerale, nămolul mineral, bioclimatul sînt indicate în afecțiunile reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice, respiratorii, O.R.L. Instalații: băi la cadă; bazine cu apă minerală; ungeri cu nămol; buvete; electroterapie; aerohelioterapie.

■ *HARGHITA. Corund.* Situată la o altitudine de 600 de metri, pe teritoriul comunei cu același nume. Factorii naturali de cură — ape minerale bicarbonatate, calcice, magneziene, carbogazoase — sînt indicați în afecțiunile cardiovasculare, reumatismale, hepato-biliare, endocrine, ale tubului digestiv, precum și în nevroza astenică. Bazin cu apă minerală ● *Harghita.* Stațiune amplasată pe versantul estic al masivului Harghita, la o altitudine de 1 350 de metri. Ape minerale carbogazoase, sodice, hipotone. Se recomandă în afecțiuni cardiovasculare și endocrine. Instalații pentru băi calde; mofete ● *Jigodin-Băi.* Așezată pe malul Oltului, la marginea orașului Miercurea Ciuc. Ape minerale carbogazoase indicate în afecțiuni cardiovasculare, ale tubului digestiv și nevroză astenică. Instalații pentru băi carbogazoase la vane; buvete; bazin pentru băi reci.

■ *HUNEDOARA. Călan.* Stațiune sezonieră, așezată pe Valea Streiului, la poalele munților Hațeg, într-o regiune de dealuri și păduri. Apele minerale (bicarbonatate, calcice, magneziene) hipotone ajută la tratarea afecțiunilor reumatismale și posttraumatice. Bazine în aer liber.

■ *IAȘI. Nicolina.* Stațiune balneoclimatică permanentă, situată în municipiul Iași. Factori naturali de cură: ape minerale sulfuroase, iodurate, clorurate, sodice, bicarbonatate. Indicații: afecțiuni reu-

matismale, neurologice, posttraumatice, ginecologice, respiratorii, O.R.L., dermatologice. Instalații pentru băi calde; împachetări calde cu nămol; electroterapie; hidroterapie; aerohelioterapie.

■ *MARAMUREȘ. Băile Crăciunești.* Stațiune sezonieră. Situată pe teritoriul comunei Bocicoiu Mare, într-o regiune deluroasă, la 7 km de Sighetu Marmației. Izvoare minerale sulfuroase, clorurate, sodice, feruginoase, hipotone, indicate în afecțiuni reumatismale, hepatobiliare, ginecologice, ale tubului digestiv, ale rinichilor și căilor urinare. Instalații pentru băi calde; buvete ● *Dănești.* Așezare: la poalele Gutîiului. Altitudine: 350 de metri. Apă minerală sulfuroasă, bicarbonatată, clorurată, sulfatată, sodică, hipotonă. Stațiune sezonieră, indicată pentru afecțiuni ale tubului digestiv, reumatismale ginecologice, endocrine, nevroză astenică. Instalații pentru băi calde; buvete ● *Ocna Șugatag.* Stațiune permanentă, așezată la poalele munților vulcanici Țibleș-Gutin. Altitudine: 490 de metri. Ape minerale clorurate, sodice, concentrate, indicate în afecțiunile reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice. Instalații pentru băi calde; hidroterapie și termoterapie; aerohelioterapie; strand.

■ *MEHEDINȚI. Bala.* Așezare: la poalele munților Mehedinți. Altitudine: 400 de metri. Ape minerale sulfuroase, oligominerale, hipotermale; nămol sapropelic. Indicații: afecțiuni reumatismale, neurologice, ginecologice. Dotare cu instalații pentru împachetări cu nămol sapropelic, băi calde, electroterapie, bazine cu apă minerală.

■ *MUREȘ. Ideciu de Jos.* Așezare: pe malul Mureșului, la 7 km de Reghin, într-un peisaj montan pitoresc. Ape minerale clorurate, sodice; nămol sapropelic. Stațiune indicată în tratarea afecțiunilor reumatismale, neurologice, ginecologice, endocrine. Helioterapie; ungeri cu nămol; bazin cu apă minerală în aer liber ● *Sîngeorgiu de Mureș.* Stațiune permanentă, așezată pe valea Mureșului, la 6 km de Tg. Mureș. Ape minerale clorurate, sodice, iodurate; nămol mineral. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice. Băi calde cu ape minerale; bazine în aer liber; aerohelioterapie; ungeri cu nămol.

■ *NEAMȚ. Oglinzi.* Stațiune situată în comuna Răucești, la 3 km de Tg. Neamț. Apă minerală clorurată, sulfatată, sodică, de mare concentrație, recomandată în cură externă în afecțiuni ginecologice și ale sistemului nervos.

■ *OLT. Icoana.* Stațiune sezonieră, amplasată în comuna cu același nume, pe malul rîului Vedea. Ape minerale clorurate, sodice, bromurate, iodurate. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, posttraumatice, neurologice, ginecologice și endocrine. Instalații pentru băi calde; bazine cu apă termală ● *Potcoava.* Situată în comuna cu același nume, stațiunea dispune de izvoare de apă minerală iodurată, bromurată, sodică, concentrată. Indicată în afecțiuni reumatismale, posttraumatice, ginecologice. Instalații pentru băi cu apă minerală.

■ *PRAHOVA. Telega.* Așezare: pe valea rîului Doftana. Altitudine: 410 metri. Lacuri cu ape minerale recomandate în afecțiuni reumatismale, cardiovasculare, neurologice, posttraumatice, ginecologice. Instalații pentru băi calde; amenajări pentru băi reci; aerohelioterapie.

■ *SATU MARE. Turț-Băi.* Altitudine: 200 de metri. Dispune de apă minerală foarte puternic feruginoasă, sulfatată, vitriolică, alaunică, hipotonă. Indicații terapeutice: afecțiuni reumatismale, ginecologice. Instalații pentru băi calde.

■ *SĂLAJ. Bizușa.* Așezare: pe malul Someșului, la 3 km de comuna Ileanda. Altitudine: 240 de metri. Ape minerale sulfuroase, bicarbonatate, sulfatate, sodice, calcice, magneziene, hipotone. Indicații în afecțiuni hepato-biliare, renale, ale căilor urinare, reumatismale. Instalații pentru băi calde la cadă; buvete.

■ *SIBIU. Miercurea Sibiului.* Situată la 5 km de comuna Miercurea Sibiului. Ape minerale clorurate, sodice, concentrate; nămol sapropelic fosil. Se recomandă în tratarea afecțiunilor reumatismale, neurologice, ginecologice, cardiovasculare, endocrine. Băi calde; bazine pentru băi reci; ungeri cu nămol.

■ *TIMIȘ. Călacea.* Stațiune permanentă, așezată în Cîmpia Vingăi. Apele minerale termale și bioclimatul sînt indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale, renale și ale căilor urinare. Băi în vane cu apă minerală termală; electroterapie; hidroterapie; termoterapie.

■ *TULCEA. Murighiol.* Așezare: pe malul drept al Brațului Sf. Gheorghe, la nord de lacul Razelm. Altitudine: 88 de metri. Lacuri cu apă clorurată, sodică, calcică, magneziană; nămol sapropelic. Stațiune indicată pentru tratarea afecțiunilor reumatismale, posttraumatice, endocrine, ginecologice. Instalații pentru băi cu nămol; ungeri cu nămol; helioterapie.

■ *VASLUI. Băile Drînceni.* Stațiune permanentă, situată în lunca Prutului, pe teritoriul satului Ghermănești din comuna Drînceni. Apele minerale sulfuroase, clorurate, sodice, iodurate sînt indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale, ginecologice. Băi calde la vană; hidroterapie; aerosoli.

■ *VÎLCEA. Costești.* Stațiune sezonieră, situată la 7 km de Horezu. Altitudine: 600 de metri. Apele minerale sulfuroase, clorurate, bicarbonatate, sodice sînt indicate în afecțiuni reumatismale, hepato-biliare, endocrine, ale tubului digestiv. Băi calde; buvete.

Așadar, nenumărate izvoare de sănătate ne stau la îndemînă. Frumusețile nebănuite ale naturii, confortul și utilul adăugat de oameni șiragului de stațiuni balneoclimatice ne așteaptă. Rămîne să ne hotărîm unde mergem.

A. BĂBEANU

• MICROSIOANE

de **VASILE BĂRAN**

Logodnă

Cea mai frumoasă primăvară e totuși aceea pe care o faci cu o singură floare.

Moartea tigrului

Îmbolnăvindu-se, tigrul ar fi fost salvat, dacă vreuna dintre căprioare — surori de caritate în spitalul în care era internat — ar fi avut curajul să-i măsoare temperatura.

Pisica

Din tot trupul,
numai ghearele nu îmbătrînesc.
Pot fi scoase din teacă
la orice vîrstă.

Căsnicie

E de mirare cum prietenul meu
a ținut foarte multă vreme
un pește viu în casă fără acvariu
sau măcar un lighean,
ca pe-un fel de motan.

Discul

Tinerețea lui era pe-un disc de muzică ușoară, pe care-l punea iar și iar, seară de seară, discul cu tinerețea lui.

Într-o dimineață, discul se sparse și el trebui să se culce, și seara, cînd să-l pună din nou, se trezi bătrîn.

Explicație

A fost chemat să i se pună coroana de premiant. Dar i-a căzut, oprindu-se pe umeri.

Părinții cred, însă, că de vină a fost profesorul, fiindcă a făcut-o prea largă pentru capul lui.

Copilul minune

Băiatul a crescut mare; era mult mai înalt decît mama, iar cu tata vorbea de la egal la egal. Într-o seară a găsit prin casă o vioară și s-a dus în camera lui. Părinții au rămas uluiți: aerul se umpluse de sunete!

A doua zi i-au dus la un specialist:

— Ați văzut cum ține vioara? Nici marii maeștri n-o țin așa! În mîna lui, vioara tremură! Dumneavoastră ce ziceți? Să-l dăm la vioară?

Uluit și el, specialistul s-a plimbat, mai întîi, îngîndurat prin sală, privindu-l din cînd în cînd pe băiatul în mîinile căruia vioara era, într-adevăr, ca o pasăre mică, mică... Mult prea mică pentru el.

Și i-a privit și pe părinți.

Și i-a sfătuit să-l dea în contrabas.

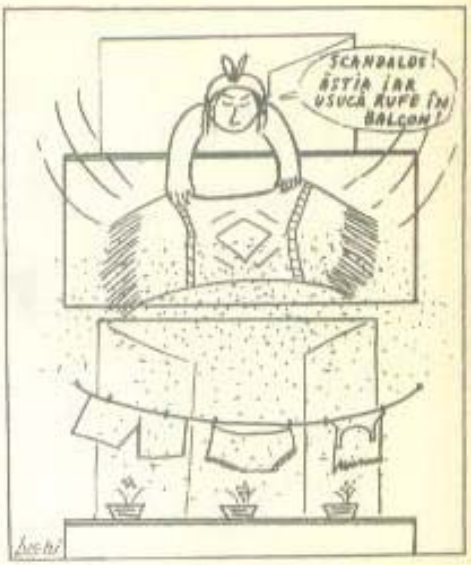

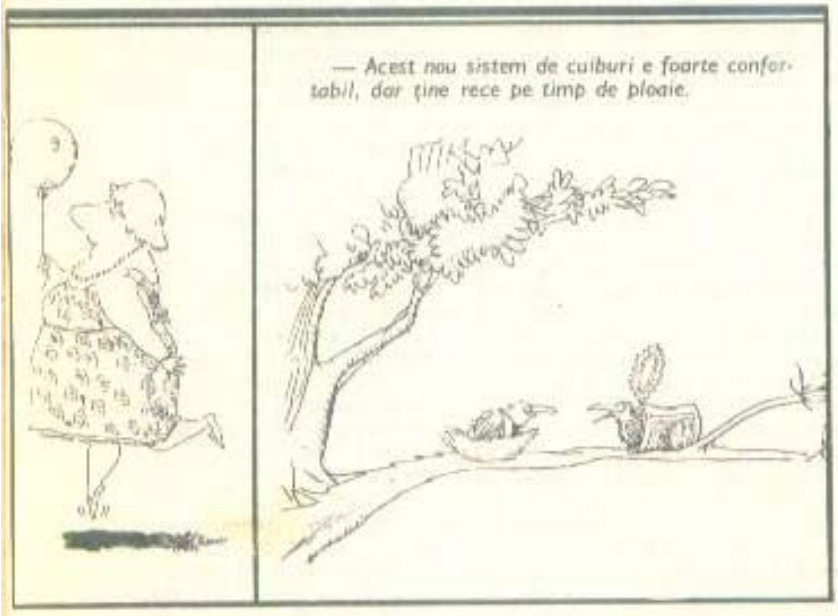

• CASNICĂ

ORIZONTAL: 1) Face curat în casă — Un fel de... şef în casă. 2) În familie — Se scoate la spălat. 3) Cără apa de la rîu — Casa părintească. 4) Măsuri agrare — Niște case ca-n basme. 5) Strălucirea vaselor din bucătărie — Soarele din cămară! 6) Pete! — A împrăștia raze de lumină și căldură. 7) Un covor scos la... scuturat — Notă muzicală. 8) O nevastă... a-ntîia — Fierbe bucatele la bucătărie. 9) Dă gust bucatelor — Are un caracter fierbinte. 10) Un farmec anume — Țară asiatică.

VERTICAL: 1) Mobilă de bucătărie — Pus pe jos în holuri. 2) Construcție secundară pe lîngă o casă — Obiect folosit la masă. 3) Serviciu de masă — Aparat de gimnastică. 4) Intrare în casă. — Un aragaz fără gaz! — În cameră! 5) O mătură la sfîrșit! — O bună gospodină o face dimineața! 6) Vine de la cămin sau de la calorifer. 7) Fără strălucire — Pantaloni țărănești. 8) Odăiță în care se păstrează alimentele — Garanție. 9) A aprinde focul — Obiect casnic în care se păstrează diferite lucruri. 10) Delicatesă de pui... sau caşcaval — Vas mare de uz casnic.

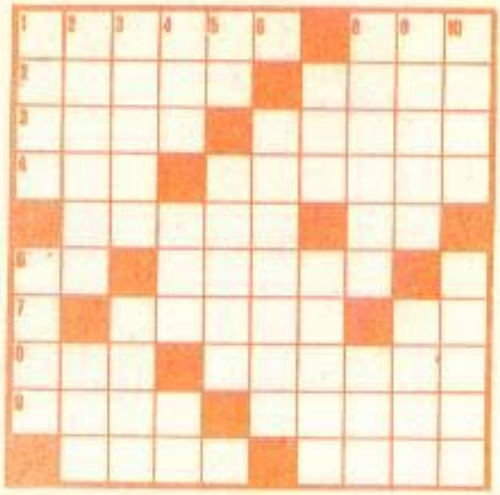

• PRIVIȚI CU ATENȚIE

Priviți la aceste pătrate. Aveți numai 5 secunde pentru a decide care este pătratul împărțit în cele mai multe secțiuni.

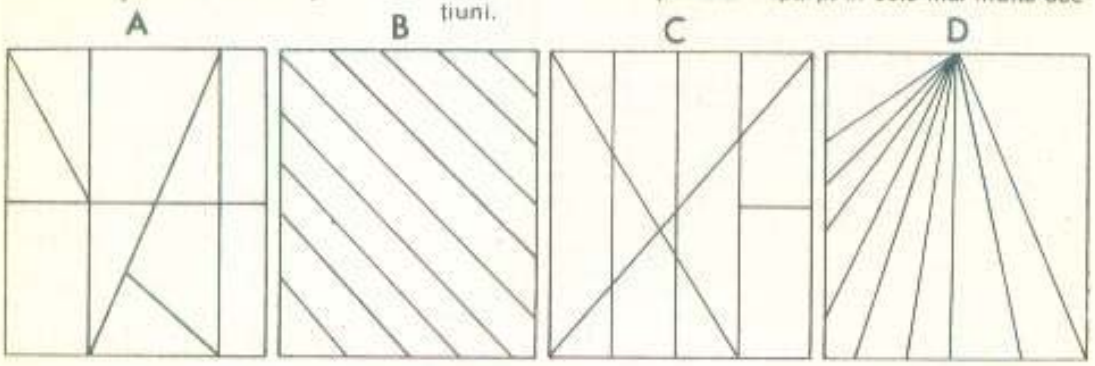

Insomnie

de RODICA TOTT

E miezul nopții, dar soțul meu nu poate să adoarmă. Îi trec tot felul de gînduri prin cap. Stă cu ochii în tavan, fumează și mă roagă să nu-i dau atenție si să-mi văd de somnul *meu*. Cum să nu-i dau atenție cînd îl simt chinuindu-se ca un naufragiat pe o insulă pustie? Datoria unei bune soții e să-și încurajeze soțul în clipele grele, indiferent de loc, oră și împrejurări. Spre deosebire de el, eu am, în general, un somn bun: cum simt o pernă sub cap, adorm. Fără vise. Mai bine zis cu vise dintre cele mai plăcute. Mai mult peisaje, colege de liceu, scene din filmele mute cu Fatty, Burster Keaton etc.

Soțul meu își caută scrumiera. Cu toată duioșia de care dispun cînd sînt trezită din somn, îl rog să-și descarce sufletul fără menajamente. Ceea ce și face, dealtfel. După ce oftează de trei ori, îmi mărturisește că ceea ce îl frămîntă e o întrebare cheie referitoare la persoana mea, și anume: de ce am eu o funcție atît de neînsemnată? Că nici proastă nu sînt, zice el, și nici mai puțin pregătită decît Minodora, vecina noastră de apartament, care a ajuns în fruntea unei direcții importante din minister. I-am amintit soțului meu că funcția mea, deși nu se află în vîrful ierarhiei, e, totuși, de răspundere și că, în general, nu mă uit cu invidie nici în stînga, nici în dreapta, ci îmi văd de drumul meu. Răspunsul nu l-a satisfăcut, deoarece, cu toate protestele mele, și-a mai aprins o țigară, declarînd, printre rotogoalele de fum, că modestia exagerată este o frînă serioasă în calea progresului. Crezi că madame Curie, a adăugat el, ar mai fi descoperit poloniul dacă ar fi rămas o modestă laborantă fără ambiția de a se autodepăși? N-am apucat să-i răspund, pentru că în clipa următoare, părăsind poloniul celebrei chimiste, soțul meu îmi vorbea de deplasarea în Polonia a Minodorei, ale cărei ilustrate ne-au umplut cutia de scrisori și inima cu lacrimi. Am protestat, firește, fiindcă de plîns n-am plîns nici cînd am primit ilustratele lui din concediu, de pe litoral, în timp ce eu stăteam la soare, pe balcon, cu piciorul în ghips. I-am reamintit amănuntul, dar el mi-a replicat pe loc: Vezi? Dacă aveai o «Dacie» cum are Minodora, îți mai scrîntea piciorul alergînd după autobuz? Cînd a adus vorba de autoturismul Minodorei, parcat chiar sub balconul nostru, pendula din sufragerie bătea lugubru (cel puțin așa mi s-a părut) ora două. E uimitor cîte gînduri negre îi trec soțului meu prin cap noaptea! Noroc că, obosit de-atîtea critici aduse modestiei mele exagerate, a adormit buștean, sforăind intermitent ca un motor rămas fără benzină. Da, dar acum nu mai dorm eu. Chiar așa, de ce am eu o funcție atît de neînsemnată, cînd nici proastă nu sînt, nici nepregătită etc. etc.

• RECORDURILE CĂSĂTORIEI

Patricia Dunbar, arestată în anii din urmă de poliția americană, este deținătoarea recordurilor căsătoriei. Ocupația ei: se căsătorea (bineînțeles contra unor sume importante) cu emigranți care doreau să capete cetățenie americană. S-a descoperit că în timp de numai trei ani, Patricia Dunbar s-a măritat (formal) de 40 de ori! În preț era inclus și costul procesului de divorț!...

*

Pentru a protesta împotriva divorțurilor, James și Mary Grady din Illinois (S.U.A.) s-au căsătorit de 27 ori (împreună) între anii 1964—1969. În 25 de state din S.U.A. Uneori, chiar de 3 ori pe zi și de două ori în timp de o oră!

*

Cele mai în vîrstă perechi de miri din lume: Ralph Cambridge (105 ani) și Adriana Kapp (70 de ani) din orașul Knysna (Africa de Sud) la 30 decembrie 1971; Dyura Avamovic (101 ani) și Yola Ziric (95 de ani) la Belgrad în noiembrie 1963. Lor li se adaugă Dennis Shamblin din orașul Charleston (S.U.A.) care la 102 ani s-a căsătorit cu Maria Gibson de 62 de ani. Întrebat de ce a făcut acest gest atît de tîrziu, Shamblin a răspuns: «Am vrut să fiu sigur de sentimentele mele. Nu-mi plac hotărîrile pripite...»

• DE-ALE DIVORȚULUI

Orășelul mexican Juarez, aflat în imediata apropiere a hotarelor S.U.A., s-a bucurat, timp de 40 ani, de o faimă puțin obișnuită. În fiecare an, la Juarez veneau circa 17 000 de perechi conjugale care doreau să obțină divorțul în 24 de ore. Căci în acest orășel mexican putea să divorțeze oricine, indiferent de naționalitate, cu condiția să fi «locuit» acolo cel puțin 24 de ore. Cu cîțiva ani în urmă, însă, statul mexican Chihuahua, pe teritoriul căruia se află orășelul Juarez, a adoptat o lege care interzice divorțurile fulger. Mai exact, pentru a putea obține divorțul, căsătoriții trebuie să locuiască în Juarez cel puțin 6 luni. Se înțelege că avocații, care pentru un divorț fulger încasau un onorariu de 500—1 000 dolari, s-au opus din răsputeri acestei legi. Ei au calculat că orașul va pierde un venit anual de 7—9 milioane de dolari. Președintele Mexicului a declarat, însă, că procedura divorțurilor fulger, practicată la Juarez, este contrară concepțiilor despre căsătorie ale poporului mexican.

*

Soții Daisy și Thomas Scott (Londra) au bătut probabil orice record: au stat împreună numai șase săptămîni și separați (căci judecătorul nu le-a primit cererea de divorț) timp de 57 de ani! În toată această perioadă, Thomas a plătit soției pensie alimentară.

• FLORI

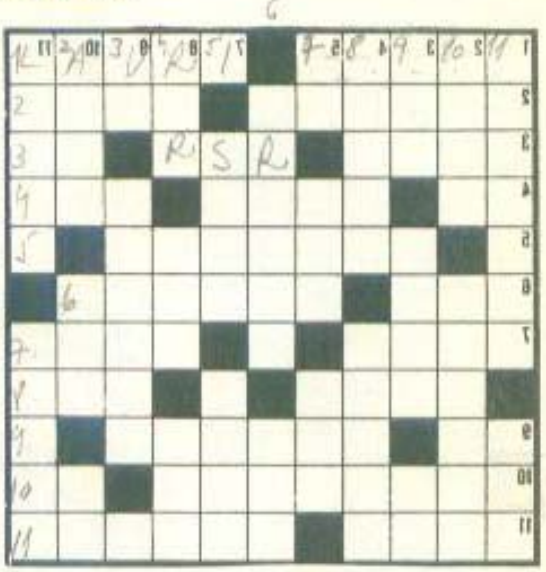

ORIZONTAL: 1) Florile învingătorilor — Susținătoare de flori. 2) Se plimbă din floare în floare — Arbore cu... brebenei. 3) Mac (interj.) — Republica Socialistă România (abr.) — 2—3 flori! 4) Florile cămășilor țărănești — Plantă ornamentală cu flori albe sau albastre — Fără strălucire. 5) Florile pictorului Luchian. 6) Arbore ale cărui flori albe-gălbui sînt folosite în medicină — Varietate de morcov timpuriu cu rădăcinile galben-roșietice. 7) A scris fabula «Grădinarul și măgarul» — A fermeca (fig.). 8) A fereca la mijloc! — Primele lalele! 9) Răsar anemonele! — Trandafir sălbatic. 10) Floarea vîrstei — Ultimul boboc! 11) Arbore cu flori verzui-roșietice de pe malurile rîurilor de munte — Florile unui cîntec compus cu ani în urmă de Temistocle Popa.

VERTICAL: 1) Arbust cu flori mici și albe (pl.) — Mușcata din... final! 2) Împodobită de o parte și de alta cu tiori — Poet sovietic care într-una din poeziile sale spune: «Vreau să fiu copil fără căgadă, sau o floare cu privirea-n sus». 3) Scriitor român, autorul lucrărilor «O zi frumoasă», «Pînă dincolo de pădurea vinează» etc. — Plantă cu flori galbene, cunoscută sub numele de Laptele-cucului — Ultimele în grădini! 4) Plantă erbacee, cu flori roșietice și gălbui, din ale cărei semințe se extrage un ulei folosit ca purgativ — Care rodește mai mulți ani de-a rîndul. 5) Plantă cu flori albastre — Gol — Insectă care trăiește în lemn și îl roade. 6) Cu iz de flori — Panseluța din mijloc! 7) Celulă reproducătoare a plantelor criptogame — Plantă anuală din familia liliaceelor. 8) Din cînd în cînd — Aducător de ploaie — Reluat... de la început! 9) Frunză de brad — Fiecare din foile care alcătuiesc corola unei flori (sing.) 10) Floare de apartament originară din Africa de Sud — Hrana florilor — Vas. 11) Insule din resturi de corali — Veste înflorate de la țară.

Dicționar: MEAC.

— *Bărbate, ai primit o scrisoare. Ține plicul.*

vorbe

de ION BĂIEȘU

E dimineață. Sună telefonul. Răspund.

— Alo!

— Nouăzeci și nouă, cinșpe, paișpe?

— Nu, zic eu calm.

— Dar ce număr ai dumneata?

— Dar de ce te interesează pe dumneata ce număr de telefon am eu? Important e că numărul meu nu e numărul pe care-l cauți dumneata.

— Scuză-mă dacă te-am deranjat.

— Nu face nimic.

— Poate-ți închipui că mie nu mi se întîmplă să fiu deranjat.

Sînt pus pe concesii.

— Ba da, îmi închipui.

— Azi dimineață m-a sunat unul de trei ori să mă întrebe dacă la numărul meu nu e fabrica de șireturi. Există o asemenea fabrică în orașul nostru?

— Poate glumea.

— Nu, vorbea foarte serios, aproape cu disperare. Altul m-a chinuit o lună de zile sunîndu-mă la ora șapte fix, dimineața, și cerîndu-mi, autoritar: dă-mi-l imediat pe tov. Pisică!

— Cred, zic eu, că nu e întotdeauna vina telefoanelor. Adică nu e vorba întotdeauna de o atingere. Unii greșesc pur și simplu din neglijență. Ca dumneata, acum.

— Eu?! Păi, ce, eu am greșit din neglijență?

— Nu?!

— Nu. Eu te-am sunat anume. Am format anume acest număr la întîmplare.

— De ce?

— Ca să vorbesc cu cineva. Mă plictiseam.

— Ăsta nu-i un motiv. Dacă te plictisești, fă ceva... Citește o carte.

— Am citit una. Am terminat-o de-acum o lună. Altceva e cînd vorbești cu cineva, cu o persoană vie, necunoscută... Ai altă satisfacție: ineditul, neprevăzutul... Îți fac o mărturisire intimă: sufăr de singurătate. Asta de un an de zile, de cînd am ieșit din cîmpul muncii.

— Medical!

— Oarecum. Propriu-zis nu mă simțeam prea bine sufletește și atunci i-am zis soției: «ia mai trage și tu, dragă». Acum m-am mai întremat puțin, dar mi-e greu din cauza singurătății, cum vă spusei, deși uneori mai fac piața, mă mai tocmesc cu un țăran, cu o florăreasă... Din păcate, soția cînd vine acasă, nu are chef de vorbă cu mine. E obosită.

— Îmi pare rău, dar nici eu n-am timp. Trebuie să plec la lucru.

— Da?! Îmi pare rău că v-am reținut. Succes!

— Mersi.

— Și poate ne mai sunăm... mai vorbim... mai...

Știați că...

• LA SEMNALUL FLUIERULUI

Meciul dintre echipele Colonnata și Fiorenza disputat în cadrul campionatului de fotbal la pitici, a fost, pentru prima dată în Italia, arbitrat de o femeie, Grazia Pinna. Publicul a primit-o cu simpatie, iar cronicarii sportivi au asaltat-o cu fotografiile și cu cele mai diferite întrebări. Micii jucători de unsprezece ani au fost cel mai puțin impresionați de faptul că au fost arbitrați de o femeie, însă oarecum nedumeriți că nu le-a fost și lor acordată mai multă atenție, cu atît mai mult cu cît jocul a fost apreciat.

Margaret Mead, împreună cu doi copii indigeni, în timpul șederii sale în Noua Guinee.

• ANTROPOLOGUL FEMEILOR

Margaret Mead, etnolog de renume mondial, și-a dedicat întreaga activitate *(n.r.* — a murit la sfîrșitul anului trecut, în vîrstă de 67 ani) și a lăsat numeroase studii bazate pe o atentă și minuțioasă observare a caracteristicilor psihologice și fizice a diferite rase și populații așa-numite «primitive». Ele constituie un punct de plecare pentru elaborarea mai aprofundată a ceea ce înseamnă a fi femeie.

Cercetările asupra mitului amazoanelor relevă că trăsăturile feminine, rezumate în cuvinte ca «ascultare, pasivitate, subordonare», sînt în realitate trăsături incitate și prilejuite de o lume rînduită în favoarea bărbatului.

• CINCI COPII

...au avut la sfîrșitul secolului trecut Anna și Lorenço Fatschello din Argentina. Cei trei fii și cele două fete s-au căsătorit la rîndul lor și au avut copii. Cînd bătrînul Fatschello și-a sărbătorit cea de-a 98-a zi de naștere împreună cu soția sa, în vîrstă de 95 de ani, au venit din toate colțurile țării să-i felicite copiii, nepoții, strănepoții și stră-strănepoții, în total 1 301 persoane.

• ...ȘI ÎN PARC FANFARA CÎNTA

«Mademoiselle Hortense Legris». Sub acest nume de tînără fată ștearsă, timidă, extras dintr-un roman, se ascund de fapt 5 fete, componente ale unei fanfare. Claude Jeantet din Saint Cloud (Franța) avea 15 ani — azi au toate 22—23 de ani și 4 dintre ele sînt studente în arhitectură — cînd a avut ideea să formeze, cu prietene din copilărie, o fanfară. La vremea respectivă — nu prea îndepărtată — fanfarele erau exclusiv masculine.

Avea suficiente instrumente la dispoziție. Tatăl, un unchi, un văr — toți cîntau în fanfare. La început ele au cîntat bucăți mai scurte, mai ușoare. Cu timpul au devenit cunoscute, căutate.

Pe măsura posibilităților, își reînnoiesc costumele, adevărate deghizări: o dată se îmbracă în negru, altă dată în dantele albe, ciorapi și pălării roz sau violet, sau în carouri, sau ca cercetașii.

Cornet, bariton, bas, tubă, alto. Alămurile lansează o chemare la dans. Polca și valsul succed tangoului.

• EXERCIȚIU AMUZANT

Din care desen desfășurat se poate construi o căsuță? Dar un castel?

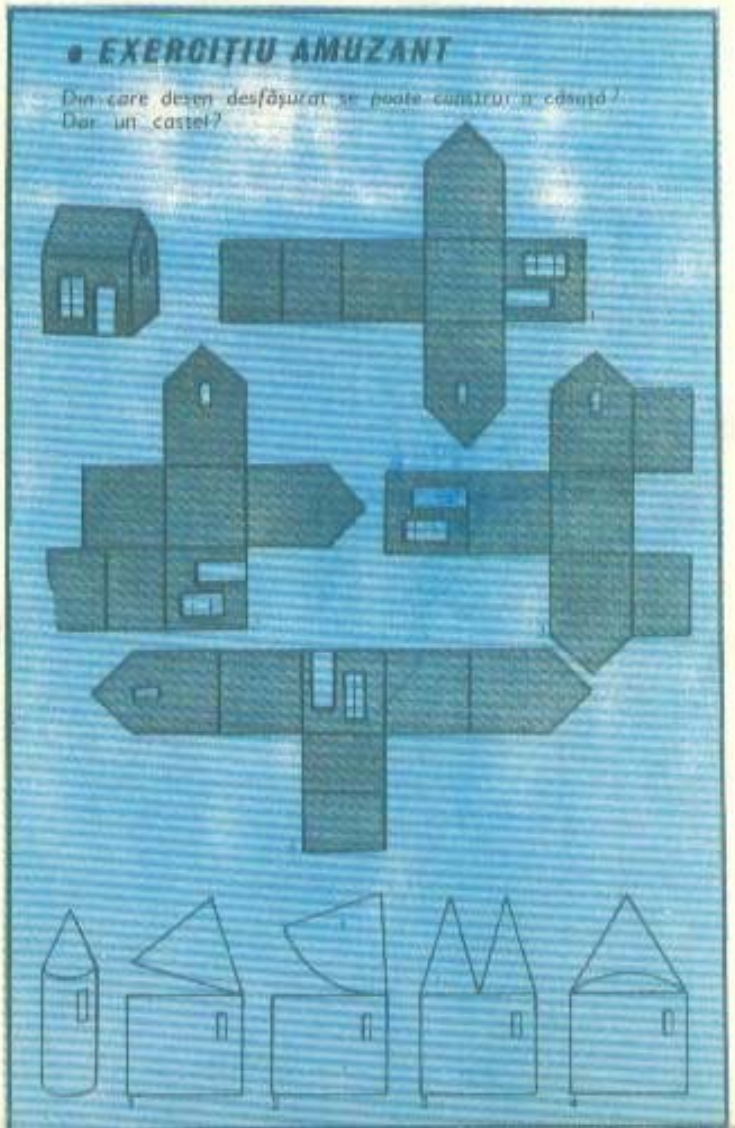

• DIN NOU DESPRE COCO CHANEL

Marea creatoare de modă franceză, dispărută în anul 1971, la vîrsta de 87 de ani, s-a aflat din nou în centrul atenției: cea mai frumoasă colecție a vieții sale a fost prezentată cu cîtva timp în urmă la Londra. 40 de taioare, aproape toate din garderoba personală. 30 de bijuterii, desenate de ea, unele necunoscute pînă acum, rochii, blănuri, cordoane, poșete, pălării au fost disputate de colecționari particulari, de galerii din Londra, New York, de Muzeul costumului din Moscova.

În anii '20, Gabrielle Chanel a eliberat femeia de corset și a lansat acel stil mlădios, dezinvolt, practic, copiat de croitoresele din lumea întreagă. «Moda trebuie să coboare în stradă, dar nu trebuie să vină din stradă». În anii '50, un taior Chanel era tot ce putea fi mai «șic» — în fapt, creațiile originale Chanel erau rezervate protipendadei.

Țărancă din Auvergne, viața acestei femei, care a devenit un personaj de legendă, a fost povestită în multe biografii și a inspirat chiar o revistă muzicală, în timp ce Chanel era în viață.

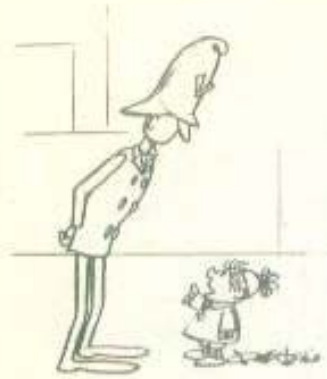

— *N-ați văzut o mamă care s-a rătăcit de un copil?*

— *Vă rog să-mi dați o cameră cu vedere spre Palatul culturii.*

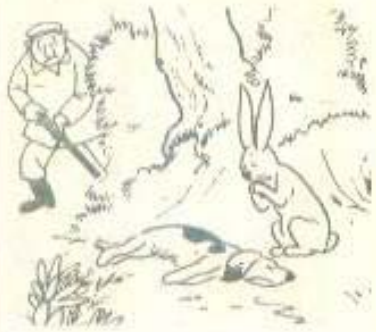

Fără cuvinte

— *Ce-i cu tine, te dor măselele?*
— *Nuu, ascult muzică la tranzistor.*

— *Ambalați-le frumos, ca pentru un cadou!*

— *V-aș reține la masă, dar știu că o să mă refuzați.*

• HAI LA DRUM

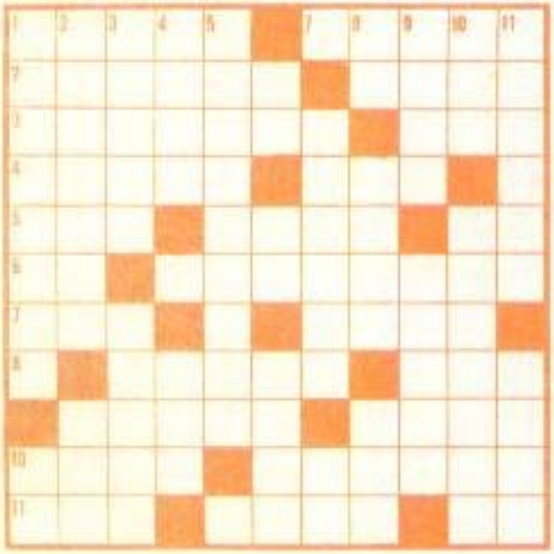

ORIZONTAL: 1) «Un voinic cu ochi de vulcur lunga cale o coboară», dintr-o cunoscută poezie eminesciană — Povestitor român, autorul lucrării «Pe drumuri de munte», apărută la Iași în 1914. 2) Pus pe drumuri — Scriitor român, autorul unor studii critice intitulate «Călătoriile epocii romantice» (1972). 3) Se află în contradicție totală cu drumul — Gătită și nu prea! 4) Locuitoare din vechea Atică — Două (arh.). 5) Pronume personal — Aleargă pe drum de fier — Cer! 6) Roți de mijloc! — Fac drumul mai lung. 7) Personaj legendar — Mijloc de călătorie legendar. 8) Pune mașina în mișcare — Înlesnește drumul... roților. 9) Controlează bunul mers al mașinilor — Istoric rus (1853—1892). 10) Cale lungă, drum de fier — În «România pitorească», Vlahuță afirmă că «aici se termină lungul și gloriosul drum al bătrânului Istru». 11) Sînt înhămați pentru drum — Orașul spre care în antichitate duceau toate drumurile — La pas!

VERTICAL: 1) Lor le stă bine cu drumul — Sec! 2) Se învîrtește locul cu ele — Comună în Franța — Drum de fier — Omenoși. 4) Revărsare de ape — În această operă, Horațiu spunea: «Calea de mijloc este ca de aur». 5) Tot pe drum, pe drum, pe drum (fem.). 6) Ultimii drumeți! — Radu Rîureanu — Localitate în Danemarca. 7) Trage la edec — În drum! 8) Operă — Cinste — Insulă în Scoția. 9) Poet român, autor, printre alcele, al volumului «Însemnările unui trecător» (1911) — Lucrători la drum de fier. 10) Drum fără pulbere — Interzis pe anumite drumuri (inf.) 11) Juvenal în această operă spunea: «Călătorul cu buzunarele goale va putea cînta în fața hoților» — Luat la drum cu... motocicleta.

Dicționar: DOA, REU, GROT, RIA, ORSO, GLA.

• TALENTUL FIICEI

Victoria Chaplin, a doua fiică a lui Charlie, chiar dacă nu se bucură de aceeași faimă ca a Geraldinei, cunoscuta actriță de cinema, a cucerit și cucerește la rîndu-i aplauzele publicului iubitor de spectacole de circ. Împreună cu soțul său, Jean-Baptiste Thiérre a devenit cunoscută nu numai în Franța, dar și în alte țări europene cu spectacolul «Circul fanteziei».

• DIRECTOR DE PUBLICAȚIE SPORTIVĂ

Anne Schreiber și-a început activitatea jurnalistică ca practicantă în secția de sport a ziarului «New York Times». În scurt timp, calitățile profesionale au impus-o ca o autoritate în materie. Așa a devenit prima femeie din lume director de revistă sportivă, — «Sports Monday» —, conducător autorizat al unei echipe de 55 de cronicari, redactori și fotoreporteri de specialitate.

• JOCURI CU CHIBRITURI

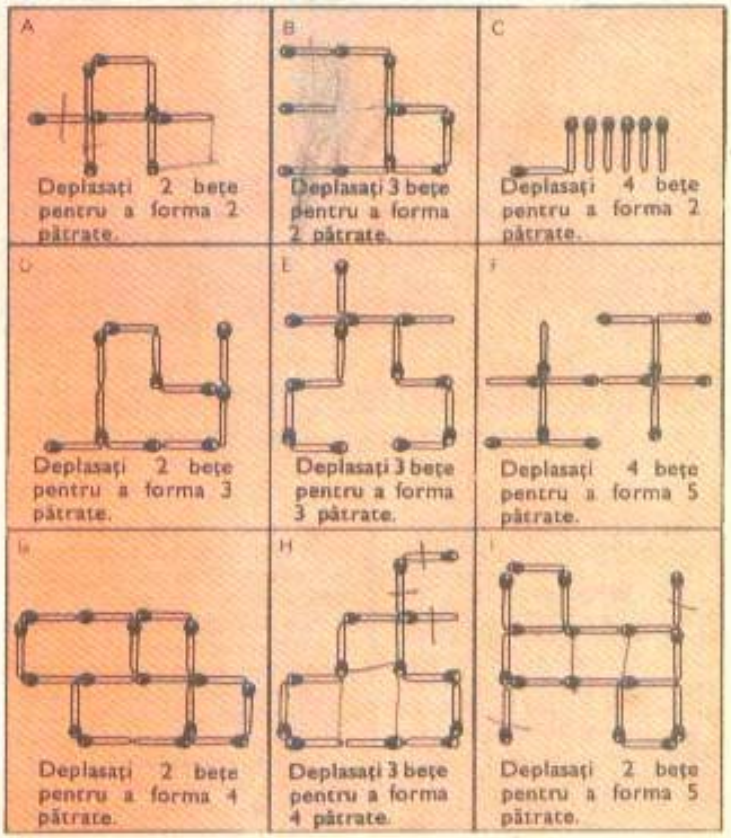

• REGINA „SUSPENSE"-ULUI

Misterioasă și imprevizibilă, ca și personajele romanelor sale, Agatha Christie, autorul detectivist nr. 1, își povestește viața într-o lungă și pasionantă autobiografie, publicată după moartea sa. De la început, autoarea își avertizează cititorii că nu vor afla o autobiografie «sistematică», cu date precise și evenimente în ordine cronologică. A scris-o pentru a se amuza, după cum îi era obiceiul. A făcut-o cu ironie, cu gingășie, schițînd personaje din viața și ambianța în care a trăit.

Romanele sale, care se bucură și azi de audiență la public, sînt traduse în aproape toate limbile și vîndute în 80 de milioane de exemplare, iar piesa «Capcana de șoareci» a ajuns la Londra la a 9 000-a reprezentație.

Autobiografia, pe care a început s-o scrie în 1950, se oprește la anul 1965, deși romanciera a trăit pînă în 1977. «Am amintit ce am vrut să amintesc, multe lucruri ridicole, fără vreo rațiune precisă. Așa sînt făcute creaturile umane», scrie în epilog. «Și acum, cînd am ajuns la vîrsta de 75 de ani, mi se pare momentul potrivit pentru a mă opri. Pentru că în viață nu mai am nimic de spus. Doar să mai mulțumesc «pentru toată dragostea pe care am avut-o».

În centrul fotografiei: Agatha Christie într-un dans clasic.

• TREI MARI ACTRIȚE ALE ECRANULUI

(pe care am dori să le vedem mai des în 1980)

SIMONE SIGNORET
și inteligența jocului său

Am văzut-o și pe ecranele noastre, adevărat, în multe filme. Dar prea puține recente, exceptînd «Police Python 357», o producție 1976, care la noi a rulat în 1979.

Numele ei adevărat e Simone Kaminker și s-a născut la 21 martie 1921 (printre puținele actrițe ce nu și-au ascuns niciodată vîrsta). Și-a asumat de foarte tînără, cu un curaj rar pentru acele vremuri, grija întregii familii: «*Tinerețea mea a însemnat, de fapt, ocupația nazistă. Pentru noi, tinerii de atunci, fiecare zi trăită era o mică victorie: de a nu fi arestat, de a fi mîncat puțin, de a fi aflat despre un prieten că nu a fost prins*».

Și-a început cariera cinematografică în 1942, debutînd în cîteva roluri episodice, după care se impune repede ca actriță de primă mărime. Abia anii '50 îi vor aduce însă triumful. Un triumf de familie, pentru că în «Vrăjitoarele din Salem» îl avea alături pe Yves Montand. A obținut de curînd Cesar-ul francez pentru rolul din filmul «Viața înaintea sa». («La vie devant soi»). După ce, acum 20 de ani, în 1958, obținuse marele premiu la Cannes și Oscar-ul american pentru partitura din «Drumul spre înalta societate», pe care a interpretat-o în limba lui Shakespeare. Este triplă laureată cu premiul Academiei britanice de film («British Film Academy Award»).

Mulți critici și teoreticieni ai filmului au căutat să-i înțeleagă și să-i explice stilul de joc, servit de o simplitate rară a expresiei dramatice, de o intonație malițioasă, spirituală și spiritualizată a replicii.

Ce mărturisește ea însăși:

«*La fiecare rol, un contact misterios trebuie să se opereze între mine și femeia pe care o interpretez*». Și părerea, tot a ei, despre «dedublarea personalității actorului»:

„*În «Drumul spre înalta societate» încarnam o femeie disperată. Cine și-ar fi închipuit că în timpul filmărilor eu cu Laurence Harvey ne amuzam mai tot timpul. Starea de exuberanță, de veselie exagerată îmi permitea, în schimb, să-mi fac o rezervă de sentimente dramatice, pentru scenele de emoții tari, și ele sincere. Am oroare să mă «fabric»*".

Și nu numai pe scenă:

«*Îmi asum vîrsta și fizicul meu de azi, nu-mi doresc alt chip și alt păr*».

Iată ce spune și un critic francez în revista «Cinema français»:

«*Nu a fost niciodată ceea ce se cheamă un star. A fost și este mult mai mult. Fizicul ei nu datorează nimic cosmeticienelor, adică artificiului. O față care se oferă deschis celorlalți, în timp ce ceilalți, cei mai mulți, cred că e mai bine să poarte o mască...*»

ANOUK AIMÉE
și eclipsele ei

La începutul carierei sale cinematografice s-a spus despre ea că este o Garbo care nu și-a găsit încă un Stiller, o Marlene care nu și-a găsit un Sternberg. L-a întîlnit însă pe Lelouche. Sau, ca să fim corecți, Lelouche a găsit-o pe ea. Pentru că atunci, în 1966, cînd faimosul lui film «Un bărbat și o femeie» a primit marele premiu la festivalul de la Cannes și ei i s-a decernat, la Hollywood, globul de aur, iar la Londra premiul Academiei britanice de film era deja o actriță cu un talent și o feminitate particulară care o impuseseră ca o prezență de elită în lumea filmului.

Mai are însă și o altă notă particulară. Apare și dispare brusc de pe scena publică. Celebră la 16 ani în «Amanții din Verona», uitată la 20 (datorită primei dispariții), cariera sa cinematografică este un șir de plecări și reveniri. Care, curios, în loc să-i creeze un handicap îi sporesc nu numai faima, misterul, dar și registrul interpretativ, marcat la fiecare revenire de un plus de gravitate, maturitate și eleganță.

Pînă la Claude Lelouche a fost actrița preferată a altor mari regizori: Jacques Becker a ales-o pentru a interpreta rolul Jeannei Hebuterne, singurul amor al lui Modigliani (Gérard Philippe), în filmul «Montparnasse '19», iar Fellini i-a oferit rolul Maddalenei în «La Dolce Vita».

«*Nu-l voi uita niciodată pe Fellini. Alături de el am înțeles că important este să nu te iei niciodată în serios. Odată admisă convenția, poți continua să faci lucrurile cele mai grele amuzîndu-te*».

În fine, după o altă dezertare și un alt film, tot în regia lui Lelouche, și după un alt repaus, o găsim alături de proaspătul regizor Elie Chouraqui (ex-prim asistent a lui Lelouche, ex-internaționalul echipei de volei a Franței) în calitate nu numai de protagonistă, dar și producătoare a ultimului său film, «Primul meu amor», apreciat de critici nu doar ca o nouă revenire, dar și o nouă descoperire a lui A.A., azi în vîrstă de 47 de ani!

ISABELLE HUPPERT
și cifrul ei secret

Rare sînt chipurile care să poată sugera cinematografic atîtea lucruri deodată. Rare sînt actriţele despre care se poate spune că împrumută tuturor personajelor pe care le încarnează ceva din cifrul său secret.

I-aţi văzut jocul invizibil, plin de nuanţe, în «Dantelăreasa», de Claude Goretta (alte filme cu ea nu au rulat pe ecranele noastre).

Este comparată cu Lilian Gish, cu Louise Brooks. Un scriitor francez a descris-o astfel: «*Cu fiecare film apare mai vulnerabilă, dar şi mai închisă într-un secret pe care poate ea însăşi nu ştie să şi-l descifreze. Faţa, ochii ei întreabă mereu: care este cheia cu care se poate deschide poarta vieţii? Adevărata viaţă, de dincolo de respectabilitatea burgheză*».

I.H. confirmă:

«*Evident, în faţa fiecărui nou film, nou rol, intru într-o stare de... întrebare. Voi reuşi sau nu să-l joc? Iar rolul parcă mă provoacă: nu sînt pentru tine, refuză-mă!*». Aşa a fost şi cu «Violette Nozière» (pentru care, anul trecut, la numai 23 de ani, la festivalul de la Cannes, a obţinut premiul de interpretare feminină).

În opt ani de carieră cinematografică a jucat în peste 20 de filme. Iar acum toată lumea vorbeşte de filmul lui André Téchiné «Surorile Brontë», în care interpretează rolul Annei, cea mai ambiguă dintre surori, singura care n-a cunoscut gloria, numai mizeria şi boala.

Şi încă un amănunt nu lipsit de interes. A participat la campania împotriva misoginismului care bîntuia acum cîţiva ani, în studiourile franceze, lucrînd, ostentativ, cu cinci dintre realizatoare: Nina Companez, Rachel Weinberg, Liliane de Kermadec, Patricia Morez, Christine Lipinske pentru a demonstra că nu este de acord cu acele «distincţii subtile» care se fac între unele şi... alţii, pentru a contrazice opinia care circula că femeile nu pot realiza decît filme şi tragedii de interior, intimiste. Ariane Mnouchkine a şi dovedit, ulterior, cu «Molière» al său că, dimpotrivă, şi femeile pot vedea «în mare».

NIKI GEORGESCU

CALEIDOSCOP

Doi sociologi americani au publicat în comun o aşazisă «hartă a dragostei». Pe mica hartă sînt desenate toate regiunile din S.U.A. în care bărbaţii au o preponderenţă numerică faţă de femei. Cîştigul mediu al bărbaţilor este reprezentat prin nuanţe colorate, începînd de la culoarea neagră pînă la violet (venitul cel mai scăzut) şi cea roşie (venitul cel mai ridicat). Femeile doritoare de măritiş se pot orienta după hartă, aflînd unde au şansele optime de a-şi găsi bărbaţi cu posibilităţi materiale avantajoase...

*

Ofiţerul de gardă din acea seară al unei circumscripţii de poliţie din Marsilia a fost foarte mirat auzind la microfonul de pe masa sa de lucru declaraţii de dragoste, şoapte de iubire. Prin microfon, el avea legătura cu toate automobilele poliţiei aflate în misiune. Misterul şi-a găsit repede dezlegarea: un tînăr a furat un automobil al poliţiei şi a făcut o «mică» plimbare cu aleasa inimii sale. Din neatenţie declanşase butonul de emitere.

*

La New-York s-a constituit Asociaţia soacrelor. Sarcina cea mai importantă a asociaţiei este de a determina opinia publică să înceteze cu anecdotele banale despre soacre. Lupta este dusă foarte energic, atît în cadrul societăţii, cît şi în presă. Împotriva anecdotelor prea piperate, publicate în ziare, asociaţia intervine şi pe cale judiciară. Cum se vor apăra soacrele împotriva glumelor spuse în şoaptă?

*

La o seară organizată în oraşul Copenhaga şi consacrată discutării unor probleme de etică, s-a pus între altele întrebarea: «Care dintre soţi va trebui să se scoale din pat şi să închidă fereastra într-o noapte în care s-a iscat, pe neaşteptate, o furtună». Cel mai bun răspuns a fost considerat cel dat de o doamnă în vîrstă de 72 de ani: «Cel pe al cărui pat picură stropi de ploaie».

*

La New-York funcţionează un bar în care un automat special eliberează clienţilor o fişă pe care sînt imprimate ora venirii şi ora plecării din local. Această măsură este în folosul unor soţi care trebuie să justifice acasă orele lipsă.

*

În oraşul american Joliet există următoarea regulă: femeia care în cursul unor cumpărături la magazinul de confecţii probează mai mult de şase rochii este obligată să plătească o amendă.

— Aşa, va fi cea mai frumoasă fotografie de familie.

— Iubitule, nu înţeleg de ce îmbrăţişările tale au devenit aşa de reci?!

Fără cuvinte

SOLUȚIILE JOCURILOR

1. CASNICĂ

1. Mătură — cap; 2. Acasa — pată; 3. Saca — cămin 4. Ari — Palate; 5. Email — Ra; 6. Pt — Radia — C; 7. R — Bătut — La; 8. Eva — Aragaz; 9. Sare — Aridă; 10. Șarm — Iran.

2. FLORI

1. Lauri — cracă; 2. Albina — Acat; 3. Meac — R.S.R. — Lo; 4. Ie — Isop — Pal; 5. I — Anemone — I; 6. Tei — Carotă; 7. Esop — T — Răpi; 8. Erec — T — Lai 9. An — Răsură — I; 10 Tinerețe — Oc.; 11. Anin — Lalele.

3. HAI LA DRUM

1. Călin — Hogaș; 2. Aminat — Popa; 3. Lenevie — Gat; 4. Atice — Doa — I; 5. Tie — Tren — Cr; 6. Ot — Tîrcoale; 7. Reu — S — Arcă; 8. I — Motor — Axă 9. Radar — Grot; 10. Sine — Sulina; 11. Cai — Roma — As.

PRIVIȚI CU ATENȚIE

Pătratul C are 13 secțiuni, în timp ce celelalte au numai 10. Nu vă neliniștiți însă dacă răspunsul dumneavoastră nu este corect. Chiar faptul că l-ați căutat în minte arată că nu v-a fost teamă să luați o decizie. O persoană indecisă s-ar fi gîndit mai întîi dacă să răspundă sau nu.

EXERCIȚIU AMUZANT

— soluții —

1 = 1
2 = 2

glume

— Nu vă osteniți petrecîndu-mă pînă la ușă?
— Nu este nici o osteneală, din contră, e o adevărată plăcere!...

*

— Ce este o sardea?
— Un pește fără cap, care trăiește în untdelemn.

*

Medicul: De ce suferiți?
Pacienta: Memoria mea e excelentă, doar trei lucruri nu le pot reține.
Medicul: Care?
Pacienta: Numele, chipurile și...

*

Medicul: Și?
Pacienta: Nu reușesc niciodată să mi-l reamintesc pe cel de-al treilea...

*

— Tăticule, poți să te iscălești cu ochii închiși?
— Firește că pot
— Atunci, te rog să închizi ochii și să semnezi în carnetul de note.

*

Profesorul: Care dintre voi ascultă cel mai mult pe mama?
Un elev: Tata...

*

Fiica: Mămițico, de ce părul tău e cărunt?
Mama: Pentru că ești rea și mă superi.
Fiica: Tu ai fost mai rea decît mine. Bunicuța are părul alb ca zăpada.

*

O tînără a cerut părerea lui Bernard Shaw dacă să se mărite curînd.
Scriitorul: Ești prea inteligentă să te poți mărita cu un bărbat care să fie atît de prost încît să se căsătorească cu d-ta.

*

— Tăticule, ce e un monolog?
— Un dialog între mamă-ta și mine.

IANUARIE

L.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
J.	3	10	17	24	31
V.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
D.	6	13	20	27	

FEBRUARIE

L.		4	11	18	25
M.		5	12	19	26
M.		6	13	20	27
J.		7	14	21	28
V.	1	8	15	22	29
S.	2	9	16	23	
D.	3	10	17	24	

MARTIE

L.		3	10	17	24	31
M.		4	11	18	25	
M.		5	12	19	26	
J.		6	13	20	27	
V.		7	14	21	28	
S.	1	8	15	22	29	
D.	2	9	16	23	30	

APRILIE

L.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
J.	3	10	17	24	
V.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
D.	6	13	20	27	

MAI

L.		5	12	19	26
M.		6	13	20	27
M.		7	14	21	28
J.	1	8	15	22	29
V.	2	9	16	23	30
S.	3	10	17	24	31
D.	4	11	18	25	

IUNIE

L.	2	9	16	23	30	
M.	3	10	17	24		
M.	4	11	18	25		
J.	5	12	19	26		
V.	6	13	20	27		
S.	7	14	21	28		
D.	1	8	15	22	29	

IULIE

L.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
J.	3	10	17	24	31
V.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
D.	6	13	20	27	

AUGUST

L.		4	11	18	25
M.		5	12	19	26
M.		6	13	20	27
J.		7	14	21	28
V.	1	8	15	22	29
S.	2	9	16	23	30
D.	3	10	17	24	31

SEPTEMBRIE

L.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
M.	3	10	17	24	
J.	4	11	18	25	
V.	5	12	19	26	
S.	6	13	20	27	
D.	7	14	21	28	

OCTOMBRIE

L.		6	13	20	27
M.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
J.	2	9	16	23	30
V.	3	10	17	24	31
S.	4	11	18	25	
D.	5	12	19	26	

NOIEMBRIE

L.		3	10	17	24
M.		4	11	18	25
M.		5	12	19	26
J.		6	13	20	27
V.		7	14	21	28
S.	1	8	15	22	29
D.	2	9	16	23	30

DECEMBRIE

L.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
M.	3	10	17	24	31
J.	4	11	18	25	
V.	5	12	19	26	
S.	6	13	20	27	
D.	7	14	21	28	

La mulți ani 1980!

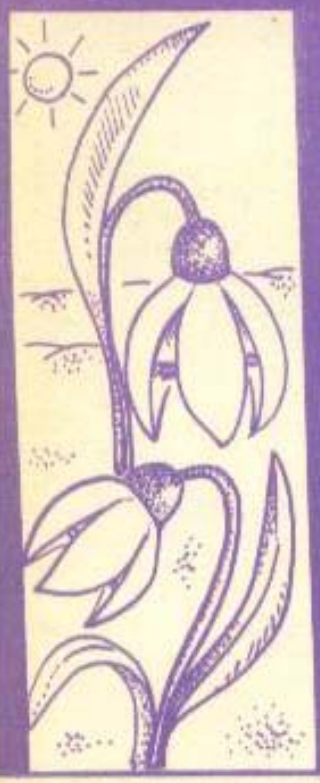

ALMANAH „FEMEIA" 1980

realizat de colectivul redacției revistei „Femeia"

Fotoreporteri: Spirea TOMESCU și Pavel ULIERU

Prezentarea grafică: Radu GEORGESCU

Corector: Ion ADAM

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

● Magazinele COMERȚULUI DE STAT sînt bine aprovizionate cu bogate sortimente de confecții, tricotaje și galanterie, încălțăminte și produse de marochinărie.
● La prețuri avantajoase, magazinele COMERȚULUI DE STAT vă oferă cele mai noi modele de îmbrăcăminte practică și modernă.